OTTO RUNG

Rettens sværd

Noveller II

Otto Rung

Rettens sværd

Noveller II

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Otto Rung: *Rettens sværd* er baseret på originaler, som på udgivelsestidspunktet er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+80 år, samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Otto Rung: *Rettens sværd* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+80 years, and in the USA (at the time of publication).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Junglen

Straffedommeren Erik Resen havde fået overdraget sagen angående pengeudlåner Abelman, der var fundet død i sin seng, efter lægernes skøn kvalt med en hovedpude. Sigtet og sat fast var hans medhjælper og søstersøn, en tyveårig knægt ved navn Marinus. Mistanken var støttet på overmåde svage indicier, men om hans skyld kunne der ikke herske nogen moralsk tvivl. At bevise blev dommerens sag – efter hidtil gældende ret: ved at fremkalde en tilståelse.

Resen lod sin arrestant fremstille. Det var aften sent. Straffekamret lå delt i to af skranken, en magisk linje, der skilte ret fra uret: dommerbordets regulære firkant, lovbogrækkens stramme parade, rette vinkler og stærke systemer i fuldt lys – og derude: forbryderland, et kaos af halvmørke og mulm, af krinkelkroge og filtdøre, af tyvekoster og skrammel og en enlig gaskuppel tændt som en bleg måne midt i vildnis.

Det sagte sus af gassen, ellers ingen lyd.

Den store bygning var øde nu. Alle domhusets kontorer var lukket, alle maskiner, der her malede skæbne dag ud og dag ind, sat i stå, alle love holdt nat. Derude i gaderne var det tyvetid nu – blændlygte og dirk – mens borgerne sov. Det var den tid, da her inde i det gamle hus – efter sagn som de ældste kopister kendte – sære ting gik for sig: den sukkende klang af jern i domssalen – som af en klippende saks – slæbende fodtrin over korridorens fliser, for det var de døde dommere, der kom for at stå til rette, mens deres fanger sad til doms.

Telefonklokken havde meldt, at nu var den sigtede mand på vej ovre fra fængslet. Resen stod bag skranken, som var blank af knoer, der havde stemt derimod i angst, hamret derimod i besværgelser, tommelfingre havde slebet deres mærker i det nøgne træ. Denne barriere stod som det værn, de lovløse rendte storm imod – med spor af deres knoer og kløer, vædet af deres afsondringer. Han huskede en gang, han havde hørt sveddråbers dryp på denne skranke. En kæmpestor blegfed mand stod der og udholdt timelangt krydsforhør uden en trækning i det umådelige ansigt, men dryp, dryp faldt sveddråberne fra hans pande dumpt mod skrankens flade, – denne tyste takt i pauserne mellem de fuldkommen rolige svar. Til med et den mægtige krop sank sammen i et gisp, lå slap som en våd sæk hulkende hen over skranken og gav op. –

Over stengangene derude kom skridt, fjernt slæbende ad den lukkede bro fra fængslet. Døre klappede op og i. Og ud af mulmet trådte et gråblegt ansigt, grelt belyst af gasblus, to sammenlagte blege hænder, fra hvis vrister en betjent løste jernet.

Resen indfattede ham i et observationsfelt, som han der stod fremstillet fri af bånd og tvang. I denne ukendte psyke lå løsningen på det, han ifølge sit dommerhverv ville vide. Hovedet dér med den lave pande, de vandrette bryn over de små spejdende øjne – det måtte bringes til udtryk, til erkendelse. Forhøret blev kort, få klare spørgsmål, sonderinger foreløbig for at finde passage ind til denne mands sind. Men svarene kom tøvende – var det træghed eller kløgt? Ansigtet forblev uden præg, passivt, en grå oval, en maske. Resen fornam sig uorienteret som før, og end ikke det kunne afgøres, om han her

stod for en mand, der lukkede om det, han vidste, eller for en mand, der ikke ejede nogen viden i verden. Erfaringen havde lært ham for længst: at i intet ansigt kan man læse.

Kun et fornam han med vished: denne fanges animalske egenskaber. De oste fra hans hud, en dunstkreds om ham, rå og dyrisk. Hans øjne iriserede, to blanke punkter inde i mulmet, og når munden havde udtømt de trevne par ord, gik den ikke i, men viste tænderne i et smil, der hverken var slapt eller bevidst.

Resen lod ham meget snart fjerne: "Før ham ud!" De klaprende tøffeltrin flød bort over gangenes fliser. Gassen susede som før, månegul ophængt midt i mørket.

Dér havde de mødt ham dag efter dag, alle disse vogtende dyreøjne – dér hinsides skranken, som hyæner holdt i respekt af et bål, – som sad han på vagt midt inde i natten og var eneste bevidst villende, mens vildnisset koglede omkring.

Han vendte sig for at gå. Hans tanker kredsede om feltet derude, hvor dag efter dag et nyt ansigt stod øje i øje mod ham i forhør. Og altid denne ramme lugt af dyr i angst – vildtstanken, og disse lave pander, disse ulvetænder!

Han huskede en fange, en lang ludende rækel – en vinterdag med tøsne mod kamrets ruder og en bunke halvvådt vasketøj – tyvekoster – slængt over skranken, dampende af gloheden fra den sydende kakkelovn. Der stod fangen, denne ynkelige pulterkammertyv med de blåfrosne næver lagt løst mod skranken som to svulne drankerlig på en briks. Men ude i skabscellen havde medfanger, et par vittige krabater, foldet den grove halslinning af arrestskjorten bredt ud over koften, der stumpede over bukseremmen; de havde skilt hans gulvmåttehår midt i panden, og der stod han med præstekrave

på, fåret og fortabt. Ja, denne ynkelige fastelavnsnar var den evige type herinde, den evige arrestant. Således havde han set ud i årtusinder, samfundets forlorne søn, – han har kendt alle tiders fængsler, slaven fra kong Phalaris svovlgruber, fra Roms galejer, fra middelalderens hundehuller, han har slæbt jernkuglen efter sig lænket til en bør over Bremerholms raveliner – en forhistorie i kæder og stank skiftende mellem rotting og sult, mellem fængsel og spelunker – med sin fremtid – ja formodentlig under lægers og juristers humane ideal: kriminalasylets hygiejniske jernstænger!

I lang eftertanke gik Resen hjem. På ny fordybede han sig i sit erhverv, i den juridiske tørlægning af denne besværlige mordsag. Det var som et puslespil med kampesten.

Om morgenen havde han befaret gerningsstedet: En kvist i en krinkelgade dybt i inderste politikreds, skidengrå med marskandiserkældre i hvert hus, ramlende af bryggervogne over brosten. – Døre og klirrende ruder som i en øde provins, i de dybe rendestene dampede bærme fra baggårdes brænderier, os fra billige spisehuse.

I sin svoger fuglehandler Fagerlins ejendom havde gamle pengeudlåner Abelman haft sin ungkarle-kvist. Resen kom gennem fugleboden ud på den kvalme køkkentrappe i spiral opad forbi skumle korridorer, hvorfra talløse dørsprækker øjne spejdede ud, kællingen øverst, rollingerne i panelhøjde. I en korridor sort af tørverøg var på en bræddedør malet med tjære navnet *Abelman*. Og med kridt i kommuneklassebogstaver nedenunder: *Ågerkarl*, udtværet talløse gange, fornyet hver nat af de nidske småtrolde: *Abelman Ågerkarl!* Indenfor var to uhumske kamre og i alkoven lå hr. Abelman død.

Som ethvert lig herskede han, han var suveræn, luften var opfyldt af ham, hver ting herinde lagt under ham, i et nu greb han hvert blik og tvang det mod sig, her hvor han lå på sin ryg i sin seng, som han var fundet: i sovestilling, men med begge hænder knyttede lagt over sin hals.

Distriktslægens stedfortræder var til stede: i skjorteærmer, en blegfed herre med en lang, følsom næse og pincenezsnor over øret. Han slog ikke uden kynisme lagnet til side: Værsågod! Og der lå Abelman med hagens fip højt, ganske smal om panden, hvid som kalk og med det sorte skæg tegnet som en hestesko ned om munden. Også brynene var begsorte, men under dem var kun en fold bleget hud, intet der mindede om øjne.

Resen kendte den døde mand fra retslivet gennem mange år. Abelman, denne gravitetiske stankelben i redingote og mosgroet cylinder, spankende op over Tinghusets fliser med arrige knæk i de knoglede knæ, når politimænd i forbifart noterede ham med blikket: gamle pengeudlåner Abelman! Evigt på vandring mellem retter og vidnekamre, mellem gældskommission og foged, truende, skældende og smældende hvert sted og med sin usandsynlige vom, der hang fra hans magre skelet som en sæk, afstivet på skranken, forbandelser og eder spyede han evigt mod de trevne autoriteter, smaskende på det blæksorte skæg, der som to igler hang ned om hans mund.

Nu i sin dødsseng fik han værdighed, lignede næsten en afdanket kapelmester med den hvide kunstnerpande og den nedkæmmede enlige lok. Men den såvel som skægget spillede i irgrønt, som en spyflue, og det var groet siden døden, det viste snehvidt i stubbenes rod.

Lægen påpegede dette. Det var hans kombination! Hør nu her: Afdøde sværtede sit skæg. Dér stod på den fedtede servante skægfarveflasken med pensel i proppen og mærket med "Universan" og mange medaljer og aldeles ufejlbarligt. "Og se så her!" Doktoren fiskede fra rummet bag sengen den store hovedpude i svedigt, gult lærredsbetræk. Dér stod den døde mands portræt i nøje kopi: i sværte – som tegnet af en japansk maler – i dristige strøg – pandelokkens tjavs – øjenbrynenes to knebne klammer – skæggets store plamage med en åben plet om munden. En skabelon, en matrice. Ja! Den døde mands ansigt havde været i pressen, var udkommet i sortekunst! Dødsøjeblikket nøjagtig optaget af selve det dræbende instrument. Doktoren gned sig i sine hvide og ganske hårløse hænder. "Stemmer, ikke sandt? Puden er simpelthen lagt over afdødes ansigt, mens han sov, og holdt nede af en mands vægt."

Resen nikkede: Fra talløse sager var han vant til disse barokke tilfælde, der danner bevis.

Uden samme øjebliksbillede, erklærede lægen, havde han givet blankt op. Der var ingen stranguleringsmærker, ingen neglerifter eller anden læsion. Der var tegn på asfyxi – blåfarvning, punktvis blodudtræden i huden. Men intet af disse fænomener var afgørende: "Dødsårsagen kan, om jeg må udtrykke mig således, kun oplyses ad grafisk vej. – Mordet har været, om jeg så må sige, selvregistrerende."

Karbolstænkene på gulvbrædderne oste sødligt. Resen lod et par vinduer åbne. Hinsides den snævre baggård var hvert eneste vindue blokeret af spejdende ansigter, grå pletter bag de skidne ruder, børnerækken nederst, de voksne øverst. Fra kvistene var mandfolk i skjorteærmer trådt ud på taget og

strakte hals. Resen lod gardinerne slå for. Stuen blev skummel. De to betjente lå på knæ med et båndmål og tog gulvets dimensioner. Lægen hældte vand op i hr. Abelmans vandfad og skrubbede sine knoer med en børste. Hans tapirnæse snøftede med velbehag som ved et fint table d'hôte. Resen huskede ham fra en tidligere sag præsiderende ved et ligfund på sektionsbordet med begge hænder til albuen oppe under brystkurven på en dødfunden kvinde, serverende hendes stakkels hjerte på et trug og snusende til hendes hjerne, hvorfra kuplen med håret blev løftet som en skalp for at spore lugt af ammoniak. Hvor var han ikke saglig, aktiv og udeltagende! Og Resen fornam, mens han begyndte undersøgelsen i den dødes gemmer, at så sympatiløs var sagtens han selv nu her i funktion. Her gik han i skuffer med fremmede nøgler, som lægen med en lancet gik ind i en død mands bug. Han brød segl og læste breve, han blotlagde hele denne døde mands grumsede og ynkelige indre. Sagligt, fagligt uden indignation over at bivåne denne vampyr i hans jagt på fluer. Her sad han ved det samme blækkede skrivebord, hvor ågerkarlen havde siddet krum med det hullede hestehårstæppe over de reumatiske knæ og ført regnskab i små fedtede notesbøger.

Og her havde han hygget sig ved petroleumslampen før sengetid og havde puslet med sin frimærkesamling. Den var berømt, den var hans lidenskab og tillige hans sparekasse. Her havde han siddet ud på natten og sorteret dubletter og sjældne mærker efter tyske kataloger. Der klæbede endnu nogle 10 kopeks russere i en sæbekop. Vandet var fordampet i de tre døgn, påskedagene over, Abelman havde ligget lig. Og der i skuffen var de stempler udskårne i kork, hvormed afdøde

plejede at forfalske præget på nye serier. Selve frimærkesamlingen derimod manglede; fjernet eller gemt godt.

Resen gennemgik regnskaber og korrespondancer. Et utal af navne passerede forbi. Mange var ham såre velkendte: det var det vante klientel af plattenslagere og kassebedrøvere, af anløbne fyre, der år ud og år ind møder for alle stadens skranker stævnede for gæld eller sigtede for svindel. Som en rotte sad Abelman ved sit rendestensbræt og tog told af det, der flød forbi. Resen genså alt det snavs, der daglig skyller gennem de offentlige kontorer for renholdning af en by: opfinderkongen med sine syv patenter på redningsstiger og strømpestrikkemaskiner, chefen for den billige retshjælp i bagstuen til en beværtningskælder med det bedre bondefangerklientel, grosserere, der efter udstået konkurs for længst var nået forbedringshuset nær, afskedigede sergenter, der p. t. var kasserede af kæresten. Af dem alle havde Abelman suget nogle dråber blod. Og Resen tænkte uvilkårligt: Kun urenlige dyr har utøj. Tæger sætter sig på hunde og svin.

Langsomt generindrede han hver en af rækken med sit uhyre personalkendskab til alle arter folk. Hver en af dem havde et motiv vendt mod denne parasit, der jog dem med rykkerbreve, stævninger, vekselprotester, processer og udlæg og åd deres indbo op, slagtede deres hjem, sultede dem årevis ved hundrede procents renter, flåede dem med sine sjakaler, med stævningsmænd og foged og den sjofle lille sagfører, Harald den Enarmede, der børstet og sort som en flue satte sit spy i alle retslokaler. Hver af disse klienter var mistænkt indtil videre. Og der lå et bundt falske veksler, ti i tal, fra en mand, der var kasserer i en stor bank, og fra hans frue et ømt brev til hr.

Abelman om henstand med løfte om personligt besøg næste dag ("lige så hyggeligt som sidst")! Og andre navne, en nyudnævnt professor, der endnu stod bogført for ældgamle renter, og den kendte kirkebyggende rigmand, der sendte partikulier Abelman månedlige summer til diskret anbringelse.

Langsomt levede Resen sig ind i den døde mands lille gnidrede verden. Der ved døren havde gulvtæppet et hul; dér plejede han at hænge fast med hælen, når han kom hjem, og bandede, og forsøgte at stoppe med sejlgarn. Der i skuffen lå hans gamle grå og stive uldsokker halvt begravet i kardustobak. På en bakke stod en tømt portvinsflaske og to uvaskede glas. Muligt havde han haft besøg af en af de medgørlige blondiner, hvis breve og fotografier lå i en pakke, omvundne med uldgarn, små rosa billetter, der anmodede om lån efter indlagt annonce.

Ruderne var overklistrede af fluesnavs, hvor de var åbne, hang støvet fra sprosserne som skæg. Udenfor i korridoren buldrede det af et lille barn, der med pift som et lokomotiv kørte en trillevogn forbi. Det skingrede af skrål ude fra trapperne. Betjentene meldte sig: Nu kom portørerne for at hente liget!

Der på servanten lå den dødes tænder. Et fuldt rødt gebis på kautsjuk, som de seks der sad nede i skabet ved svogeren, fuglehandler Fagerlins dør: købt efter afdøde. Med disse tænder, der snerrede i det fedtede futteral som fra et hundehus, havde Abelman talt og bidt og flænset. Der lå de som hans våben i et arsenal. Derhenne hang hans kummerlige skødefrakke, der var blankslidt på maven af alle retslokalers skranker, og der i papæsken beroede det verdensberømte galvaniske styrkebælte "Blix" mod tab af ungdomskraft,

tyndslidt og med huller boret i remmene med en kniv, efterhånden som årene havde slunket hr. Abelmans lemmer og spændt ham manddommens bugrem stram. Resen syntes, at først nu forstod han den døde mand helt som en, der havde levet: Der hans tænder, der hans længsler, og flasken der på servanten det ufejlbarlige middel til ungdom og skønhed, hans eneste idé om en higen mod det høje! –

Portørerne trak tæppet af den døde mand, deres dorske, mutte miner viste kun saglige hensyn. Pludselig tog de tærne til sig og stod begge to nøjagtigt ens med munden skandaliseret på vid gab. Under lagnet ved sengens fodende rørte sig en lille bylt. En af mændene pillede forsigtigt ved en flig. Og der lå ved den dødes fødder et lille stridhåret og hvidt marsvin med lyserød snude og blodrøde spillende øjne.

Lægen snurrede rundt på hælen. Det var da utroligt! Levende dyr i sin seng! Han løftede dyret, det lå tamt og stille i hans hånd, det var meget tungt, meget forspist, og Resen viste nu lægen, at sengen indeholdt et stort depot af majskærner. Hele Abelmans beholdning var fra posen rystet ud og en dyb tallerken med vand sat i sengen. Der havde dyret som sædvanlig beholdt sin sengeplads ved sin herres fødder, tre døgn igennem fjernere og fjernere fra ham, da han blev kold.

Han havde efter sigende, oplyste en af betjentene, dyret hos sig i lommen, når han gik i retterne. Og som sagt altså i sin seng om natten.

Dyret har haft furage for mange dage, fastslog Resen. Den, der var her sidst, har forsynet det på langt sigt – indtil Abelman eventuelt blev fundet. En, der altså var fortrolig med dyret.

"Marinus," nikkede betjenten. "Afdødes søstersøn fra fuglehandlen nede i stuen. Han gik til hånde heroppe i sin fritid – når han ikke stod model for kunstmalere. Han skal vel bringes til stede?"

Resen nikkede. Lægen havde lagt dyret i hans hånd med en gestus: som var her et vidne. Det lille marsvin borede sin fugtige tryne ud mellem hans fingre, og han følte dets stridige små kløer. Han havde nærmet sig vinduet. Der hang et bur, hvor to stillidser rastløst skiftede plads på to pinde. "Se," sagde Resen. "Fuglenes ædetrug er fyldt. De har hirsefrø for mange dage. Og vandkarret er endnu ikke tømt. Der er sørget godt for Abelmans dyr. Og det sagtens af den, der tog hans eget liv."

Langsomt bar portørerne deres byrde bort. Resen holdt endnu marsvinet i sin hånd. Hvor det var tungt! Som en pose hagl! Fuglene hoppede rastløst; han tog vandkaraflen og hældte vand op i deres kar. Portørernes slæben tabte sig i korridoren. Han fornam, hvor alt var blevet øde herinde i et nu, da den døde var båret bort, et tomt, klamt rum efter ham, intet levede mere her uden de hoppende fugle og den lille albino i hans hænder.

Og om ham en ram stank af disse dyr, rådden og sødlig – ja, vildtstanken! Han gik hastigt ud i korridoren: Døren skal forsegles, beordrede han og gik bort.

Denne evige atmosfære af rovdyr –! Og dog i pauserne mellem hans dagværk fornam han mest en uudsigelig følelse af ynk, af dyb depression. Hver eneste dag kaldte forpint med sin klage.

Han huskede et syn, han havde mødt en dag i forstuen her – sent ud på en sommerhed kvælende dag: en ung mand, mistænkt for kassesvig ventede herude. Dag efter dag havde

han mødt til forhør uden at give op, og nu ventede han, time for time, sammenbidt, desperat. Og var med et segnet fra bænken ned, bevidstløs, kridhvid. Ligfald blev der sagt, det var hændt ham før: som fældet med økse var han styrtet fra bænken i stivkrampe med nakken hårdt imod flisen. Hans moder havde fulgt ham herhen. Hver dag havde hun siddet på bænken hos ham med hans store røde hånd i sine to. Og når forhørskamrets filtdør lukkede sig bag ham, stod hun tæt ved den, med dirrende hænder, truende og patetisk: Min dreng er ingen tyv!

Men nu var hun knælet ned på stengulvet. Det sorte alpacaslag flød fra hendes skuldre ud over fliserne, det grå hår ringlede ud under hattens sørgeslør. Der sad hun med sit stirrende hvide sibylleansigt, rokkende sagte frem og tilbage. Men i blikket var usigelig ømhed, og i sit skød holdt hun sin søns hoved. Og langsomt blev hendes træk milde. Når betjenten nærmede sig med vandkaraflen, rystede hun roligt på hovedet: nej, det gik nok – hun kendte til det. Hendes hænder lagde sig dølgende om nøglen, der var klemt mellem hans tænder. Ingen skulle se den skam! Så, så! Min dreng! Så, så! Hun vuggede hans hoved ganske sagte mod sine knæ, hun viftede hans perlende pande med en sammenlagt avis og holdt fluerne borte fra hans øjne.

Og Resen havde tænkt, at denne alvor, denne sorgens højtid, havde han set før i evig form – denne grådløse moder, der stolt og usigelig ømt bar sin søns tunge smerte i sit skød. Ja, nu huskede han: *Pietá! Pieta!* Skulle da aldrig det ord stå over disse portaler, hvor kun lovens bogstav stod prentet i sten: For almensikkerheden! Nej, her måtte til slut enhver bære sin byrde: fange og dommer. For barmhjertige mødre var der ikke

lejde, hvor straffelove gjaldt. Også denne unge fange havde siden måttet gå ensom og domfældt over Sukkenes Bro.

Bag skumle korridorer og krinkelkroge havde Resen sit forhørskammer, et solløst rum mod en baggård.

Han passerede vestibulen, hvor politireporterne stod i klump med fløjlshat ned i øjnene og cigarstump mellem tænderne. En fyr med ternede elefantbukser over lysegule sko hilste ærbødigt, død i ansigtet – han var uden for lauget, levede af billardspil i kvægtorvscaféer, i øvrigt alfons og stikker hos en opdagelsesbetjent, hvem han gav nyt fra tyveverdenen, tiltusket for en omgang pilsner i dansesaloner eller morgenbeværtning. Han protegerede altid ret og politi som tilfældig meddeler til en kælderstueavis. Han var politiven, det bekendte han, af overbevisning.

Flisegangene var sølede af skråspyt. Langsomt kom den faste stab af mødende slentrende som vidner til dagens forhør: Forsorne bissedrenge med flad hatteskygge og glatbarberede bag ørene om i nakken, på højhælede laksko, chauffører og natblege opvartere, mutte og velklædte alfonser i bar figur og med pressefolder i bukserne. Boston Carl og den fine Violet skiltende med sine kulører i slips og manchetknapper. Klunsepeter kom sjokkende på kludesutter med skarnkasseduft ved sine laser, og Tælleprinsen drev op ad en væg som hjemme på Saxogades hjørne, med kasket og kapsko. Ud og ind fra kamre kom opdagere.

Håndjern raslede. Låse smak i.

Vidnerne ventede i forstuen tålmodigt på bænke, skævende mistænksomt til hverandre som patienter i en klinik. Hvad mon fyren der med øjeklappen mødte for? Der sad fuglehandler

Fagerlin med sit svampede skæg og bred guldkæde over fløjlsvesten. Den myrdede mands svoger, mon han var suspekt? Vidnerne hostede hult, der var noget afgjort svageligt ved dem alle. Ved det runde bord midt i salen sad en pæn mand med apostelskæg og viste en lille pige billeder fra de fremlagte illustrerede blade. Barnet var i hvidt med skærf, meget vigtig, vandkæmmet og bevægede sig med alfeagtig ynde, hun var et balletbarn. Fra sit lille bord ved vinduet holdt det gamle retsbud øje med faderen, der var arrestant og en af byens mest berygtede bondefangere. Retsbuddet gned sine uglebriller og bøjede sig beroliget ned over sine folianter, han studerede frimureriets historie på tysk. To børn ventede yderligere i forsalen. Resen nikkede, at de skulle komme ind. Fra cellegangen lød den rappe og regelmæssige banken af arrestanters knoer i skabsvægge. En sur os af smuds og gummi og kanel kom fra siderummet, hvor sengeklæder, cykler, kartoffelsække og stjålne kolonialvarer i dynge lå over gulvet.

Resen havde taget plads i den mægtige armstol, den gamle straffedommer i sin tid havde ladet bygge til sit vældige korpus. Betjenten holdt døren åben, og de to børn trådte ind under hans arm som under en æresport. Filtdørene lukkede sig blidt, de døre, der tit kunne falde til med et let lille rap i ryggen på en hårdhændet benægter.

Børnenes fader var ført frem, en lille tyndslidt mand, en skikkelig og stilfærdig tyv, der om natten ved en hjemmegjort nøgle havde stjålet værdibreve fra byens postkasser.

Resen sagde ham, at hans børn nu altså var her for at hilse på ham.

De to børn trippede frem: Gustav og den lille Alexandra. Gustav stod der i sin grå skoledrengebluse og krammede i sin favn en uhyre karduspapirs pose med hundekiks. Oven på den havde han stablet sin kasket, og derover stirrede hans øjne stift og politiangst på dommeren bag det grønne eksamensbord. Kiksene, fortalte han på overbetjentens nysgerrige spørgsmål, var til de to hunde derhjemme, Kastor og Polly. Ja, der var mindst hundekiks til et år, tænkte Resen, – men arrestanten stod til tre!

Faderen tørrede et dryp af sin blege næse. – "Sørg godt for dyrene" – nikkede han spagt. – "Og for katten, hvis den skulle komme igen."

Den lille Alexandra tog ingen notits af faderen. Hun bar en ny kysehat, en treårs stump med fine højrøde vanter og den ene kind hoven af et uhyre bolsje, hun havde fået af det rare retsbud. Hun nåede næppe i højde med skranken, og der bag tremmerne så hun det gamle retsvidne som en bamse i bur, ja, en lille nissefa'r med langt, hvidt skæg. Bolsjet sank med et kluk, hun knækkede på hug med vanterne på sine tykke knæ og kiggede ind i buret: Titit! rejste sig og gemte de skoggerleende øjne bag skrankens kant. Bamsen inde i buret brummede mildt i sit skæg og pudsede briller.

Faderen ordnede diskret lidt svanedun ved lille Alexandras kyse. Hans bekymrede enkemandsmine glattedes: "Nu husker Gustav nok," sagde han forhåbningsfuldt, "at bede tante forny lotterisedlerne."

Resen stod ved vinduet og nikkede farvel til denne flinke arrestant, der villig og tjenstivrig havde hjulpet at sortere de mange hundrede brudte og tømte konvolutter, han pertentligt

havde opbevaret. Og Resen så for sig den lille pæne mellembygningsbolig, hvor denne kummerlige mand havde listet rundt på sine morgensko, smurt skolemad til Gustav, sørget for kanariefuglen, leget med hundene og om aftenen læst højt af historiebøger, inden han kyssede godnat og tog galocherne på for at gå sig en lille aftentur – en aftentur fra midnat til daggry gennem snesjap og slud ad mørke villaveje, hvor de ensomme postkasser hang som røde magneter – milevidt fra byens øst til dens vest, en angstens vandring i gru for hvert blink af en hjelm i lygteskær.

Igen og igen mødte Resen dette hverv: at slå de kranke skæbner itu, bekræfte deres lod som udskudte. Samfundets sekreter. Tit var det som at slå på krøblinge med knipler. Og dog – denne tyv var som de andre uskyldige skadedyr blot til besvær – et sandkorn i døgnets urværk. Pincetten måtte til!

Med mere lyst tog han kampen op mod de bander, der daglig mødte op, enkeltmandsvis, de faglærte tyve, der drevne og kolde stod bag skranken med arrestskjorten åben for brystkassens hår og tatoveringer, umeddelsomme og mugne: Spørg De bare væk! De kunne holde sig for at svare! Med øjne, døde som kridtede ruder, flyttede de blot deres skrå fra venstre til højre kind, de herrer Svedfod, Stille Ferdinand og Stive! Nej, de havde ikke noget at fortælle i dag!

– "Så ud med ham!" – beordrede Resen. "Om otte dage ses vi igen."

Resen så fra vinduet ned i den dybe gård. Eftermiddagssolen lyste levergult på politifløjens nøgne mure, de gitrede ruder gav ikke blink. Rader af udstukne øjne! – Gården var stuvet fuld af herreløst gods: Stilladsbrædder, skilte og rustnet jern og

trækvogne med de soltørre stænger rejst som horn. På hver sin trækvogn sad med flitsbueryg to af tinghusets talløse katte, radmagre men stærke, en rød tiger og en sort satan og holdt hinanden i sigte. En grumset hvid hunkat slikkede sine poter, dovent strakt ud på et halvtag. Præcis klokken tre flokkedes de her, hanner, killinger og svangre hunner, ventende lydløst foran politikælderens dør, hvorfra den kendte betjent kom med råt kød og fiskeben på en tallerken og lokkede og kaldte hver ved sit kæle- og forbrydernavn: Stærke Magnus og Røde Hansine. –

Marinus var ført frem til forhør. Som alle arrestanter så han straks op på væggens ur. Så hostede han distræt. Han stod i normal modelstilling fra atelierne, venstre fod fremme, legemsaksen lagt til højre, han smilede tomt under det lille overskæg, de langfrynsede øjne blev let lurende.

"Vil De sige sandheden i dag?" spurgte Resen.

"Jeg har ingen sandhed," kom svaret høfligt. Marinus' øjne vandrede rummet rundt og standsede ved den døde mands gebis, der lå i vindueskarmen. Det interesserede ham, han kendte hr. Abelmans tænder igen, der lå de og grinede, ligesom når hr. Abelman havde sagt noget vittigt og viste tænder, gummer og det hele, uden at der kom nogen lyd. Marinus stirrede, det trak i hans mundvige, reflekser af gammel morskab, han holdt diskret hånden over munden.

Resen fortsatte forhøret. Marinus gav beredvilligt svar; med mine som en skoledreng, der vil indynde sig, stod han og smilede, kun nu og da i pauser af fuldkommen apati. Han kunne gøre så nøje rede for, hvad han havde foretaget sig i de to dage omkring hr. Abelmans død: Han havde været hjemme hos en onkel på Nørrebro, om natten sov han, og om dagen havde

han spadseret. Og som sædvanlig åbnet hr. Fagerlins butik tirsdag morgen. Nej, han havde aldeles ikke besøgt hr. Abelman i de to omtalte dage – end ikke været i hans hus eller gade. Nej.

At dette var usandt, kunne Resen godtgøre. Marinus var set i kvarteret, men det var af mindreårige børn, og de var ubrugbare vidner.

Han kunne forestille sig Marinus pæn og stilfærdig liste om i hr. Abelmans stuer, mens den gamle lå i alkoven og holdt søndagmorgen med kaffe på sengen, som Marinus lavede i det lille køkken. Der vimsede nu Marinus om med søndagsflip og på strømpesokker, med frøskæl i det lille overskæg fra et hastigt besøg i Fagerlins fuglebutik efter majs til det lille marsvin, Ellen. Og det blev nu hentet frem nede fra hr. Abelmans fødder; sagtens kyssede han dyret på trynen og pakkede det så kærligt under tæppet ved alkovens varme fodende, mens hr. Abelman småskændte over, at puderne ikke sad behageligt nok under hans ryg. På bordet lå fra om aftenen det store frimærkealbum. Det fortryllede Marinus. Det var meget nemmere, om man kunne få det hele på en gang, end hvis man sådan, som han jo måtte, langsomt skulle tuske sig til mærke for mærke eller kun nu og da nipse sig et nede fra fuglehandler Fagerlins lager. Men hr. Abelman passede godt på sit album, gjorde han, det var hans øjesten, og Marinus trak derfor puden bort under nakken på den gamle, rystede den sagtens så fjerene røg, hvorefter han anbragte den over hr. Abelmans ansigt og satte sig selv med bagdelen på puden.

Resen fandt en sammenhæng som denne såre sandsynlig, navnlig fordi den var så uhyre banal. Intet er så trivielt, så idéforladt som et mord. De tåbeligste motiver er altid de

styrende, fremgangsmåden så primitiv, at den ikke er let at følge for en finere logik. Også her var tomt for beviser, derfor måtte denne stumme sjæl bag skranken bringes til at tale.

Forhøret skred frem.

Resen søgte kontakt med fangens øjne. De mødte hans uden blink, men høfligt. Resen søgte forgæves at bryde hinden, der bevarede denne psyke for alt påtrængende udefra. En egen massiv elasticitet værnede den for alle blottelser. Stupid, men overmåde tæt sagde Marinus kun de ting, der var heldige for hans sag.

Således var disse forhør gået uge efter uge. Resen kendte af erfaring denne yderst vitale type – fra alle livets lag. Kun behageligheder beskæftigede den. Nu så fangen op på uret. Klokken var snart fem, det var middagstid i fængslet nu, han så pludselig sulten ud, og hans øjne drømte fjernt om mad.

Han var ganske uden reaktion for mindet om ubehagelige ting. Hård tiltale, kold og klar logik var for ham blot støj i rummet udenom og angik ikke ham. Han ventede høfligt til den var forbi og tænkte på behagelige ting imedens. Kvinder var altid sådan under forhør: af et eget primitivt og sundt instinkt, en slags beskyttelseslighed. Man assimilerede sig med de døde ting omkring, forsvandt i landskabet, når faren kom nær.

Alligevel følte Resen, at en vis magt havde han over denne dorske organisme, en egen mekanisk indflydelse. Rapport var i stand tværs over skranken, og med et fornam ham, som holdt han i snoren, der drev en marionet. Den snu og dorske sjæl derinde maskerede sig som dukke. Resen huskede, at den unge mand havde været model.

Ja! Marinus forklarede tungefærdig og synlig smigret: Professoren på Kunstakademiet havde udtalt, at han havde det gyldne snit i kroppen!

Resen tænkte, at om han nu gav kommando ville Marinus stå, som han bød, ret eller rør eller med armene strakt som på modelskolen. De ni tiendedele af denne mand var automat – som de ni tiendedele af alle mennesker!

Marinus var blevet urolig, men Resen følte, at ikke spørgsmål eller forhold voldte denne uro. Det var den rent organiske indflydelse af stillingen her, krop mod krop, der fik hans mundvige til at dirre nu, ja næsten hans øre til at dreje sig som hos vildt, der vejrer ufred. Resens blik holdt ham fast, – som et tag i hans strube: Stå! Han tænkte: Hvor er denne mand dog suggestionsmulig. Sagtens kunne jeg ved al min viljes pres få *hans læber* til at forme et Ja til det, jeg vil have *hans sind* til at erkende! Det ville blive et ekko af mine tanker, et mekanisk aftryk, en kliché, ikke en erkendelse, ikke den genoplevelse, jeg vil skabe i dette dorske sind, hvor kun nuet udenom spejler sig, dette døde hav, hvor intet kan synke tilbunds og lig driver i overfladen. Kan han da ikke røres, ikke rammes i dybden? Hvor jeg famler, finder jeg kun muskulatur, anatomi! – Sjæleliv intetsteds!

Alligevel fornam han, sporede han i de blege øjne, der med ét blev vogtende, at inderst inde var der udløst en angstens kim, der åd fangen om hjertet – ingen bevidst frygt, der så sin genstand, blot uroen under dette pres fra en stærkere type, der ramte ham og gjorde ham svimmel. Han gispede en gang, og hans stilling mistede ligevægt for et sekund. Hænderne krøb op i ærmet. Underkæben sank.

Kun ved sjælelig vold får jeg ham, tænkte Resen, kun ved et chok kan jeg fælde ham. Og så – er så andet sket, end at jeg har udryddet hans Jeg, udtrængt det og i stedet for sat mig selv, min vilje, under hvis vægt han dybt underbevidst er slave! Han fornam med ét fangens sjæl som noget svampet og porøst mellem sine hænder, noget der kunne knases og fjernes. Jeg kan, når jeg vil, annektere ham, inkarnere mig i ham!

De røde stråler af aftensol rørte vinduessprosserne, men faldt ikke ind i straffekamrets mulm. Timerne var gået, pendulet deroppe var svinget og svinget og lige vidt. Jeg kan tvinge ham i knæ nu! Det er min ret, det er rettens, det er magtens ret!

Marinus var grånet, var sort om øjnene. Han støttede knæene mod skranken, han svajede som en dødtræt.

"Kom så –!" hviskede Resen og rørte let hans skulder. Fangen knækkede i knæene, det sank i hans strube, men han tav.

Resen tog da fra bordet et sammenrullet lærred. Han viklede det ud: Se her!

Marinus slappede munden som et barn, der bliver bange. Men panden rynkede sig og blev lav, en ram svedlugt gik fra ham.

Resen løftede den brede lærredspose ved de to flige. Der stod den døde mands åsyn prentet, præget af hans dødsstund, ingen havde set, – afbildet her: de fortrukne bryn om øjnene, da de brast og blev borte, de gulnede rande af fråden om den krængede mund, og som en kam stemplet i lærredet tænderne, der pressede sig om skriget, da han blev kvalt – disse stive medusatræk! Den konfrontation fandt Resen rystende nok for denne dyresjæl, hvis dorskhed skulle rokkes.

Fangens pupiller fik fosforglans – en grønlig iris, som hine natdyr holdt i panik af et bål. Hans strubehoved stod spændt som en klump, begge carotider hamrede bag halsens muskulatur, uafbrudt kom hans tungespids og fugtede læben.

Resen fulgte den ilende puls i Marinus hals, som to rastløse mus, der gnavede under huden, han talte slagene – højt over hundrede i minuttet, feber! – Kom det ikke nu? Tilståelsen! Langsomt lød urets tikken, lange flød sekunderne hen. Der var jo alle de kendte symptomer: pulsen, de tørre læber og stanken. Angstens lugt – vildtstanken!

Hans blik borede sig i fangens. – "Sandheden! –" hviskede han. – "Sig den nu. Hvorledes gik det til? – –"

I dette nu lød fra vinduet et skingrende skrig. Det skar gennem rummet, som skifer mod glas, hvinende violiner, skrål, jamren og blev ved. Fangen lettede på hovedet. Hans pupiller blev små, han lyttede. Han strakte hals.

Og i et hastigt blik så Resen i gården en hvirvlende bylt, et blegrødt vimpel tumlet af en kulsort klump. Kattene: Den røde tiger, den sorte satan! Frådende tænder, hår, der røg, blodstænk over trækvognens træ, de tumlede, de bed, og de skreg, – skreg.

Marinus lettede sig lidt på tæerne, klumpen i hans hals sank, langsomt drejede han hovedet: forklarelse lyste over hans pande: Kattene! Kattene! Det klukkede i hans hals, han hev op i bukseremmen. Den sorte satan, og den røde tyvekat! Han holdt hånden op for munden og fniste højlydt.

Et kulstykke raslede ned i gården. Der blev dødsstille med ét.

Marinus strøg fingrene rundt under skjortelinningen, pustede ud og vendte sig høflig og velforberedt til fornyet forhør. Hans mundvige dirrede endnu og han stod og rullede

pudebetrækkets snip op om sin hånd. Det psykologiske øjeblik var tabt. –

Denne sælsomme brydekamp med en mand, der stred stum som et dyr! Dette møde mellem dommer og fange, næsten organisk, som fornam man hans nøgne muskler spændte mod sine, så intenst modbydeligt at tumle med denne klump levende kød, at mærke sin modparts rådne ånde stinkende nær, lytte og lure på hvert klynk fra hans strube, hver trækning i hans fjæs, der blottede ham, forrådte ham – for så i en finte, hvor paraden glippede, at støde ham ned. Dette afskyeligt intime at æde sig ind i en fremmed mands sjæl! –

Og her næsten håbløst, fordi dette vildnis af et sjæleliv var fuldkommen vejløst. Var her kun overflade eller var her meget dyb bund? Måtte han dykke dybt gennem slam af morads for at hente erkendelsen op? Eller var billedet af den døde mand aldrig sunket ned, men skvulpede dorsk i det grumsede spejl af en sump!

Resen begyndte at tvivle om retning, om bevis, – om at han sigtede den rigtige mand. Døgnets aviser begyndte at kny. Læserne ventede sensation. Den løsning, man bød dem, var for let, for banal, ikke nær nok skandaløs. Havde den myrdede Abelman da ikke haft klienter? – man antydede opsigtsvækkende navne nok, der havde mellemværende med den myrdede ågerkarl!

Resen havde på ny besøgt hans bolig, ledet husundersøgelsen der og i fuglehandler Fagerlins bod.

Hvor ofte var han ikke i sin drengetid standset foran fuglehandlerens rude – de år, da han selv endnu var som en vild og søgte eventyret over alt, var denne naturaliebod hans eneste

nøgle til naturen. Nu lå denne store rude nøjagtig som da: skummel, skiden, irgrønt anløbet af syrefabrikkens dunster, skimlet af spindelvæv og flueskarn. Men man så ind i et tropisk trylleland, hvor grønne papegøjer rugede i en ring, hvor hvide mus dansede, og skildpadder lå som tyste pagoder i urskove af grøn salat.

Og endnu i dag stod det mere end tyve år gamle skilt over døren i blåkridt med hr. Fagerlins hånd: at her solgtes flere hundrede papegøjer i forrige uge hjembragt af en skibskaptajn fra de varme lande. Små æggeblommegule harzere dumpede distræt fra pind til pind i de rustne bure, og en skrævende kakadue med monseigneur-mine mødte nådigt hans blik gennem ruden.

Og i porten var som i gamle dage de to sorte skabe, et med frimærker, hundrede sjældne lykkemærker i en lukket konvolut for juniorsamlere, og i det andet de fem grinende gebis, solgt billigt efter afdøde, snerrende fra blodrøde gummer på en pude af ligkistefløjl. Ikke hyggeligt at passere i de dage. Men her havde Marinus altså rendt i leg med kvarterets børn – uforknyt for døde mænds gebis.

Dørklokken skraldede, og dumpt kom man et trin ned, fuglene alarmerede vildt, skogren og koglen og skrål fra alle hylder. Denne fade duft af fuglefjer, klid og guano – kvalm som Afrikas sumpe! Her duftede af malaria. Bag disken sad en ung pige, Flora Fagerlin. Han så hendes profil som en grøn kamé gennem akvarieglas, hvor slørhaler flød forbi alger. Hun rejste sig, hun var i vinrød bluse, spæd, sorthåret, kalkhvid af baggårdens luft, med dybtrød mund og glasblanke øjne. Hun kaldte på faderen, hvis store gråhvide ansigt med det svampede

skæg havde vist sig bag sidedørens glasrude lig det guillotinerede hoved i et vokskabinet. Derfra kom han frem majestætisk i fløjlsvest og grønne morgensko. Resen vidste, at derinde i det lille skumle rum afgjorde han sine hemmelige forretninger. Der kom ud på aftenen fordægtige fyre med lånesedler på ure eller ringe, opkøbere og sjakrere fra auktioner og baggadebeværtninger, det faste klientel af de dovne hælere, der snylter på de flittige tyve. Der stod nu hr. Fagerlin, som politiet aldrig havde kunnet magte, og stirrede Resen ind i ansigtet med sine klamme øjne, mens han logrede slimede talemåder frem over det ærefulde besøg. Han slog ud med sine blege sortrandede fingre mod en herre, der med sirlige trin trådte frem: Afdøde Abelmans yngre halvbroder, onkel til den arresterede Marinus på en måde.

Den yngre hr. Abelman bukkede koket og ærbødigt. Pandelokken faldt ham ned i øjnene, kunstnerslipset slog ud som en fane. Han var i figurfrakke og med små favoritter ned forbi ørene.

I fløjtende nasal begyndte han at forklare om Marinus. Det var sørgeligt med ham, ja, det var mere end sørgeligt: det var kedeligt! Altid havde han været en døgenigt. "Og han har jo nok slået sin onkel, min halvbroder, ihjel, kender jeg knægten ret." Nej, den eneste, Marinus havde respekt for, var ham, – "mig selv altså. – Jeg har taget mig af hans opdragelse, siden han kom som et moderløst barn her i forretningen." Han forklarede, at han var leder af et dramatisk selskab "Shakespeare", og der havde han tit og mange gange anvendt Marinus som statistbarn. Marinus var jo meget velskabt. Men nu havde han fået storhedsnykker og var begyndt at stå model for

kunstmalere. Selvfølgelig måtte det tage en ende med forskrækkelse!

Han slog dramatisk ud med højre hånd. "Jeg ville henstille" – sagde han, – "at jeg fik en lille samtale med den unge mand. Jeg tror nok, et ord eller to ville have en gunstig indflydelse på knægten!"

Resen betænkte sig: – "Det kan muligt lade sig gøre."

Hr. Fagerlin stod og gav Flora besked vedrørende en mindre trækasse polstret med hø. Der lå det lille stridhårede marsvin, Ellen. Og på en plakat over kassen, skrevet med blodrøde bogstaver, stod bekendtgjort, at her var til salg morder-marsvinet Ellen, eneste vidne til mordet og som den myrdede Abelman havde i sin seng. Fuglehandleren ryddede plads til dyret i vinduet mellem bure og akvarieglas og gned spekulativt sin hvide næse. Den yngre hr. Abelman klappede dyret: "Det må man lade Marinus," nikkede han, "at han var god imod fuglene med vådt og tørt. – Og Ellen glemte han da heller ikke med majskerner, da hun skulle ligge alene tilbage hos afdøde i tre døgn."

Ved butiksklokkens klang, da Resen gik, vækkedes skrålet af fugle, en salve af skingrende stemmer fulgte ham ud, og han bevarede i mindet mødet med denne verden, dette vildnis stængt mellem mure, baggårdens dyb, kældre og gyder myldrende af lyssky fauna, det var som udfældt her i denne bod for naturalier, krybdyr og fangne fugle. Denne ramt mugne lugt af sump, denne sure stank af dyr og deres føde – var det hans barndoms trylleland: den levende natur, urskovene: Denne jungle bag ribbede bambusbure, hvor sære farver glødede gennem smuds: Alle disse spraglede fugle oppe i det dunkle.

Hvor huskede han dem ikke fra sin drengetids korte besøg i denne hemmelighedsfulde bod. Som azur og safran og iris – tigrede finker og sølvnæb, de sladrende nymfer og lori fra de blå bjerge – de triste fangne sangere og alle de skrålende halse. Akvariernes damme stod i bunden af den lave disk, blanke som stille laguner, kantede af koral, guldkarper hang vendt mod deres billede i overfladens spejl som beruste narcisser, slørhaler førte deres silkeslæb ind og ud mellem alger. Vandblege øgler lå i sandet ved det sorte bassin, hvor vandsnoge svømmede. Og dybt i de tropiske kroner skingrede koret af vildnissets fanger.

Dette havde været hans barnetids drøm om natur: haven i skyggen af et tugthus' ringmur – naturalieboden, hvis dør var bevogtet af døde mænds tænder. Han huskede fuglehandlerens øjne uden blink på udkig bag glasruden, hans pigebarn i vinrød bluse, udspejdende ham dulgt i læ af det tunge pandehår, munden sanselig og misfornøjet, hele personen opløben mager, med præg af forfinet proletar. Der havde Marinus leget med de fangne fugle, fodret de små dansemus med klid, inden han gik ud og myrdede, smilende automatisk i dybt organisk behag ved at være til.

Dybt forstemt gik Resen op gennem strædet. Håbløst var det at ordne her i et samfund, der halvt lå i vildnis, halvt var indestængt i bure. Blot abe? Gebærder som svar på ens gestus, ekko fra skovdybet kun som svar på et forhør!

Forstod disse mennesker overhovedet lovenes sprog, – følte overhovedet dette store kaos noget som helst mere end deres organers dumpe udtryk – alle de millioner, for hvem lovgivere og arkitekter byggede i strenge og firkantede former? Var ikke

al følsomhed spildt på dem, al retledning håbløs? – Og det eneste middel: Tvang!

At føle på disse tusinders vegne var vel tabt sag. Han huskede skærende grelt et eksempel fortalt ham af en retslærd, en tysk statsadvokat og skribent, en sag, der er hændt i halvfemserne i Tyskland:

En dødsdømt mand stod for henrettelse, en morder af frygteligste art, skyldig i tredobbelt drab for at dække over vold imod kvinder. I arrestgården var dommer, statsadvokat, præst og fængselsdirektør til stede. Derefter skarpretteren med sin assistent. Det er morgen tidlig, grånende dæmring, guillotinen står som vinden over en brønd, stejl og stiv. Nattens fugt fælder sig til rim i skæg og øjenbryn. Embedsmændene undgår hverandres øjne og fryser. En dump følelse af gru knuger dem hver en, det er som har de noget skammeligt for, er sammensvorne om en dåd, de hemmeligt finder skændig, oprørende og rå. De står duknakkede og krammer deres mapper med dommens dokumenter. Deres stemmer piber, når de vil tale, og de hvisker deres bemærkninger i den vante embedsrutine med retssprogets tekniske vendinger efter dagens anledning. Men hver eneste af dem vånder sig dulgt i dødsangst.

Til tårnurets sidste slag tier, og domfældte træder frem, en atlet, med tyrepande, ildrødt stubhår og barhalset ud til de mægtige skuldre. Han griner med sin uhyre tandrad. Han knæler ned med et lydeligt smæk i fliserne, og med hovedet spændt i bøjlen løfter han sin ryg mod de dødblege embedsmænd og skråler bagud over sin mægtige krop et par ord, usigelig gemene: "Nu kan I ...!"

Ved dette kraftord, brudt ved øksens fald, går et suk af befrielse gennem de få tilskuere. De ånder ud, deres lemmer løses, al gru er blæst væk, alt ansvar vejret hen ved dette utrolige fyndord af den dødsdømte mand.

Således, tænkte Resen, lever og dør disse tunge organismer i en verden, der i intet er vor. Hvorfor ødsle vor ynk og vor angst på dem! De er masserne, masserne fordelt mellem vildnis og celle, legende og myrdende til de dør med et grynt. Mon man derved blev ansvaret kvit, – for de ansvarsløse!

Ansvaret, det bar han som et åg på sine skuldre, det var hans hverv at bære byrden for de millioner, der intet ansvar følte. Hvor mange af hans fæller verden over disponerede ikke over skæbne i tankeløs rutine? Livets tilpasning efter en paragraf, det var den hele juridiske teknik! Og han fordømte sine vågne nerver, der fornam enhver sag tung.

Ja, det var som at mærke denne fangne mand på sin ryg, som havde man reddet ham ud af malstrømmen, hvor han drev, havde slængt ham på sine skuldre og nu skulle have ham i land, slæbte ham stønnende tag på tag, denne døde sjæl, denne dorske krop tilbage til de ordnede systemer, ind til dens plads i den ophøjede orden, der mekanisk rubricerede den for livet i et tugthus. Ja, var det ikke parolen, den vældige moral for den evigt vildfarne menneskehed: Ikke tilbage til naturen – thi kravlede og krøb de ikke alle i den stinkende jungle, var ikke alle drifter løsslupne nok i deres marv? Nej, tilbage til tugthuset! Det var loven for dem!

Men hans pine under byrden gjaldt stadig den han bar, ynk med disse fortabte, han daglig slæbte ind til en rubrik bag gitre.

Han led med dem; – eller rettere – det havde han langsomt lært at forstå: Han led i stedet for dem!

Til sidst syntes han, at sagen, han havde for, var uden virkelighed, den opløste sig, syntes han, til et fantasteri – et drama, hvor kulisser klappede og replikker faldt på stikord. Og hvor en automatisk dukke spillede fangen for skranken. Pludselig syntes han, at al teori her var forgæves, hvert bevis livløst – at sagen var uigenkaldeligt strandet, sporet forfejlet, og måske en uskyldig sat fast – som bladene skrev!

Kun for min egen selvhævdelses skyld bliver jeg altså ved, tænkte han. Og alligevel – linjen var rigtig! Sigtet var ret, fra første færd. Og af en egen dyb stædighed vidste han, at en dag ville den stumme fange få sit mæle. Og nå til sin form for erkendelse.

Det skete, og netop som beregnet i første nu af mødet.

Den yngre hr. Abelman indfandt sig i straffekamret og udbad sig en samtale med sin, som han sagde, så sørgelige nevø. Resen bevilgede anmodningen og gav sin ordre. Filtdøren klappede op, og Marinus kom ind på slubrende kapsko med hænderne samlede på ryggen under jakkens snip. Betjenten stak nøglen i håndjernets lås, fjeren sprang tilbage med et klik. Marinus åndede ud med lyd af næsepolypper og skuttede sig i trøjen. Så stod han skidengrå i kulør af arresten, løs i kæberne, løs i hænderne og efter en skæven til væguret fuldkommen livløs ud over skråens rotation i kinden.

Pludselig slog det Resen, at han ikke mere kunne se hr. Abelman. Et sekund før Marinus kom, havde han ventet ved skranken, – med favoritter og friseret pandelok, med kunstnerslips og neglemanchetter og fløjlskrave på redingoten,

der hang over hans harmonika-bukser. Nu – med ét var han usynlig – men kamret var dybt og mørkt, med skabe og tunge portierer. Og pludselig hørte Resen fra en krog en dyb gurglen – som en tenor, der bag kulisserne renser sit stemmebånd. Marinus fortrak sin pandehud, hans øren drejede sig. Og i næste nu stod hans onkel på scenen.

Resen løftede afværgende hånden. Optrinnet fyldte ham med afsky og lede. Men han bed tænderne sammen om sin protest.

Hr. Abelman udrakte en lang dirrende og behåret arm af sine manchetter og i svulmende fylde sang hans røst ud: "Morder!" Stilhed et sekund. Så bævende smørblødt fra mundvigen igen: "Morder!"

Resen sidder stum på sin plads. Hans læber former uden lyd ord for at afbryde denne scene, der skærer i hans nerver som skingrende falset. Disse gebærder fra Abeland! Er det mon disse folks sprog, deres drifter udløst i drama?

Og nu står den ældre mand med begge hænders knoer dirrende mod sin strube, hårmanken svulmer som en rød svamp, han vakler og udrækker armen svigtende som for at vinke verden farvel. Ordene ruller fra hans læber, salve på salve, i brølende bas, i smægtende jammer: "Oh, ulykkelige! Oh, du fortabte barn! Du hvis fingre er plettede af din onkels kvælning. – End ikke tid til en bøn gav du dit offer!" Han tilhyller sit ansigt shakespearesk med ærmet og flæber. Marinus snøfter nu ikke mere. Fra hans mund udgår en enstonig brølen, tungen slikker efter tårerne, og han folder sine hænder fast. Ekstasen har også ham, den store hysteri er som en dirrende bro spændt mellem ham og onklen, de hulker om kap i dybt organisk samspil. Og Marinus synker i knæ: "Om forladelse! Onkel Abelman, om

forladelse!" Som et barn klynker han, at han gjorde det ikke med vilje. Hans tænder hakker. Nej, han kan ikke holde det ud mere, han famler efter onklens ærme: "Å, vil du ikke give mig hånden?"

I et nu er Abelman stiv, strakt, rejst en fod højere på sine tæer, venstre hånd løftet mod loftet og fældet i næste nu: "Aldrig! Aldrig!"

Marinus tumler, han raller. Og Resen lægger sin hånd på hans skulder.

Abelman tørrer sin pande med sit store lommetørklæde, smiler med et buk imod skranken og træder af.

"Sig nu alt!" hvisker Resen ganske nær ved Marinus øre, og langsomt som spande fra en brønd hentes erkendelsen op, skvulper og bobler og flyder ud, ord for ord, hele drabets plumpe forløb, dets få og banale motiver.

For Resen er dette øjeblik så let og så roligt. Det er kun en dreng, der står her og bekender af ganske barnlig anger, under kommando af den voksnes formanende ord. Han føler over for dette ubetydelige sind en mildhed, der er langt fra ynk. Nu skal denne umyndige føres hjem til en celle og bag gitter, et bur, der snart vil være ham bekvemt som volieren for fangerne i Fagerlins fuglebod, en flagren monotont mellem ædekar og en ring. Verden derude er så farlig med sin frihed og sit vanskelige ansvar. Nu tager vi dig i forvaring, vær kun rolig. Resen føler fangens viljeløse tillid på den lange besværlige vej frem, til dommen kan fældes en gang, men han lider ikke, forstår han, hans sind er på ny sat i stå, han savner ikke, han er tryg, angsten, der jog ham til tåbelige ting, er forbi her i det sikre og rolige fængsel.

På ny ser Resen hinsides skranken den natlige verden af udyr og jungle, de lurende øjne holdt i skak af et bål, det umådelige land af tungsind og drift. Ja, den evige kamp mod de ubevidste sind!

Og han tænker: Også de har det ondt, men mærker det mindre end vi. Så sælsom er labyrinten: Ikke en blandt tusind af junglens vildt har hukommelse nok til at lide mere end et nu. Først en gang, når alle sind er bevidste, vil vi åbne deres bure.

Sagen Arnoldi

Fra attenhundrede og halvfjerds til ind i firserne boede i den vestlige udkant af byen Bern et ægtepar, der hed Arnoldi.

Sagen Arnoldi er ingenlunde fuldt oplyst. De tiders jurister mente i den at finde en af hin periodes uhyggeligste forbrydelser. Men da sagen blev forfulgt, manglede de sigtede, og vidnerne var stumme. Hvorvidt Konrad Arnoldi personlig har følt og tænkt forbrydersk, kan ikke afgøres og ville næppe heller have interesseret hans dommere. Hine domstoles psykologiske nysgerrighed var lige så nøjsom som vore moderne juristers. Den gang hindrede fordomme – som nu videnskaben – mennesker i at forstå hverandre. Men for øvrigt foregreb Arnoldi undersøgelsen ved sin flugt.

Det er derfor kun ad gætningens vej snarere end ved slutninger fra kendte ting, at man når til en fornemmelse af, hvem disse mennesker var, og hvorfor og hvorledes de levede.

Man må forestille sig Konrad Arnoldi, som han sidst i tresserne på korte besøg viste sig i Bern. Han blev set og husket af mange fra søndagens promenadekoncerter på Schlänzli, hvor borgerorkestrets musikanter stod midt på græsplænen med panderne nær mod hverandre, på støt skrævende ben og blæste Offenbach bagud over skulderen, med et tempo, der satte letbenet wienervalstakt i de tyksålede schweizerstøvler.

Offenbach angav endnu tonen over Europas provinslande, og Konrad Arnoldi, der udgav sig for indfødt wiener, forstod at stemme i alt fald sin holdning og sin påklædning ind i den moderne smag. Han bar en lille koket rund hat på snur; de

langørede udkrængede flipper åbenbarede en mælkehvid bar hals; manchetterne, der red helt ude på hans knoer, havde knapper af mægtige gulddalere, og de snævre benklæder faldt ud over støvlen som posede elefantklumpfødder. Det blanksværtesorte kindskæg mødtes med den opaddrejede moustache og lagde ligesom et bidsel med skyklapper om hans ansigt og delte hans hoved ind i en øvre og en nedre del. Endnu var ikke dette skæg blevet særmærket for vokskabinetternes forbrydermasker. Og Arnoldi har skiftet i tide. I vor åbne og umaskerede tid – hvor i den nye verden han nu lever – har han sikkert glatraget sine hårde og dristige kindben, valser ikke mere af sted på lakerede gamachestøvler, men går bredbenet og fast på maskinsyede såler.

Han opgav for sine mange flygtige bekendte, at han var rejsende for et wienerhus i lædervarer, og han talte om Paris og London med intimt kulissekendskab. Senere fandt de fleste, at de altid havde fornemmet ved ham noget sjofelt, der havde afholdt dem fra nærmere omgang. Men i hvert fald opnåede han det, han behøvede: ikke at interessere. Da han senere tog fast ophold i Bern og førte ved sin arm på promenaderne en yngre dame af ualmindelig kedsommeligt ydre, fandt hans tidligere bekendte det bekvemmest ikke at standse ham. Og det viste sig, da sagen blev gjort op, at parret ikke havde en eneste nær omgangsven, og at ingen kunne fortælle noget nøjere om deres forhold. Man var så vant til daglig at se dem uden at kende dem, at enhver gik ud fra, at der nok var andre, der kendte dem, og man tog derfor ingen notits af dem.

Fru Arnoldi har ved sin tilsynekomst været midt i trediverne. Hun gik efter tidens smag i prinsessekjole og mentonahat. Ved

hendes træk var intetsomhelst kønt eller grimt, hun virkede hverken frastødende eller tiltalende. Hendes udtryk syntes uafhængigt af årets og tidernes skiften, hendes øjne og mund var fuldkommen ustemte. Skønt hun ikke var svær, syntes hun at bevæge sig med overfedet flegma; hendes mæle, når hun en enkelt gang i butikker fortalte sin eneste historie om en gigtlidelse, hun havde kureret ved frugtdiæt, var utålelig langsommeligt og uden klang, lød støvet og af filt som et gammelt klaver. Ville hun se sig omkring, hvad sjældent skete, drejede hun ikke nakken, men hele personen med tåget omstændelighed.

Deres villa lå højt på en brink over floden; og de har fra deres terrasse været i stand til, hvis de ville, at sidde og se over mod alpinernes hvide tinder, der som et skarptandet gebis hvilede på horisonten og gabede begærligt over himlen. Men deroppe under den nøgne loggias sprinkelværk blev de aldrig set. Deres hus var lukket om dem, når de var hjemme. De har kun vist sig, når de fandt det fornuftigt og altid vel skjult i myldret af de mange promenerende.

Af villaens otte værelser har de kun beboet tre, og de var til daglig bestandig i spisestuen, hvor det runde bord var belagt med voksdug. Dagligstuen stod kold og ubrugt med sine små grønpolstrede plysmøbler, der syntes på deres messingruller fra væggen med et kraftigt tag at være kørt ud på det gustne parketgulv, uden kurs. På væggens hylder, der var kantede med uldne frynser, stod gemser og små schweizerhuse og Napoleon i kalipasta. Bag ved dagligstuen var en fuldkommen tom stue, og fra den førte en stærk dobbelt paneldør ind til det lukkede rum, hvor ægteparret holdt skjult *deres hemmelige pensionær.*

Køkkenet var i en lav tilbygning, og i kælderen sov pigen Marietta, der lavede mad og besørgede indkøb.

Denne pige var en midaldrende italienerinde. Hun var fyldig og havde et frisk madonnaansigt, ganske rosa og gyldent, og både det og det glatte begsorte hår så ud, som var det ferniseret. Hendes øjne var hengivne og fromme og dog meget opmærksomme; munden stod stedse lidt åben. Hun var døvstum, og det er ikke opklaret, om Arnoldi havde valgt hende til sit tyende på grund af hendes medfødte tavshed – eller om hendes stumhed har givet ham ideen til det, han havde for. Marietta var vel kendt i kvarteret, og i butikkerne havde man vænnet sig til hendes tegnsprog. Hun havde den døves mistænksomhed og den stummes påståelighed og var vanskelig at snyde. Hendes afhængighed af herskabet var fuldstændig, hun levede intet særliv. Hun var som en forlængelse af deres arme og intet mere. Hver søndag sås hun i den katolske kirke i stolen bag ved sit herskab, iført fransk sjal og capothat; og hendes blik veg ikke fra hr. Arnoldis friserede nakke. Hun havde sin føling med verden gennem øjet alene.

I kirken nød de agtelse. Hr. Arnoldis mægtige baryton stod som en stang af metal gennem koret og skaffede ham respekt. Sagtens har hans hustru i sit sløvsind lyttet efter den, og i den fundet den rolige vished: at han vågede og sørgede for alt. Det var, som bar hans stemme hvælvingerne, og hun lukkede sine øjne og følte formodentlig sin form for andagt.

Man må tænke sig hr. Arnoldi komme hjem fra en søndagspromenade en dag på det tidspunkt i firserne, da sammenbruddet var nær, og tingene allerede ude af ligevægt.

Arnoldi har spist og er bedre tilpas end om morgenen, da de andre så ham med rynkede bryn og hænderne under frakkeskøderne trave rundt om spisebordet. Endnu mens de spiste, har fru Arnoldi følt sig generet ud af sin dvaskhed ved den vrede og voldsomme måde, hvorpå han skar de unge kyllinger for. Men omsider har hun fattet, at hans ærgrelse ikke gælder hende, men Friedel. Nu ser hun endogså et træk af mæt velbehag brede sig under hans skæg, mens han sidder og stanger tænder med sit lille elfenbens lommeapparat. Hun hengiver sig da til sin vante middagspause, med den blommede frisertrøje løst over det ophægtede korset, – og hun suges op på den brede chaiselong med et skvulp, som en strandvasker lander på en sandbanke.

Hendes mand hvisler mod tandstikkeren et par strofer af højmessens korsang, mens han leder efter en nøgle og endelig finder den i lommen på sine hverdagsbukser. Han føler sig velvillig og røres over sig selv, mens han på en tallerken lægger et af de bedste stykker fra middagen, som han er på det rene med, at han opofrende har lagt til side og nægtet sig selv.

Han går med raske, lydløse skridt gennem den tomme stue, og dér opdager han, at den lille paneldør, som han nu søger at åbne med nøglen, er uaflåset.

Han står et øjeblik med hængende kæbe, med iskold kriblen om sine skægrødder og ude af stand til at løfte en hånd. Fy for Fanden! Hvad nu! Hans tanker farer skelende ud efter udveje, pønser på flugt, endnu inden han ved, hvor faren kommer fra. Ja, tænker han. En af dagene render jeg fra det hele! Dette her går ikke i længden! Men nu har han husket, at det er ham selv, der om morgenen har glemt at låse, og han tænker: Selv om jeg

ikke har låset, falder Friedel ikke på at gå ud; – selv om han også af andre grunde kunne gå ud. Nej, det ville simpelthen ikke falde ham ind!

Han åbner døren stille og rask.

I et stort lyst værelse med et hvidblændet vindue højt oppe sidder en tolvårs dreng på kanten af sin seng og løfter smilende mod den, der træder ind, sine bundne hænder.

Han er højt vokset af sine år, hans lemmer er spinkle, så sørgeligt skrøbelige synes de lange bens piber. Hans ansigt og hænder er kridhvide, som har hans hud indsuget det matte, mælkehvide lys, der flyder ind gennem den store rude. Også håret, der krøller med en egen heftighed, er blegt og glansløst, det falder som et udbrud af spildt kraft ned om hans smalle, sygelige ansigt og synes at støtte og bære det oppe over de holdningsløse skuldre. De store øjne har en dunkel metalglans, deres blik lever med dyb og bevidstløs kraft, det er, som spejler de verden uden at se, men i årvågne øjeblikke synes de langsomt at drikke. Læbernes smil synes ikke at svare til nogen bevidst glæde, heller ikke at stride imod nogen sorg. Det ser ud, som kommer og går hans alvor og smil af livets dybeste grunde. Han er klædt i en tynd dragt af lærred, de nøgne ben holder han krummet ind under sig på sengen. Således, uden at røre sig, venter han. Og da den, der kommer ind, nu uden et ord løser hans hænder, retter han sig langsomt ud og venter på ny.

Arnoldi sætter hans mad på en forhøjning under vinduet og betragter opmærksomt og tankefuldt drengen, mens denne stille og uden grådighed spiser. Arnoldi har om morgenen mærket et tegn, der lod sig tyde som oprør. Derfor fandt han det nødvendigt at lade straf indtræde. Friedels hænder lystrede

ikke. Derfor måtte de lære tvang. Arnoldis instinkt siger ham, at hans moralske overlegenhed over dette barn, som han igennem disse år har holdt fast i sit hus, beror på fasthed og konsekvens, og på at lade undgældelsen træffe netop dér, hvorfra forseelsen udgik. Da han om morgenen kom herind, klamrede disse hænder sig til hans klæder. Derfor måtte de tages i skole.

Han har med årene vænnet sig til at tro, at denne dreng virkelig er åndssvag; og efterhånden som han føler sit hverv mere vanskeligt og sit ansvar tungere, har han bragt ligevægt i sin sjæl ved at fastslå: at Friedel *er* et døvstumt og sløvsindet barn, der er betroet til hans omsorg, og for hvem han med velberåd hu og efter fornuftigt overlæg har valgt den døvstumme pige til opvartning og adspredelse. Nu, da han har løst den lille fanges hænder og har givet ham mad, røres han overfladisk over sin store godmodighed; han føler endogså trang til at trøste Friedel og bestemmer en af dagene at finde ham et nyt stykke legetøj.

Han passer vel på: ikke at mæle et ord. Det er jo ikke heldigt for en, der er stum, at fristes af andres tale! Han har til tider set dette lille ansigt løfte sig årvågent og anstrengt, som lyttende efter en tone, anspændt hungrende efter en forståelig lyd; og Arnoldi har ængstet knebet læberne sammen og vogtet sig for at synge og fløjte, hvad han sædvanlig adspreder sig med, når han går rundt i sin private verden. Men her må han passe på, dette her er arbejde og kontortid!

Han har nylig set Friedel efterligne hans gestus, hans håndbevægelser, endogså hans grimasser, når han puster på den alt for varme mad. Han blev først vred, fornærmet, derefter

ængstet. Han tænker i vag frygt: Hvor længe – hvor længe endnu vil det kunne gå. – –

Det er sandsynligt, at Arnoldi har bragt Friedel med sig, samtidig med at han tog fast bopæl i Bern. Drengen har da været knap et år. Hvorledes han er kommen i Arnoldis værge er aldrig oplyst. Men det er sikkert, at Arnoldi, der sagde, at han var rejsende for et læderfirma, tillige har været virksom for et stort wienerhus, som gjorde forretning med eksport af kvinder og anden hemmelig handel. Sagtens er han ad den vej kommet til Friedel. Det synes, at drengen ikke har været bestemt til at bringes ud af verden, men blot til at holdes skjult. Hans liv syntes endog at være vurderet, for det må antages, at de årlige pengeforsendelser, der pr. post regelmæssigt kom til Arnoldi, i virkeligheden tilkom det stumme og i fuld forstand værgeløse barn. Af disse penge brugte Arnoldi netop så meget, at han selv kunne leve sorgløst og navnlig uden at foretage sig noget som helst; for alt arbejde var ham dybt imod. Han lagde således under sit ophold i Bern en betydelig sum op. Den hævede han i banken, inden han forsvandt, og herefter udeblev pengeforsendelserne; hvad enten han nu omordnede dem til sin nye adresse eller de af andre grunde blev afbrudt.

Om børne-oublietter findes i politikkens og forbrydelsens historie et rigeligt blad. Ofte fandt formyndere af rigshovmestre det bekvemt, om et prinseligt tronemne fra sin spæde barndom lærte at glemme sine adkomster. I Tower og i Bastillen fandtes glemmesteder for fyrstesønner, der kunne ventes at føle sig forudbestemte til magt. Dygtigheden satte sig på den vis i hine tider udover de tåbelige arveregler, der spærrede den store karakter vejen til at gøre sig gældende.

Slægtsrækken i et degenereret prinseansigt lod sig skjule ved en jernmaske, et underjordisk fængsel kunne lære ham selvforglemmelse. Således fandt også dauphinen Ludvig den Syttende af Frankrig sin selvfornægtelse i en skomagers bod. Og i 1828 kom til torvet i Nürnberg vandrende en ung mand Kaspar Hauser, hvis sjæl var en blank tavle, – sat i verden som voksen fra et eller andet ukendt glemslens sted.

I den lavere forbrydelses lag har politiet på razzia tit truffet børn, der enten fra fødslen eller som følge af deres liv var åndssvage, og som holdtes indespærrede som dyr i et udhus, for ikke at volde udgifter og besvær. Friedels skæbne synes at være bestemt af samtlige de nævnte hensyn.

Arnoldi har hurtigt indset fordelene ved at være formynder for en svag ånd, for en viljeløs arving, men han har ikke været intelligent nok til af den grund at tro noget slet om sig selv. Han har tillagt sig de allerbedste hensigter. Hvad er da også et spædt barn andet end en åndssvag? Og da ingen kim i dette sind under hans behandling satte vækst, bekræftede det kun hans udgangspunkt: at dette barn var sløvsindet, håbløst idiotisk!

Han gav altså barnet al den pleje, en lille afsindig har fordring på; han nænnede ikke at forstyrre den tunge stilhed i barnesjælen ved at trænge på med belæring og opdragelse. Han ville ingen håbløse længsler vække. Derfor sørgede han for at retlede ad tvangens vej, uden voldsomhed og aldrig ved revselse. Han satte blot den handling, han ønskede fremmet, i mekanisk bevægelse. Han ledte barnet ved sin hånd som han ville, styrede det ved hovedbevægelser og blik i de få funktioner, han fandt nødvendige for at det levede, sørgede endogså for, at det trivedes ved fast orden, renlighed og god ernæring. Han

blandede sig ikke i dets drømmeliv, søgte ikke vej til dets lavere form af fantasi; thi om så stille ting havde han ingen anelse; og han gik bestandig tillidsfuldt ud fra, at der hvor han intet forståeligt udtryk så, der levede intet.

Og da han nu i den sidste tid følte en pludselig modstand hos barnet, noget som en vågnende selvstændighed, gjorde det ham dybt urolig og ulykkelig. Han var en dag genstand for det besynderlige og truende tegn: at Friedel greb fat i hans klæder, ikke ville opgive sit tag og søgte at slippe med ham ud af døren, da han ilfærdigt trak sig tilbage. Han prøvede forgæves sine dæmpende metoder. Af lang omgang med farende og vildfarne kvinder havde han uddannet sig en egen sund og blid myndighed, en faderlig fast venlighed og en tavs overtalelsens kraft i sine smilende og velvillige øjne.

Han havde aldrig tvivlet på sin ubegrænsede godhed, når han anbragte disse husvilde pigebørn. Han var som en skriftefader for deres overspændte sanser, dulmende, beroligende, og når han førte dem i hus, skiltes han fra dem med sentimentale tårer og flæbende forsikringer om dyb forståelse.

Han var ingen bevidst sjælemorder, han tog blot tingene som de var, lod sine følelser flyde, men aldrig gribe ind. Han kunne ikke tåle at høre nogen kræve eller klage, derfor søgte han så gerne de stumme sjæle, og med stor omsigt fjernede han enhver grund, der kunne gøre hans sjæl medlidende og hans hænder svage.

Det er dog muligt, at han på det sidste – i alt fald en tid – har lidt under tvivl. Hans selvtillid er mulig svækket ved magelighed og lediggang. Efterhånden som han blev mere og mere blegfed og blødagtig, blev han tillige mere nervøs. Da

sammenbruddet skete, og han løb af landet, har han sikkert forekommet sig selv som en forbryder og i alt fald mindre nobel. Han forsvandt jo for ikke at se sin sociale agtelse rokket, og sikkert er der gået uger, før han genvandt sin selvrespekt og sit jævnt flydende humør.

Som omtalt kan intet oplyses om Friedel Arnoldis herkomst. Ældre tider fandt altid mysteriets knudepunkt her. Der er anvendt formuer og såre meget blæk på at finde Kaspar Hausers herkomst og adkomster. I hine tider var endnu arv og privilegier væsentlige for en mands liv. De var hans medfødte eje, hvorfra ingen forbrydersk turde fortrænges; og at søge stamtavle og arvebreve blev derfor vigtigst for den periodes nysgerrige.

Men i vore dage fødes en mand med sine evner alene, med sit talent og sin begavelse som eneste forudsætning for sit værk. Det alene er hans adkomst til at leve, og dér alene er det, at han ikke tør krænkes. Derfor er det helt uvæsentligt, at Friedel Arnoldis herkomst og arveskab aldrig er udredet, og at hans formue er gået tabt. Alene hans sjælelige historie har betydning.

Friedel har senere selv kunnet meddele en del om sit barndomsliv, men da han ikke kendte ord eller navne for tingene, mens de var om ham, står de for ham som tonløse billeder, som han først senere har *bestemt* og *benævnt*. Og alligevel giver hans erindringer – så omarbejdede af senere viden de end er – nogen mulighed for at forstå lidt af hin spæde og svage væren, der for ham var verdens alt.

Skiftet af lys og mørke syntes at betone hans tidligste forestillinger. Det var for ham de evigt tilbagevendende

virkninger af, at han åbnede og lukkede sine øjne. Nat og dag randt som en sort-hvid perlekæde gennem hans liv. Og når mørket kom, lærte han at føje sig og lukke sine øjne. Så var der intet mere til derude! Han forsøgte aldrig med sine hænder at finde tingenes former, når hans øjne var lukkede. Noget mørkedyr blev han aldrig, og han lærte tidligt, at den verden, der kom myldrende frem, når han havde lænet sig tilbage på sit leje, var noget ganske andet end det, der om dagen var omkring ham, – at disse flygtige ting og hviskende lyde ikke lod sig holde fast og ikke ville genfindes, næste gang han lukkede sine øjne i, – således som dog alt det andet var bestandigt og varigt på sin plads, når han åbnede sine øjne om morgenen. Han faldt ikke et øjeblik på at regne med sine drømme som med den virkelige verden.

En anden, men svagere rytme i hans liv var den langsomme vekslen mellem mæthed og sult. Et højdepunkt af uro i hans legeme, der bestandig faldt sammen med visse belysninger i rummet og visse fjerne lyde, rørte ham og fik ham til at bevæge sig frem og tilbage i sit bur. Og når Arnoldi kom med det tildækkede fad og kanden med mælk, traf han stedse drengen tæt presset mod døren, lyttende, ventende, præcis som Arnoldi selv, der altid fulgte sit ur, og som for øvrigt morede sig over den snedige lille fyr, der således kunne regne ud på klokkeslæt, når der vankede mad!

Han lærte tidligt af sig selv at sondre mellem det tiltrækkende bløde og det frastødende hårde i verden, men tillige at erkende fordelene ved det, der var fast og gav støtte, og farerne ved det, der gav efter og ikke ydede hvile. Derimod har han næppe ofte følt smerten i stærk og tilspidset form. Han var

ingensinde syg. Og i hans betryggede og velplejede væren var behag og ubehag de højeste yderpunkter for i alt fald hans legemlige fornemmelser. Det alt for kolde og det alt for varme mødte ham ikke i hans tempererede verden. Den døvstumme pige kom hver aften og dækkede ham til, når han skulle sove. Derfor gik heller ikke hede og kulde ind i de faste skifter af hans tilværelse. Hans liv havde ikke den bredere inddeling af sommer og vinter, det bestod kun af utalte døgn. Noget videre mål af tiden fandt han ikke. Kun ganske enkelte gange, når han faldt, eller når han tørnede mod en hård og skarp kant, lærte han alvorlig forskel på det, der var det sædvanlige, og det, der gjorde ondt. Men farerne i hans liv var ensartede og få. Smerten skræmte ham voldsomt og lærte ham at tage sig i agt for gentagelse.

Hans vurdering af afstande var tidligt i orden. Den første grænse var: så langt hans hænder kunne nå; siden så langt, han krybende kunne komme. Af sig selv fandt han på bevægelsen fra sted til sted. Længe havde han fængslet betragtet de ting, der var fjernere end hans plads, og ønsket om at nå dem lærte ham at krybe. Han sluttede, at når tingene nærved kunne nås, var tingenes bestemmelse, at man nåede dem. Det var ingenlunde trangen til at skaffe sig spiselige eller brugelige ting, der drev ham, for kampen for tilværelsen kendte han ikke; himlen gav ham den manna, han havde behov, men hans begærlighed efter at vide og efter at forske var langt hans livs stærkeste drift.

Snart kendte han den plane verden i gulvets højde. Så kaldte lyset ham opad, og da han voksede, og hans ben blev stærke, rejste han sig op.

Allerede længe havde det højt siddende og gitrede vindue været hans mål. Derfra kom alle ting ind i verden. Jo nærmere man var derved, jo tydeligere blev de. Deroppe fra blev al ting skabt! Og på den anden side: dernede, hvor han hidtil havde været, inde i krogene og nede på gulvet, var alt mere utydeligt, mindre rigt og mangfoldigt. Dernede boede det, der hver tid, han følte sine øjne tunge, kom listende og led for led, ting for ting åd verden op, og så bredte krogene deres magt ud over væggene, sneg sig tættere og tættere op mod den lysende firkant deroppe, snørede sig om den og kvalte den, så at den langsomt sygnede og styrtede med alt det øvrige ud i det gabende ingenting. Derfor var denne gitrede rude hans verdens kæreste og alle hans bevægelsers samlede mål. Og mens han famlende langs væggene søgte sig vej derop, lærte han for alvor at erkende, hvor farligt og ondt alt det dernede var, for han følte hvorledes det holdt igen, drog ham omkuld og borede sine hårde kanter ind i hans håndflader og knæ og ville beholde ham.

Og en dag fandt hans herre ham oprejst støttet på begge fødder, stavrende sig frem langs væggen. Arnoldi betragtede ham stolt og fornøjet, rystede smilende på hovedet og anskaffede sig en dobbelt hængelås til døren.

Solen fik drengen aldrig at se. Den var skjult af rudens mælkeglas, hyllet i uigennemtrængelig atmosfære for ikke at svide og bekymre hans sind. Men mod det blege, gitrede glas vendte han hver morgen, når han blev vågen, sit lille forstenede ansigt. Snart havde han inddraget alle afstande i sin egen højde, og siden faldt han på at søge højere. Han fandt, at han fra sit leje kunne nå endnu en arm højere op, og han lærte sine

vægges substans at kende: hvor det ru og hårde træpanel hørte op, og hvor det blødere tapet begyndte. Han orienterede sig uden klar bevidsthed, men efter stille fremskridende regler. Først sent fandt han kunstige udveje til endnu højere mål. I hans ottende år traf Arnoldi ham til sin skræk stående på en skammel, som han havde flyttet op på sin seng; der stod han og famlede med sine hænder op efter den fjerne rude. Dette babelstårn forstyrrede Arnoldi resolut og gjorde sig vred, for at drengen ikke skulle forstå hans virkelige grund. Og han bandt som straf et klæde for Friedels øjne i et døgn.

Da nu barnet havde nået grænserne for sit rum og så, at han foreløbig ikke kunne komme videre i bredden, søgte han i lange tider at lære sin verden nærmere at kende uden ellers at søge udveje. Han opdagede et nyt omfang af verden i det små, og han begyndte at inddele tingene i deres enkelte dele. Han gennemgik med sine fingre de ujævne flader af mure og møbler, lå på knæ og fulgte gulvfibrenes trævlede mønstre, undersøgte hver lille kant, fordybede sig i hver hulhed, og han gav sig til at grunde over, hvad hver dels bestemmelse var. Han vendte tilbage i sine egne spor og fandt dem værd at gennemforske i det enkelte. I begyndelsen var han vandret de utalte skridt frem og tilbage mellem sine vægge, smidig og følsom, med blind fornemmelse for, når grænsen af rummet bød ham vende om og gå tilbage. Men snart faldt han på at give sin bane andre former end lige ud eller i ring. Han dannede sig stationer på vejen, afsøgte interessante punkter og begyndte at få sans for sin vandrings form; han behagede sig i rytmiske kurver og sving, vuggede i vendingerne, hans march beskrev sløjfer og parabler. Og han fik forståelsen af, at der var enheder

i denne vandring, at hans skridt afmærkede længderne, og at det samme og samme gentog sig, mens han gik, – nøjagtig de samme bevægelser af hans fødder, nu og nu – og nu ikke mere og så omkring og igen! – –

Tidligt vaktes hans ærefrygt og hans taknemmelighed. Hver eneste gang den lysende plet havde nået en vis styrke, og tingene i verden var stærkt fremme, og anden gang, når de på ny indtil en ganske bestemt tone var svundne, så skete det, at verden åbnede sig og åbenbarede et væsen, der kun da var til.

I de tidligste år havde Friedel ingen erkendelse af, at Arnoldi var den samme, der kom igen. Han opfattede ham kun som en hændelse i dagen, en virkning, der brød ind og forandrede tingene på samme bestandige måde. Senere fattede han, at der mellem ham selv og den, der kom, var lighed, og da han følte sig selv så langt mindre og så ubetydelig lille mod Arnoldi, gik han fra begyndelsen ud fra, at han selv kun var det vage genbillede af den andens vældige person. Men for øvrigt regnede han i lange tider ikke Arnoldi for et enkelt væsen. Hans genkomst betød ikke en fortsættelse af det tidligere besøg. For han var selvfølgelig ikke til, når han ikke var at se. Derfor blev Arnoldi en række af store personligheder, af mægtige herskere og helte, der en efter en blev til i verden, gjorde deres gerninger og derefter forsvandt. Alene sporene af deres handlinger: at de havde givet gode ting og gjort alt bedre, stod igen efter dem.

Først sent, da han i det hele begyndte at gruble over, hvorvidt der var noget hinsides væggene, fandt Friedel på at forbinde disse besøg. Han anede en orden mellem dem, en styrelse bag dem. Og han fandt på, at der i mellemrummene når besøgelsen ikke var, dog måtte være noget, og at dette, der gik ud af

verden, rimeligvis ikke dermed hørte op. Derved førtes han til at tro, at det bestandig var den samme, der kom igen, at i hvert nyt besøg var det ham, der åbenbarede sig; og han begyndte at opfatte Arnoldi som én, der bestandig er, og fra hvem alt i verden kommer. Hans ærbødighed blev derefter grænseløs. Undrende og tilbedende så han op på Arnoldis store ansigt, der så vågende og påpassende, altid parat med ros eller straf, hang der højt oppe, så nær ved den lyse plet, – og som endogså havde magt til at tage lyset bort og dermed alle verdens ting, hvis han ville. Det havde han da også nogle gange gjort; for Arnoldi forstod drengens skræk for mørket, og straffede ham nu og da ved midt om dagen at formørke solens lys ved at lukke skodderne for.

Men samtidig med at Friedel fik troen på, at Arnoldi var én og bestandig til og altså ubegrænset, forstod han, at hans egen verden havde meget snævre grænser, og han begyndte uden at tabe noget i sin ærbødighed at gøre modstand mod sin begrænsning.

Imidlertid var der i hans verden en anden blid og dog såre myndig magt, der på ejendommelig vis dæmpede og sløvede hans længsler efter at vide mere, end det han vidste om sin verden. Det var den døvstumme italienske pige.

Det synes, at fru Arnoldi aldrig har besøgt ham. I alt fald erindrer han intet derom. Sagtens har synet af det afsindige barn været for meget for hendes nerver, og hendes magelighed beskyttede hende mod at søge nogen som helst, der krævede omtanke eller virksomhed. Det overlod hun til sin mand, af hvem hun uden at spørge om grunden lod sig forsørge.

Friedel forstod hurtigt, at den anden, der kom til ham, var et væsen forskelligt fra den, der ordnede alt og bragte alt. Hun fortjente ikke samme blinde ærefrygt. Hendes ansigt lyste ikke så højt, hun var mindre rejst, hendes omrids var blødere; de bølgede mildt og varmt om hende. Hun var et væsen af lidt lavere art. Og hun vakte ikke grublerier. Hun simpelthen var til. Og han spekulerede ikke på hendes gåde, når han ikke så hende. Hun var som det bløde og lune i verden, som han ikke tænkte på, når han ikke var træt eller frøs. Men da længtes han efter hende, ikke som efter en person, der til en bestemt tid skal træde ind, men blot efter ved hende at befinde sig bedre, tryggere og varmere. Hun har sikkert været god mod ham, hendes stumme sjæl har følt dette tavse barn så nær. Hun har svøbt ham fra lille, plejet og madet ham. Hun har holdt ham i sine arme og mod sit bryst. Og uden respekt følte Friedel for hende dyb og inderlig hengivenhed, snarere et hurtigt glemsomt sværmeri end taknemmelighed. Og han forstod hurtigt, at hun, der selv tydeligt var underordnet, havde en vis dulgt indflydelse, en evne til at mægle og forsone og til tider ombestemme den, der bestemte alt. Og selv om Friedel over for hende følte oprigtigt og varmt, var hans fortrolige og indsmigrende ømhed mod hende ikke helt uden politik.

Det synes da også at være hende, der på egen hånd bragte ham det første legetøj, en lille dukke af voks, som Friedel dog aldrig rørte, men betragtede i dyb og ærbødig undren. Og Arnoldi, der indså det formålstjenlige i at adsprede det indespærrede barn, billigede tanken. Det var ikke heldigt, at drengen følte sig for meget ensom. Det var usundt, og hans liv var værdifuldt, der var en præmie på, at han blev ved at leve. På

en vis måde var han hemmelig stolt af drengen, betragtede hans tilværelse næsten som sit eget værk og fandt, at han burde bringe lidt afveksling ind i det stakkels stumme og åndssvage barnesind.

Sit første legetøj havde Friedel dog fundet selv, uddraget det af den substans, der var forud givet. Han havde længe haft en gammel skotsk plaid. I sin vågnende sans for deling trævlede han den op tråd for tråd. Derefter ordnede han på gulvet garnet efter farver: De tre toner rødt i grupper for sig, de blå og de gule og de lilla for sig. De sorte kastede han bort, dem fandt han ingen brug for, de tiltalte ham ikke. Han genfandt dem ikke i verden, men kun i den tid, da verden ikke var. Senere søgte han på ny at omordne trådene, farve mod farve; og han begyndte at flette dem ind i hverandre, idet han havde forstået, hvorledes de kunne gribe om hverandre og holde fast, ligesom når han foldede sine fingre.

Arnoldi blev først urolig og vred over den ødelagte plaid, men billigede efterhånden disse forsøg, – mere af magelighed end af omtanke. Og han begyndte at bidrage til drengens adspredelse. Uden at kende Frøbel eller Pestalozzi gik han ind på børnehavens idé. Han bragte Friedel kulørte papirstrimler til at flette og klodser til at sammenlægge i figurer.

Friedel modtog disse ting med undren og glæde. Han fornam, at de bekræftede noget, han længe havde vidst, og de gav ham udtryksmuligheder. Længe grundede han over de farvede strimler og fandt lighed mellem violet og rødt og mellem violet og blåt og mellem rødt og gult. Han så, hvorledes blåt gjorde rødt dybere rødt, og rødt blåt klarere koldt. Han

lagde dem mod hinanden og på hinanden, og til sidst fandt han nøglen til deres samhørighed i regnbuens orden.

Samtidig begyndte han at forstå figurer. Han lagde sine klodser op foran sig, mens han knælede på det nøgne gulv, men han havde ingen hensigter med dem. De lå i hans hænder, som så mange andre ting, han ikke fandt brug for; og han søgte derfor i deres former at genkende et eller andet, han havde tænkt eller drømt. Han kunne længe ikke finde deres mening. Det forvirrede ham, at de var så massive, havde både tykkelse og højde. Men en dag opdagede han, at hver klods i virkeligheden var de fire lange og de to stumpe sider af en sag. Når han drejede dem, så han mange flader, en for hver af sine fingre og endnu en. Og pludselig forstod han: Det var ikke en ting som alt andet i verden, han holdt i sin hånd. Det var billedet af en figur, han havde tænkt sig til.

Dette hændte på en tid, da han havde opgivet at krybe i højden efter lyset. Han tænkte endnu ikke på at bygge. Men disse plane figurer, som klodsernes seks overflader var, blev for ham som sindbilleder på verden og forbilleder på det, han en gang ville nå. Og snart genfandt han over alt i sit rum firkantede figurer: I stuens hjørner mod loft og gulv, i parketgulvets false og især i den høje rudes hvide firkant, der ternedes af gitrets strenge kvadrater.

Arnoldi havde bragt ham en æske med kulørt kridt. Og på en tavle begyndte Friedel at grunde over sine figurer. Han gengav fladerne af sine klodser, foldet ud side om side; han vendte klodsen, mens han tegnede dem, og stillede på tegningen sidefladerne ud fra den forreste firkant som de opslåede fløje af en dør.

Så opdagede han, hvorledes der var en vej fra hjørne til hjørne af firkanten – som i hans egen stue, hvor han gik fra hjørne til hjørne. Han tegnede diagonalen, og havde dermed fundet trekanten. Og den ligesidede trekant blev ham kærest af alt i verden. Han forsøgte da også nye former, han fandt behag i den kraftige vinkel, som en oprejst klods dannede mod gulvets linjer, og den retvinklede trekant, han derefter tegnede, fandt han sælsom og gådefuld. Han anede et sammenhæng mellem dens sider, en indbyrdes spænding. Og han faldt på som en fortolkning at tegne firkanter med lige store sider, rejst over trekantens sider. Disse figurlige ideer har været oprindelige i hans umodne bevidsthed, – således som de utvivlsomt er grundlove for al intellektuel form og endogså gisnes at være brugelige som signaler til intelligenser på kloder ud over vor. Derimod fandt han endnu ikke cirklen. Han dvælede kun ved ting, der lå fast og derved gav støtte. Og hertil var en firkant og en cirkel lige gode. Intet hjul drejede sig i hans verden. Og selve forbilledet for kredsen: solen, fik han ikke at se. Kun en firkantet og gitret rude.

Da han derfor senere begyndte at tegne sine figurer med mange farver og at sætte dem sammen til mønstre, så anvendte han som de barbariske folkestammer til deres tapamønstre, kun retlinjede figurer. Selvstændig udviklede han en ornamentik af dyb og oprindelig kraft, sindrige linjer og dristigt trufne kulører, en vild og monoton tatovering af tingene.

Arnoldi bemærkede de kridtstreger, drengen ridsede på gulvet, og antog dem først for et ensomt paradisspil. Men siden fandt han grund til at befolke barnets verden med mere levende

ting. Han fandt på at købe en hel zoologisk have, som han en dag uden nærmere anvisninger stillede op i Friedels geometriske labyrint.

Friedel opfattede ikke disse dyr af træ og uld som væsner. Men han søgte at give dem orden i sit verdensbillede. Han inddelte dem efter lighed og ulighed. Han faldt ikke på at give dem navne; men han lærte sig at sondre mellem dem. Han ordnede dem først efter farve, de hvide og de brune og de stribede hver for sig. Og indenfor farverne sondrede han mellem de tunge og lette og derefter mellem de hårde og de, der var lådne. Bedre orden fandt han ikke, men den tilfredsstillede ham – så fuldt som vore systemer, der optager hval og næbdyr i orden med gnavere og rovdyr tilfredsstiller os.

Han begyndte derpå at tegne disse nye former på sin tavle, – lutter rette linjer og vinkler, trekantede hoveder og firkantede kroppe. Og han faldt på at dække rummet mellem stregerne med farve. En sælsom feber, et raseri efter at gengive havde grebet ham. Han fortrylledes af sit værk; i timevis stirrede han på sine færdige fresker, og når Arnoldi kom ind, sprang han ham i møde, lallende af jubel, og viste ham sine billeder. Arnoldi havde givet ham en bog med hvide blade og nogle fine kulørte blyanter. Dog manglede den grønne; for den, vidste Arnoldi, indeholdt arsenik. Derfor lærte barnet ikke den grønne verden at kende. Farven fandtes vel i hans fængsel, men han lærte ikke at skelne den og heller ikke at fremstille den ved blanding af gul og blå. Heller ikke lærte han skygningens kunst. Han så farverne i flader som en moderne impressionist. Lysere og mørkere var for ham ét. Han gik ud fra grundfarven som det givne. Hans viden om tingene var forud for hans iagttagelse.

Han malede fra dybet af sit sind. Derfor lærte han heller ikke perspektiv. Han tegnede alle ting i ét plan, over og under hverandre – i den afstand, han vidste, de indbyrdes havde. Forkortningen lærte han ikke at kende; for han gik rundt om tingene for at studere dem fra alle sider. Heller ikke besværedes han af, at alle rette linjer på øjets nethinde viser sig krumme. Han gik ud fra, at en linje er ret og tegnede den, som han vidste, at den var, ikke som han så den.

Arnoldi morede sig over hans forsøg, tog billederne med sig ud og viste dem til sin kone. Derefter rev han dem i stykker af sans for orden i sit hus. Han gemte aldrig på papir.

Men der kom den tid, da barnet blev vanskeligt at stille tilfreds ved så stille og uskadelige sysler. Det begyndte med, at Friedel stillede sine byggeklodser på højkant; og når han havde fundet ligevægt, søgte han at stille en ny klods på den første. Han længtes igen mod den lyse firkant deroppe, og uvilkårligt rettede hans figurer sig opad. Han førte sine firkanter og trekanter med sig ud i rummet. Og hans første bygning blev pyramiden, som han trappetrin for trappetrin på en indvendig kærne stablede op af sine klodser. Her så han sine fire trekanter mødes i skrå flader, alle pegende med deres samlede spids imod lyset. Og se: ingen af de fire skråsider blev mørke! Lyset deroppe fra rørte dem alle og stillede ingen af dem, selv ikke de bortvendte, i skygge!

Det var på den tid, han begyndte at gøre sig billeder af Arnoldi og af den døvstumme pige. Først af Arnoldi. Allerede tidligere havde han selv søgt at efterligne ham, som i en slags dans af gestus, – et underligt primitivt rituel, hvor Arnoldis vaner og bevægelser ideligt gentoges. Men det var ham ikke

nok. Det var blevet ham klart, at Arnoldi ikke ophørte at være til, når han ikke var til at se i verden, og da Friedel endnu ikke var nået til at tænke sig ham værende et andet ukendt sted, fandt han grund til at skabe sig en genpart, som han altid kunne have for øje. Samtidig vågnede hans sans for den bevægede og levende linje. Det gik ikke an at tegne det, der ikke altid, tungt og fast, stod på sin givne plads, men smidigt kom og forsvandt, med de samme kantede linjer og brede hvileflader som klodserne. Uvilkårligt beskrev hans håndled svinget. Han begyndte at tegne i kurver, i buede og svungne linjer.

Da Arnoldi fik øje på nogle usikre gaflede streger, der lignede en mand, morede han sig, men tænkte tillige, at drengen vist her havde lært sig for meget. Og en gang noget senere genkendte han til sin forbløffelse sin egen karikatur, et billede i forstørrede forhold, som barnet havde gjort sig af ham med kridt på gulvet. Han blev fornærmet, til sidst endogså opbragt. Han druknede billedet med en stor spand vand. Det ville han dog ikke finde sig i af sådan en hvalp!

Men fra det øjeblik af var det, at drengens oprør fik kraft.

Han så sig slået tilbage i sit forsøg på at holde billedet af den, der besøgte ham i hans verden, fast. Nu var han nødt til i sine tanker at følge ham, når han gik bort. Derved blev han overbevist om, at der uden for hans var en anden verden, hvor der sikkert var meget bedre at være. Og da Friedel nu havde målt Arnoldi med det billede, han havde gjort sig af ham, og set Arnoldi blive fortørnet herover og ødelægge det, som om han var bange for at blive sammenlignet, så begyndte hans gamle ærefrygt at svinde ind.

Og en anden forandring var sket: Den døvstumme pige viste sig ikke mere. Sagen var, at hun på den tid var bleven sygelig; hun viste alvorlige tegn på tæring, og da hendes slægtninge i Italien gjorde forestillinger, var Arnoldi nødt til at lade hende rejse, skønt han var ved sin videns ende om hvorledes han herefter kunne overkomme pasningen af dette ulykkelige barn. Han blev irritabel, kneben, nøjeregnende og derfor ganske uberegnelig. Han måtte nu besørge det hele selv!

Friedels holdning viste, at han følte forandringen. Han blev indesluttet, tilbageholdende, viste mere frygt end ærefrygt. Det, der havde forsonet ham med hans fængsel: den lune og ømme omsorg, det milde og mæglende, det, der var fortroligt beslægtet med hans eget sind, og som syntes at have medhold hos magthaveren, – det forsvandt ud af verden. Og tingene blev med et hårde, skarpkantede og grusomme. Navnlig mørket fyldte ham nu med frygt. Han blev ikke mere lullet ind i sine drømme af beroligende hænder, der kærtegnede hans pande. Mulmet måtte han møde alene nu. Og han vidste, at det ikke betød, at verden nu for en tid hørte op at være, men at en fjendtlig og ond magt nu vandt frem og forandrede alt, så at han intet mere kunne kende – slukkede den lysende skive deroppe og tung og tørstig sugede alt godt og trygt ud af verden. Han lå vågen med vidtopspilede øjne, iskold af angst og ensomhed, når mørket kom. Og frygten fældede sig ved dagen ud i modstand og trods og lysvågne krav. Han følte sig fængslet, han følte sig plyndret. Og kun en rest af slavisk ydmyghed fik ham endnu til at lystre. Han bøjede sig endnu for de knugende vaner. Han adlød de nøgterne og hårdhændede regler, som nu prægede Arnoldis metode. Men hver lille usikkerhed, hver lille

inkonsekvens i disse regler gjorde drengen opmærksom og mere modstandsdygtig. Han begyndte at forstå, at det var et gitter, der omgav ham, og at det var dårligt sammensvejset. Han begyndte at finde Arnoldi mangelfuld og derfor at ringeagte ham. Han begyndte selv at få kraft, også legemligt. Han voksede stærkt, hans lemmer skød op, og han begyndte at fornemme, hvor frit han kunne bære sig.

Han havde for længst drømt sig til noget skønnere end Arnoldis voksansigt med det lange sideskæg. Han følte afsmag, når han så ham.

Og han viste oftere og oftere ulydighed, altid efter en bestemt plan og ud fra betragtninger, der stemte imod Arnoldis hensigter. Hans bevidste mål var at komme ud! Det var på den tid, han søgte at smutte forbi Arnoldi, da denne uforsigtigt lod døren bag sig stå på klem.

Arnoldi var bange for ham! Dér sad han på kanten af sin seng med et udtryk så ondt som et lille rasende utyske, – med stirrende øjne, ofte tænderskærende, som ville han bide. Og til andre tider kunne der være et udtryk i drengens øjne, som havde de drukket meget dybt af en forbuden viden. En dag opdagede han, at Friedel ved hjælp af en stol og en skammel havde nået vinduet. Og der havde han med sin griffel skrabet sig et lille rundt kighul ud til den sommergrønne, solbeskinnede verden. Arnoldi tugtede ham med voldsomt eftertryk. Men straffen avlede blot had og foragt i barnets øjne. Lurende og ond sad han lænket til sit leje, og i tre døgn nægtede han at tage næring til sig. –

Men det, der fik Arnoldi til for alvor at gøre op og til at indse sin fallit, – det var, at drengen begyndte at sige ord. Det var ikke

ord i almindelig forstand. I alt fald kunne Arnoldi ikke tyde dem. Men drengen, der hidtil havde vist sig fuldstændig stum, begyndte at udstøde lyde, ikke blot skrig af vrede eller triumf, men virkelig artikulerede lydtoner. Han var begyndt at forme verden i lyd. Han følte trang til at meddele sig, til at klage og anklage. Og en gang udstødte han så gennemtrængende et skrig, at det blev hørt af naboer, der spurgte Arnoldi, om han havde børn i besøg.

Resolut og med klar omtanke opgav Arnoldi da sagen som håbløs. Drengens voksende styrke, hans trods og had havde gjort ham modløs. Han var blevet for slap af åringers blødagtighed og magelige vaner, til at han gad tage kampen op; og hans nerver vægrede sig ved anvendelsen af brutalitet og vold. Han indså, at han af den hele affære havde skaffet sig de fordele, der overhovedet var at nå. At fortsætte var halsløs gerning og tillige ganske formålsløst. Han fandt det rigtigst at vige, uden vrøvl og i stilhed.

Han havde i lang tid i forvejen gjort alt klart til afrejse. Han havde solgt sine møbler og talt om, at en stor stilling i Rusland var ham tilbudt. Han betalte sin ubetydelige gæld og sagde sine penge op i banken og hos de ikke få private, hvem han gennem en mellemmand havde lånt mod høj rente.

Han tog endnu den sidste af de regelmæssige pengeforsendelser med og afrejste derpå med sin hustru og sine kufferter. Det vides, at han tog til Frankfurt over Basel. Men dér taber hans spor sig fuldkommen. Inden han rejste, borttog han hængelåsen fra Friedels dør og overlod resten til skæbnen.

Det gik således til, at Friedel kom ud. Og da hans senere liv er en sag for sig, bliver der kun tilbage at fortælle, hvad de, der først fandt ham, så hin sommermorgen i 1883.

Maleren Stefan Myers (der senere blev Friedels opdrager og lærer), sad ved sit staffeli på en skrænt over Aare og malede floden og skrænten og skyerne. Nogle børn legede deres Ringel-Rosenkrantz med store guirlander af Fandens mælkebøtter på brinkens grønsvær, og han tog dem med i sit billede. Han så da fra en villa, der lå afsides midt i en nøgen have højt over skråningen, et barn komme, en højvoksen tolv års dreng, men med håret langt som en piges i et brus om sit hoved. Han var klædt i en hvid tætsluttende dragt af lærred, og hans ben var nøgne. Han snarere løb end gik, kom tumlende fremad, famlende med hænderne. Hans øjne var sammenknebne under solens voldsomme skær, vidtåbne når han kom ind i skyggen. Han løftede sine hænder, som ville han gribe, favne om luft og lys. Han gik ud over engen, langsommere, søgende frem mellem de milliarder gule og hvide blomster. Fra hans bryst kom en lang og klar tone som sang eller råb.

De legende børn standsede og så efter ham, forbavsede og forlegne. Han løb imod dem, så dem ind i ansigtet en efter en og smilede. Men hans øjne – forsikrer Myers – udtrykte en dyb og overlegen kløgt, et livs dyrekøbte erfaring, og hans stumme læber havde et drag af næsten overmenneskelig viden. Langsomt, ligesom grundende, løste han sig fra børnenes leg, og han vandrede frem mod den voksne mand, der havde rejst sig fra sit billede. Og Myers, der endnu intet forstod, nikkede og lo i sit store gule skæg og rakte hånden frem mod det tøvende barn. Friedel sank da sammen for hans fødder, overvældet af

lyset og det uhyre rum. Og Myers lod en af børnene bringe frisk vand fra åre og badede hans ansigt. De andre børn stod i tæt ring om dem og så undrende til. To af de mindste blev bange og løb højt grædende hjem med hinanden i hånden. Og selv Myers fornam en forunderlig gru over for dette voksblege barn, der nu rejste sig på knæ i det høje græs. Og hans spørgsmål til drengen, om hvem han var, døde på hans læber.

Det løste problem

Nævningerne skred til valg af formand. En tonløs stemme (tapetserer Olsen) i flokken, der trykkede sig om rådslagningsværelsets bord, foreslog hr. lærer Engborg. Engborg rejste sig og gjorde opmærksom på, at han var ingeniør ved Belysningsvæsnet og polytekniker. At han tillige underviste i fysik ved Teknisk Skole, vedkom ikke sagen. Han satte sig, så sig om og mønstrede derefter nævningelisten. Der var tolv i alt: en barnevognsfabrikant, indehaveren af en elektrisk rulle, en gadehandler, en bryggeriformand, en repræsentant (hvilket kunne betyde alt muligt!), en kommunelærerinde, en grønthandlerske, en overkelner, en tilskærer, en isenkræmmer samt tapetserer Olsen og (som der stod) hr. lærer Engborg. Nu foreslog imidlertid grønthandlersken, en svær kone i tigret kaninskindspels, hr. bryggeriformand Gormsen til ordfører. Ingeniør Engborg følte sig noget stødt. Han vidste, at han var den eneste virkelig dannede her til stede. Der blev derefter stemt, og Engborg blev valgt. Denne gang stemte tapetserer Olsen mod ham.

Nævningerne gik ind i retssalen. Ingeniør Engborg satte sig straks hen på fløjen nærmest dommerbordet og så myndigt ud over nævningerne, til de fik anbragt sig og sad nogenlunde roligt. Tapetserer Olsen fik langt om længe standset sin hoste ved lakridstabletter, og der blev omsider ørenlyd.

De tre dommere sad på deres plads, ubevægelige i deres kapper, med alvidende miner som jurister sædvanlig. Den type kendte Engborg tilstrækkeligt: Man traf jurister allevegne, hvor

der var magt og tantieme at redde! Sagkyndigheden skubbedes ud! Patentkommission, sporvejsdrift og belysningsvæsen lededes af jurister! Jurister gav idiotiske love om motorkørsel og standsede udviklingen ved latterlige forbud mod radio-telefoni! – Og pludselig følte han, hvad det betød at være nævning. Det betød at stå i brechen mod juraens århundredgamle enevoldsstat, at nu var fossile lovbestemmelser og vindtørre paragraffer sprængt, at nu gjaldt ikke mere den hårtrukne fortolkning, den spidsfindige prokuratorkunst, nu havde borgeren, lægmanden: – den virkelige sagkyndige i alle livets forhold! – ordet for den sunde fornuft og det klare omdømme på livets levende grund! – Retsformanden lignede en automat monteret med et stel runde linseglas: objektivet indstilledes på en sag, og en paragraf sprang ud! – Der var for øvrigt heller ikke beregnet plads til velvoksne mandfolk i nævningeaflukket, man sad med knæene oppe under hagen omtrent! Lignende hensyn var en af grundene til, at Engborg aldrig gik i teatret. –

Aktor begyndte sit foredrag. Sagen var ganske ligetil. Den vedrørte et oplagt morderisk overfald på sagesløs kvinde, tiltaltes fraseparerede hustru, Anna Holmsted, født Nilsson.

Den drejede sig ganske simpelt om stridigheder vedrørende et barn. Faderen var pianist ved et biografteater, men spillede også til dans i et natlokale. Ved separationen var drengen ikke desto mindre tilkendt ham. Det var bevist ved vidner, at han jævnligt tog drengen med i biografen og havde ham siddende bag pianoet, samt vanrøgtede ham på anden måde. Dette havde selvfølgelig vakt moderens mishag. Hun havde desformedelst den 23. oktober hentet barnet fra skole og efter i mandens logis at have indpakket den lilles ejendele, (derunder et bur med en,

som hun påstod, hende selv tilhørende kanariefugl, som drengen ønskede medbragt) havde hun derpå bortfjernet begge fra mandens bopæl. Tiltalte, pianisten, havde ved sin hjemkomst hverken forefundet barnet eller fuglen og tog derefter med sporvognen ud på hustruens bopæl, den tidligere familielejlighed, hvor han efter opstået uenighed voldelig havde overfaldet hustruen med en køkkenøkse og utvivlsomt i drabshensigt bibragt hende et eller flere slag i baghovedet, hvorved epidermis udviste et tokronestort overfladesår med afstødt brudflade, strækkende sig skråt ned imod venstre øre. Ved moderens skrig fra et vindue, hun under kampen heldigvis fik knust, var naboerne blevet tilkaldt, hvorefter voldsmanden, som nu var kendelig beroliget, blev ført til kamret. Anklageren sluttede med at indstille tiltalte til lovens strengeste straf for forsætligt drabsforsøg på hustru under skærpede omstændigheder.

Ingeniør Engborg søgte at strække sin massive muskulatur. Luften var allerede tung herinde, – sikkert ikke 25 pct. ilt! – Tilhørerpladsen var pakket fuld af al slags rak i vådt regntøj. Sagen selv var ikke det mindste tvivlsom, henset til de soleklare fakta. Han så ud over nævningerne, de sad med tomme stirrende øjne. Sagen var ganske oplagt. Men da den hidtil kun var forelagt af en fagjurist, kunne der meget godt være fælder gemt et sted. Nu forstod Engborg desuden, at den blonde herre i aflukket til højre måtte være tiltalte, hustrumorderen. Han var i blåt jakkesæt og sad med hænderne foldede i skødet, åndsfraværende som i en pause mellem to biografnumre, blot den ene fod fremme, som støttede han den mod pedalen. I og for sig havde han et fredeligt udtryk, men det kunne lige så

godt være lumskhed. Drenge, der sad i timen og snød ved at skrive opgaver af efter sidemanden, kunne se lige så uskyldige ud!

Der blev overrakt nævningerne et rids over lejligheden, det cirkulerede og kom til sidst til formanden. Som Engborg havde ventet, var det et makværk af en eller anden kluntet overbetjent. Dimensionerne var efter talangivelserne ganske umulige, og ydermere var målene angivet i alen i stedet for meter, som alle fornuftige mennesker brugte nutildags! Denne grundplan forrykkede i øvrigt ganske det billede, han forud havde dannet sig af lejligheden: han havde tænkt sig spisestuen, hvor overfaldet skete, adskilt fra køkkenet, hvorfra øksen blev hentet, med en korridor – som i hans egen lejlighed. Det tidligere synspunkt var altså spildt tankearbejde for ham, og det ærgrede ham i nogen tid.

Tiltalte blev afæsket forklaring. Han erklærede sig *ikke skyldig*. Han forklarede, at han kom hjem fra caféen, hvor han som sædvanlig spiste frokost, – nej, han havde ingen ting nydt, højst en lagerøl og en eller to snapse taffelakvavit! – og havde ikke fundet drengen hjemme, men i dennes sted en seddel stukket i konsolspejlet fra hustruen om, at nu havde hun hentet drengen, den lille *Mozart*, (der dog ved separation hos overpræsidenten med rette var tilkendt ham!) samt kanariefuglen (som drengen elskede højere end alt i verden – næstefter sin fader!), og at han aldrig mere ville få sin søn at se. Da han derefter havde besørget forskellige ting, blandt andet pakket kravetøjet til vask, tog han ud til hustruens lejlighed for at kræve Mozart tilbage – dog kun med det gode! Moderen havde låset døren til soveværelset, hvor drengen sad og

klistrede frimærker ind i sit lille album; de havde så talt om tingene som gode venner i over tre kvarter, og hustruen havde sat kaffe over, eftersom han selv havde købt wienerbrød undervejs. Mens de samtalede, var kaffen imidlertid kogt over. De gik begge ud for at tørre op under spritapparatet, og pludselig udtalte drengens moder, at han aldrig skulle se den lille Mozart levende igen, hvorpå hun (hustruen) greb køkkenøksen og løb gennem spisestuen mod sovekammerdøren. Nu ville hun (udtalte hun højrøstet) først slå drengen ihjel og derpå styrte sig selv ud fra tredjesalen. Han søgte så af al magt at hindre hende i hendes ulovlige forehavende, først ved overtalelser og venlige ord, senere ved at fatte om hende selv og om køkkenøksen. Derved kunne det godt tænkes, at hun var faldet bagover og havde stødt sig mod kakkelovnen. Derefter havde hun slået tre ruder ud i spisestuen og lavet skandale for naboerne. Flængen på håndleddet havde hun fra ruden, ikke fra øksen. Han tilføjede: "Min hustru er desværre meget hysterisk, ja, endog til tider en del nervøs. Jeg er overbevist om, at hun havde det faste formål at myrde sit barn, hvis jeg ikke havde afværget hendes hensigter."

Tiltalte talte roligt og i en høflig tone. Men det behøvede altså ikke at betyde så meget. Retsformanden stillede nu en række spørgsmål:

"Forklar mig," sagde han blandt andet: "Beroede drengens frimærkealbum hos Dem eller hos moderen?"

"Hos mig," sagde tiltalte. "Hans moder tog det med, da hun hentede drengen og hans fugl." Han virrede let forlegen med hovedet. "Det var min eneste glæde," sagde han, "at sidde og

klistre mærker med drengen, ved aftenstide, når jeg da ikke havde engagement."

Ingeniør Engborg så interesseret op. Han var selv filatelist og havde en betydelig samling, navnlig krigsmærker. Dette træk viste dog en lidt lysere side hos tiltalte. Han betragtede manden nøjere. Han var velvoksen, havde blond og let krøllet hår. Hans ansigt mindede om et ganske bestemt frimærke – jo, nu huskede han –: den sidste nye belgiske serie med kong Albert i profil! Han lignede absolut ikke nogen natlokale-pianist (som han dog var!) end sige en forbryder. Han havde pæne og glatte træk.

Forskellige af de tililende naboer blev nu afhørt. De havde hørt skrigene og havde truffet fru Holmsted siddende i vindueskarmen, svømmende i sit blod, mens manden med højre hånd holdt fast i hendes venstre ben og havde klemt øksen med bladet bagud ind under sin venstre arm. Vaskeriejeren fra stuen, der havde sprængt entrédøren (efter at have ringet først almindeligt og så voldsomt) sagde, at tiltalte havde lugtet kendeligt af spiritus, men om det stammede fra spritapparatet eller fra akvavitter, kunne han ikke sige, da han selv var afholdsmand. Tiltalte havde straks til vidnet angivet, at når han ikke lukkede op, da der blev kimet, var det, fordi han måtte holde på hustruen, der ville springe ned fra tredjesalen, som hun gentagende truede ham med. Fru Holmsted, forklarede en stabssergent, der boede i mezzaninen, var meget ophidset, da han kom til stede, nærmest hysterisk og med oprevet hår, men hun sagde straks, at manden havde forulempet hende i baghovedet med køkkenøksen og derefter truet hende på liv og lemmer i tydelige ord.

Øksen var til stede i retten og cirkulerede blandt nævningerne. Bagsiden viste efter Statslaboratoriets erklæring rester af hakket bøfkød, formentlig stammende fra måltid. Retsmedicinsk Institut kunne ikke med fuld sikkerhed udtale sig om, hvorvidt såret stammede fra øksen eller fra et fald mod kakkelovnen. Denne negative erklæring fandt ingeniør Engborg for sit vedkommende meget kompromitterende for lægerådet, der dog burde være sagkyndig på legemsbeskadigelser. Som belysningsingeniør havde han selv givet ganske anderledes klare erklæringer, når det drejede sig om skade på kommunens elektriske anlæg. Han fandt, at denne skandaløse attest nærmest talte til gunst for tiltalte, der meget muligt blot var genstand for et hysterisk fruentimmers hævnakt.

Straks efter blev tiltaltes principal i biografteatret "Lux" samt tjenerne fra natlokalet afhørt. De gav ham det bedste skudsmål, han var ædruelig og passede sine ting. Herved tillod stadsadvokaten sig imidlertid en bemærkning om, at han i sit embede ikke havde truffet nogen forbryder uden at der var tossegode folk nok til at sige god for ham. Denne udtalelse irriterede Engborg, han så i den juristens sædvanlige mistænkeliggørelse af gode og agtværdige borgere.

Tiltalte så i det samme øjeblik op, hans blik gled over nævningerne og standsede ved disses formand. Engborg mødte hans øjne, de var spørgende, ligesom higende efter lidt håb. Ingeniør Engborg måtte beherske sig for ikke at nikke til ham.

"Fru Holmsted!" sagde retsformanden. "Vil De træde frem."

Der rejste sig en net yngre dame i mørk figurdragt. Hun havde svært lyst hår i en enkel knude under hatten, et lidt fyldigt, men nydeligt ansigt, hun var en smule bleg, men

trækkene var rolige, blikket beskedent. Hun forklarede klart, omend sagte og en smule nølende om overfaldet: Hun havde holdt meget af sin mand, sagde hun, men de var desværre kommet fra hinanden som følge af manglende fælles interesser, og efter separationen havde han forfulgt hende med skinsyge og andre fornærmelser. Barnet, som han havde narret fra hende for øvrighedens øjne, opdrog han til umoraliteter, og den lille Mozart måtte aften efter aften sidde i biografteatrets usunde nervøse atmosfære, samt andet, der ikke var godt for et barnesind, – og var, efter hvad der blev fortalt, – og som var sandt, selv om vidnerne nok så meget løj og sagde Nej! – flere gange medtaget af faderen som øjenvidne til det uanstændige liv, der florerede i natlokalet. Derfor havde hun taget barnet hjem, hvad der også var hendes ret, som barnets eneste moder! Om overfaldet forklarede hun roligt og dæmpet: Hun havde blot sagt, at Holmsted aldrig mere fik drengen fra hende. Derpå havde han generet hende for en ravnemoder og råbt, at så skulle hun dø og drengen og han selv med og havde grebet øksen, der lå på hakkebrættet med flæskekarbonade – og det var altså ikke hakkebøf, som retslægerådet sagde, hvilket bedre end noget viste, hvor lidt de forstod! – til Mozarts og hendes middag.

Hun slog øjnene ned og tav.

Nævningerne stirrede på hende. Ingeniør Engborg holdt vejret. Hun var nydelig i sin optræden, der var intet som helst nervøst, end sige hysterisk over hendes væsen. Der var endogså noget ved hende, der virkede overordentlig behageligt, noget der mindede ham – ja, det var om et ganske bestemt frimærke. Var det ikke dronningen af Holland? – som han nu så hende

halvt en face. Han skævede til siden for at læse i nævningernes øjne, men de sad passive, stupide og blot stirrede.

Pludselig så han, at en stor blegfed mand med sorte buskede øjenbryn og udstående øren stod foran skranken. Han blev kaldt *forretningsdrivende*, – hvad jo kunne betyde alt muligt! – og havde i sin tid logeret hos ægteparret.

"Vil De meddele mig," sagde retsformanden, "om der mellem Dem, hr. Johansson, og fru Holmsted er eller har bestået nogen intimitet – som, efter hvad forsvareren påstår, kan have givet anledning til skinsyge." Han tilføjede: "Ja, De behøver ikke at besvare spørgsmålet, da det angår Dem selv. Og De er jo efter det oplyste tilmed selv gift."

Hr. Johansson pillede lidt i sit lange friserede skæg, så op og tav, hvorpå han fik lov at sætte sig.

"Det passer ikke!" kom det klart og fast fra fru Holmsted. Ingeniør Engborg holdt nøje øje med hendes ansigt. Dets udtryk var åbent, og blikket viste alle tegn på indignation og sanddruhed. Han kom til at tænke på sin egen hustru, der netop havde dette blik, når han blev urimelig, – som hændte, – og som han aldrig nogensinde havde grebet i en løgn! Han følte sig ilde berørt, lokalet var endnu mere kvælstoffyldt end før, vidnerne sad dernede på rad med ligeså ubevægeligt tillukkede ansigter som dommerne, tiltalte og de elleve andre nævninger.

Drengen, den omstridte Mozart, blev hentet fra et sideværelse. Han havde et stort bolsje i den ene kind. "Spyt det ud!" sagde retsformanden strengt.

"Her har vi dog endelig et vidne, der vejer," tænkte Engborg. "Barneøjne ser mere end andre!" Han så på den lille Mozart. Drengen havde ligesom vidnet hr. Johansson udstående øren,

tætte sorte øjenbryn, men lignede alligevel påfaldende hr. Holmsted, hvilket forvirrede Engborg ikke lidt i en hastig draget slutning. Stemmen var også Holmsteds, omend høj falset.

Nej! Drengen havde ingen ting set. Han havde passet sine frimærker. Heller ingen ting hørt; – han rystede irriteret på hovedet.

"Hørte du heller ikke din moder skrige? Det er umuligt, Mozart. Der var blot en dør imellem? Nu lyver du vist!"

"Nej, jeg gør ikke," sagde drengen og så rasende op. "Jeg passede mine frimærker."

Dommeren rømmede sig og spurgte så: "Hvem vil du helst være hos? Din fa'r eller din mo'r?"

"Jeg er da ligeglad!" sagde Mozart og skulede. Begge forældrene havde sænket hovedet, de sad fuldkommen ens, uden nogetsomhelst minespil.

Forsvareren havde ordet, men hvad han sagde var naturligvis blot juristeri og en rad tomme gloser. Han stemplede fru Holmsted som en hævnsyg hysteriker, og tiltaltes kald som musiker viste bedre end noget hans idealistiske anlagte og for mildere rørelser dybt modtagelige sind. Hertil replicerede anklageren, at netop en musikers temperament prædestinerede ham til den art voldsomme udbrud, hvortil også den flerårige virksomhed i et biografteater, udsat daglig for kriminalfilmens bakteriegifte, i høj grad bidrog!

"Jeg må nu bede nævningerne trække sig tilbage for at rådslå," sagde retsformanden derefter og resumerede kort sagen. "Jeg tilstår," sagde han, "at selv for os jurister, end sige da

for læge dommere er sagen ganske overmåde tvivlsom." Nævnet forlod retssalen.

"Vil De herrer tage plads," sagde nævningeformanden myndigt og satte sig for bredsiden af rådslagningsbordet.

"Kan nogen begribe," kom det bredt fra grønthandlersken, "hvad nogen forældre kan ville med den dreng? Sådan en lille flab!" Ingeniør Engborg måtte tysse på hende. Han bad nævningerne holde sig til fakta. De så uvisse på hverandre.

Bryggeriformanden tog omsider ordet. "Konen gjorde et pænt indtryk," sagde han. "Og manden er ganske sikkert dranker. Selv om han også ikke har den rigtige kulør i ansigtet! Det blege kommer bare af nattesæde." Han talte med sagkyndighed. "En musiker i et natlokale," tilføjede han, "der ikke er dranker: Det eksisterer ikke!"

"Da kendte jeg," kom det ophidset fra grønthandlersken, "en natportier, der aldrig drak andet end mælk blandet med sodavand. Og at konen hører til de stille hysterikere kan enhver da se på hende endogså udvendig." De andre tav.

"Så går vi over til afstemningen," dekreterede hr. Engborg. "Jeg har spørgsmålet til nævningerne her: 'Har tiltalte gjort sig skyldig i forsætligt drabsforsøg på sin hustru tirsdagen den 23. oktober klokken 4.' – For at kende tiltalte skyldig kræves, at mindst 8 af de 12 nævninger stemmer for skyldig. Vil De, hr. barnevognsfabrikant Petersen som først på listen afgive Deres stemme. Ja, betyder skyldig, nej – det modsatte."

Barnevognsfabrikanten tænkte sig om. "Nej, tror jeg nok," hviskede han og så sig om på de andre.

Bryggeriformanden løftede sin stemme. "Ja," råbte han. "Skyldig. Absolut!"

Turen kom til manden med den elektriske rulle. "Jeg stemmer skyldig," erklærede han. "Man behøver bare at se på drengen for at opdage, hvordan faderen er indvendig." Han tilføjede: "Det var dog en led unge!" – "Sin moders udtrykte billede!" erklærede grønthandlersken.

Repræsentanten rejste sig, lang og rødhåret i ny sort redingote. "Jeg stemmer Ja," sagde han værdigt. "Jeg henholder mig til sagens faktura." Han satte sig sindigt.

Derefter kom turen til gadehandleren, en pæn ældre mand, der begyndte med at sige, at han havde haft bladkiosk, og derfor var godt inde i retssager. "Jeg voterer Ja," sagde han med overbevisning. "Fru Holmsteds forklaring stemmer med sårets beskaffenhed og råbet om hjælp ud af vinduet."

Tilskæreren havde siddet med en lap papir og talt stemmerne. Han rejste sig: "Jeg stemmer på samme måde."

Grønthandlersken stemte naturligvis: ikke skyldig, og det samme gjorde, mod forventning, kommunelærerinden, skønt det drejede sig om råt overfald på sagesløs kvinde.

Overkelneren og isenkræmmer Møller så på hinanden med et prøvende blik og stemte begge "Ja".

"Der står nu syv stemmer skyldig mod tre nej," gjorde Engborg op. "Værsågod hr. sadelmager Olsen. Vil De afgive Deres stemme."

Tapetserer Olsen så på ham med et underligt smil. "Jeg siger Nej," sagde han stille. "Muligt er anklagen rigtig, muligt er den det modsatte, men jeg finder beviset for svagt."

Engborg talte op: "Der står nu syv stemmer ja mod fire nej." Han så sig truende om og opdagede irriteret, at alle så tilbage på ham igen. Pludselig huskede han, at det var hans tur at

stemme. Han blev i høj grad opbragt. Afgørelsen lå i hans votum! Han havde nærmest tænkt sig at få resultatet forelagt med massivt flertal, færdigt og i orden som når eleverne kom med en opgave til karaktergivning, eller montørerne præsenterede ham et anlæg til godkendelse. Men der havde disse fuskere siddet og spillet kortene ud til hinanden, havde på en lumsk og infam måde ganske stille lempet problemet over på ham! Han dirrede af raseri, stod med de vældige lægmuskler svulmende i de skotske strømper og stangede med sin brede pande ud i luften.

Stemte han nu "Nej", så var det ingen virkelig afgørelse. Problemet var uløst. Så kunne den arme fru Holmsted herefter gå om i fortsat bæven for sin bestialske mand. – Forudsat da, at han var skyldig! – Og der måtte desuden en ende på alting! Havde man en ligning med en ubekendt, gjaldt det at blive ved, holde ud, om så sveden sprak af neglene, til man havde X fat i kraven! Der havde de kujoner, de makkere væltet det hele over på ham! Og der havde tiltalte, denne trussel mod samfundet og sin hustru, (såfremt han altså var skyldig) siddet og sendt ham blikke, havde set langt og lurende op på nævnet, som ville han læse dommen, før det var hans ret, – havde søgt at luske og snyde sig til resultatet som en slubbert af en skoledreng! Her havde han altså siddet og fisket efter hul sentimentalitet, efter blødsødent medhold! En pjalt, ikke et mandfolk! Og der vovede han at komme og vælte sig ind på en med sine fordringer, med hele sin private og obskure skæbne, og forlangte, at man først i fem stive timer skulle høre på dum prokuratorsnak og tåbelige vidner, og dernæst endda skulle tage sig af en person, der tampede jazz eller shimmy for al slags udskud på et nattebal!

Ham skulle man slæbe rundt med, til det behagede ham en gang at give op! Men han kunne tro nej!

"Jeg stemmer Ja!" sagde han og så sig om. "Skyldig altså!"

Han overbragte retten nævnets kendelse. Retsformandens forbløffede mine sagde ham præcist, at han altså havde stemt rigtigt! Altså stik imod hvad juristerne mente! Fornuftigvis! Pianisten fik da også sine to år. Engborg stak i vindjakken, skrævede over sin motorcykel, gav fuld gas og fo'r med snøft gennem gaden. Han fornam i sine muskler tidens vældige løsen: Fri bane for livets levende praksis trods al træg teori! – Plads for den tekniske tidsalders sunde fornuft og stolte mandfolkefærd tværs gennem vrøvlets og bagstræbets smølende luntetrav! – Han nåede sin aftentime på Teknisk Skole præcis. Kraften var i ham endnu, og eleverne så straks, at der var lussinger i luften.

Coco

En time før midnat sværmer et korps ud over Paris. Tre og tre kommer de glidende lydløst på deres cykler, en endeløs række spyet ud fra den skumle kolos på Seineøen, hvor politipræsidiet er; lydløst åbner portene sine fløje for dette tog af mænd i kulsort uniform, med den flade hue fast om panden, revolveren ved venstre lænd parat for et lynsnart greb, når det gælder første skud, mand imod mand. Minut for minut deler stimen sig. I hold på tre glider patruljerne ud ad de øde avenuer; hver krinkelkrog sluger et nyt hold af de sorte cyklister, udover de ydre boulevarder til det yderste *banlieue* spredes den flyvende styrke. Lygteskæret glimter i de blanke bælter, i våbnenes metal og forsvinder, manden dukker ind i mørket på ny, vejrer gennem mulmet, lytter efter hver lyd i nattens brummende gny. Indtil Paris er kredset ind af en bevægelig brigade af rastløse jægere, – *Hyænerne*, som korpset er kaldt.

I denne flyvende sektion var Henri Forget efter krigens slutning trådt ind. Fem års feltliv havde revet ham som tusinder andre ud fra deres studier. Freden var blevet ham en utålelig ting, hvert præg af den civile tid var brændt ud af hans sind. Hans fysik fordrede evigt strabadser, spænding, nattevagt, møde med andre mænds muskler og mod; uvilkårligt søgte han hen, hvor samfundet førte sin evige krig. Ved dag og ved nat bryder brådsøer mod en storbys skanser. Han var blevet døv for alt, hvad der ikke gav gny, Paris syntes ham så underlig lydløs, da han fra fronten kom herind. Men snart så han, at også her gik en kamp, horderne, der som hylende ulve, som snigende

natdyr gik frem imod orden og ret. Det blev en tjenestetid for ham, som menig først i det bevægelige korps. Hans løjtnantsgrad fra krigen sikrede ham en snarlig forfremmelse til overordnet post, til de centrale kontorer, staben, hvor ledelsen var.

Men hans vilje var aggressiv nok, hans fysik tilstrækkelig skolet til, at også det første års hårde feltliv med den flyvende brigade blev ham en lyst. Han gik ene mand frem mod banditten fra ekspressen *Lyon-Paris*, der i et vognskur med en håndgranat, bjerget fra krigszonens dynger, ventede Hyænerne, om de fik mod. Forget selv lo, når man roste hans bedrift: "Vist var jeg angst. Men angsten er det stærkeste motiv for en mand; den kan drive til flugt, men også til at gå på. Nuvel! Mig drev den frem som klogest også var. Kald det intelligens, ikke mod."

En uge efter affæren blev han kaldt til et kontor i præfekturets hemmelige sektion. Det var en vandring gennem lavloftede gange og gallerier, hvor gibsstøv var drysset over dynger af arkivsager, stablet som sandsække højt i en skyttegrav.

Han bankede på en lav og forkrøblet dør uden nummer eller navn. I et stort iskoldt rum sad ved en skærmløs lampe sektionens chef. Han vendte sig langsomt i stolen; han var en svær mand, det hængende skæg var gult af nikotin, hatten lå krammet på bordet over papirer, mens han sad her og skrev. "Sæt Dem," sagde han. Hans øjne var i dækning bag lorgnetten, men Forget fornam hans blik som en sonde mod sit.

"Forget," sagde M. Gireaud. "Et år i aktiv afdeling, ikke sandt? Vi har tænkt at anvende Dem andetsteds nu. Vil det passe

Dem?"

Forget bøjede hovedet. "Godt," sagde chefen. "De var jo ved intelligensafdelingen ved fronten en tid?"

"Ved efterretningsvæsenet to år ved den belgiske front. Siden flyverobservant."

M. Gireaud rejste sig. Han gravede i en hob aske på bordet efter en udbrændt cigaret. "Jeg ønsker," vedblev han, "at De sætter Dem ind i alt, hvad der vedrører spørgsmålet: *Coco*. Hver fjortende dag rapporterer De direkte til mig. Det er alt." Han satte sig på ny. Asken dryssede fra cigaretten ned over frakkeopslagets roset. "Få nærmere besked hos monsieur Rougeon," sluttede han. "De vil træffe ham i kontoret for ernæringskontrol; giv ham dette kort som introduktion fra mig."

Forget søgte m. Rougeon. Denne var en bleg bebrillet mand, der træt kom ham i møde i sit kontor ud mod politigården, hvor fangevognes rumlen og ordonnansernes råb gav lyd i de lange gallerier. M. Rougeon strøg tankefuldt sit tynde hageskæg. "Hm," sagde han, "vil han sætte Dem ud at slås med Coco! Ja, De ved vel, hvad det vil sige. Jeg har prøvet det i ti år. Se min statistik fra tiden før krigen. Over hundredetusind ofre i et år, og det endda kun dem, vi kender officielt. Den gang var det blot de mere forfinede klasser, det gjaldt. Men vi er demokrater nu!" Han fremtog et bundt: "Tag mine rapporter med Dem. De vil vise Dem vor metode. Nogen tråd at følge vil De derimod ikke finde, vi er for tiden kørt fast."

Han betragtede intenst Forget, åbenlyst bedømmende. "De forstår, hvad De er ude for, og føler Dem ikke på forhånd – træt? Nå, De har jo kendt fronten! Godt, så tænk Dem, at De står i en

skyttegrav, og mod Dem ruller et bælte af giftig gas, en bølge af kvælende luft, milevid og bred. Og mod den har De kun en kæp i Deres hånd at slå med for at holde røgen borte fra Deres linje. Sådan er det at slås med Coco!"

"Og et råd – rent privat." Han lo flygtigt. "Hænder det Dem, at De – ved et uheld! – møder Djævlen selv inde i røgen, så se ham ikke i øjnene, men kast kæppen og løb!"

Forget lo. Han havde været ude for værre, mere ufattelige fjender end Coco. Han mindedes ti dage i Fort Douaumonts kældre, væg mod væg med fjendens minegange, vadende knæhøjt i grundvand, hvor lig flød om som oppustede sække. Han mindedes vilde flyvetogter på jagt efter fjendens jagere; – en dag, da han i shrapnelild havde fulgt en brevdue for at finde huset, hvor en spion ventede den hjem, dækket bag den franske front! – Og han fornam jægerglæden igen som den gang: Det gjaldt togter på ny, front på ny! Han gik i solskinnet fra Seineøen over broen, hvor trafikken drønede forbi. Notre Dames tagskulpturer tindrede i lys. Djævlene sad deroppe tankefulde, pønsende med kløerne foldede under deres hage. Han stod stille og betragtede dem, forundret som var han her som turist, – mindedes i grunden ikke at have set disse gotiske udyr før. Men de var der, som havde de ventet ham til et møde og nu betragtede ham skeptisk og med had.

Hans hverv førte ham på lange ture med ekspresserne til grænsen, men mest imod nord. Thi den vej kunne man vente Coco. Til tider sværmede Forget på ransagning rundt på Paris' caféer mod nattetid; for caféerne er Paris' åndehuller og dens kloakker. Dér udveksledes alle planer, de er afløb for byens sekreter og gifte. Over alt fandt han sporene af Coco – fra

dansebulerne på Montmartre til kunstnercaféerne på Montparnasse. Som pariser var disse kvarterer ham i ringe grad kendt. Han væmmedes ved dette slæng, han mødte over alt, fremmede mest, disse udlændinge, der vakte hans had og hans foragt. Hvad så om giften åd deres marv, disse forløbne bohemer af alle nationer, disse similikunstnere med deres modeller i alle kulører fra Senegal og Annam. De var dog dømt hver en til at forgå i det ukendte! Men han vidste, at giften var på vej mod videre felter, at den langsomt flød ud i nationens årer fra kilder, det var hans mission at finde frem og tørre ud. Han genfandt de kendte symptomer, hvor han så kom hen: De slappe træk ved dagen, de udslukte øjne, der mod aften spillede med Sankt Hansormeglød. Han traf de pastagrå kinder, de hængende dødtrætte skuldre i apéritiftiden langs caféernes fortove og i de åbne automobiler, når beaumonden kørte ud til løbene i Longchamps. En hektisk vrede greb ham, hidsede ham, jog ham. Paris var forgiftet, cirkel ved cirkel, hus efter hus, ramt, rørt, mærket. Kampen blev for ham et korstog.

Coco er kokainen. Fra frontens lazaretter kendte han dens velgerninger, når sonden grov efter en kugle med frit spil mellem de bedøvede nerver. Men nu lærte han at kende det farlige alkaloid, der som kapsler eller pulver, snuset ind eller opløst i vin, sneg sig gennem Paris og hviskede til hver en om sin bedøvende glæde. Årelang tugthusstraf truede den, der falbød Coco, men dag efter dag vandrede giften over grænsen smuglet ad tusinde veje, smughandlet på hver café, indtil en razzia for en tid holdt den i skak. Fra hemmelige klinikker ordinerede ærværdige professorer den fornemme verden Coco, man snusede det med sølvsprøjten dulgt bag lommetørklædet,

indtil hjernen vågnede til sin livsalige rus, man slugte det blandet med bonbons i teatrets loge, – og se, læberne fik fasthed under sminken, øjnene fik blankhed og spil som krystal! Kokotterne tog Coco råt i en tablet, når de segnede af træthed på en af boulevardernes bænke.

Forget var et led i nettet, der gjorde sit dræt efter fangst ved grænsens toldvagter og i Paris' afgrunde. En Montmartre-cafés kælder blev stormet en nat. Kasser med kokain til hundredtusinders værd blev draget frem, og værten og hans søn, der med revolvere stod hyænerne imod, blev skudt. Men nye beholdninger, nye sendinger vandt frem. De skjulte lagre var fyldte, leveringsdygtige til enhver tid, trods det enorme forbrug. Fjenden selv, komplottet, selve Coco fik ingen at se!

I videre og videre omfang blev jagten på kokain lagt i Forgets hånd. Lynsnart fo'r han ud med sine folk eller alene og slog ned. Hans træfsikkerhed var uden lige. Hans kending af smuglere usvigelig; en efter en blev de nedlagt, hvor han kom, så, – pegede på sin mand, gav sin ordre! Ved toldstederne stod han gemt i de rejsendes række, ventende med bagage som de, men en af hans mænd fulgte bestandig hans miner; ved et blik, ved et nik blev vist, hvem mistanken gjaldt, og umærkeligt blev vedkommende isoleret, ført bort og sat fast. En kvinde, der rejste med kammerpige og kaldte sig komtesse, havde han for måneder siden mødt på en anden rute under pas som købmandsfrue fra Marseille. Han gav sit signal: Hendes gule frisure var en attrap, der gemte Coco.

Ved en lejlighed standsede han sit strejftog i et toldsteds lagerrum foran opstablede colli, der angav at hidrøre fra Amsterdam og indeholde tulipanløg, hundrede kasser i alt.

Forget havde vendt sig i et ryk, hans blik sænkede sig. Hans hånd viste mod en kasse i stablen, ens med de andre: "Luk den op!" Og i kassen var kokain, – i den alene af dem alle. M. Rougeon spurgte siden Forget om hans metode. Han betragtede dulgt den mørke magre mand, hvis ansigt syntes ham mere markeret end før. Et hastigt smil fortrak Forgets miner for et nu. "Min metode?" Sagde han. "Jeg *føler*, hvor der er kokain. Jeg mærker det, der er sagtens en vis affinitet i mit blod for Coco, jeg reagerer vel kemisk; når jeg er den nær."

Men bestandig så Forget sporene af Coco drage frem, hærgende som den fjendtlige hær i de fem farlige år over Frankrig. "Sne" bliver Coco kaldt af folket, og det hvide pulver dryssede som sne ud over landet, en frost gik over de åsyn, den ramte, den isnede karakteren og stivnede hjertet i stå, hvor den fo'r frem, – "*la neige*!" Cabaretternes sange berømmede og anklagede Coco: "Frankrigs død, den nye pest, som Gud lod gå over landet. Fra Tyskland kom den som hævn for den tabte krig, bocherne gød gift i sejrens årer." Men Coco var også lindring, var dvale, – "var rus og var fryd mod al kval!"

En af disse sange hørte Forget en aften, han før en razzia afsøgte en mistænkt café nær de parisiske Haller.

Længe havde han mærket sig dette sted. Det lå i læ af en cabaret, og efter midnat blev der åbnet for særlige gæster, der kom med diskret introduktion. Fra en arrestant var nøgleordet Forget bekendt, og han orienterede sig i det lave og snævre rum. Lokalet var fyldt. Over barens messingstang hang pigebørn ved de nøgne albuer, sugende deres whisky eller den forbudte absinth. Ved bordene drev Hallernes udskud i fløjlsbukser og løstsiddende jakker, – et enkelt selskab af

velklædte støjede ved champagne i en krog. Cigaretrøgen tværede alle åsyn ud, han skimtede blot de blege ovaler, men to eller tre var ham kendt som mænd, der var søgt og skulle fængsles, hvor de antruffet blev. Rundt i lokalet bevægede sig ubesværet af sin uhyre bug en kolos i lang redingote og med flagrende slips, et kruset skæg stod ud i en snip fra den tredobbelte hage, hans kuglerunde kinder glødede. Pigerne hængte sig ved hans arm, han valsede med fagter kælen som en skoledreng, hans stemme pippede feminint, og nu da han tumlede om på sin plads, blev en pige synlig, som hans bælgmørke silhuet indtil da havde skjult.

Hun var sortklædt, stor, under de sværtede øjenbryn vogtede et blik, som blev sløret, når hun talte. Hendes stemme kom lavt, næsten knurrende: "Synge! Hvad skal jeg synge?" Hun sprang op, stillede sig mod væggen med hænderne fladt spilet ud mod dens flader nær de vuggende hofter.

Forget hørte hendes navn: Kathleen! Det var nævnet for ham før, hun var Kathleen fra "*La Lumière*" – cabaretten bag caféen, hvor de var.

Kathleens læber skiltes for de stærke tænder, men svagt som en klage, dybt fra struben kom sangen: "Godt, jeg synger jer visen om Coco!

Vil I vide, hvem der blev min ven,
da jeg søvnløs segned' ned, –
da min kæreste bedrog mig
og jeg led, og jeg led!
En, kun en forblev mig tro – –!
Ikke vinen –
nej, morfinen!
Kokainen!
Min Coco!"

Forget betragtede hende ufravendt, han følte som slappedes med et hans muskulatur, noget som en sagte døs bredte sig fra hans fødder opad mod hans hjerte, men intenst opmærksom fulgte han den syngendes mimik. Stroferne nåede ham blot rytmisk, den vulgære melodi angik ham kun lidet, men han fornam, som stod hendes stemme som en bro mellem hende og ham, og som søgte hendes øjne i lønlig forsken kun ham. I dyb foragt opfangede han sangens alt for folkelige ord:

"– – – – – –
Mod min ve, mod min ve
dæk mig til, *du stærke sne!*
Du alene rummer ro.
Ikke vinen! –
men morfinen!
Kokainen.
Min Coco!"

Men i hans sind voksede en ulidelig kval, som samledes i en sum alle de henrundne års angster og savn; – krigsårenes gru blev levende i et flammende sår, han forstod med ét, hvad han

havde holdt ud, havde båret og knugedes under endnu: kampens overmål, de frygtelige krav til vilje og mod, skyttegravens rædsler, – og nu: et hvileløst liv på jagt efter fjender, han aldrig fik at se. Dumpt fornam han en uudslukkelig hunger efter en gang, et eneste minut, at kunne segne, strække sig ud og finde ro.

Han så de blege åsyn, der mælkehvidt lyste bag røgen, han så kokainens spor i de hærgede træk, mændenes slappe kinder, pigerne, der beruste lo fra deres plads højt på skænkens taburetter, forvorpne og fortvivlede, med munde som amoriner og øjne som fisk. Deres næsebor var betændt af kokain. En mild og medfølende sorg rørte ham for et minut, som fik han del i den kval, der rugede herinde blandt de faldne, de forfaldne.

Han sprang op, halvkvalt, forbitret. Her stank som i en grav. Terninger raslede som knokler, glassenes klirren skar gennem larmen. Bestandig disse øjne mod hans, han så sangerindens mørke mund i ansigtets hvide oval stivnet i et smil, halsen lyste smeltende hvid mod kjolens silhuet. Han vristede sig løs i et ryk. Han gik mod døren, ud. Den isklamme gus i gyden slog imod ham, Hallernes vogntog gav gny som et evigt rullende tros. En af hans mænd ventede ham, og bag tågen så han skygger glide frem, tre i rad: Hyænerne.

"Begynd Deres razzia her!" sagde han rask. "Der er smughandlere, tre har jeg genkendt. Tag mændene –," han tøvede. "Kvinderne lader De gå."

Han besøgte den afdeling på La Salpêtrière, hvor kokain-patienterne var. Hans undersøgelse gjaldt på den tid en klub, hvis seancer var viet Coco, det var et frimureri af forfaldne, der dyrkede giften med mystisk ceremoniel ved natlige møder. En

ung kvinde var bragt død fra et af disse, det var nylig hændt, at andre var brudt sammen i Paris' gader, blev fundet ravende og delirisk frådende i krampe på boulevarden ved højlys dag for endnu, inden ambulancen nåede frem, at synke i kollaps og død. – Tre måneder kan være nok for kokain til at dræbe.

Overlægen skildrede sagligt den ødelæggende gift, demonstrerede patienterne, der i stupor, udslukte og grå i giftens yderste stadium, lå strakt på deres leje, andre rasende i deliriets vanvid og angst. Professoren så sagen mørkt. Han smilede trist ad statens forsøg på at holde giften i ave. Prognosen var slet: den, kokainen rørte, var mærket for bestandig og fortabt. Den var menneskehedens tredje svøbe. Og nu havde krigen overladt den sin magt, testamenteret den alle dem, der endnu ikke var dræbt. I fem år har Frankrig lidt og forblødt, ødslet sin kraft i kamp mod ild og mod jern. Nationen var værgeløs nu mod en ny fjende, den udholdt ikke mere at lide, den måtte have lindring for de savn, der ikke endnu var forbi, for uopvejelige tab, for ulægte sår. Den generation, der var til nu, den var faktisk dræbt, slettet ud, mejet ned. I alle lande er det så. "I fem år har vi betalt den pris, som andre før os betalte for en menneskealders liv, med vort blod, vore nerver, med vor vilje. Hvad under, at vi nu, når vi ikke mere har religion, søger os bedøvelse og drømme på anden vis. Det kunne være blevet i kunst, i tåget romantik. Eller i absinth! Nu blev det i en rus af *Coco*! Nej, et nyt slægtled må vokse op! Vort eget – Deres og mit – blev derude ved fronten, skønt vi går omkring og lader, som om vi lever!"

Forget gik fra ham i tavs protest. Men så vidt havde lægen ret: Med krigen var alt mandigt mod forbi, man lagde sig ned og

slikkede sine sår og søgte lindring i bedøvelse og rus. Nydelse blev målet, smertefrihed hver dags parole. Var det derfor, Frankrig havde kastet sine fjender?

Og med had betragtede han den myldrende sværm, der gled frem under boulevardens kastanjer. De var blot sorgløse, fordi de havde glemt, nød nuet, fordi de havde bedøvet alt det gamle fra i går. Han hadede sminken på kvindernes kinder, øjnenes belladonnaglans, deres dragters inciterende gliden omkring deres hofter og knæ. Han forbitredes over caféernes fortov, hvor avislæsende lediggængere nippede til en grøn likør. Han forbitredes af musikken, der slog mod ham fra orkestre og jazzbands, de sødligt brægende melodier, hvis mål blot var: at beruse, at bedøve. Og med ét fandt han toner, en melodi, der var ham kendt, lange klynkende satser for violin og bratsch – ja, sangen om *Coco!*

Han vidste, at den var blevet populær. Kathleen fra "*La Lumière*" sang den hver aften for hele Paris.

Og nu sang hele Paris visen om Coco, nynnede den, lo den, valsede den, de, der kendte Coco, græd den ud i det stille. Men fra alle Pathefon-saloner skrattede melodien, i alle musikboder skiltede dens noder med billedet af Kathleen Blake, – Kathleen med det engelske navn, men, som vidst af enhver, var *Paris* med sit hele *banlieue* samlet i en stor og fuldendt pigekrop. Og på alle plakatsøjler, på en gavl i hver gade fandt Forget Kathleen Blakes portræt: *La Lumière: "Le chant du Coco!"*

Billedet mødte ham, hvor han vendte sig hen. Som en hindring for hans blik: Dette ansigt i sort og hvidt, blot læberne: en skarntydegrøn streng. Det var, som vogtede disse tuschsorte øjne på ham fra hver væg og bød ham at vente. Læberne syntes

at hviske. Således havde han set hende et steds i sin bevidstheds dyb – længe, længe, – siden den nat, han mødte hende først. Det var, som blev de talløse billeder her fældet ud af hans egen tanke, sprang frem på hans vej for hvert af hans skridt. Eller havde en af djævlene deroppe på Notre Dame sået dem ud over Paris, disse tusind ens sorthvide kvinder, hvis læber var grønne af gift.

Forbitret gik han til, han søgte sidegader, hvor disse billeder ikke mere var, men så mindedes han dem blot med tifold mere liv, følte disse øjnes vedhæng som klæbende beg, fornam den sødlige duft fra hendes mund, valmueagtig kvalm. –

Hans undersøgelse tvang ham til at blive i Paris nogle uger. Han kastede sig sammenbidt ind i arbejde uden hvile. Men hvor han kom, hørte han sangen om Coco, sunget, nynnet eller antydet blot i en avissælgers råb. Lægen havde ret: Hvad hjalp det, at man spærrede grænsen for Coco, når nationens sjæl var smittet, når giften, sukret i en gængs melodi, åbenlyst beruste Paris. –

Kathleen Blake var på scenen, da han trådte ind i *La Lumière*. Den obskure kabaret var blevet midtpunktet for det nydende Paris. Gydens vante publikum var fortrængt af boulevardernes nattesværm: levemænd og de kendte kokotter. Parkettet var fyldt til uhyre priser, og i logerne, hvis fløjl var så rustrødt og støvet som før, var de amerikanske hotellers damer i medførte toiletter fra New York af en pragt, hvorom Paris ikke drømmer. Lokalet var som før gement og lurvet, men stedets rå og sjofle ramme havde patina allerede og historisk kvalitet; Kathleen Blake var stjernen i dette skidne kvarter mellem haller og boulevarder, en stjerne spejlet i en pøl. Således ville man se

hende. Hun stod på scenen mellem to sorte portierer mod et lagenhvidt tæppe, sorthvid selv. Alle lamper var slukte; kun hun blev vist i projektørens grelle lys.

Hun var midt i sin vise om Coco; hun har lidt, hun har kæmpet. Sorgerne har grånet hendes kinder, smerten har bleget hendes læber. Hendes lykke er forlist, hendes ære er i snavset, hun er jaget af sit eget fortvivlede begær. Og da møder hun Coco, ak, det lindrende kokain, en rus, en vellyst, en bedøvelsens søvn.

Og så –! Ak, vågne i morgenens gru, hungerens kval! En dag, hvor alle nerver er en vånde. Hvor tørsten er som svovl i mit svælg og svindet i mit hjerte er en afgrund af ulidelig kval. Og jeg råbte på Coco. Ikke vinen, nej, morfinen, kokainen, min Coco!

Hun var segnet ned, lå rokkende på sine knæ, var pludselig en ældet, en furet og hærget kvinde, blikket var slukt, læberne rallede forrykt. Indtil hendes hånd med et fandt det hvide pulver frem, og hun jublende og drukken stod rejst og sang strofernes slutvers, en kaglende tone af fryd og af ve dybt fra hendes strube: *Min Coco!*

Forget gik, da portieren gled for, ud i baren bag *La Lumière*, og lidt efter midnat kom hun. Han så hende i et selskab af kavalerer og damer, hun bar den samme sorte dragt som på scenen, hendes skuldre og bryst var blottet, kalkhvidt mod kjolens stenkul. Han følte sig isnet ved at se hende der i selskab af mænd, hvis bejlen var åbenlys for alle.

Pludselig så hun ham. Hendes øjne blev snævre, læberne fortrak sig let og frivolt. Hun trådte bort fra sin kreds og

standsede ved skænken, hvor Forget stod. Hun betragtede ham intenst.

"Jeg havde ventet Dem en dag," sagde hun dæmpet. Han fo'r sammen, ubehersket i uvilkårlig uro.

Men nu lo hun og lænede sig over baren. Tjeneren skænkede champagne op i hendes glas. "Ja," sagde hun. "Jeg så Dem den aften her – for to måneder siden. Den aften, *Hyænerne* kom. Jeg så godt, at De ønskede at kende mig en gang. Ikke sandt. – Og jeg Dem!"

"Sig mig!" sagde han vredt. "Hvorfor synger De den sang om kokainen?"

Hun så op. "Hvorfor?"

"Ved De, at den sang nu fra Dem går som en gift ud over Paris?"

Hendes øjenlåg faldt ned. "Ja," mumlede hun. "Det ved jeg." En trækning jog gennem hendes nøgne hals. Hun famlede ved brystets udskæring og fandt frem en lille æske af sølv. Hun tog af den en lille tablet og lod den falde i sit glas. Uden et ord drak hun.

"Se," sagde hun og vendte sig front imod ham. "Nu drak jeg lykken!" Hun lo let: "Ikke vinen, nej, morfinen – –!" Hun rakte glasset mod ham. "Nu De!"

Han blev stående uden at røre sig, lænet mod barens kant, følte sig dødtræt, men rolig.

Hun så på ham en stund. Et udtryk af følsom forståen gik over hendes træk. Han fornam forbitret, som stirrede hun ham ind i hans nøgne sjæl.

"Godt!" sagde hun. "Så mødes vi en anden gang. – Mange har misundt Dem i aften." Hun tømte glasset og gik mod sit

selskab. Lidt efter hørte han hende le stormende og brutalt, en uren latter som af rendesten og gyde. Han så hendes sitrende hud og de lysende arme, som hun løftede nu mod en mand, – spændstige, stærke, favnende, mod en ukendt mand, – som han ønskede, han kunne slå ned!

Han afgav den følgende dag sin rapport for M. Gireaud. Til sidst sagde han:

"Jeg tror, mit arbejde ville lettes, om man borttog de hidsningsmidler, der her i Paris forbereder sindene for giften."

Da hans chef forbavset så op, forklarede han:

"Kokainen besynges offentligt i en vise, hvis melodi er blevet populær."

M. Gireaud måtte le. "Er De blevet puritaner og vil forbyde musik. Lær dog en gang at sondre mellem politik og moral."

Men til M. Rougeon sagde han senere: "Hold øje med Forget. I dag moraliserede han som en Cato. Har vi givet ham for vid myndighed? Han er forandret. Kan De forstå ham?"

Rougeon nikkede: "Jeg tror det, og jeg vil tale med ham en gang."

Forget fo'r ud på sine ruter og slog ned uden varsel ved de faste vagter, han havde organiseret over alt langs grænsen. Som et ondt vejr kom han over stationen, frygtet af folkene, uden pardon for mindste brud på reglementet. Det var hændt, at han kom i aeroplan og overraskede et toldsted, hvor vagten drak venskab i bureauet med notoriske smuglere. Ikke en mand blev skånet. Men de, der havde kendt ham fra den første store tid, så ham forandres, dag for dag blive magrere, skarpere, blikket var rastløst spejdende, stemmen snerrende og bidsk. Han kunne rasende fare ud mod en mand, der gav en uklar besked. Ofte,

når han var rejst, og man ventede, at nu var alt roligt, kom han tilbage, tog hele inspektionen forfra, lod alting gennemgå på ny, mens hans øjne mistroisk forskede i hvert ansigt, han mødte, – som antog han hver mand ved posten for at være købt og i ledtog med smuglere af kokain. Hans enestående viden, hans træfsikkerhed og store personalkendskab var vurderet endnu, men man så, at han var en mand, der levede på nerver og ikke mere på sin sunde fysik.

Forget følte det selv, og denne erkendelse hulede endnu mere grunden under hans fod. Idelig forfulgtes han af en flammende frygt for, at jernringen, han langsomt havde lagt om landet, en dag viste læk og gav giften løb. Dag og nat rejste han, søvn kendte han ikke mere. Han vidste, at søgte han hvile, kom ikke søvn, men lysvågne drømme og det ulidelige savn, en higen efter ukendte egne og mål, han aldrig fik at se.

Det hændte, at han ved grænsen en dag hørte toldvagten fløjte en melodi: sangen om Coco. Han kastede sig over manden, ubehersket, forbitret. De omstående så forundret til. Når han på en station holdt øje med de rejsendes passage, søgte hans blik stadigt blandt kvinderne, slog ned snart på en, snart på en anden, holdt dem tilbage fra deres mandlige følge, lod dem vente, forlangte en gang, at en rejsende dame skulle løfte det tætte slør, der dækkede hendes træk.

Og det blev ham bevidst, at han over alt ventede at møde hint stærke, hvide ansigt med de tunge sværtede øjenlåg, mundens giftgrønne stribe. Denne plakat for Coco! Han forudså den over alt. Han ventede at møde den over alt. Han fornam over alt den dumpe valmueduft, han nogle sekunder en gang havde kendt, som et pust af *hendes* mund. Når han i sin kupé frysende svøbte

sig i hjørnet, så han hende på sædet overfor, sorthvid og tavs med de årvågent vogtende øjne, å, denne sødme, der var over hendes ansigt, skønt det var proletartøsens stærke og grådige maske, en duft var om det, ja, af valmue, af vilde og bedøvende urter!

Forpint og naget vidste han, at nu var andre hende nær, andre mænd nød hendes hede, hendes duft, hendes drømme og fandt ro for nogle timer. Mens ekspressen jog med ham selv mod nord og syd, mod øst, mod vest, uden hvile et sekund! – –

På den tid blev de faldne soldater, der under krigen var begravet på belgisk grund, taget op og i tilloddede kister sendt til Frankrig for at finde hvile i hjemlandets jord. Forget rejste til grænsen, hvorover transporten gik. Han stod og betragtede sørgetoget af sortklædte mænd og tavse kvinder, mødre og enker skjulte i deres slør. Og pludselig slog det ned i ham: Ad tusind ukendte veje finder giften vej ind i Frankrig. Hvorfor ikke her! Hvad havde hans kamp indtil nu været mere end tilfældige stikprøver i en sending, tolderens pigkæp jaget på må og få gennem et colli, og imens sivede smitten ind gennem talløse porer, hvor han ikke fandt hen. Et vildt raseri, et sammenbidt had greb ham mod de træge sind, der sov på deres post.

Transporten var under militær kommando. De lange rækker af zouaver stod med geværet præsenteret langs perronen, fanerne var sænket; dækket af Frankrigs roser førtes de flaghyllede bårer frem til de ventende waggoner.

I dirrende hast banede han sig vej til den stedlige myndighed, der kjoleklædt og med skærfet om den hvide vest hædrede transporten. Borgmesteren vinkede afværgende, og

musikkorpsets *Marche funèbre* hindrede al tale nu. Men piblende i de brusende toner fornam Forget den intense melodi af sangen om Coco. Han lagde sin hånd vredt på borgmesterens arm: "Transporten må standses! Kisterne kom plomberet over grænsen. Jeg fordrer dem åbnet!"

Borgmesteren stirrede ham i møde, ligbleg og fortumlet i sin protest. Forget rev sin fuldmagt frem: Hans ret var at fordre åbnet hvert colli, han fandt for godt – nårsomhelst, hvorsomhelst!

Alle kisterne stod i de fanesmykkede godsvogne nu. Obersten, der kommanderede æresvagten, kom langsomt hen mod den lille hob gestikulerende mænd.

Han hørte roligt på Forget. Hans bryn trak sig sammen. "Har De beviser?"

Forget slog ud med hånden i foragt. "Beviser! Jeg ved, hvad jeg gør. Jeg tager ikke fejl – aldrig har jeg taget fejl endnu. Her er min fuldmagt. Jeg skylder ingen regnskab!"

Officeren betragtede ham koldt. "Transporten er under min kommando her. Jeg tåler ikke, at Frankrigs faldne krænkes af politiets – *hyæner*!"

Forget blev stående i dirrende vrede. Han kastede sig med et sæt ud af kredsen, hvor hængende miner og tåbelige blikke var om ham som en paddehattering. Dumheden stod måbende om ham, hvor han kom, træg, forarget og i modstand, hvor en mands vilje ville frem!

Han kastede sig i ekspressen; tumlet af sin ensomheds syner nåede han mod aften Paris.

Chefen var for længst taget til sit hus i Passy, men han vidste, at M. Rougeon ofte arbejdede sent. Han fo'r gennem de lange

korridorer og trådte ind i sin kollegas bureau, hilste næppe, kastede sig i en stol og begyndte, afbrudt, i stigende forbitrelse at tale.

M. Rougeon hørte ham ud. Han sad og vippede med en lineal, hans pandehud trak sig sammen over brilleglassene; han sad længe og så på Forget. Så rejste han sig og lagde sin hånd på hans skulder.

"Forget," sagde han. "De bør søge Dem en orlov. Nej, nej, vær blot rolig. De må dog selv forstå, at Deres nerver trænger til ro." Han tænkte sig om. "Dette liv har sprængt Dem – i alt fald for en tid. Jeg vil sige Dem, hvad jeg tror: Deres instinkter er ude af takt. Man berømmer Deres træfsikkerhed. Nuvel, meget muligt har De også denne gang ret. Ja, jeg skulle nærmest tro, at De har ret. Og alligevel tusindfold uret i Deres forsøg på her at gribe ind! Ser De det ikke selv. Det var intet *lykkeligt* greb! Visse illusioner må vi skåne, – selv om de kan indeholde gift."

Og da han så Forget fare sammen, blev han ved i en tone, der lød, som talte han med sig selv, gjorde op med sig selv:

"Jeg har prøvet det som De, og jeg har nået mit yderste som De. Men jeg brød af og fandt ro her i mit stille kontor. Også jeg har kendt jagtens glæder – og dens gru.

Thi er jægeren ikke selv sit eget vildt?

Jeg har kunnet elske den mand, hvis spor jeg dag og nat som politi har forfulgt. Jeg blev ét med ham som en kunstner med sit værk. Der er en hævn i at jage mennesker. Ja, man kan blive som det jagede dyr selv for den, man jager, byttet for sin egen drift.

Og med Coco er det en særlig sag. Husk, hvad jeg, sagde om at møde djævelen inde i den giftige røg, De bekæmpede – med

en kæp!

For det er min erfaring med mennesker. Giften er kun deres middel, hangen har de i sig selv. Alle har vi en drift mod at nyde, beruses, bedøves – og dø. Selve jagten er just den drift. Al kamp er den drift. I fem år har Frankrig hidset sine nerver, beruset sin ungdom i blod, ild og jern – og i den mægtige kunst: at dø. Og nu De, Forget! Alt for længe var De med i slaget; De ved, at et jaget dyr udskiller gift i sit blod – "*vildtsmag*" kalder vi det for – men også jægeren kan få samme symptomer. Angstens kemiske reaktion, panikken og flugten. Thi ikke sandt: Den, der jager, er selv på flugt for den, han jager. Og mon ikke det er blevet til, at Coco nu jager Dem, at De fornemmer med ét, at De og Deres vildt løber bag hinanden i ring, og De ved ikke mere, hvem der er forrest.

Derfor bør De søge Dem en orlov. Jeg siger det til Dem som en erfaren kammerat."

Han havde rejst sig, hans stemme kom dæmpet: "Ved De, hvad jeg har tænkt: Det er Østen, der kommer over os nu. Det er Orientens dvale som en lindrende død efter disse vældige år – haremets bedøvende parfumer, haschisch'ens rus og opium'ens visioner – kokainens lyksalige drømme."

Hans blik søgte forskende Forget: "Ved De af: Man kan godt være kokainist uden i sit liv at have nydt blot et milligram af giften. Titusinder er forfaldne uden at vide det selv, uden at ane, at narkosen er til, men driften er i dem, blind og navnløs, ødelæggende i sig selv. Hvad er al attrå og livet selv uden netop denne hang mod en ukendt lyksalighed, en ufattelig fred et steds, vi ved ikke hvor. Og drankernaturen kan man have uden nogensinde at have drukket!"

Han tav et øjeblik. Forget havde rejst sig og stod vendt mod døren. Rougeon gik et par skridt efter ham: "Tro nu ikke, at jeg har villet såre Dem. Hvad Deres arbejde var værd, ved ingen bedre end vi. Men som gammel mediciner ved De, at enhver muskelytring udskiller toksiner, der svækker organet, får vor hånd til at ryste. Vi kalder det for *træthed*. Det er det hele. Tag ferie i en måned og rejs til Savoyen, til Nizza, hvor De vil, og bliv rask."

Forget tumlede derfra. Tankerne hamrede i hans hjerne, han fornam, som flammede hans blod. Orlov nu, standse! Slippe taget i tingene, slås ud af sin fart! Var det da sandt, at det, der jog ham, var en ufattelig angst, var giften, der raste i hans årer som en hidsende drift, der piskede ham, jog ham, var i hans hæle som glammende hunde!

Søvnløs, ja, søvnløs gennem uger, altid med den hurtigste transport, med ekspresser og rapider mod nord, mod syd – –!

Pludselig så han ad den øde boulevard, hvor han gik, blink gennem mørket af lydløst glidende lygter – tre og tre – *Hyænerne*! Nu jog de ud på deres natlige drift, evigt på rov, evigt i kamp med skygger. En af dem havde han været, en hyæne som de. Han gik til. Obskure hoteller vinkede med deres lysende skilte som hænder udrakt af mørket, fra natcaféerne kom violinernes rislende melodi: sangen om Coco.

Lanternen for *La Lumière* var for længst slukt, men den snævre dør til baren udsendte sin stribe af lys. Lokalets sydende larm slog om ham. Og i det støjende selskab nærved skænken så han hende. Hendes blik søgte hans i det nu, han trådte ind.

"Jeg ventede Dem," sagde hun sagte. "Jeg har ventet Dem hver aften!" En tone af vidunderlig ømhed var i hendes stemme. Ja,

tænkte han. Hun vil være god imod mig. Hvorfor så jeg det ikke for længst?

Hun havde åbnet sin lille sølvæske, en snehvid tablet faldt i hendes glas. Hun holdt det mod lyset, mens pulveret bruste ud i champagnen. Hun beholdt hans øjne i sine. Hendes hals lyste, hendes nøgne arme smøg sig frem mod hans greb. Hans hænder fulgte deres sitrende nerve til håndleddet, til hendes kølige fingre. Han førte glasset imod sine læber og drak ud.

"Bliv hos mig nu!" hviskede hun, og han forstod, at al hans id, altid, havde ført ham blindt mod den usigelige ro, mod den lyksalighed, han nu følte nær.

Kapelmesteren

I det øjeblik tilskuerrummets kroner og balkonernes lamper gik ud, vendte van Mieth, der havde sin plads i en af parkettets forreste rækker, sig bort fra sin sidemand, dr. Charbin, med hvem han indtil nu havde samtalet. Rampens violette fosforlys og det sorte silhuet-kors af dirigentpladsens pult med de to skærmblændede lamper magnetiserede hans pupiller, således som jo også disse tings bestemmelser var. Han lænede sig altså tilbage i stolens fløjlspuder og indstemte beredvilligt sit sind på musik, parat til at glemme denne dags meget vanskelige og meget utiltalende arbejdsstof.

Uden skepsis beredte han sig på at nyde Stroganoffs berømte komposition *Bojaren*, som nu på sit triumftog var nået til Berlin, – Stroganoffs verdensturné, den store, russiske opera, hvis kapel lededes af mesteren selv.

Uden at han havde bemærket ham komme, så han nu den store mørke skygge af kapelmesteren, skarpt tegnet mod rampens lys og de hvide nodeblade, oprejst foran sin pult, og straks efter vendte kapelmesteren sit ansigt og sit mægtige bryst om mod publikum for at modtage hyldest.

En ganske sagte susen gik igennem teatret, en bølgen af de tusinde kvinder, der lænede sig frem for at se, – deres dunkle profiler bevægedes sælsomt indolent; par ved par – med hemmeligt pres mod hinanden eller deres kavalerers skuldre, sad de, forsigtigt svøbt i deres silkedragter, en elite af musikalsk aristokrati, og vogtende på billedet af denne store kunstner, som de nu så det:

I fuldt lys af en skjult projektørlampe, åsynets mejslede relief, den stærke og hvide hjelmformede pande, hvorfra hårets mægtige og blodrøde busk vældede over nakke og kinder ned til de enorme skuldre, – de hede og lønlige øjne som to nodepunkter under brynenes tuschbuer, næsens mongolske og lave type, den kraftige, voldsomt røde mund midt i skægget, der saftig sort mod hårets alt for tørre hede, firkantet stod ud fra den hårde hage som en assyrisk konges.

Fra atlaskesopslaget og over kjolebrystets vældige hvælv glimrede alle landes ordener, kæde under kæde. I den store, hvide marmorhånd holdt han taktstokken: en oprakt, funklende diamant båret af en ibenholts-stav.

De vidste alle, at han ønskede at hilses med stilhed – al lyd skulle være bristet, hvor han trådte ind i rummet. Selv hilste han ved blot et sekund at vise sit ansigt vendt mod teatret, tavst, vældigt og i ro. Og straks klang de tre faste, seanceagtige slag af taktstokken mod nodepulten.

Van Mieth hørte med undren, momentvis henrevet *Bojarens* ouverture: de klingende og tit alt for malende motiver: sne, sne, der synker deroppe fra – sne, der dæmper mændenes skridt og sukker under de glidende kaner, bjælder, der ringler, klokkespil og klinken af glas fra kabaken, hvor musjikker stimler om kvass-udskænkeren, – dans af stampende vandstøvler til den klagende balalajka, – det mørke vintrens Rusland – fastlandets triste og langsomme hjerte, bankende af tung og bespændt følsomhed. – Slaviske sagn og slaviske sange! – –

Og dernæst *Fyrstens March*. Bojarens overmod og vælde og hans voldsomme og erobrende elskov, – indtil pludselig motivet kom frem, – blot halvvejs frem: *Bojarens* berømte motiv: Viola

Colonnas sang – den lille lokkende, lade og forkælede melodi, der kryber opad, øgleagtig og smidig og ganske lidt sentimental, – vuggende blegt erotisk og i halve drømmerier – for pludselig at vende sig voldsom, lysvågen og bevidst, en tone så hidsig og fast som et bid i de ikke helt bedøvede sanser.

Første akt gik hen – et præludium, – en leg foran alvor, et malerisk sceneri og alt for balletagtige optrin.

Og dernæst: De livegnes akt, bojarens, fyrst Boris Karamsins tusinde sjæles akt, den lillerussiske landsby under godsets skygge, hvor musjikken krum af alt for ofte at slå sin pande mod jorden for de stores fødder, lever sit lille og ængstede liv. – Bryllupstoget, som bojaren, – munter som en forårsblæst, – sprænger og splitter, fangende bruden midt ud af følget med et nævetag om hendes hånds led, – fæstende hende for hendes brudgoms øjne ved den vante gave: det gule tørklæde af silke. Som en velgører står han der foran sine bevæbnede tjenere og ler festligt, pralende i sin snorebroderede bojardragt – en lys og heroisk tenor, der hæver sig fyrsteligt over koret af de knælende livegne. Han er ædelmodig, – bojaren giver gaver, han lader et anker vodka slå ud til sine sjæle, han forlanger musik. Med den brudeløse brudgom forrest skal de danse for ham på denne overmåde festlige dag: zogaanfesternes danse, de legende og de lokkende duers dans, de blege og bedrøvede melodiers danse og voldsomme og heftige ringdanse; sigøjnernes chaliandra og kosakkens golobez: visen om den røde sarafan og de vilde og hede skum- og brusesange:

Ha! hvor det raser og bruser!
Det er floder og regnskyl vi høre!
Ak! Hvem vil mig, Marja – den unge –
i dag til sit brudehus føre! –
– – – – –

Da teatret efter tæppets fald blev lyst af de tændte kroner, vendte van Mieth sig om mod dr. Charbin, retslægen, med hvem han var fulgtes derhen omtrent direkte fra dagens blodige og ubehagelige forretning i kommunalhospitalets sektionsrum. Hans stemme havde endnu noget af musikkens tempo, – hede og bevægelse, opstemt af operaens brus og danse. Men en heftig irritation inde fra hans sind brød igennem med hårdnakkede ræsonnementer og modgrunde mod denne stemning, som han ikke helt tilgav sig selv.

"Så De" – sagde han – "hvor nøje bojarens maske har efterlignet Stroganoffs egne træk – vel ikke skægget, siden operaen spiller i det attende århundredes skægløse tid, men den røde hårmanke – og især øjnenes og næsens type. Tenoren Paschkin, der synger bojarens parti, har sikkert tilstræbt denne lighed, og det ganske i værkets ånd. Thi i denne musik har Stroganoff alene søgt Stroganoff. Det er en egoismens kunst så udpræget, som jeg sjældent har mødt, – og trods sin glimrende teknik og kraft en musik af en for mig nedslående og skræmmende art, uden menneskelighed og virkelig værdi. Synes ikke også De, at især dette så meget berømmede motiv, – ja, i næste akt vil vi få det fuldført at høre, Viola Colonnas sang, – er – jeg tør næsten sige – forbryderisk og umenneskelig kunst? En gavnløs æggen og ophidsen, smigrende toner, der opløser sig i et gab af kulde og øde – denne lille dristige melodi,

der sagtens snart vil gå som en smitte gennem alle sind i landene, kildrende og vellystig nok, men i sin værdi moralløs og gold som alt ondt er goldt og gør gold. – Vi vil snart få den at høre her fra alle Berlins grammofoner, spredende sine sporer ud over vore samfund. Denne sang om bojarens vilde dage og elskovshede nætter – er det ikke, som ser vi i den selve komponistens ansigt, blottet for dette løveskæg, et ufrugtbart og herskesygt fysiognomi af en kold titanisk og sjælløst tonende kraft. – Ja, De har vel nok hørt om hans glimrende karriere! For ham var sagtens alle kvinder hans livegne. Til alle blades reportere har han i dag pralet deraf. – Og præger ikke også dette hans musik, disse raffineret beregnende og – jeg indrømmer – yderst forførende kunstgreb."

Doktor Charbin så med et dulgt smil på van Mieth, denne embedsmand ved kriminalpolitiet, der af tilbøjelighed utvivlsomt var mere musikhistoriker end kriminalist, og som i dagens løb ikke forekom ham at have vist alt for stor ivrighed som tilhører ved retslægens yderst belærende og meget detaljerede demonstrationer over en ung piges meget medtagne kadaver, som politiet ved midnat havde fundet ophængt i en af Nordens sumpede kældre. Dette tilfælde havde ingenlunde inspireret van Mieth, hvis ansigt med de magre træk og det blege, nedhængende overskæg havde vist lidelse mere end noget andet – netop som nu, når han talte om denne forbryderiske musik.

Doktor Charbin sagde nu: "Musikalsk er jeg ikke. Men jeg morer mig over denne opera som over en cirkus: dansene, optrinnene og de virkelig meget smukke, russiske koristinder. Mig gør det forbryderiske motiv således ingen fortræd. Jeg vil

kunne gå uforgiftet hjem herfra. Jeg kommer ikke til at høre til kapelmester Stroganoffs livegne! Snarere kunne jeg forstå Dem, hvis De sagde, at der i visse motiver af denne musik var noget patologisk, noget sygeligt, en psykose, hvis virkninger gennem tonerne meget godt kan forplante sig videre som smittebærere. De kender mine teorier og ved, at jeg ser syge dér, hvor De – ser forbrydere. Men sæt Dem nu ned, for nu begynder om få minutter Stroganoffs berømte store akt, og jeg er meget spændt på at se den lige så berømte sopran, Viola Colonna, der synger bojarens elskerindes parti, og som i operaens tekst har beholdt sit eget stjernenavn. – Ikke sandt: et frækt påfund af denne store forfører Stroganoff? – Og ikke mindre frækt har alle bladene i dag antydet alt for tydeligt en nøjere forbindelse mellem kapelmester og primadonna, hvilket i sandhed giver operaens handling et ejendommeligt aktuelt pikanteri!" –

Tæppet er oppe for en fyrstelig sal, et gemak af marmor og violet silke, åben ved fire moskovitiske portaler ud mod paladsets gård. Og derfra er nu trængt en væbnet hob, et tæt og bevæget kor af de livegne. Rasende og råbende, presset frem gennem de fire døre har de forenet sig til en falanks af stemmer og våben: Forrest høvdingen, landsbyens bestjålne brudgom, den mægtige og skønne baryton, en sangkraft, der frem for nogen over alt har henrevet sindene: Sadi! Sadi, hvis mandighed og kunst og betvingende røst betyder det tredje berømte navn ved siden af Stroganoffs og Viola Colonnas navne.

De livegne musjikker er nu ved nat hemmeligt og bevæbnede trængt ind i bojarens hus. De står med deres hakker og økser,

deres musketter og gamle kosakspyd foran den mægtige brokadesportiere, bag hvilken bojaren hviler med sin elskerinde, kurtisanen, der er kommet til ham fra Paris, tusinde versts slæderejse i længsel mod sin elsker, og for hvis skyld han med foragt har vraget de voldsomme jomfruofre, han indtil nu år efter år krævede af sin livegne landsby.

Og ikke mindst af den grund møder disse hævnere, fordi en fremmed, en ikke hjemlig, en uforståelig kurtisane har indtaget deres skændede brudes og døtres plads. Båret af orkestrets bragende basuner stævner de ham til dom. Og bag dem, i de fem døre, står stive og hvide med halmkranse i deres hår, hver som en fattig og druknet Ofelia, de fyrretyve slegfredbrude med hænderne korslagt over deres skød, ubevægelige, i de røde russiske støvler og broderede kaftaner og med det gule skændslens tørklæde om deres skuldre, – som vidner, de blide og blege duer, der blev røvede under en dans for en eneste voldsom nats skyld og siden bortslængt, – navnløse og glemte.

Bojaren! Brudgommens mægtige baryton synger hans navn. Boris Karamsin! Kom ud til os!

Bojaren kommer da fra det violette brokadesgardin og holder ved sin hånd kurtisanen, der altid er rolig og altid foruroliger, Viola Colonna, kvinden af marmor og violer. En sølvbrokades slørdragt falder som skum om hendes skønne og isnende lemmer. De ser hende fra de hedere helt rosarødmende skuldre til de gyldenlænkede nøgne og hvide ankler. Bojarkronen står rejst og juveltindrende på hendes endnu pudrede hår, hendes smil er så sødt og grumt, hendes dunkle violøjne luer i et nu af en dyb og magisk melankoli.

Således viser fyrsten hende frem ved sin hånd: En hvid søjle kronet af violer! Han står og ler, ryster sin friserede røde paryk, der falder ned over hans robe af kniplinger og hvid silke. Se! Se! Hvad vil I os nu, mig, *knjas* Boris Zarjewitsch Karamsin, i mine cholopi, mine børn og stakkels sjæle! Her er jeg! Hvad vil I mig!"

Men han lytter hemmeligt efter vagten. Husknægtene, der måtte være på vej, – lytter efter et signal, et skud – –

Og da er det, at bojarens motiv går frem: Viola Colonnas melodi. Hun begynder at nynne; halvt vendt mod sin fyrste danser hun ganske lidt, – vugger hun sine skuldre ganske lidt, – og hendes violette øjne vandrer døsigt hen over musjikkernes kreds, glider uudgrundeligt bedrøvede forbi de blege vidner, duerne ved portalen. Men også hun lytter hemmeligt efter hjælpen, reserven, og hendes sang skal opholde disse vrede og alt for voldsomme mænd. Der er en cither et sted, der udgår en tone et sted fra dybet dernede, som når hende, og som hun fanger; der står en strøm spændt mellem hende og skyggen af mesteren, hvis marmorhånd rytmisk bevæger sig over kapellets fosforlys. Bojaren ved hendes side forsvinder, bliver en maske, en voksmand i hvid silke, mens hun nynner dybt nede i struben den lille, hede og fløjtende tone, de klingre toner, der som en perlesnor presses frem mellem hendes fastbidte, hvide tænder.

Hun løfter de blege og ranke arme opad, to hvide støvdragere – en kraft har grebet hende, hun synger, hendes mægtige stemme har fyldt hendes sind og står som en hvid søjle af marmor, bærende violer og bedøvende dufte opad. Ja, rummet er mættet af hede parfumer og salighed.

Og med bøjede hoveder lytter musjikkerne til hendes sang, standsede af hendes kalden. En skælven griber deres sanser,

deres sjæl krummer sig i frygt. Hvad sker med dem nu! Hvorfor er rummet nu fyldt af røde tåger, hvorfor bliver deres hænders greb om våbnenes kolber pludselig så løst! Denne melodi, der isnende og spinkel hænger der højt oppe i natten, suger al deres vrede og al deres kraft ind i sig. De forstår ikke, de vover ikke mere at se. De bøjer deres ansigter ned i de lodne huer. – –

Van Mieth så scenens mægtige og mørke felt med faklernes langsomme og ulysende glød – sopranens eneste fuldt belyste åsyn, som hun stod der og sang. En underlig ophidselse havde grebet ham, en smertefuld forventning, – han havde i et øjeblik selv følt lammelsen, den sælsomme svaghed efter denne bedøvende melodi; men pludselig forstod han, at hun, der sang, den lyse sopran dér på scenen, selv bævede i dybet af sit sind – som var hun bundet, fortryllet af melodien, fastholdt af den sorte magiske taktstok, der lydløst og hemmeligt førte musikken ind i hendes sind – som en fremmed og overmægtig vilje. –

I dette øjeblik bliver scenen uden støj fra alle sider besat med bevæbnede tjenere, bojarens vagt, husknægtene, der er kommet til og i en krum fronts linje har omringet musjikkerne. Og bojaren råber. Han ler, giver en ordre, udstrækker hænderne; – og fra orkestret bryder det løs: basuner, kamplarm, bragende paukeslag og skud. Scenen er hyllet i blålige krudtdampe.

Van Mieth famlede endnu efter motivet i disse kaskader af messingklang og geværskud. Endnu en sidste tone – en bæven af angstfulde klager – –

Men da – – –! Orkestret tav.

Brudt midt i en takt, pludselig stilhed, en absolut lydløshed i det røgfyldte rum! Og alle så da kapelmester Stroganoff svinge

baglæns over i hofterne – endnu med armene oprakt og taktstokken klemt mellem de stivnede fingre – og dernæst falde, ramle bagover ned, et skraldende og voldsomt fald bragende i denne rugende pause, drøn af slaget i kapellets bund, støj af træ, der knuses, strenge, der tonende sprang itu.

Og igen stilhed, dødsstilhed. Dirigentpladsen gabede som en tom plet af mørke foran rampen, den ene af pultens lamper var slukt.

Van Mieth havde rejst sig op fra plads, men kunne ikke se for de uroligt bevægede rygge af mange andre, der havde rejst sig. En bølgen af irritation og smerte gik over teatret, – fordi melodierne pludselig var brudt. Stemningen sprængt itu; de tusinde ansigter var sælsomt og pinligt fortrukne som ved en nerves afskæring. Van Mieth sprang op på sin stol og skimtede nu kapelgravens osende fosforlys.

Oppe på scenen stod, tæt foran rampen, en klynge af mænd, deraf nogle i sort selskabsdragt, og stirrede ned i det dybt forsænkede orkester. Mange stemmer svarede hult dernede fra.

Fra rækken bagved kom en lang og hivende hulken, han så over sin skulder silhuetten af en ung hvidklædt pige, som en dame ømt og forskrækket gemte ind til sig, pressende det opløste og blonde lille ansigt ind mod sit bryst. Nær ved ham sad en lille, meget elegant herre i smoking endnu med kikkerten tæt mod sine øjne og munden vidt åbnet til et brøl af latter, men van Mieth opfattede ikke lyden, – og nu fo'r manden op med ansigtet fortrukket af panik og ville ud, råbte og skældte og huggede albuerne ind i siden på dem, der ikke lod ham komme forbi.

Van Mieth pressede sig med besvær ud mellem rækkerne. I parkettets gang var der tæt af herrer, der energisk bevægede sig ned imod orkestret. En kontrollør kom løbende med en vandkaraffel, rystende i knæene, mimrende uforståelige ord. Vandet skvættede ud af karaflen, mens han løb. Her! Her! Rundt om lød stemmer. Er her en læge? Adskillige herrer rejste sig ude i parkettet: Her! Her! Jeg er læge!

Men straks efter så van Mieth dr. Charbin foran sig. Lægen greb ham voldsomt i armen: "Kapelmester Stroganoff er blevet skudt. Ved ikke nærmere. Tage affære? Ja, De og jeg – berolige folk. – Ja – kom med – vejen op til scenen er her."

I dette øjeblik stod to civile politimænd ved van Mieths side, de hilste og afventede.

"Sæt vagt ved teatrets yderste porte," sagde van Mieth. "Søg at få folk til at blive på deres pladser. De må rekvirere assistance herop. Hurtigt!"

Efter en hastig gang op gennem korridorer og trappegange nåede de gennem en lille paneldør ind på scenen. Retslægen nikkede kort farvel og drejede derefter til højre ad den lille vindeltrappe, der førte ned i orkestret.

Van Mieth søgte sig en vej gennem de smalle kulisserum; han skrævede over rekvisitter og sætstykker, der stod opstablede: førsteaktens kane af pap og fyrrepinde og uhyre bunker af opfejet papir fra snevejret. Stramt snoreværk, trisser og gulvforsænkninger spærrede vejen. En stærk lugt af friskt træ mødte ham over alt i dette nyindrettede internationale stjerne- og turnéteater. Omsider fandt han ud til en stor lærredsvæg, stødte en dør op og tumlede ud på scenen. Han så i det flove lys fra den eneste reverbère de fire vidtstrakte vægge tabende sig

øverst forbi de seks suffitrækker, der lignede dorskt hængende flagguirlander, op i snoreloftets mulm. Han kunne ikke straks skelne mellem bagtæppe og rideau, før han skimtede de fire lysgennembrudte kighuller i fortæppets grå lærred – udfandt nu også af kulissernes smudsige limfarver: det russiske gemaks koststrøgne gobelin og grinende hvidtede marmor. Stadig uorienteret og derfor ret usikker gik han hen over scenens fuldkommen øde flade, hvor et par løse tøjblomster og en enkelt lille højhælet ruslædersko lå slængt som på et dansegulv efter en såre vild balnat.

I dette øjeblik kom imidlertid en høj, blegnæbbet mand klædt i kjole og hvidt, afmålt og synlig scenevant gående fra baggrunden ned ad de skrå brædder og hen imod ham, standsede og spurgte, hvad han ville.

Van Mieth nævnede sit navn. "Jeg er fungerende politiinspektør i dette distrikt. De vil herefter være så god at lade alt videre gå igennem mig."

Den anden præsenterede sig, meget kølig, meget forbeholden: "Mit navn er Tenas. Jeg er ikke impresario for hr. Stroganoff, men instruktør, iscenesætter og inspektør. Hr. Stroganoff er – var sin egen forretningsleder."

Ude bag tæppet fra tilskuerrummet kom den tætte kogende støj af begyndende panik. Gennem kighullet så van Mieth de allerede delvis rømmede rækker, hvor endnu kun enkelte tilskuere klumpvis som træperler på et puslespil af snore sad, – sagtens fordi de var meget flegmatiske eller måske snarere sat fuldkommen i stå. Men ude i parketgangen stod en tyk, sort og gyngende grød af mennesker, der gav sig og tumlede og skreg op, men ingen vegne kom.

Van Mieth fo'r tilbage mod instruktøren: "Skynd Dem!" Råbte han. "Om nogle minutter har vi panikken. Folk må gøres rolige. Lad tæppet gå op! Ret en projektør på mig, – fuld belysning! Hurtigt!"

Hr. Tenas vendte sig uden at sige et ord, rakte hånden ud og trykkede på en lille knap i kulissen.

Og øjeblikkeligt stødtes som fra en bruse et voldsomt vifteformet violet lys ud over van Mieth. Han tog sig blændet til øjnene, men Tenas berørte meget rolig en anden elfenbensknap på kontaktbordet i kulissen og tæppet gik op.

Det stærke sus af scenens udstyrtende koldere luft tog vejret fra van Mieth. Tilskuerrummet kunne han ikke mere se gennem det gnistrende mulm, men for sine fødder under rampen søgte han med blikket kapellets gravkælder, en stor, åben, sort ovn, hvor små rødlige glødelamper bevægede sig hid og did, – og nu skimtede han i bunden mellem spærreværk af knuste nodestole benene af en liggende mand og fem bøjede og urolige rygge over ham, tumlende og planløse.

Men han hørte, at der var blevet ganske tyst i teatret, så de tusinde åsyn vendt imod sig i skæret af dette ætsende lys, i et panorama af ubevægede og gloende røde balloner.

Han sagde, at folk måtte være rolige:

"Der er sket en alvorlig ulykke. Jeg tilhører politiet." Og han sagde sit navn. "De må om et øjeblik forlade teatret. De nærmest siddende vil i vestibulen blive affordret deres navne. Her vil rimeligvis behøves vidner til opklaring om, hvorvidt der her foreligger en forbrydelse eller ikke. De må være fornuftige og gøre således, som jeg nu har sagt dem – i ro og god orden." – Og på mange råb fra de forreste rækker sagde han endnu:

"Kapelmester Stroganoff er død. – Skudt." Derefter gav han ordre til at lade tæppet gå ned, men – af hensyn til misforståelser – ikke jerntæppet.

Da han vendte sig, så han endnu hr. Tenas på sin plads ved kontaktbordet. Instruktørens små, knebne øjne under de hvide, kuplede låg forlod ikke hans, det glatragede, faste matematikeransigt var ganske ubevæget.

Van Mieth sagde: "Denne sag er altså herefter i min hånd. Jeg beder Dem stille enhver oplysning, De måtte besidde, til min rådighed."

Retslægen kom i det samme ind på scenen meget hurtigt, stampede med de tykke såler over brædderne. Han var i skjorteærmer og holdt hænderne med udspilede fingre frem foran sig. Brunlige smører af levret blod sad op over hans knoer og i fede strimer omkring hans ringe. "Er her for Satan ikke et vandfad!" råbte han. Hans ivrige ansigt forlængede sig ud mod den lange, blege næse, hvor guldlorgnetten red ude på den yderste klump og nu med et plask faldt ned i vandfadet, der hurtigt var blevet bragt ham. Og mens han famlede efter glassene i det klart røde vand, begyndte han ophidset at fortælle:

"Ja! Skudsår forfra foroven til venstre nedefter, gennem manchetskjorte; – trevler – en hel lille, rund lap lærred – trængt ind i såret, – lungesæk og hjerte perforeret. Død øjeblikkelig! Rimeligvis en 6 millimeters revolverkugle –" og han fo'r frem mod instruktøren –: "Lad mig se de våben, der benyttes i operaen!"

Mens Tenas i den anledning fjernede sig, vedblev lægen tørrende sine hænder meget omstændeligt, missende med de

små, godmodige øjne, der ikke kunne se gennem den duggede lorgnet, at beskrive den foreløbige undersøgelse i enkeltheder.

Van Mieth vendte sig nu mod Tenas, der i selskab med to duknakkede, men meget hurtige maskinkarle frembar et knippe geværer og pistoler, van Mieth følte med et sine kinder ophedede, ja, han var endog ret ophidset. Denne sag var en af de første større sager under hans midlertidige funktionstid i disse tre måneder, inden han skulle vende tilbage til sit kontor. Visse bundkræfter, hvorpå han ikke havde gjort regning, kom ham nu til hjælp: et gammelt og ret levende instinkt efter at opspore, efter at opjage, eftersøge. Han følte sig ikke uden lidt undren hidset af noget af jagthundens interesse for alt det, der ligger lavt ved jorden: spor, – aftryk, alt det tilfældige, mennesker uden omtanke som vidnesbyrd efterlader bag ved deres hæle.

Hastigt lagde han sig ned foran våbendyngen, løste rebet, der holdt den. "Hvor er personalet?" spurgte han. "På deres værelser?"

Tenas nikkede. "Jeg beordrede Dem straks derop. Jeg bad Dem foreløbig ikke klæde sig om – for det tilfælde, at en eventuel undersøgelse på person …"

Van Mieth rakte våbnene et efter et til retslægen, der synede kaliber og låse, men hver gang rystede på hovedet.

"Er det givet, at De har alle våbnene her?" spurgte han.

Tenas sagde: "Jeg har orden i mine ting. Hvert eneste våben har sit nummer i rekvisitrummet, De vil kunne kontrollere, at der intet mangler."

"Skuddet er overhovedet ikke affyret med noget af disse her," sagde retslægen. "Det er lutter gammeldags musketter og

rytterpistoler, indrettede med piston til at antænde en lille kardus krudt. Jeg tror overhovedet ikke, at nogen af dem kan afskyde et projektil. Og at såret er bibragt afdøde af et regulært 6 millimeters revolverprojektil, er for øvrigt givet. Efter sårets plads foran i venstre side må skuddet imidlertid være afgivet fra scenen."

"Det må i så fald," mente van Mieth, "være affyret af pågældende imellem de øvrige skud og må – som sagtens også beregnet – have tabt sig i larmen. Der blev jo efter sceneplanen affyret en mængde skud, ikke sandt – hr. … Tenas?"

Tenas havde bestandig ikke taget sit faste og nu ubehageligt følelige blik fra van Mieths ansigt: "Nøjagtig femten. Ikke ét mere eller mindre. Der er femten statister bevæbnede med geværer. Hver af dem skal efter instruktionen skyde. Og man plejer at følge mine instruktioner her ved selskabet."

"Men det er altså muligt, at et sekstende skud er blevet affyret?"

"Uden min ordre? Ja, det må altså have været muligt."

"Jeg ønsker nu," sagde van Mieth, "at afhøre de agerende. Og det kan vel bekvemmest ske ved at opsøge dem på deres værelser. Jeg træffer vel alle?" Tenas så sig omkring, pludselig lidt usikker. "Nej – desværre ikke alle, – idet vor anden baryton hr. Zemikoff for lidt siden har forladt teatret uden tilladelse og mod min udtrykkelige ordre. Han var imidlertid ikke medagerende i operaen. Det er Sadi, vor nye baryton, der nu synger hans parti i *Bojaren*, som musjikhøvdingen. Men hr. Zemikoff var i aften ude i kulissen. Jeg så ham, da jeg blev kaldt til. Han stod lænet op mod kulissen uden at røre sig, med begge hænder i frakkelommen. Jeg råbte til ham, idet jeg løb forbi

ham, at han ikke måtte forlade scenen. Siden har jeg ikke set ham."

Et par civile opdagelsesbetjente var imidlertid nu kommet ind på scenen, og van Mieth gav en af dem ordre til straks at eftersøge Zemikoff og bringe ham til stede.

Van Mieth bevægede sig hurtigt omkring i rummet, orienterede sig og udspurgte Tenas om enkeltheder. Men han fandt ikke megen imødekommenhed. Denne koldsindige og afmålte instruktør, en af de få af personalet, der talte tysk, betragtede uden tvivl politiet som påtrængende og fjendtligsindede elementer. Han trak meget ofte på skuldrene – utilbøjelig til at give svar.

Van Mieth følte imidlertid snarest denne modstand som stimulans. Han stillede sig ikke bevidst noget langt perspektiv med dette arbejde, søgte foreløbig at føre undersøgelsen frem over kendsgerninger, mål for mål. Denne rent logiske manøvreren over hypoteser og slutninger rev ham udelt med, gjorde hans sind skærpet, afklaret, befriet for en mængde moraliserende og svækkende modgrunde. Der var opstillet et problem til løsning, men denne løsnings mulige konsekvenser måtte i øvrigt ikke forstyrre ham. En linje måtte tænkes ført fra dette skudsår over to foreløbig ukendte punkter: et våben, dernæst et drabsmotiv. Og linjen, forbindelsen ville derved være sluttet mellem den dræbte mand og den dræbende mand fra mål til motiv.

Han begyndte en afhøring af orkestrets medlemmer, som han fandt i foyeren. De stod i en klynge helt ude i den hvide og gyldne sals apsis, i de alt for vidtposende kjoler, med ledige hænder, blege og medtagne som en skare forvågede balgæster:

mørke, langhårede og fremmedartede typer. En enkelt af dem, en svær og bleg valdhornist med svampede kinder, talte en smule fransk og lod sig nogenlunde villigt anvende som tolk. De andres øjne hang spejdende ved hans mund, når han talte, mistænksomt, parat til at afbryde med protester; de gestikulerede, de bløde, russiske konsonanter flød olieagtigt fra deres læber, der var fede og yppige efter omgang med oboens eller kornettens mundstykke: "Vi så ingenting! Ingen ting. Ikke før vi hørte ham falde, larmen, da han faldt. Til venstre faldt han – ned blandt strygerne – knuste et instrument – en cello – vi så ikke op på scenen, vi så i vore hæfter. Vi ved ikke mere. Ikke en smule mere, monsieur!"

De trykkede sig sammen, flokkede sig og lukkede om sig. Deres hvide ansigter kiggede frem fra de dunkle hætter af polkahåret, tæt sammen, – alle samme vej – skævede de hen efter denne herre, der ville have noget at vide. Vel, de var fremmede her, kommet i går, rejste måske i morgen – helst i morgen! Hvad angik dette sted, dets myndigheder og love vel dem? De begyndte indbyrdes at hviske, kaste ganske lidt med nakken, uden at deres blikke forlod denne politimand, der nok meget gerne ville have noget at vide. Blege endnu af den overståede frygt, matte i knæene efter chokket og rådvilde med hensyn til den herefter ganske uklare fremtid søgte de foreløbig styrke i tæt og væbnet sammenhold.

Van Mieth gik tværs over scenen ledsaget af Tenas, hvis miner ikke helt skjulte lidt skadefryd. Idet de ville passere ud gennem baggrunden, hvor scenen var gennembrudt af dekorationens fire søjledøre, så van Mieth en høj mand komme

fra korridoren bag kulisserne, standse ved indgangen til scenen og famle med højre hånd op bag sætstykkets tremmeværk.

Van Mieth trådte hurtigt hen imod ham, afbrød ham: "Hvad gør De her?"

Den anden pegede op bag sætstykket, hvor på en krog hang en svær sort og zobelbræmmet pels. Han stod og smilede langsomt, høfligt og forklarende: Han havde villet hente denne pels. Den var hans, han plejede at tage den på, når han fra sit værelse gik til og fra scenen – af forsigtighed, under hensyn til de kolde og trækfyldte teaterkorridorer. "Stemmen" – han pegede på sin stærke, atletiske hals, – smilede igen – "er som bekendt et yderst modtageligt instrument."

Van Mieth havde nu set, at det var Sadi, den store baryton, endnu klædt i musjikbrudgommens snorebesatte kaftan og med posende, brune bukser nedstoppede i de broderede vandstøvler. Hans store, regelmæssige og rolige ansigt var endnu blankt og rødmende efter sminken, over panden lå en hvid strime af parykkens rem. Han talte tysk, men med tydelig fransk betoning.

Van Mieth sagde: "De må foreløbig ingen ting fjerne her fra scenen. Jeg vil bede Dem gå op på Deres værelse og vente i ro indtil videre. Senere vil jeg sende bud efter Dem."

Sadi stod og så på ham med hænderne fladt nedstukne i sit gule bælte, lidt tvivlrådig. Hans blik gled bedømmende ud over scenen. Han skilte læberne en gang som for at spørge, men lukkede dem derefter fast, bøjede sig let til hilsen og gik hurtigt op gennem korridoren.

"Hr. Sadis engagement er nok af temmelig ny dato?" spurgte van Mieth nu Tenas, der med hænderne spændt om ryggen og

det fugleagtige bryst højt fremskudt, stod apatisk midt ude på scenen stirrende op i snoreloftets mørke. Tenas svarede, idet han rettede sig, pludselig interesseret og veltalende:

"Hr. Sadi blev engageret for fire måneder siden samtidig med sopranen frøken Chervais, som på plakaten efter Stroganoffs bestemmelse kun opføres med sit scenenavn fra *Bojaren*: Viola Colonna. Stroganoff skal have opdaget dem begge to ved en mindre operascene i Brüssel og engagerede dem straks. Hr. Sadi er belgier, hvad De formodentlig også kan høre på hans dialekt. Som De måske har bemærket, er han i virkeligheden blevet operaens førende kraft, hvad for øvrigt efter min – og for resten også Stroganoffs mening har forrykket operaens ligevægt, idet hovedvægten bør hvile på bojarens parti, – hvor Stroganoff netop har søgt sit musikalske og vel også sit moralske støttepunkt som udtryk for det sejrende princip: en teori om herremenneskets overmagt over trælleslægten. Publikums opmærksomhed bør ikke balanceres over på den birolle, der efter stykkets idé overvindes. Det var absolut et fejlgreb at give dette underordnede parti til en sangkraft så betydelig som Sadi. Men Stroganoff havde nu sine luner. Således var han heller ikke til at drive fra den uheldige idé at lade bojaren synges af hr. Paschkin, som langt fra kan gennemføre sit parti med den overvejende herskerkraft, det udkræver. Imidlertid var Paschkin altid favorit. – Men nu skal jeg forestille koret for Dem. Det er uddannet af mig og forstår kun mig. Det vil interessere Dem at se dem, – rent slaviske, mest lillerussiske typer."

En ejendommelig hede betonede Tenas' stemme, en nervøs ivrighed var kommet over ham. Han så næsten med sympati,

alligevel endnu lidt forbeholdent på van Mieth, – havde endnu øjensynlig ikke helt glemt, at denne mands interesse for operaen var politimæssig og ikke kunstnerisk.

Han ledsagede van Mieth gennem lange passager, idelig besværede ved opstablede rekvisitter og kufferter, alt dette ambulante selskabs rejsegods. Garderobe og våben hang ordnet langs væggene på nummererede knager. Et nøjagtigt og let bevægeligt system prægede hele dette maskineri. Tenas påviste disse ting ikke uden selvfølelse. Alt var i orden her!

Han stødte døren op til et stort hvidkalket rum – umådelige nøgne vægge som en tredjeklasses ventesal – med lange bænke og blot tre-fire små og lave skabsspejle. Henved halvthundrede unge piger sad på disse bænke, endnu i korets brogede bondekostumer: de gule hovedtørklæder, de tunge røde støvler, de tottede fårepelse ophægtede for den alt for løst hængende særk. Deres daglige spadseredragter af billigt uldent stof lå byltet op på bænken bag deres hofter. De sad og pippede ganske stille sammen, to og to eller klikevis, underlig søvnigt og i halv apati. Men da Tenas kom ind, sprang deres hurtige øjne til siden, messingmønterne ringlede af deres hårs bevægelse, idet de drejede deres ansigter, vejrende af de skælvende næsebor. Et par sprang op, kniksede hastigt og satte sig på ny, smilende åndsfraværende med små hvide musetænder. En fed krambodskælder-lugt af billige parfumer og sæbe stod tykt i luften.

Tenas gik omkring imellem dem, en efter en, så dem med alvor ind i øjnene og spurgte dem ud i den langsomme og gutturale lillerussiske dialekt. Hver gang så han tilbage på van

Mieth og rystede på hovedet: Intet! Har intet set! Scenen var jo mørk, bælgmørk. De stod inde i klyngen og kunne intet se! –

Der sad i en krog en purung pige, meget bleg, meget mager. Den kulsorte hårmasse lå ned til hendes hvide tillukkede øjenlåg, de mørke og smalle læber var skilt for det tunge åndedræt, der kom og gik, bevægende hele den spinkle fuglekrop, der hvilede tilbage mod en kammerats skuldre. Og veninden svøbte ømt og moderligt pelsen hen over hendes lille stakkels bryst, der i søvnen spændtes og sank under den groft broderede særk, – en stor, hvid og kummerfuld pige, der holdt hendes hoved mellem sine blege og tykke hænder.

Tenas var standset, spurgte ganske sagte, og den blonde pige rystede på hovedet til svar for dem begge.

"Marja Feodorowna sover," sagde Tenas til van Mieth. "Jeg har ofte set disse russiske kvinder sove således, – når intet arbejde fordres af dem. Ganske vegetativt: de synker tilbage i sig selv, i organisk dvale, – disse fuldkommen passive sjæle, – navnlig i de første dage. Nu har rejserne allerede gjort deres nerver mere påpasselige."

Van Mieth så sig om. Der sad disse små forkomne og pjuskede duer, der var lokket bort fra deres steppeland, – allerede lidt sodede af jernbanens kulrøg og artisthotellernes smuds, næppe mere helt rene i moral eller røst eller linned, med trækkene allerede skærpet af de store stæders flygtige. Og halvsultne erotik, – allerede med meget vågne instinkter for fare og fortræd. Alene én af dem drømte endnu, opløst i en tung og usund søvn – med de små blegede hænder hvilende på sine slappe knæ – – dorske og monotone drømme.

Han mønstrede dem, fandt her intet arbejdsstof: – typen var for ens – ingen muligheder for at sondre, ingen modstand som udspring for en mistanke.

Da de på ny var kommet ud i korridoren, spurgte han Tenas:

"Det ville være af interesse for mig at få at vide, – om der mellem Stroganoff og nogen af disse havde bestået – nærmere forbindelse."

Tenas trak brynene sammen, hans ansigt fik et sammenknebet og bittert udtryk.

"Nogen af dem?" Sagde han. "Sandsynligvis alle! Det var så hans vane."

Van Mieth nikkede. Nu forstod han bedre instruktøren Tenas, dette matematiske menneske, der langt fra var uden hjertelighed i sin systematik. Der var utvivlsomt et absolut tillidsforhold mellem ham og denne vildsomme trup af pigebørn, for hvem han var på en gang foged og tolk og formidler. Endnu i døren vendte han sig imod dem, og hans tørre ansigt formede sig til et smil, – beroligende og venligt. Han løftede venstre hånd: Det var overstået nu! – og nikkede til farvel.

"Jeg ønsker nu," sagde van Mieth, "systematisk at afhøre de enkelte operister. Jeg vil bede Dem vise mig vej til hr. Paschkins værelse."

En lang, tynd mand sprang dem i møde, da døren, der bar Paschkins visitkort, indefra blev åbnet. "Ja, jeg er Paschkin," sagde han. "Jeg ventede Deres besøg. Tag plads." – Han fo'r nervøst rundt i værelset og ryddede den store divan for garderobe: bojarens brokades kaftan og pels, børster og kamme af sølvindlagt skildpadde.

"Her – sæt Dem, sæt Dem!"

Han var endnu i den store akts atlaskesdragt med kniplingsskjortens ærmer posende ud over knoerne, men fødderne stak i et par moderne engelske tøfler. Bojarens paryk hang på en knage over det kostbare toiletspejl – en drivende blodrød manke. Og tenoren viste endnu bojarens maske med malede sorte øjenbuer og smægtende, rødt ophovnede øjne. Ned over den hvide sminke var lange, bølgende render efter tårer: og nu fo'r han – efter et ængstet blik i spejlet – med pudderkvasten hen over sit ansigt, hyllende sig i en duftende sky af det hvide mel. Men derefter sank han sammen på divanen, dukket og slap, med hænderne sammenfoldede helt ned mellem sine ankler, hovedet bedrøvet virrende:

"De er kommet for at forhøre mig, De kan spørge mig, jeg vil fortælle hvad jeg ved – alt, alt!"

Og på van Mieths opfordring begyndte han at berette, – afbrudt af pauser, hvor han rejste sig og rakte hænderne dramatisk ud fra sig, trædende forvirret omkring mellem garderoben, der drev på gulvet, klynkende, ideligt famlende efter pudderkvasten – at fortælle om denne aftens frygtelige øjeblikke, da han midt i den store scene, netop foran sin store triumf-arie, i et øjeblik af største oplagthed og kondition, blev afbrudt af dette fald, – larmen af noget kolossalt, gigantisk, der væltede omkuld. – "Å, musikken i mit hjerte stod stille i dette nu, tonen forlod mig, som gik sjælen af min krop …

Jeg så ham ikke falde. Men jeg så pludselig det gabende hul efter ham – den sorte pøl af tomhed i rummet – pladsen efter mesteren, – å, det blev som et øde af mulm og nat, der åd sig frem, formørkende verden for mig …

De ved ikke, nej, De ved ikke, monsieur, hvad han betød for mig, for mit liv, for min kunst, min kære og høje mester! Når jeg så ham dér på sin plads ved dirigentpulten, stor og fyrstelig, da var det, som om hans musik forbandt os i et sælsomt forbund mellem orkestrale og vokale toner, – en strøm mellem os af klang og harmonier, det var, som var mesteren blevet til i bojarens forklædning!

Jeg ved intet mere, – ikke andet mere, end at jeg fandt mig selv stående ude i foyeren fortumlet, spørgende de mange, der løb forbi mig, hvad der var sket – men ingen vidste besked. Så gik jeg her op.

Og først for lidt siden fik jeg at vide – å! – – denne frygtelige ulykke ...!"

"Af hvem fik De det at vide, hr. Paschkin?"

"Af Sadi. – Han var her inde et øjeblik, han havde været nede på scenen ... sagde, at politiet var kommet til stede ..."

"Kan ikke De, hr. Paschkin, give nogen som helst oplysning, der kunne tjene til vejledning for os?"

"Nej! Ingen! Jeg ved ikke en smule mere."

"Ved De, hr. Paschkin, – skulle De tilfældigvis vide, om nogen af teatrets personale plejer at gå bevæbnede – for eksempel med revolver."

Paschkin fo'r i vejret, så skarpt og forskende på van Mieth. "Revolver? Nej –" Han rejste sig hurtigt – gik hen og følte, om døren var låset, kom tilbage, satte sig og så van Mieth lige i øjnene. "Sagde jeg Nej? Men jeg mener Jo. Jeg har i dag set ..." Han standsede. –

"Det er Deres pligt at give denne oplysning," sagde van Mieth.

"Jeg ved det. Jeg ved det meget vel. Og da der ikke – absolut givet ikke – ligger noget bag ved, gør jeg ingen fortræd ved at fortælle det. Altså, ser De:

Jeg opholdt mig i dag ved middagstid nede i den store teatercafé her under bygningen, da jeg overværede et temmelig bevæget og beklageligt optrin."

"Stop lidt. Var andre til stede af personalet end De?"

"Ja, omtrent alle. Endogså koristinderne var vidne til det, der gik for sig, idet nemlig de sad bagude i salen og drak te. Det, der sker, er så, at Sadi kommer farende ind. I overtøj, i pels og pelshue. Henne ved vinduet sidder frøken Chervais, vor sopran, og over for hende har få minutter forud kapelmester Stroganoff taget plads, bøjende sig hen over bordet, meget smilende, elskværdig som altid; – jeg tror, at han lagde sin højre hånd over hendes hænder, – – ja, nu husker jeg: hun bar handsker, og hendes hænder lå foldede på bordet. Hun rørte sig ikke, men sad og så på ham på denne samme tilslørede måde – å! jeg kender det – således som alle kvinder nu en gang så på Stroganoff – berusthed, tåge – hvad ved jeg.

Men i det øjeblik er det, at Sadi kommer til, ophidset, hvid af raseri, standser – står stiv, lænet op mod bordet med ryggen mod mig, midt imellem de to. Stroganoff bliver ved at smile. Han sidder og leger med et tændstiketui – rejser sig ikke, men ser spørgende op på Sadi, visende sine store, muntert smilende tænder. Replikkerne kan jeg ikke høre.

Men da hører jeg Sadi råbe, ser ham gribe i lommen på pelsfrakken, og i næste øjeblik svinger han en lille, blank revolver op i luften, træder tilbage og strækker armen ud. – –

Han skød naturligvis ikke, og det var vel også spøg, men siden De spørger mig, må jeg fortælle Dem hele sagen. Der blev lidt støj i lokalet. Et par af koristinderne skreg op, og jeg så Stroganoff blive bleg. Frøken Chervais sad med tindingen lænet mod vinduets pilaster, stadig uden at røre sig, – men fuldkommen tillukkede træk. Så stak imidlertid Sadi våbnet tilbage ned i lommen, nervøst – således –: en, to – lidt ærgerlig og flov, trak på skuldrene og slentrede bort. Men frøken Chervais rejste sig hurtigt, gik efter ham og tog hans arm, hvorefter de sammen gik bort.

Stroganoff ringede derefter på en kellner og forlangte i en meget opbragt tone te.

Det er, hvad jeg ved, og hele sandheden og intet uden sandheden."

Paschkin så opmærksomt på van Mieth, der imidlertid havde rejst sig. "Jeg håber ikke min beretning vil få konsekvenser for hr. Sadi. Det var utvivlsomt kun en dårlig spøg af hr. Sadi. Han er en meget ubehersket natur, men sikkert i bunden vist ikke egentlig voldsom eller farlig. For meget krop, ser De, for lidt virkelig kunstner, på ingen måde nogen befriet artistisk personlighed." Paschkin havde sat sig foran spejlet, vendte sig nu til farvel med trækullet i hånden: under venstre øje satte han en nedadgående bedrøvet tuschstreg. Hans læber trak sig ned, han sminkede ansigtet til sorg.

Van Mieth løb hurtigt ud på gangen, drejede hen mod vindeltrappen, der førte ned til scenen, og der så han gennem trappens jerngitre en person stå nær ved baggrundens sætstykker, – en slank figur – en kvinde, hyllet i en løs hættekåbe af violet fløjl. Han kom i fire, fem lydløse trin ned ved

siden af hende, i det øjeblik hun trak sin hånd op af lommen på Sadis spadserepels, der hang på sætstykkets tremmeværk.

Hans fingre lagde sig let hen over hendes håndled, og uden nogen som helst modstand fratog han hende en lille blank, sølvindlagt revolver med en kolbe af skildpadde.

"Frøken Chervais," sagde han og tilføjede: "De kom mig altså i forkøbet."

Hun havde vendt sig om imod ham. Uden at vise overraskelse så hun på ham med forskende, rolige øjne.

Og han følte sig straks meget usikker, tillige noget skamfuld over at have berørt den kølige og eftergivende hud på hendes arm, der viste hurtigt rødmende striber af hans fingres strejf.

Han følte med et scenen sælsomt beherskende om sig: snoreloftet deroppe med sin rigning af tove og trisser, af stænger og hængende broer, kulissernes malede lærredsflader, det nedadskrånende bræddegulv. Og dér – hans medagerende: Viola Colonna, sopranen! Han så fløjlskåben skilt for hendes sølvhvide slørdragt, de slanke lemmers rolige og kølige kraft, den spændte og spinkle holdning af halsen og de nøgne skuldre.

"Frøken Chervais," sagde han omsider. "Jeg kom herned for at hente denne revolver og ser, at De kom herned før mig i samme øjemed. Ved De altså, hvem våbnet tilhører?"

Hun nikkede rolig. "Ja," sagde hun. "Revolveren er min. Af den grund kom jeg her – for at tage den til mig."

"Ja så!" Han betragtede pistolen. Det var et lille kostbart våben. Skildpaddekolben bar, indlagt i sølv, et monogram: et C sammenslynget med et V over en søjle omvundet med syv

kranse af violer. Og på låsens bøjle en dato – selve denne dag: Januar: 23.

"Siden det er i dag, De har erhvervet dette våben, er De vel i stand til nærmere at forklare mig, hvorledes det er sket?"

Hun trak de slanke skuldre i vejret, åbnede hænderne, øjnene lukkede sig halvt, hun sagde ligegyldigt:

"Ja, hvorfor ikke. Dette våben var en gave til mig – fra en god ven – en erindring, om De vil."

"Fra hr. Sadi."

"Ja." Hun vendte sig lidt om mod ham, underlig smeltende i stemmen, denne fulde og hede røst, der syntes fortættet, dybere stemt under ængstelsens pres. Hendes ansigt var endnu roligt, men vigende, voksagtigt blegt.

"Ja, af Sadi." Øjnene sank helt til, hun åndede anstrengt. "Som en gave – til erindring og til forsvar."

"Men han beholdt den imidlertid, siden den nu befinder sig her i hans pelsfrakkes lomme?"

Nu talte hun hurtigt, kortåndet. Hendes øjne hang angst og spejdende ved hans. "Ja, han havde lovet at bære den for mig indtil senere. For to dage siden, da vi kom hertil, bestilte han dette våben til mig hos en juvelerer. De ser mit monogram på kolben. Vi gik i morges sammen ud for at hente denne revolver hjem. Jeg bad ham bære den for mig, og han tog den i sin pelslomme."

"Og nu kom De herned for at tage den til Dem. Jaså. Netop nu! Dertil skulle De ikke have nogen særlig grund?"

Hun så på ham uden at svare, med sammenbidte tænder, valgte endelig at trække på skulderen som et slags svar.

Van Mieth sagde da: "Frøken Chervais: Jeg vil nu bede Dem tillade mig at ledsage Dem til deres værelse. Senere vil jeg måske blive nødt til at forstyrre Dem med endnu et par spørgsmål."

Hun vendte sig: "Ledsage mig behøver De ikke, og svare Dem på mere, end jeg allerede har besvaret, kan jeg heller ikke siden. Men våbnet er mit, ingen har kendskab til det undtagen jeg, ingen har set det, undtagen jeg, og selv Sadi har utvivlsomt glemt, at han bar det i sin pels – ellers havde han selvfølgelig lagt så farlig en ting fra sig i sit værelse eller sendt den til mit værelse som vor udtrykkelige aftale var. Mere kan jeg ikke sige Dem, og mere vil ingen anden være i stand til at sige Dem."

Van Mieth så efter hendes skikkelse, der som en bræmme af hvidt og violet blev borte i korridorens tusmørke. I det øjeblik kom doktor Charbin tværs over scenen hen imod ham. Van Mieth rakte ham revolveren.

"Her skal De se," sagde han, "men vær forsigtig, der er endnu fem ladte patroner i magasinet." Retslægen åbnede bundstykket. "Ja," sagde han. "Fem ladte patroner og et afskudt patronhylster. Kalibren er 6 millimeter. Der er ingen tvivl." Han betragtede derefter med eftertanke pelsen, som van Mieth viste ham.

"Så meget er altså nu fastslået," sagde van Mieth, "at her har vi det ene af de to søgte punkter: våbnet, der er benyttet, og tillige, at det er taget fra denne pelslomme, af en, der har – i alt fald vidst – at det befandt sig der, – og som så efter gerningen, mens alt her var tummel og forvirring, på ny har henlagt det afskudte våben på sin plads. Dette ser allerede slemt ud for pelsens ejermand. Men det er alt sammen kun ét punkt, – og

det vi nu må søge som punkt 2 for at fastlægge linjen, er efter god logisk regel et motiv."

Lægen trak på skuldrene og lo godmodigt: "Sædvanlig juridisk systematik! De går altid ud fra logiske regler og forudsætter til ethvert lovbrud et psykologisk bevidst og indordnet motiv. Mangler tilfældigvis det, står de juridiske herrer til halsen i forvirring, og mysteriet forbliver uløst!"

"Imidlertid behøver jeg nu et vidne," sagde van Mieth. "Vil De gå med mig op til barytonen hr. Sadi, som sagtens er interneret på sit værelse. Jeg tænker, det er bedst, vi bringer ham hans pels."

Van Mieth gik forrest, og idet han bad lægen, der havde påtaget sig at forvare pelsfrakken, holde sig lidt tilbage, bankede han på døren til Sadis værelse, som afsluttede den lange korridor.

Sadi åbnede hurtigt døren på klem, hans ansigt viste sig spejdende, så gik han hastigt et par skridt tilbage og lod van Mieth træde ind. Sadi var meget synlig forandret, siden van Mieth en time forinden havde mødt ham inde bag kulissen. Hans træk var ude af ro, anstrengte, blikket ligesom ladet med hemmelig frygt, huden plettet af røde nervøse mærker. Han stod og gyngede i knæene med hænderne hængende løst ned over det åbne låg af en stor brun kuffert, som han var i færd med at pakke.

"Jeg ser, hr. Sadi, at De gør Dem rejseklar." Van Mieth gav et tegn til lægen, at han skulle komme ind. "Jeg havde tænkt mig den mulighed og bringer Dem derfor Deres pels."

Sadi forsøgte et smil, hans øjne stirrede opskræmte på den mørke masse, der lå over Charbins arme. Hastigt gik han frem,

hans hænder greb hurtigt pelsfrakken, krængede den omkring, famlede i lommen. Med en kort tør strubelyd trådte han tilbage, førte hånden hen over panden og stod tavs i nogle sekunder.

"De ser," sagde han, "hvor ubehersket jeg bærer mig ad. Og jeg kan forstå, at De også er på det rene med min grund dertil. De har altså revolveren med Dem her. Lad mig se den. Jeg beder Dem lade mig se den. Siden jeg for en halv time siden kom i tanke om, at den hele aftenen har ligget dér i min lomme, har jeg ikke haft et roligt øjeblik."

Van Mieth lagde da revolveren foran ham. "Hvornår satte De patronerne i magasinet?" spurgte han.

Sadi tænkte sig om, var nu roligere, men stemmen var svækket, han holdt hånden trykket mod sin hals: "I morges – straks efter at jeg kom hjem. Ja. Jeg ville prøve kaliberen og satte seks patroner i magasinet. – Og siden – det er utilgiveligt, det ved jeg – har jeg glemt – – – –"

"De har siden ikke haft revolveren fremme, hr. Sadi?"

Sadi så på ham, overvejende i nogle øjeblikke. Han nikkede omsider: "Jo. Ved middagstid. Nede i teatercaféen. Mange så det. Jeg går ud fra, at De af andre har hørt om, hvad der gik for sig. Jeg kan nu vel forstå, hvilke slutninger De havde tænkt Dem at drage deraf: – de slutninger ligger jo heller ikke fjernt. Vel! Jeg kan kun hævde, at den episode har ingen – ingen som helst forbindelse med det, der er sket i aften. Jeg var ophidset i formiddags, og jeg havde måske god grund dertil. Men jeg tænker, at jeg havde lejlighed nok til at udøse mig den gang i handling, om jeg for alvor havde villet handle."

"Sig mig nu, hr. Sadi: er denne revolver altså købt af dem? – Godt! – I dag? – Vel! – Og den tilhører dem?"

"Ja –!"

"Dette monogram med søjlen af sølv med de syv kranse af violer betyder dog vel næppe Deres navnetræk?"

Sadis øjne kneb sig sammen, han sad og tænkte forpint og anstrengt. "Nu," sagde han, "våbnet var tænkt som en gave."

"Nu ja, hr. Sadi. Det ved jeg altså. Og nu må De sige mig, i hvilket øjemed De giver frøken Chervais sådanne gaver."

"Den kom hende jo overhovedet ikke i hænde," sagde Sadi meget hurtigt. "Hvad meningen med gaven var, er altså ligegyldigt."

"Ikke helt, – siden den vitterligt er blevet benyttet – (efter sin bestemmelse eller ikke) – af én, der i al fald har *vidst*, at De bar den i Deres lomme –"

"Det vidste mange – alle – –. Ja, alle de i alt fald, der i formiddags så mig tage den frem – nede i teatercaféen."

"Det indrømmer jeg. Men sandsynligheden taler dog for, at netop *den* har brugt den, der havde et klart motiv dertil – og måske netop det samme motiv, som bevirkede, at denne revolver blev købt – netop i dag. De må indrømme mig, at blandt de personer, der vidste om denne revolvers eksistens – af dem var fortrinsvis interesserede i dens anvendelse – først og fremmest De, hr. Sadi – og dernæst – –"

Sadi havde rejst sig, gik hurtigt frem og tilbage over gulvet, standsede nu og så med pludselig erhvervet ro og beslutsomhed på van Mieth.

"Godt," sagde han, "jeg vil give Dem min forklaring. Og jeg skal begynde med at indrømme, at våbnet i dag blev købt af mig – for at anvendes imod kapelmester Stroganoff. Det er for øvrigt rigtigt, at denne revolver var bestemt som en gave til

frøken Chervais, men jeg gentager, at den ikke er kommet hende i hænde. –

Jeg håber, De vil kunne forstå mig, når jeg nu fortæller Dem, i hvilken anledning, og med hvilken adkomst jeg giver frøken Chervais sådanne gaver.

Inden jeg – for fire måneder siden – blev engageret til Stroganoffs opera, var jeg knyttet til et ikke særlig fremragende eller velstillet operaselskab, der navnlig opfører klassisk musik i Frankrig og Belgien. For omtrent et år siden blev frøken Viola Chervais engageret af dette selskabs direktion. Hun kom da lige fra konservatoriet i Paris, hvor hun siden sit attende år i tre år havde fået en god, om end ikke fuldført uddannelse. Men hendes pengemidler var opbrugt, og hun måtte søge engagement. Vor ledelse var miserabel, absolut ukyndig, hende benyttede de så godt som ikke, og det var rent tilfældigt at jeg blev opmærksom på hendes sjældne evner, hendes store sceniske talent, hendes sjælfulde skønhed, hendes vidunderlige stemme. Jeg tilbød at fortsætte hendes uddannelse, og vi blev snart gode bekendte. Og da et varmere tillidsforhold efterhånden var opstået, blev vi forlovede og derefter under vort ophold i Brüssel viede. Allerede en måned senere fallerede imidlertid vort selskab, ophørte, og vi stod uden eksistens.

Det hændte da, at vi i oktober på et teaterbureau i Brüssel blev forestillede for Stanislaus Stroganoff.

Nu ved De næppe fuld besked om dette menneskes karakter. Vel. Vort første møde med ham var yderst flygtigt, rent forretningsmæssigt. Han hørte min hustru synge – et Wagnersk motiv – hørte til tilbagelænet, med sammenknebne

øjne, og gik efter et meget pludseligt farvel uden at gøre nogen som helst bemærkning angående sin dom.

Men samme aften opsøgte han mig.

"Jeg ønsker at gøre Deres hustru tilbud," sagde han, "om engagement til *Bojaren*. Vor første sopran har af tåbelige grunde, som fra bladene naturligvis ikke vil være Dem ubekendte, brudt sin kontrakt. Jeg er indtaget af Deres hustrus stemme og af hendes personlige sjældne og karakterfulde charme. Jeg kan bruge hende. Eller rettere sagt: jeg kan herefter ikke undvære hende."

Vi havde nu imidlertid besluttet ikke at søge særskilt engagement, og da jeg udtalte dette, slog Stroganoff sin store hånd ned på min skulder, lo stormende og elskværdigt og erklærede, at han selvfølgelig havde forudsat, at jeg overtog en af de førende pladser ved hans selskab.

Kun én ting forlangte han, at vi på plakaten ikke måtte optræde som samhørende.

Han lo bestandig og gned sig i hænderne. Han sænkede sit store smukke ansigt ganske nær ned ved mit og blinkede til mig. Jeg var allerede da lidt usikker over for hans alt for besnærende elskværdighed. Hans musik kendte jeg dengang ikke endnu.

"De kender jo," sagde han, "kære hr. Sadi, nok vore dages publikum. Publikum er et underligt grådigt og altædende dyr, men med visse sære fordomme. Man forlanger et navn, førend man forlanger et talent, og dernæst forlanger man dette navn absolut isoleret. Man tåler ikke at se den opstigende stjerne omkredset af en vogtende drabant. I Deres hustru har jeg nu set et emne til en enestående, en herlig scenisk og musikalsk

succes. Jeg har midler til at føje magten af en effektfuld og opsigtsvækkende start til de sanglige og legemlige fortrin, der alene ville gøre hende til kunstnerinde og måske også til publikums favorit. Men jeg vil kunne gøre hende til endnu mere end favorit, – til en virkelig stjerne – et navn strålende over alle verdensdele, lysende over begge himlens halvkugler! Men dertil er Deres navn ikke nødvendigt og endogså hindrende – (og det navns berømmelse vil De utvivlsomt selv kunne varetage). Jeg har i sinde at lade hende opgå over universet som Viola Colonna, det fyrstelige og berømte stjernenavn fra min *Bojar*; – ved andet navn skal hun ikke fremstå – (ja – De har naturligvis for længst lært min *Bojar* at kende) – Viola Colonna, kvinden af marmor og violer! Ved De, det er mig næsten, som var det hende, jeg drømte om, da jeg år tilbage, – ak! da jeg endnu var ung og havde mod til både at leve og drømme, – drømte om, da jeg digtede librettoen og komponerede musikken til min *Bojar*, – for at hun endelig og gyldigt skulle fuldkommengøre min musik for mig og for min musiks elskere. – –

Stroganoff var i disse første uger altid hensynsfuld, hans optræden var rolig og tilbageholdende – i alt fald over for os. Men jeg forstod meget snart, at han på teatret herskede enevældigt og despotisk: dirigent og ejer og impresario forenet i én person. De underordnede funktionærer var hans livegne, han brutaliserede og hundsede dem til enhver tid, – og af operaens kunstnere forlangte han, at de skulle være hans instrumenter, eksisterende alene for hans musik, tjenlige alene for hans idé og kraft. Jeg husker hans raseri, da Zemikoff havde optrådt ved en privatkoncert. Han og jeg dublerede den gang barytonens parti. Men fra det øjeblik udelukkede Stroganoff

ham fra scenen, fratog ham hans hæfte og overdrog mig alene udførelsen af musjikbrudgommens parti. Han har siden ikke set til Zemikoff, ikke talt til ham – han var luft for ham – ikke eksisterende. Således behandlede han stedse dem, der blev ham imod eller endog ligegyldige. Især de kvinder, der blev ham overflødige.

Hans begær efter nye kvinder kendte ingen hensyn eller begrænsning. Umættelig – lidet vragende greb han efter alle, der nåede inden for hans område. Det var endog, som hver ny, der kom og gik bort efter at have overgivet sig helt for de få og flygtige øjeblikke, han brød sig om, efterlod hos ham et gab af ustillede drifter, en lidelse og et savn, der gravede kummer og vrede ind i hans træk; han ældedes synligt i de fire måneder, jeg har kendt ham, blev bitrere, voldsommere, tillige underligt mærket af et udtryk, der både lignede hæslighed og sorg. Altid kom nye kvinder til vort selskab, koristinder, figurantinder. En eller anden russisk agent forsynede ham. Og alle – en efter en – måtte de gå gennem hans hænder, inden han lod dem opgå og forsvinde i korets mangestemmige enhed.

Jeg husker en, der blev ved at komme og vente på ham nede i korridoren hver dag, når han kom til teatret, krybende efter ham som en lille hund – uden at han så hende eller blot mærkede, at hun var der. Jeg huskede, at jeg havde set hende en gang længe før – med grådfyldte og tindrende øjne bleg og hemmelighedsfuld komme ud fra hans dør en morgen efter en prøve. Og jeg så hende nu siden ved disse prøver – med hårets sorte hætte omsluttende det hvide ansigt, men underlig druknede øjne, langsom og apatisk stå mellem de øvrige koristinder – altid seende efter ham, altid fortrykket, forstenet

af hans blik, der aldrig mere søgte hende. Endnu i går så jeg hende derude i vestibulen, ventende på, at han skulle komme, åbnende glasdørene ydmygt og stille, når han kom. Han mærkede hende slet ikke, gik forbi, nynnende et af sine motiver. På passerede øjeblikke tænkte han sikkert aldrig, – var som en sol, en voldsom og glemsom lue, der et sekund belyser et støvfnug og går videre. Å, de vil have forstået også dette i hans musik – mest i den melodi, som Viola Colonna synger, – netop sang i det øjeblik, da – –!

Deri var han selv udtrykt og forklaret, intim og levende, sikkert fuldt beregnende i sin sødmefulde og hidsende effekt – men sikkert ingenlunde helt befriet eller helt lykkelig.

Jeg tror, det til dels var gennem denne melodi, at han begyndte at få magt over min hustrus sind. Det var, som om han langsomt arbejdede sig ind i hendes sanser gennem den modstandsbrydende rytme og hidsende melodi. Hun talte aldrig direkte til mig derom. Men jeg var den gang begyndt at forstå ham og at forudse hans hensigter. Han søgte at hylle hende i en kåbe af berusende musik og heftig stemning, – også hans røst, når han talte til hende, var melodisk, bøjelig og lad. Men snart blev han utålmodig og ubehersket.

Han handlede tit uovervejet, og det hændte tilmed i de senere måneder jævnligt, at han kom beruset på teatret. Ved en af disse lejligheder søgte han at trænge ind i min hustrus værelse. Jeg kom til ved hendes råb og fjernede ham uden større modstand. Men fra det øjeblik ulejligede han sig ikke mere med at holde masken. Han begyndte at arbejde på at fjerne mig fra selskabet, – vovede imidlertid ikke helt at bryde med mig, før han var sikrere på at nå sit mål. At jeg opnåede en vis yndest i

den rolle, hvorpå han i sin opera lagde så ringe vægt, behagede ham heller ikke. Paschkin var nu en gang favorit. Jeg tror, han netop gennem denne svage, lidet mandlige karakter følte sin egen personlighed virke direkte fra sin dirigentplads – uden modstand –; Paschkin var et instrument, hvorigennem han selv sang sin *Bojar*.

Jeg mærkede nu imidlertid, hvorledes min hustru gik en nervøs krise i møde. Hendes sind lå under for en bestandig og jagende angst, – det var, som om hun aften efter aften blev magtbundet fastere og fastere ved at stå dér på scenen, bevæget af den heftige trolddoms-musik, fastholdt under hans taktstoks brutale kommando. Og Stroganoff gav meget nøje agt på denne krises forløb, benyttede sig af hvert øjeblik, når han tænkte hende svækket eller angrebet. Jeg turde næsten ikke mere forlade hende blot et minut. Opsige vort engagement kunne vi imidlertid ikke. Vi var kontraktligt bundet på tre år.

Da var det for et par dage siden, at han på ny, efter en stor og voldsom aften, ventede på hende ved hendes dør, rød og beruset og befalede hende at lukke ham ind. Også denne gang kom jeg til i tide, men da var det, jeg besluttede at give Viola, min hustru, et våben, fordi jeg forudså, at hun inden længe ville behøve det.

I morges, da vi netop vendte hjem fra dette indkøb, bad jeg min hustru vente mig i caféen. Jeg søgte efter dagens aviser. Og da er det, at jeg læser dette interview af Stroganoff, som De sikkert i dag også har læst. Jeg gennemskuede straks hensigten i hans plan: at antyde et forhold til min hustru – *Bojaren*s berømte komponist og *Bojaren*s berømte sopran! – ikke alene et sjofelt reklamefif, men noget endnu gemenere – et forsøg på at

foregribe fremtiden, på at skabe visse suggestioner og således på forhånd svække modstanden mod det endelige angreb, han forberedte.

Da var det, at jeg kogende af raseri lagde patroner i revolverens magasin, og da jeg gennem glasdørene så Stroganoff på min plads ved bordet foran min hustru, med sin hånd lagt over hendes hænder, trådte jeg frem med våbnet løftet mod ham og forlangte, at han skulle gå – øjeblikkelig! – inden det var for sent at gå!

Mere har jeg ikke at forklare Dem. Stroganoff så jeg i aften i teatret – han undgik mig omhyggeligt. Jeg ved herefter ikke mere. Som jeg har sagt Dem, blev våbnet liggende i min lomme, forsvandt ganske af mine tanker, indtil få øjeblikke førend De kom herop. For den ting er jeg villig til at tage ansvaret."

Van Mieth rejste sig. "Hr. Sadi," sagde han, "alene på grundlag af den forklaring, De nu har afgivet, er jeg nødsaget til at sætte Dem under bevogtning indtil videre."

Sadi bøjede hovedet til svar, og van Mieth gav derefter en mand af politiet ordre til at forblive hos Sadi i hans værelse.

Da de gik ned gennem de mørke passager, lagde Charbin sin hånd på hans skulder. "Ja," sagde han, "det lader dog alligevel til, at det i denne sag bliver juristen, der løser mysteriet. Her er virkelig en i alt fald tilsyneladende sammenhæng mellem motiv og gerning, som sagtens vil være tilstrækkelig for en almindelig jury til domfældelse. Jeg tilstår, at det gør mig ondt at se Dem få ret i denne sag."

Van Mieth svarede ikke. Han følte sig i høj grad urolig, i grunden forpint af denne sag efter dens seneste vending. Han tænkte på, hvor lidet vejledende udtrykket i et menneskes

ansigt er under en katastrofe. Sadis holdning havde været fuldkommen uigennemskuelig, og det ingenlunde, fordi Sadi havde passet på sig selv for at holde en maske.

Van Mieth huskede godt fra tidligere lejligheder, hvor en sigtet mand blev sat under anholdelse, dette fuldstændig blanke og intetfortællende fysiognomi, stumt passivt og uden modstand mod den skæbne, som en urørlig og uafvendelig statsmagt påførte ham. Det var loven, de overmægtige loves tilforordnede! Håbløst her at lade sit ansigt udtrykke protest, skræk, skam eller anger.

Og van Mieth var mindre sikker i sin sag end de gode juridiske ræsonnementer – efter almenneskelig gennemsnitserfaring og efter lovens bogstav – i og for sig tillod. Han følte en pinefuld uro, næsten fornemmelse af at have handlet forkert, i strid med en dybere menneskelig ret end juraens regel. Og han søgte at udrede årsagen til sit mismod.

"Jeg var nødt til at sætte Sadi under anholdelse," sagde han. "Min embedspligt medfører det bogstaveligt. Men jeg er ingenlunde så menneskelig sikker på hans skyld. Og jeg er i dette øjeblik blevet på det rene med, hvorfor et så klart og normalt motiv, som det Sadi har erkendt, ikke er i god sammenhæng med en forbrydelse som denne. Der er tværtimod noget ved denne begivenhed, der forekommer mig at falde ind under *Deres* område som læge, noget ganske uovervejet, noget abnormt, eruptivt, der ingenlunde ligner det klare og regulære forsæt, som jeg efter juridisk praksis har – konstrueret mig til.

Thi, ikke sandt:

Den, der har affyret dette skud, har foran sig haft en meget stor skive med et ganske forsvindende lille centrum, omend Stroganoff, som den fuldt belyste og voldsomt fremhævede kerne, har tegnet sig skarpt og grelt ud fra teatersalens bælgmørke firkant. Det forklarer i og for sig, at Stroganoffs billede ganske har domineret gerningsmandens bevidsthed, men ingenlunde at han var villet løbe den risiko, ja, det sandsynlige træf at ramme en af de andre tre tusinde mennesker, hvis masse har udgjort det mørke felt, de teoretisk ikke tællende nitter, i skiven. Jeg tror ikke, at en klar og bevidst overlæggende intelligens ville påtage sig denne risiko blot for at ramme den mand, han ved mange andre lejligheder kunne ramme og meget mere farefrit. Og derfor tror jeg, at denne forbrydelse er udført ganske pludseligt, under en ganske akut opdagelse af lejlighed og øjeblik og så at sige med søvngængeragtig træfsikkerhed. Våbnet var jo rent tilfældigt ved hånden i pelslommen, hvor en mængde af personalet vidste, at det var. Nej, noget ganske normalt og klart motiv tror jeg ikke på. Jeg er bange for, at mit andet støttepunkt for en linje mellem den dræbte mand og den dræbende ikke ligger fast nok."

"I så fald," sagde lægen, "bør jeg jo ikke opgive håbet om, at sagen – ikke ender i juristernes hænder, – men inden for vore adskilligt humanere sfærer. Men klokken er nu to. Vi må vel nøjes med vort resultat og "hænge ved" det som en jagthund, der har opjaget en tam høne i stedet for en vild. Og lade undersøgelsesdommeren, til hvem sagen i morgen bliver overdraget, om resten. På én nat bliver et problem nu en gang sjældent løst."

Men van Mieth rystede på hovedet. "Netop dette, at alt her er samlet på et plan, endnu så at sige i samme tilstand som i gerningens øjeblik, giver os netop i nat en chance, som ikke vil foreligge i morgen. Jeg vil endnu gøre et sidste forsøg på at finde mit punkt."

Van Mieth begyndte derefter, bistået af sine folk, en omhyggelig afsøgning af scene og korridorer, kulisser og sætstykker. Men hverken disse eller scenegulvet, der var dækket af et tavleinddelt lærredstæppe, gav nogen vejledning. Van Mieth gik da gennem den lille paneldør i prosceniet ind på den smalle strimmel gulv mellem tæppe og rampe. Tilskuerrummet lå i bælgmørke. Men ved dirigentpulten brændte den ene lampe. Han så nede i kapelgraven den døde mand: med armene udstrakt, en stor mørk silhuet, han skimtede den hvide plet af tørklædet, der lå over hans ansigt. Alt her syntes i øvrigt urørt.

Han nærmede sig nu dirigentpulten, og da slog det ham, at den lampe, der var fastgjort ved en jernarm til venstre for denne pult, var slukket. Han bøjede sig og så, at glødelampen var knust, sprængt – og tillige opdagede han i den sorte papskærm, der var fæstnet til lampen, et lille cirkelrundt hul.

Han gik hurtigt tilbage til scenen, sagde til doktor Charbin, at han nu havde en idé om at have fundet det andet af de to støttepunkter, han søgte, og efter kort konference nikkede doktoren og gik med et par mand ned i orkestret.

Van Mieth henvendte sig derefter til sceneinstruktøren Tenas.

"Tror De," sagde han, "at det ville være muligt på ny at opstille den scene af *Bojaren*, der blev fremstillet i det øjeblik, Stroganoff blev skudt?"

Instruktøren så på ham, rødmede let: "Selvfølgelig," sagde han. "Med fuldkommen nøjagtighed. Til hver enkelt scene foreligger der en nøjagtig sceneplan, et fuldkomment detaljeret rids fra min hånd." Han gik hurtigt og kom tilbage med en mappe, hvori ordnede og littererede befandt sig en stor bunke hvide kartonblade. "Her," sagde han, "er *Bojarens* scenarium, min del af denne komposition og ikke den uvigtigste. I hver enkelt scene har hver af personalet sin nøjagtige plads, omhyggeligt beregnet efter handling, efter stemmernes værdi i de enkelte scener og efter orkesterinstrumenternes placering. Denne instruktionsplan er allervigtigst for ethvert scenisk arbejde, ikke mindst en opera. Den følges aften efter aften til de mindste enkeltheder. Derfor påtager jeg mig ansvaret. Hver en af de agerende, solister som kor, har sin bestemte plads for hvert minut. Jeg vil kunne opstille dem igen, endogså for hver af korets personale, på dette tavlinddelte tæppe, som har tjent os ved fire eller femhundrede tidligere forestillinger Europa over, og hvor hver nøje kender sin rubrik, – netop som et parti skak kan opstilles træk for træk baglæns, efter at spillet er forbi."

Van Mieth overvejede: "Vel," sagde han. "Jeg vil da bede Dem gøre et forsøg. Jeg vil bede Dem bistå mig, hr. Tenas. Jeg vil prøve noget i retning af – en konfrontation. Jeg vil bede Dem sende bud efter Deres personale og kun sige dem, at det drejer sig om at optage en forklaring og en skitse af lokaliteterne og placeringen af de optrædende til brug for politiets undersøgelser. Det drejer sig som sagt om et eksperiment, hvorved i alt fald ingen ting forløbes. Og jeg vil endvidere, så

snart personalet er sammenkaldt, bede Dem skaffe mig en meget lang og stærk snor."

Tenas stod og så på sine hænder, endnu hed i de magre kinder. "Vel," sagde han endelig. "Jeg vil beordre regissøren til at give det sædvanlige signal."

Og kort efter lød fra fjerne korridorer og kamre den elektriske kimen, svagt rislende triller, stød efter stød, og urolige hurtige skridt genlød ude i gangene.

Van Mieth havde stillet sig nær ved sufflørkassen med ansigtet vendt mod scenen. I hånden holdt han en lang kridtsnor oprullet om et vindsel. Reverbèrerne blev i dette øjeblik tændt, og dér lå *Bojarens* forgemak rødlig belyst, gobelin og marmor, og portalens søjlebårne fire byzantinske mosaikbuer.

Længe stod han og ventede på denne øde og fuldkommen tyste scene. Han så på det store tavlebræt, hvor et nyt parti nu skulle til at begynde, og hvor et ukendt felt skulle findes ud fra to kendte punkter: *kuglehullet* i den sorte skærm og *såret* i den døde mands bryst.

Bag ham var tæppets hushøje og umådelige facade, dorsk bølgende imod hans ryg fra det tomme teaters trækvinde. Igen var alt roligt. Igen en pause, hvor intet, intet var til i denne uvirkelige verden af malet lærred og vidtåbent mørke. Men nu så han duknakkede skikkelser i række liste forbi ude i kulissegangen. Han hørte klappet af orkestrets paneldøre. Og det begyndte at pusle nede i kapellet, at mumle og hviske, trippende og forsigtige fødder, en sagte slæben af et tungt legeme.

Samtidig skiftede reverbèrerne og forandrede alle lamper fra de røde blus til bleggrønt og fugtigt månelys; den lille klokke i kulissen ringede på ny, hidsigt, snærrende.

Og gennem baggrundens portaler kom et optog af statister, henved fem og tyve mænd i de russiske bønders dragt, men umaskerede, underlig borgerlige usminkede ansigter, med plumpe næser og fede, allerede skægstubbede hager, tykke og blege korsangerhalse – alle ret uforstyrrede, halvt stupide individer, der roligt og disciplineret i rørstilling trådte an tællende sig frem over gulvets tavler, nøjagtig placerende sig mand ved mand i en falanks fremskudt med en spids fløj, rettet til angreb mod venstre kulisse: brokadesportiéren foran bojarens sovegemak. De stod synligt generede af alvorligheden, flove, en enkelt endogså meget angst, melet, grå og svampet i det store banale ansigt.

Tenas trådte hen forbi dem med scenariets udbredte kortplan i sine hænder. Alt var i orden. Ude i kapellet var en enkelt spinkel og skælvende violin begyndt at gennemløbe præludiet til *Bojaren*s store akt, berørte temaet, oversprang, – syntes at lystre usynlige signaler, en lille nervøs og jaget, skærende miserabel tone. Takt uden sammenhæng væltende sig på takt.

Og da kom ind gennem baggrundens portaler koret af kvinder, langsomt, søvngængeragtigt, med den besindige elastiske og scenevante balletgang kom de gående og stillede sig i række i baggrunden forbi den femdobbelte portal, omordnede sig efterhånden som melodien sprang frem, vandt deres række nøgleagtigt op til en forskræmt klynge, splittedes på ny i mange små grupper trængt op mod portalernes fløje. Fra baggrunden

bag fire søjledøre var de femten bevæbnede tjenere, hver med sin musket over nakken, svinget ind på scenen i en krum omgående bevægelse, en hesteskoformation uden om musjikkernes sammentrængte bande. Tenas gik ned imellem grupperne. Nikkede. Alt i orden. Der var ganske stille. Alene fra koristindernes skare kom lidt hulken; som blege buster af gibs rejste de deres små spejdende ansigter og halse ud af de mørke dragter. Der lå som et tykt, kvalt og tilbagetrængt åndedræt over alle disse hoveder.

Ude fra kapellet lød endnu violinens urolige klynken.

Først nu kom solisterne på scenen.

Sadi først. Han kom gående fra baggrunden, rolig, hurtig, nikkede til Tenas i forbigangen og stillede sig på sin plads forrest i den fremskudte fløj af de angribende musjikker. Han var ikke maskeret, men bar endnu musjikkens vandstøvler og benklæder, men ikke kaftanen – en kort jakke i stedet. Han stod med begge hænder i lommen og ventede. Idet Paschkin og frøken Chervais derefter trådte frem fra portieren, bøjede han blot hovedet svagt til hilsen uden at forandre plads.

Paschkin kom vaklende ud imod rampen med sværtede rande rundt om sine øjne. Hænderne rystede inde i kniplingsmanchetterne. Han bar endnu de engelske lædertøfler. Ved hans side stod Viola Colonna.

Hun stod dér med den violette fløjlskappe tæt om sig, underlig fordølget, sløret og omridsløs, som en ulysende, svovlblå flamme, ganske rolig, ansigtet i skygge af hætten og håret, alene den venstre hånd synlig tværs over brystet som et benhvidt smalt smykke, der sammenholdt kåbens flige.

Van Mieth nikkede derefter til Tenas. Og straks efter lød fra kulissen tre korte hammerslag.

Van Mieth vendte sig derefter omkring.

Med et enligt sug af umådelige luftsfærer, der mødtes, sukkende og tyst, gik tæppet op.

De så alle det mægtige sorte felt uden for prosceniets firkant, et øde mulm, let skygget af bænkes og balkoners tværlinjer, en isnende tomhed, et åbent gab af resonanser.

Og se! Dér – foran dirigentpulten rejste sig i dette nu kapelmester Stroganoff.

Belyst fra højre af pultens ene lampe, halvt hyllet i mørke, halvt i lys, delt mellem kul og fosfor, rejste dette forfærdelige, vældige lig sig over kapellet, ranket af dødsstivheden som i en krampes højeste spænding.

Øjnene var vidt åbne, pupillerne brustne og rynkede, to store blege fiskeskæl; hår og skæg hang klæbrigt, vældige tangmasser af sort og blodrødt om det store grålige og blodunderløbne åsyn. Ordnerne på hans bryst var viklede ind i hinanden, korsene viste deres rustfarvede bagsider. Men en ny dekoration var føjet til: en stor sortrød stjerne, en fingret og grenet blodkage i skjortebrystets venstre side, med negleformede stænk ud over den hvide manchetflade, og over hænder og ansigt. Den højre arm var udrakt, og de rigide, ringbesatte fingre knugede endnu taktstokkens diamanttindrende ibenholts-stav. Således stod han dér, rejst bagfra af hænder under ham, som et kors på sit fodstykke, sorthvid og ligagtig selvlysende, – dirigerende, anførende sin opera. *Bojarens* store akt!

Scenen svømmede hen i det grønne og flimrende akvarielys. Alle åsyn hang derinde som blege og ovale bunddyr, der er standset stumt og håbløst mod en usynlig glasvæg. Der var i dette sekund fuldkommen stille.

I næste øjeblik begyndte den enkelte violin forspillet til Viola Colonnas sang – blot få begyndelsestakter, og dernæst motivet, de sagteligt søde og svingende klange.

Van Mieth begyndte da at gå fra rampen tilbage ind over scenen. De så alle hans høje blege skikkelse langsomt skridende med højre hånd let løftet.

Og fra hans hånd stod spændt en hvid dirrende streg, et tyndt, hvidt bånd, der gled mellem hans fingre, viklende sig ud, mens han gik, en streng, der var fæstnet i den døde mands bryst, i blodsåret i den døde mands bryst, og gennembrød den sorte skærm af pultens venstre slukte lampe, styret af disse to punkter, et fremadkrybende og strakt sigte.

Det var som en hemmelig strøm, der var blevet synlig, en forbindelse, der gik baglæns ad sin bane fra den ramte mand – gennem det sporløse rum, – uden famlen støttet af to faste punkter på sin vej – ind over scenen, forbi den yderste kreds af koret – forbi bojarens fordrejede ansigt, – deres ansigter slappedes, da den pegende hånd var ud for dem – og forbi dem.

Van Mieth førte den strammede snor frem gennem en smal passage mellem statisterne, en snæver kanal mellem dem – hvor ingen stod – skuddets, sigtets bane! Sadi stod langt ude til venstre for den fremrykkende linje, bojaren og Viola Colonna endnu længere ude mod kulissen. De var fri! –

Van Mieth trængte ind i kredsen af koret, i kernen af de dødningeblege piger, der stivnede, rolige som et brætspils

brikker stod på deres felter.

Violinen havde fuldført Viola Colonnas melodi, men endnu hang et ekko af de heftige og sanselige toner ude i rummet, dirrende af vellyst og længsler, – som vendte melodien tilbage, kom forpint, hjemløs og uforløst tilbage, brunstig og opsvulmet, giften, der gik tilbage mod sin egen kirtel i en sidste, rallende klynken.

Van Mieth stod stille. Hans hånd med den strakte snor berørte det tilhyllede bryst af en pige, en lille, mager pige af koret, der stod på sit sorte felt, fuldkommen tavs, med øjnene vidt opspilede, stirrende på lyskernen dernede bag rampen, den store, hvide mand i lyskernen, skivens hvide centrum. Han! Stroganoff! Stroganoff! Bojaren! Hendes legeme skælvede sagte, følgende melodiens rytmer. – Hendes hånd var udstrakt mod kulissens ramme, hvor den store, sorte, lodne masse af en pels – det kolde skæfte af et våben – nu – endnu måtte være, – søgende, famlende …

I samme øjeblik faldt hun.

Van Mieth nåede ikke at gribe hende, hendes nakke slog dumpt mod gulvet, håret ligesom sprængtes ud af sine knuder og styrtede som en stor, sort og fliget pøl ud over gulvets tavler. Ansigtets hud var pludselig spændt over kindben og hage, tænderne synlige, fast sammenbidte, – og langsomt krummede det lille, magre legeme sig i en bue, hvilende alene på nakke og hæle.

En stor, blond pige var knælet ned ved hendes hofter, hulkende, vridende de fede, ringbesatte fingre, råbende russiske ord og uforståelige navne.

Tenas stod bøjet over hende, lyttede. "Ja," sagde han hæst. "Ja." Og han så van Mieth ind i øjnene. "Den anden kvinde har intet set – men alligevel vidst det – gættet det. – Marja Feodorowna og hun var altid sammen. Hun siger, at Marja er syg – meget syg – lige siden – – lige siden ...!"

Fra kapellets paneldør var Charbin kommet, gik hurtigt tværs over scenen. Knælede ved siden af koristinden og begyndte at stryge hende over ansigt og hænder, ganske stille, ganske sagte. Armen havde han nænsomt lagt under hendes nakke. Og straks efter løstes hendes lemmer, hun sank sammen, i hvile, i dvale, tungt åndende – ganske langsomme åndedræt med lange, dødsstille pauser.

Dr. Charbin rejste sig da. Lagde hånden på van Mieths skulder og så ham med alvor ind i øjnene. "Jeg tænker," sagde han, "at resten af arbejdet bliver mit. I denne sag er det vistnok målet at helbrede."

Van Mieth tog hans hånd, trykkede den med varme og heftighed.

De løftede den døde mand ud over pulten og rampen og lagde ham ned på scenen. Og de tildækkede ham med en stor portiere af brokade, hentet fra døren til bojarens gemak.

Fru Morland

Konsul Marcker deltog ombord på den amerikanske paketbåd "Lincoln" i et krydstogt gennem det indiske arkipelag, arrangeret af et stort turistselskab. Han var i det danske telegrafselskabs tjeneste tidligt kommet ud til Østen og havde i det seneste tiår som konsul i Shanghai og som teknisk deltager i et stort engelsk-kinesisk ingeniørfirma taget aktiv del i den ganske eksplosive bevægelse, der i yderlig kort tid har bragt Østen under kultur. Han var på den her omhandlede tid toogfyrretyve år. Det fortættede arbejdsliv havde markeret og grånet ham; hans form var skolet, hans væsen tilbageholdende, men af en egen tør energi, der over alt gav ham stor myndighed. Denne rejse betød for ham den første ferie i tyve år. Det var gået ham således, at han i denne forcerede periode intet øjeblik var faldet på at stille sig selv i stå. Hans opmærksomhed var i alt for høj grad rettet på de store opgaver, der vedblev at fremstille sig med deres øjeblikkelige fordringer. Han havde ikke giftet sig og havde tidligt vænnet sig til klimaet; han var kort sagt i bane og holdt linjen uden svingninger. Men lige så selvfølgeligt og under lige så normale former meldte sig i hans sind sansen for ophør. Det kom ikke som en krise, men som et resultat. Han sluttede således: Nu har jeg udført det værk, der kan forlanges af en mand, og lidt til. Det er lagt herude i fronten, og det virker nu videre. Disse tyve år var mine arbejdsår, og jeg har i dem levet efter min bestemmelse. Jeg har ikke haft tid og heller ingen videre grund til at tænke mig om og til at beskæftige mig med almene ting og til at hvile mig. Jeg

formoder, at det er min bestemmelse nu at indrette nogle år på eftertanke og på hvile, eftersom en sådan trang uden sygdomstegn melder sig hos mig.

Han tog derfor foreløbigt et halvt års permission, gik i Hongkong ombord på "Lincoln", i hvis passagerkreds af engelske turister og ferierende mænd i indisk tjeneste med deres familier han meget hurtigt fandt sin førende plads, dels på grund af sit fuldkomne væsen, dels på grund af sin store erfaring i alle Østens forhold.

"Lincoln" søgte sin første ankerplads ud for Manillas havn, og en stor del af turisterne foretog en udflugt op i kystbjergene. Konsul Marcker blev imidlertid ombord, idet nogle mennesker, for hvem han interesserede sig, ikke deltog. Der var tidligt dannet kliker og en af dem samlede sig særligt om en ung dame, frøken Marshall, der ledsagede sin broder, som skulle tiltræde en post i den australske kolonialregering. Marcker fandt den unge londonerinde tiltalende, net af udseende og af yderst behageligt væsen. Også den ganske unge broder Allan Marshall, var ham sympatisk. Han syntes godt om hans åbne og såre ungdommelige ansigt, og den unge mand kastede sig med virkelig indtagende friskhed ind i timelange samtaler med den adskilligt ældre, der var så fuldkomment hjemme i den verden, de nu sejlede i møde. De to søskende havde opsøgt ham i Shanghai idet de medbragte et brev fra deres fader, en stor stålfabrikant, med hvem Marcker havde stået i mangeårig forbindelse. Og dette var blevet anledningen til, at Marcker gjorde dem selskab på deres rejse videre mod øst.

Den anden dag foran Manilla sad Marcker efter lunch på en taburet nær ved frøken Marshall, der hvilede i sin liggestol.

Hun havde ladet sig konversere i nogen tid, men pludselig følte han hendes kølige grå øjne rettede mod sig med forandret udtryk. Han forstod, at hun af en eller anden grund var urolig.

"Konsul Marcker," sagde hun. "Har De set min broder i dag?"

"Ja, jeg har, frøken Marshall," sagde han. "Allan er forude." Frøken Marshall rejste sig op; idet de gik et par skridt frem, kunne de gennem promenadedækkets hvide sejldugskorridor se et soltindrende felt af fordækket, hvor en skare af turisterne stod samlede ved skibets ræling. De havde øjensynlig spillet kricket, thi flere af dem holdt endnu deres boldtræ under armen, men de var optaget af noget, der befandt sig udenbords. De kunne også se Allan Marshall og tæt ved hans skulder en hvidklædt dame. De tegnede sig skarpt mod det fuldkomment turkisblå hav. Den flammende hvide tropedag var begyndt at svinde for eftermiddagens voldsomt mættede farver.

"Konsul Marcker," sagde frøken Marshall. "Ikke sandt: Den dame, med hvem min broder står så – fortroligt, hedder jo fru Norton?" Og da han nikkede, spurgte hun: "De, som ved besked om alt herude, må vist kunne sige mig noget om hende."

"Jeg har først for få dage siden lagt mærke til hende," sagde konsulen. "Underligt nok. Thi jeg har dog sikkert passeret hende dagligt. Hun har åbenbart ikke gjort stærkt indtryk på mig."

"Virkelig ikke?" Frøken Marshall så på ham med et lidt varmere smil, end hun ellers undte ham. "Så meget desmere har andre, – jeg kan godt sige *vi* andre, været optaget af denne fru Norton. Jeg tilstår: Hun interesserede mig ved første øjekast, da hun i søndags første gang viste sig ved table d'hôte. Hun skal have været syg siden afrejsen. Hun er ganske

overordentlig smuk; synes De ikke? De trækker på skuldrene? Ja, det plejer vi jo, – vi englændere, når vi ikke vil udtale os åbenhjertigt."

"Jeg er ikke englænder, men dansk," sagde konsulen.

"Nuvel," lo hun. "De er alligevel mere engelsk end vi! – Men tydeligt er det i alt fald nu, at andre finder fru Norton både smuk og interessant. Da vore kavalerer valgte at blive ombord i stedet for at tage med på de alt for gamle damers bjergvandring, var der virkelig nogle af os lidt mindre gamle, der smigrede os med et forfængeligt håb – –; og nu ser De – – – alle vore kavalerer samlede om et centrum; som ikke er nogen af os!"

"Og De må tage til takke med en gammel kavaler," mente konsulen.

"Kære ven," sagde frøken Marshall. "Jeg har aldrig lagt skjul på, at jeg næsten er tredive år og således – i alt fald i alder – som kvinde er Dem voksen med Deres små fyrretyve. Men, konsul Marcker, jeg vil vise Dem tillid: jeg er min broders ældre og fornuftige søster. Og De er min jævnaldrende, men langt fornuftigere, gode ven. Hør nu, det er fuldt alvor. Jeg er urolig for min broder."

"Deres broder er plumpet i," sagde konsulen. "Men damen er jo smuk og rejsen ikke af varighed."

"Alligevel er jeg urolig," sagde frøken Marshall og trak brynene sammen. "Fru Norton fortryller alle. Hun har en mærkelig charme. Se, alle samler sig om hende, selv de unge piger, som burde hade hende. Og hun står med venstre hånd om halsen på den lille Dolly Brown, mens min broder er så tæt ved hendes højre skulder, som han tør. Også børnene elsker

hende. Og jeg selv – ja, jeg synes om hende. Når hun ser på mig over bordet og smiler så sælsomt uvilkårligt – langt mere ungt og friskt end jeg mere smiler, skønt hun sikkert er lidt ældre end jeg – ja, så betvinger hun mig ved sine øjne. De er så dybe, så sørgmodige og så sympatiske. Men samtidigt gør hun mig stærkt urolig. Jeg er ængstelig for min broder. Han er plumpet i, som De siger. Til halsen, dybere, op over næsen – til øjnene! Og jeg synes stadig, at det er forkert, og at jeg må trække ham op. Se, sagen er: Vi ved slet ingen ting om hende. Slet ikke andet end at hun hedder fru Ellen Norton, at hun kommer fra Hongkong og skal til Melbourne; at hun er smuk og ladylike, og at hendes mand er død – og endelig, at der vist er noget, noget mere, som vi ikke ved, men som De må skaffe os at vide."

"Vel," sagde konsulen. "Lad os nærme os problemet." Han bød frøken Marshall sin arm, og de gik forefter.

Det viste sig, at en af de malajiske fyrbødere havde kastet sin pilkesnøre ud over skibssiden. Han var i færd med at hale ind, og ved hans nøgne venstre fod stod hans korte og svære khris med sin od fastbidt i dækket, parat, når fangsten kom. I klyngen, der interesseret fulgte hans bevægelser, var unge Marshall og fru Norton. Konsulen kunne skimte hendes profil bag hendes kavalers brede skuldre. Han begyndte med pludselig indskydelse at sammenligne hendes spinkle og såre skønne træk med erindringer, der uvilkårligt meldte sig. Ja! – øjnene – de dunkle og langsomme øjne, – læbernes korte og yppige bue – –; men han kom til kort over for hendes farver, det ganske lyse hår og kindernes sarte rødme – den dulgte hede bag hendes hud. Han havde set hende en gang uden farver, – ja – en erindring var der tydeligt, men farveløst og uden forhold

angivet med hensyn til højde og holdning. Spinkel, såre spinkel var hun.

I dette øjeblik blev den skvulpende vandflade sprængt af et plask, et slag af fisken, der kulsort i første nu, dernæst spillende i farver som iris fo'r opad for snørens træk. Et opspærret blodigt gab, hvor indvolde vældede frem, røde strømme, der strålede ud af de gabende gæller, og blinde øjne, som kviksølvdråber dirrende i de sprængte rammer.

Alle forholdt sig tavse og så med interesse på denne dybhavsfisk, der måtte have forvildet sig opad mod overfladen, kommende fra de snart natsorte, snart fosforlysende egne i de store dybder, og pludselig fik solens lys, klædtes i de voldsomme farver af purpur og bronze. Fuldkommen blind rakte den sin vandperlende snude gispende opad, og den finneløse hale fandt ikke støtte i den alt for lette luft.

Ingen kendte dens navn, den var dybets eneboer, koralafgrundens famlende svømmer. Og med egen undren og ubehag så Marcker på den døde fisk, der vedblev at sprælle, skønt den var et lig, sprængt og knust indefra af sine organers pres mod omverdenens tynde atmosfære. Og på ny søgte hans blik den blonde kvinde, der bøjede sig frem over rælingen og stirrede nedad mod dybet.

Malajen udstrakte en lang brun og smidig arm, men da han greb om fisken, slog den sine savtakkede tænder sammen om hans hånd. Manden hvinede, sprang tilbage og der hang fisken pendulerende fra lønningen i den fastgjorte snøre, stænkende sit farvelys som regnbuedråber til alle sider i de sidste reflekser af liv.

Og uden overlæg greb Marcker om khrisen, der stod rejst på sin od i dækket. Med et voldsomt hug førte han det brede stålblad mod lønningens karm, hvorover snøren var lagt. Den dirrende streng delte sig. Og med et dødt plump faldt den blinde fisk tilbage gennem vandfladen og gik til bunds.

Marcker drejede ikke hovedet om efter fru Norton. Han havde hørt et kort udbrud fra hende, idet han huggede. Således havde han netop tænkt sig, at hun skulle fornemme dette hug. Han havde fundet hende ud, genkendt hende ved at sammenligne erindringen om hende fra lidt forud med en tidligere erindring. Han var sikker i sin sag. Og ganske sagte, uden at vende sig mod hende, sagde han det navn, der altså var hendes.

"Fru Morland." Og da hun ikke svarede, men blot lod sit tunge åndedræt høre, sagde han langsomt på dansk: "Jeg ønsker at tale med Dem. Vil De være her klokken ti."

Han valgte denne udsættelse for at give indtrykket tid til at gå i dybet af hendes sind. Han gik derpå med frøken Marshall tilbage agter.

"Den stakkels malaj," sagde frøken Marshall. "Han blev bidt og fik ikke en gang sin fangst. Men sig mig nu: Hvad var det egentlig for en gordisk knude, De overhuggede?"

Marcker tænkte, at dette hug af hans arm vel nærmest var en refleksvirkning, men der lod sig vel finde i alt fald en billedlig grund.

"Syntes De ikke selv, frøken Marshall, at noget i Deres sind protesterede imod at se dette væsen fra dybet drages frem i vort plan? Det bragte dynd med sig fra afgrunden, der bør være skjult. Ikke sandt. Vi stammer på en måde selv fra dybet; men vi

har fjernet os derfra, op i det høje og rene dagslys. Dette blodsprængte vidne om vor første blinde og rovgriske urhistorie bør være os en gru. Forstår De min tanke? Vi tilbringer vort liv med hårdt arbejde for at bringe orden ind i vor tilværelse. Sådanne syner fra de fjerne tiders afgrunde, de pelagiske perioders lyssky og tungsindige stadier skræmmer os. Noget sådant har jeg formodentlig ment. Vi lever i lys, og det, der ikke tilhører lyset, henviser vi til mørket. Vi placerer tingene efter deres værdi og efter deres betydning. Jeg ville markere: at her i vort ordnede og renlige niveau står vi med vor kulturs og med lysets ret. Og om en dæmon viser sit tænderskærende fjæs over vor verdens tærskel, støder vi ham ud i det yderste mørke. Så meget omtrent ville jeg udtrykke med min gestus."

"Så De, at fru Norton greb min broders hånd – som om hun blev skræmt?" sagde frøken Marshall. "Og hvorfor fandt De det nødvendigt at give en så håndgribelig demonstration på Deres synsmåde, som jeg for resten ganske deler? Sig mig: Ved De noget om fru Norton?"

"Jeg har ikke tidligere truffet fru Norton," sagde konsulen. "Og jeg er ikke i stand til at sige Dem noget om hende. Jeg beder Dem ikke tale til Deres broder om det, vi her har drøftet. Hvis De advarede ham mod fru Norton, ville De blot gyde en tvivlens gift i hans sind, der yderligere ville stimulere hans tilbøjelighed for hendes selskab."

Frøken Marshall sukkede: "Han er syg af længsel; alle hans tanker søger hende. Så De hans øjne, da hun greb efter hans hånd? Hvad vil De gøre? De har gjort mig meget ængstelig."

"Nuvel," sagde konsulen. "Deres broder er meget ung og har ringe erfaring. Men han har i sig en uovervindelig

virksomhedstrang. Han er på vej ud til fronten. Han er en af de unge pionerer, vi sender ud for at bringe tingene i orden, hvor vi ældre slap dem. Han kender sin bestemmelse og vil ikke lade sig standse. Men De har ret i, at han end ikke bør lade sig forsinke. Det vil heller ikke ske. De vil få at se, at han om få dage er fri af fortryllelsen."

"Mon?" sagde frøken Marshall. "Hun er meget smuk. Og vi mærker alle den underlige charme af hendes væsen. Jeg ved ikke selv, hvad det er, jeg fornemmer i hendes nærhed: om det er uro eller tillid, der drager mig til hende, måske en hemmelig forståelse og i alt fald noget, der ligner dyb medlidenhed."

"Hun er en magnetisk kvinde," sagde konsulen. "Det er en rent fysisk forklaring, hvormed vi må lade os nøje."

Han tilbragte tiden indtil klokken 10 med at memorere. Om denne fru Morland havde han nogle måneder før på embeds vegne måttet søge oplysninger. Der var i det efterår forefaldet i Shanghai en af de voldsomme affærer, som er hyppige blandt europæere i østen under en fremmed temperatur og under den formindskede lovrespekt i et halvbarbarisk land. En engelsk officer Sidney Morland, der var knyttet til gesandtskabet, blev fundet skudt i sit hoved og hans sekretær, John Tavaner, der havde dræbt ham, havde nogle timer senere, og inden politiet indfandt sig, skudt sig i et kinesisk tehus, hvor han havde søgt rekreation efter gerningen. Det var øjensynligt, at en dame var indsatsen i denne affære, og myndighederne ville meget gerne tale med fru Morland. Hun var imidlertid bortrejst samme morgen medtagende yderst ringe bagage, og af Sidney Morlands øvrige efterladenskaber fremgik, at han aldeles ikke var gift med fru Morland, hvorhos der i John Tavaners tegnebog

fandtes breve fra den dame, der kaldte sig fru Morland. Øvrigheden lod hende følgelig efterlyse i alle engelske besiddelser, og da det af papirer fremgik, at hun var dansk af fødsel, blev hendes forefundne fotografi samt de hende vedrørende akter sendt til den danske konsul med anmodning om at fremskaffe oplysninger fra hendes hjemland. Disse oplysninger fremskaffede Marcker i løbet af et par måneder. Det viste sig, at fru Morland siden sit attende år, da hun efter faderens død tog en stilling i en engelsk familie, havde rejst overmåde meget omkring og i selskab med forskellige, mest ganske unge mænd. Hun tilhørte en overordentlig anset familie, men de fra dennes medlemmer indhentede oplysninger var afgjort ugunstige.

Dette tørre materiale havde konsul Marcker uden særlig interesse magasineret, men i den foreliggende situation indgik det forbindelse med den ejendommelige stærke og sensuelle fornemmelse af fru Morlands væsen, der havde meldt sig i det øjeblik, han havde genkendt hende. Det grå og døde fotografi havde på en gang fået farver, og han var i et nu på det rene med, hvad art kvinde hun var. Og hans holdning bestemtes øjeblikkelig af hans sunde og sikre sans, der ikke gav ømfindtlige fornemmelser og blødagtige betænkeligheder plads.

Det øvrige selskab vendte lidt senere hjem fra deres udflugt, og der blev derefter arrangeret dans. Marcker, der gik og ventede på, at hans ur skulle vise ti, holdt sig tilbage og for sig selv. Det store skibsorkester havde plads på broen og agterude var rømmet en cirkelrund arena, hvor parrene bevægede sig til melodier af de sidste dages valse. Han iagttog dem og fulgte

deres inklinationer. Alle var her indlevede og på fortrolig fod; tonen var dæmpet selskabelig og af en egen betrygget kammeratlighed. Den sorte tropehimmel lå med sine isnende stjerner som et højt telt udspændt over solsejlets nøgne ribber. De elektriske lamper, dæmpede af røde og gule skærme, drømte langs skibets sider som en tryllering af ild om den svømmende verden. Ja, her flød de på oceanet under ferien mellem arbejdets stationer – en blomsterbåd, en smykket gondol, som gik over havene med unge piger og unge mænd af fornem og rolig kultur, der kendte deres værd og vidste deres mål.

Han kunne nu og da i dansens spiraler skimte den kvinde, han havde bestemt at bevogte. Og han så hendes tunge, blonde hårkrone svømme derinde i det blå mulm som en japansk lampe, der vuggende bares frem.

Skibets læge, en ung mand, der første gang var i Østen, passerede Marcker.

"Jeg har måttet lægge en af besætningen i land på hospitalet," sagde han. "Et kuriøst tilfælde. Manden er malaj og overtroisk som alle disse farvede. Han er blevet bidt af en fisk, som han fik på sin krog, da han fiskede ud over skibssiden. En eller anden idiot af hans kammerater blev herover så forfærdet, at han huggede snøren over med sin khris. Og den ting har givet vor malaj den ubetvingelige overbevisning, at det var en giftig fisk. Han er fuldstændig faldet sammen. Og det mærkelige er, at skønt såret er ganske rent og ikke det ringeste inflammeret, så taber den stakkels fyr kræfterne minut for minut. Han ligger stille hen, skiden gul som en gammel citron, har rystninger og brystkrampe nu og da, men ikke feber. Hans organer er formelig gået i stå; jeg forstår det ikke, men jeg tror min

sandten at han collaberer inden aften. Jeg anbefalede kamferindsprøjtning, men de halvkulørte hospitalslæger i land grinede blot og rystede på hovedet."

"Ja," sagde Marcker. "Jeg har hørt om de ting før. Og jeg frygter for, at det er ude med den mand. Når disse mennesker, af en primitiv og dog yderst sensibel konstitution, sætter sig i hovedet, at de skal dø, godt! så dør de uden nogen anden påviselig grund, end at de som redelige mænd følger deres overbevisning – til døden. Suggestion bestemmer de fleste ting – og især herude i disse østlige zoner, hvor stormcentret for alt nerveliv findes. Denne malaj tror, at han er forgiftet, og hans nerver vil vise alle giftsymptomer. Han vil lammes og dø. Det er i og for sig ikke mere uforklarligt end livet selv er uforklarligt."

Lægen smilede usikkert og slentrede videre, og Marcker vendte på ny sin opmærksomhed mod de dansende.

Og med sammentrukne bryn og uvillige tanker så han hende danse. Hun kom mod ham, ført af Allan Marshall; hendes ansigt blev som en rad af visioner tændt af lampe efter lampe, vekslende gyldent og rosa, indfattet i mulmet. Han så hendes øjne, snart lukkede som i drøm, snart vidtåbne gnistrende af lune; man holdt op at danse for at se på parret; de dansede alene; de var trådt ud af rammen. Og det var, som førte hun ham, kælent og dvælende, og pludselig, hurtig som en flamme, var hun lænet mod hans bryst; ja det var, som brændte han fra ankel til mund og førte med sig en søjle af purpurrøg.

"Hvad vil hun?" tænkte Marcker. "Hvad pønser hun nu på inderst inde, hvor hun er klarest og koldest? Ikke lidt vil hun have af den dreng. Og han synes mig allerede fortæret, mærket af hende, degraderet til tungsindig og monoman lidenskab.

Han er i feber; han drejer sig i vilde drømme med hende i sine arme. Klokken er ti nu. Vil hun lade mig vente?"

Pludselig var danseren fri for svøbet af hendes florkjoles purpurflammer. Hun stod der foran ham med de nøgne arme udbredte, seende på ham, vidtud leende, valsende endnu i hofter og ankler. Og duvende som en gran for fald stod han foran hende svimlende og rakte hænderne ud mod hendes. Men hun hvirvlede sig fra ham, rettende på sit hår med begge hænder, nikkende til andre mænd, der greb efter hendes hånd; endnu bølgende af dansens fulde rytme søgte hun sig frem forbi deres front. Det var, som havde hun erindret; hun værgede for sig med hænderne og lo; men hendes øjne var vidtopspilede og skræmte. Danse endnu en gang, rase endnu en gang! Marshall rakte sine hænder mod hende; hun lagde sin arm tungt over deres flader og tvang dem ned med et kærtegn, rystede sine tunge og lyse lokker til et Nej! Nej! Nej! Hun gik fra ham. Hun fandt en anden hånd, en lille hvidklædt piges hånd, og hun trykkede den fortroligt og lo. Dvælede endnu; stod pludselig stille – endnu strakt i vristen, som for at vandre bort. Mændenes øjne dannede ring om hende; de bevogtede hende som ulve, ventende, beslutsomme. Ja! Ja! Senere! Blot en dans endnu! Hun vendte sig fra en og til en. Søgte en redning. Den sidste, den sidste.

Marcker kastede sin cigar fra sig ud over skibssiden. "Kom nu," tænkte han. "Det er på tide."

I samme nu kom hun. Hun kom løbende hen til ham, endnu leende, vinkende med hånden til sine kavalerer; men i det øjeblik hun var ved hans side, blev hun ganske stille.

Han gik forefter. Han lænede sig ud over skibssiden med albuerne støttede mod lønningen og han følte hendes skulder stryge sin, idet hun bøjede sig frem ved hans side.

"Hvor natten er smuk," åndede hun ud. Hertil tav han, og nu kom det fra hende hurtigt og lavt: "Hvad vil De mig?"

"Det skal vi siden komme til," sagde han. Og han nævnede endnu en gang hendes navn: "Fru Morland."

"Ja, jeg er fru Morland," hviskede hun. "Hvor har De truffet mig før?" Og på ny smilede hun. Hendes øjne søgte langsomt hans, hede og lysende; hendes kjoles gnistrende pailletter ringede sagte, da hun blidt løste sin arm af florsjalet og lod den dvæle ved hans hånd. Han smilede; han behøvede ikke at frigøre sig; han betragtede med interesse hendes hånd, og nu trak hun den tilbage, skræmt, og skjulte den, svøbte sig tættere ind i sjalet skælvende, som om hun pludselig følte sig kold.

"Nuvel!" sagde han. "Siden De er åben og siger, hvem De er, vil jeg også være åbenhjertig. Først: Jeg har personlig intet imod Dem; men heller intet for Dem. De må tilgive, hvis jeg nu på en brutal saglig måde gør Dem og Deres liv til genstand for vor samtale. Jeg ser ingen anden udvej."

"Jeg ved, at politiet søger mig," sagde hun uden at opgive sit smil og han følte, at hun gjorde sin stemme hård. "Jeg er rejst bort fra – det, der er sket. Men jeg havde ingen del i det, der skete. Jeg forsikrer Dem: Jeg var uden skyld, – kunne intet forudse – intet hindre."

– Marcker trak på skulderen. "De var gevinsten og altså spillets motiv. Men jeg er imod al hasard. I hasard vinder altid banken, og spillerne taber. Og i vor tids ordnede tilstande ønsker vi at arbejde uden tab. Vi søger at afskaffe al risiko, al

tilfældig ulykke. Vi har kun brug for det, vi kan beregne. I Shanghai tabte to mænd, der holdt på samme kort. Nuvel, selve den sag vedkommer ikke mig, og de skal ingen ting forklare mig derom …"

"Jo," råbte hun nu, og det var som kunne han høre hendes hjerte slå i hendes ord. "Jo! De skal høre på mig. De skal høre, hvad jeg har at sige; ellers forstår De ingen ting – ellers dømmer De mig for tidligt."

"Jeg dømmer Dem ikke; jeg bedømmer Dem, fru Morland. Og om den sag ved jeg nok. Den er ikke meget kompliceret. De to mænd var dybt grebne af at have mødt Dem. Her i troperne behøves ikke meget mere til en katastrofe."

"Hvad skulle jeg gøre?" hviskede hun. "De fordrede mig begge to, for sig alene. – Og jeg ville jo kun give: – jeg kan ikke sige Nej, når nogen beder mig. Jeg ved ikke selv – det var en feber og jeg var syg – ja, mit hjerte er sygt. Jeg kunne ikke holde mine tanker fast; min vilje gik fra mig. Ja, således var det altid for mig. Derfor var mit liv så frygteligt, en kæde af ulykke og kval – en evig vandren fra sted til sted. Hvor skulle De kunne forstå mig?"

"En ting forstår jeg og derom er vi vel enige: Det er ikke godt for mænd at møde Dem. Vor tid beror på ét: tillid. Men De var end ikke i stand til at indfri Deres løfter, selv om De også ville."

"Ja," smilede hun. "Jeg har intet at give. Jeg er fattigere end den fattigste. Jeg har ikke mig selv i min magt."

"De er uden fast form," sagde Marcker. "Og for mænd er intet farligere end det flygtige. Det giver dem de kære hjemlængsler til kaos, som vi altid i vort anstrengende samfundsliv er rede til at komme i møde. De ved det selv, og jeg siger det derfor som

en bestyrkelse af det redelige princip i Dem selv: Lykke har De ikke bragt nogen. Derpå er De selv ganske klar, og når jeg siger det, er det selvfølgelig brutalt, men tillige nødvendigt, for at vi kan komme til forståelse." Han havde ventet, at hun nu ville vise front, men han hørte blot noget som en sagte klagende lyd fra hendes læber. Der var intet af det lurende og forsvarsparate i hendes holdning, som havde kunnet forudses. Hun var i øjeblikket intet uden ulykkelig. Han gik derfor roligt videre.

"Fru Morland," sagde han. "De føler selv, at De efter – det, der er sket, og det, der hænger over Deres hoved og efter Deres type ikke er på Deres plads her ombord. Jeg frygter for, at De her vil kunne anstifte fortræd."

"Hvad vil De mig?" hviskede hun og vendte sig helt mod ham. "Hvad vil De, at jeg skal gøre?"

"De har i disse dage – bevidst eller ikke – knyttet en ganske ung mands skæbne til Deres. Det siger jeg Dem: Ham må De lade i fred. De vil forstå hvorfor: Han er ung og har endnu ikke nået sin myndighed. Han er uden rustning. Han skal ud og gøre det arbejde, vort samfund kræver af sine unge. De må ikke forstyrre ham undervejs. De ved, hvorledes det er fat med ham, og De ved, hvilke desperate skridt De vil kunne formå ham til. Jeg dømmer Dem ikke. Jeg forstår, hvor utryg Deres stilling er, jeg ved – at De må have en mand med Dem dér, hvor De nu søger tilflugt – til at forsvare Dem og til at tro på Dem. Men det siger jeg Dem: ham bliver det ikke!"

Og han vedblev: "Ikke sandt? De har aftaler allerede."

Hun nikkede.

"De må slippe ham."

Hun så op, søgte at møde hans øjne. "Og hvis ikke? Vil De angive mig?"

"Det behøves ikke!" Han tænkte: Nej, det behøves ikke. Hun vil gøre, hvad jeg forlanger. Og med hemmelig undren følte han, at han havde hende helt under sin vilje.

"Hvad skal jeg gøre?" sagde hun lavt. "Hvor skal jeg gå hen? Forlade skibet? Her på disse øer?"

"Hvorhen rejser De?" spurgte han. "Har De penge?"

Hun nikkede.

"Jeg ville til Australien; derfra videre til S. Francisco. Jeg har endnu så meget, jeg behøver."

"Jeg forlanger altså blot," sagde Marcker, "at De, mens De er ombord ..." han tøvede.

"Hvad skal jeg gøre?" jamrede hun nu. "Det var jo ikke mig, der søgte ham. Altid, altid kommer de til mig. Altid kredsede mændene om mig. Derfor var der aldrig andet i mit liv end mænd."

"Elsker De ham?" spurgte Marcker.

"Jeg holder af ham. Han er min eneste ven her."

"Godt! Så slip ham. For hans egen skyld."

En rystning gennemfo'r hendes spinkle barnelegeme.

"Han vil søge mig bestandig. Jeg ville ikke blive fri. Han ville spørge mig, følge efter mig – ikke slippe mig – kræve at jeg bliver – –!"

"Så sig Nej!" Men han tænkte, at farligst for mænd er det, når kvinden siger Nej. "Hør mig nu roligt, fru Morland," sagde han. "Alt beror på, hvad et menneske selv vil. Og jeg har nu givet Dem en grund til at ville. Jeg har sagt om Dem i dag, at De virkede magnetisk på mænd. Deres væsen er såre tiltrækkende.

Der er en flamme i Dem, en hede i Deres sind, der drager alle, der søger ilden, til Dem. Godt: Gør Dem kold! Sluk flammen i Deres sind!"

Hans øjne var fast rettede mod hendes; han følte hendes vilje segne under sine ord. Og grebet dybt af sin tanke vedblev han:

"Ja! Deres ulykke var, at alle elskede Dem. Der var i Deres sind og i Deres sanser en udadrettet skønhed, der greb alle. En higen, der nærmede alle til Dem. Ja, De var som et magnetfjeld i havet, der drog sejlerne ud af kurs. Godt! Læg Deres skønhed fra Dem, afvæbn Dem, ydmyg Dem. Stil Dem om! Sluk flammen i Deres hjerte. Vend Deres sind indad og luk Dem til. Det forlanger jeg af Dem. Det vil jeg, at De vil, fru Morland!"

En trækning gennem hendes spinkle legeme havde løftet hende på tåspidserne; han så hende ansigt opadvendt under sig, som – ja, som rejste hun sig op gennem det mørke hav. Dette visnede udtryk i hendes ansigt, blinket fra hendes hvide tænder i den fortrukne mund, de hemmelighedsfulde farver i hendes hår og hendes klæder … Ja! Hun kom fra dybet; hun havde vandret famlende i de dunkle labyrinter af korallernes rev … Fra en fjern, fjern urtid stammede hendes instinkter. Hun havde ingen plads i vor tid, ingen ret i vort ordnede og rolige plan. Hun var intet uden følelser; blottet og blødende instinkt. Det var, som holdt han hendes hjerte i sine hænder og det bankede tungt, tungt. Ja, hun hørte ikke til heroppe. Hun var kommet dragende gennem drømmenes vekslende zoner, higende mod lyset, hvor menneskene lever, vendende opad sit ansigts usigelige skønhed og gru.

Og han følte sit sind knuget under synet af hende, som hun stod der, badet i tropenattens morildslys, skælvende angst, men

med sitrende smil om sine korallæber, med smægtende luer i de dybe øjne. Han følte sig ude af ligevægt. En sugende længsel rørte hans bryst. Som et barn var hun, bævende på en gang af frygt og af styrke, ydmyg og sejrrig på samme tid! Således var hun, og de, der så hende, følte savnets vilde smerte og tillige medlidenhedens lyst. Ja! Således var hendes våben. Således ramte hun, således sejrede hun over mænd. Hun forvandlede sig til lidelse!

Og vrede og protest rejste sig til storm i hans sind. Evige og retfærdige kræfter virkede i ham. Han udholdt vel hendes blikke, han frygtede ikke Medusas øjne! Han vidste – ja, han vidste, at længe havde han fornemmet fjernvirkningerne af hendes vilje til ham. Godt! Han skilte hende ud; han fjernede hende som utilstedelig. Ad den vej, han gik gennem sit liv, var ikke tid og ikke plads for sansernes blødagtige fordringer. Han lod sig ikke standse af et råb fra livets ældste lyst. Han placerede tingene. For hende så han ingen redning. Nej. Til bunds måtte hun! Tilbage til sit dyb! Ja, tænkte han, jeg berøver hende hendes kraft og lader hende synke. Jeg fører mit hug over den streng, der holder hende oppe i vor verden. Tilbage må hun. Ned!

Og han så hende endnu stå der under hans viljes fuldstændige kontrol, med alle træk spændte, med alle miner fast lukkede, afhængig af ham, fastholdt af hans befaling. Og han tænkte, at nu pustede han på hendes øjne, for at hun herefter skulle sove.

"Lincoln" krydsede i den følgende uge ud gennem Bismarck-arkipelaget. I horisonten viste sig gang på gang de fjerne

toninger af fremmede øer. Vejret var vekslende, snart tindrende hvide tropedage, snart hed og fugtig blæst, snart gustne og klamme tåger, der bar fjerne sumpegnes feber med sig. På det hvide dæk af det svømmende hotel gik dagen sin regelmæssige rundgang, inddelt efter den verdensgængse normal, som engelsk tone forlanger.

Marcker kom hen imod frøken Marshall, som hvilede på sin kinesiske rørbænk med blokbogen over sine knæ. Han standsede og så over hendes skuldre på akvarellens blå billede af hav og luft. Og dér var stormfuglenes hvide halvmånevinger og som spejl af dem stimen af de hvide flyvefisk, der trak sølvsprøjt med sig fra havfladen, idet de sprang. Han smilede. Hun malede disse tropehave såre hårdt og såre konkret; hun anede ikke deres dybder, kendte ikke deres sødme, havenes flygtige dragen og hvisken om hemmeligheder. Fjernt ude i horisonten samlede sig just nu de gule febertåger. Og han følte med uvilje den frysende skælven af sin hud.

Hun løftede de metalgrå øjne mod ham og søgte åbenbart at vinde ham ved sit forstandige smil.

"Er det endelig Dem?" sagde hun. "I dag har jeg slet ikke set Dem. Og ved De, at De er blevet tavs og meget distræt. Der er en ting, som jeg slet ikke har fået talt med Dem om – en ting, som interesserer os begge."

Og da hans øjne spurgte, vedblev hun:

"Jeg tror, at vi overvurderede den fare, som vi begge øjnede for min broders sindsro. Og når jeg nu tænker mig om, begriber jeg ikke, at vi kunne vente nogen fare fra den kant. Jeg forstår overhovedet vanskeligt, hvorledes fru Norton kunne beskæftige os så overordentlig meget, som sket er."

Han trak brynene op, yderst opmærksom. "Har De set hende i dag?" spurgte han prøvende.

"Meget ser vi jo ikke til hende. Men jeg har i morges set hende stå forude og se ud mod øerne derovre, alene – som vi nu altid ser hende. Hun er ganske uselskabelig. Nej, hvad der drog os til hende straks, forstår jeg ikke helt."

"Finder De hende – forandret?" spurgte Marcker tungt.

"Jeg husker en gang," sagde frøken Marshall, "at jeg traf en noget ældre veninde af mig, som brugte kosmetiske midler, i – nu vel – i civil: uden hårfarve og uden tusch! Nu er jeg ganske sikker på, at fru Norton har aldrig anvendt midler. Hun er ganske naturmæssigt falmet for os. Det slog mig først for en uge siden, da hun kom ind til tiffin. Jeg troede, hun var syg. Det var – ja, som havde hun pludselig mistet sine farver."

"Ja," sagde Marcker, "som så man et farveløst fotografi af hende. Jeg husker det."

"Ja, ikke sandt? Hendes træk er de samme, men hun er ikke mere smuk – eller hvad skal jeg sige – ikke mere tiltrækkende, hvis det ikke overhovedet har været en illusion, at hun nogensinde var tiltrækkende."

"Måske," sagde konsulen og lo kort, "måske er hun – afmagnetiseret. Skulle noget sådant ikke kunne ske? Hvad er det i grunden for kræfter, der vækker vor sympati? En ukendt og blind evne i dybet af den menneskelige psyke! Ingenlunde ydre skønhedsmærker i fysiognomi og figur; men det dybeste af alt, det der er lig med selve livskraften! Ja, hvem ved? Skulle den evne ikke kunne fortabes?"

Han så grundende frem for sig.

Hun smilede skeptisk, men da hun fik øje på hans rynkede bryn og ansigtets tydelige uro, blev hun uvillig:

"Vi har simpelthen overvurderet hende. Og min broder har kedet sig med os andre. Nu har han set, at vi alligevel var de morsomste. Se, han spiller kricket nu med de øvrige af klubben. Han har for resten indrømmet for mig, at han var på nippet til at begå en stor dumhed."

Marcker huskede at have set Allan Marshall gå om med et ærgerligt og humørløst ansigt, noget desorienteret og meget mere kejtet end ellers. Han havde kun et par gange set ham i selskab med fru Norton, og det forvirrede og skuffede udtryk i hans øjne var alt for utilsløret til at mistydes.

Marcker rejste sig irriteret. Hvad angik i øvrigt unge Marshall og hans dumme affære ham. Og hans søster, denne alt for plastiske fremtoning, med sit golde vid og sine tørre talenter! Hun og de andre selskabelige mannequiner med deres beherskede sports-jargon og den tillærte halvintime kammerat-tone, som moden fordrede!

Hun så forskende på ham.

"Jeg læser i Deres øjne!" sagde hun.

Og da han lod sine træk stivne for at standse hendes blik, lo hun og vedblev:

"Jeg læser kun noget, jeg synes om, i Deres øjne. Noget kraftigt og noget absolut. Jeg kan læse i dem, at De altid har givet Dem af med at handle, men ikke med at drømme. Ikke sandt: Hamlet var jo dansk. Men De er helt englænder!"

Lidt senere mødte han skibslægen. Denne rørte ved hans arm.

"Hr. Marcker," sagde han. "Jeg har længe villet spørge Dem om en ting. Kender De noget nærmere til fru Nortons forhold?"

"Hun er dansk af fødsel, som jeg," sagde Marcker.

"Godt. Så synes jeg, at De skal tale med hende. Har ikke også De iagttaget hende i disse dage? Jeg har aldrig set et menneske forandre sig så pludseligt. Hun er blevet ti år ældre på en uge."

"Ja," sagde konsulen, "jeg har set det."

"Der er ingen tvivl om, at hun bærer på en alvorlig sygdom," fortsatte lægen. "Troperne skal kunne angribe organerne på langsomt snigende vis. Det er særligt hendes udtryk, der ængster mig. Det er så ganske forandret, slapt og tyder på dyb depression. Og har De set hendes øjne; de er glansløse, underlig – ja udslukte er det rigtige ord. Måske er det blot nerverne, måske hjertet. Jeg søgte hende i går, men hun smilede blot ad mine råd. I dag har jeg ikke set hende. Vil nu ikke De prøve at tale med hende? Måske er det blot en ren psykisk krise. Måske behøver hun kun en impuls for at få udadretning. Som hun er, fortæres hun ved indvendig forbrænding."

"Ja," tænkte konsulen, "hun forvandles til aske, som jeg ønskede, det skulle ske." Og han følte sit hjerte knuget. "Jeg må spørge hende – – eller afvente, hvad der uafvendeligt vil ske!"

Han havde med dump undren fulgt den forandring, der var sket med fru Morland. Mest så han den spejlet i hendes omgivelsers holdning. Det var, som om det felt af sympati, der havde udstrålet fra hendes væsen, pludselig var veget. Han huskede de mange forskende blikke, der mødte hende i de første dage. Det var, som om man satte sig på post mod hende, følte sig allerede én gang bedraget og forholdt sig afventende. Han huskede, at et barn, hvis gode veninde hun havde været,

havde vendt sig fra hende med ligegyldighed. Og han erindrede, hvor tappert Allan Marshall endnu i nogle dage havde fulgt hende, med uro og ærgrelse alt for tydeligt udtrykt i sine øjne. Og han læste også i hendes eget ansigt, i hendes sygelige smil, hvorledes hun forstod, ja hvorledes hun næsten som en gave tog mod den voksende kulde, svøbte sig ind i den, isolerede sig mere og mere.

Således var det altså sket, som han havde villet, det skulle ske. Hun var skilt ud, neutraliseret. Hendes eventyr var ude, for så vidt som hun havde søgt eventyr. Det var således all right.

Med lethed kunne han følge hende, og han så på hende stjålent og bevogtende, når hun var til stede, og hvor hun ikke var, erindrede han hendes billede yderst levende. Han kunne vel indrømme, at hun havde forandret sit udtryk. Ja, hun havde mistet sine farver og tabt sit smil. Hendes øjne var blevet klare, grå og rolige. Trækkene havde fået ældede fuger, men hendes bryn og læber, syntes han, var som før, vidunderligt formede, blot mindre levende, ubevægelige i deres nedadbøjede pathos.

Og dag for dag syntes hendes væsen ham at synke dybere ned ad mod passivitet og stilstand. Hun opsøgte ingen, og når nogen var venlig mod hende, smilede hun svagt til svar. Men i øvrigt agtede ikke mange på, hvor hun færdedes. Kun Marcker fulgte hendes vekslende fysiognomi med undren og med en agtpågivenhed, der tit ængstede ham. Hun syntes ham ved at blive en tvangstanke.

Hun forvandlede sig til aske! Hun havde standset sit hede hjerte, slukket flammen i sit sind, som han havde forlangt. Var det tænkeligt? Ved sin egen vilje? Var det muligt således?

Mens han denne eftermiddag gik frem og tilbage på dækket i heftige og oprevne tanker, erindrede han malajen, der var bragt i land i Manilla havn, døende uden sygdom, lammet af sin frygt for at dø, dræbt af sin uaftvistelige tro på, at han var forgiftet, dømt til at dø.

Hvad er de livets årsager, der som fjederen i et ur holder værket i gang? Er der i psyke et blottet punkt, der ikke tåler berøring? Han havde lagt sin vilje over hendes liv. Havde taget fra hende det, der var hendes eneste talent for livet, hendes sjæls skønhed, hendes sansers erotiske kraft. Han havde forlangt af hende blot en eneste ting: hendes vilje til at vinde mænd, at hun skulle stille sig i stå som kvinde.

Han mente i øvrigt, at han selv nu var under et af de uundgåelige tilbagefald til den gamle klimatfeber. Vekslende var han hed og kold, og for sine øjne så han bestandig klart som i en vision … den han ikke ønskede at se!

Fru Morland var utvivlsomt syg, som lægen havde sagt. Det var tydeligt, af hendes hudfarve og af hendes øjne. Og deri var intet mærkeligt i og for sig.

Dette var også grunden til, at hun i dag ikke havde vist sig. Men han havde i forbigående lyttet til hendes stemme fra hendes kahyt, hvor den kvindelige stewart var gået ind.

Han ønskede, at hun nu ville vise sig. Hvorfor ikke indrømme for sig selv, at han fandt hende skønnere end nogensinde før? Han gik forud og stillede sig med albuerne støttet på rælingen. Således havde de stået hin aften. Og siden havde de ikke talt sammen. Han måtte nu kunne forestille sig, hvorledes hun havde set ud – ja, månenattens fosforlys havde været over hende. Men for sine øjne så han nu kun hendes sidste grå og

ældede åsyn. "Skulle jeg for alvor prøve?" tænkte han. "Skulle jeg kalde hende til mig?"

Men han rev sig løs og gik tilbage agter. Gav sig i snak med sine gode venner, men fandt dem banale, uden vægt i deres ord, uden patos. Han irriteredes af frøken Marshalls alt for indbydende reserverthed. Og af hendes broder, den unge hvalp, der førte det store ord i en cirkel af både ældre og betydeligere mænd, uden at nogen protesterede!

Han vendte sig ærgerlig bort. Hvorfor pokker havde han i grunden taget sig af denne ganske ligegyldige knægts interesser? Eller var det nu også hans sag, han havde talt? Var det ikke en mere personlig fare, han i tide havde taget stilling imod, et langt alvorligere angreb, han havde afværget?

Han tænkte: Mon jeg kunne have opnået noget, om jeg havde taget mig af fru Morlands skæbne. Nej! Hun er uden form! Hun er følelsernes kaos. Hendes anlæg kan ikke forandres. Over for hende behøves en hård hånd. Nuvel: Og en hård hånd griber om hende som min, da jeg stillede hendes hjerte i stå.

Det var på ny aften. Atter kom den sentimentale sødme af døgnets valse fra det skjulte hornorkester. Tropenatten havde tændt sine stjerner. Og Sydkorset tindrede som centret i en blå baldakin af krystal.

Konsul Marcker fandt sig selv igen på den kendte plads i læ og forude. Og igen lænede han sig ud over lønningen og stirrede ned i de sortblå spiraler af vandet, der fo'r bort fra skibets stævn.

Derude fjernt i horisonten svømmede de flade koraløer forbi. Gennem årtusinder var de vidunderlige træer af svovlgul og blodrød koral, bærende deres strålende skønne polypblomster,

groede som en submarin trolddomshave af rosenstokke i det fosforlysende dyb. Og en dag var de nået op i deres higen mod det fjerne sollys. Dagens Flora havde rørt dem, og øerne blev til, den langstrakte atoll med sine blå laguner og sin bræmme af brændingens skum. Den tørre verdens affald kom svømmende hid og gødede den.

Således voksede landene opad og bredte sig på deres grundvold af kalk og kridt til store arealer, som menneskene kunne tage i brug for deres forehavender, kolonisere og ordne efter deres nyttige synspunkter og regelmæssige behov. Ja! Livets mål gik mod planmæssighed og mod tørre mekaniske funktioner. De døde og fossile haver dernede i dybet var blot fundament for den store kultur. Livet havde ikke brug for det vilkårligt og vildt voksende. Ikke for tilfældige eventyr eller en tilfældig og forvildet eventyrerske.

Havet sortnede for hans syn dybt dernede. Hastige striber af morild trak sig forbi. Fjernt, fjernt hørte han valsens søde melodi.

Og pludselig nævnede han højt og med dirrende stemme hendes navn.

En hede rørte hans hud; han fornam et sus gennem sine sanser. Hans ønske efter hende blev uudholdeligt.

Og det var, som så han hende fuldkommen tydeligt nu dernede i mulmet. Hendes ansigt pressede sig ud gennem havets sorte glar, opadvendt, lysende, med læberne vildt skilt i et lidenskabeligt smil, med øjnene brændende af attrå; han fornam duften af hendes legeme, salt som havets duft; sine hænder rakte hun op imod ham, hvide og slanke. Og han famlede i rus og feber og søgte at gøre sig fri.

Han brødes med denne vision. Han stemte den fra sig; han pressede sin vilje imod, og det var som hørte han klynken og gråd. Slør gled for det hvide billede dernede. Han så de smilende øjne brustne af angst. Ja, han forstod: Han var endnu hendes mål. Ham gjaldt hendes smil og hendes gråd, alle hendes midler for at komme op.

Han stønnede og vristede sig løs. Han førte æggen af sin hånd til et hug ned i skibets lønning.

Han stod endnu nogen tid i samme stilling. Tunge og mørke tanker jog som skyer gennem hans sind. Han så intet klart. Han følte ikke den ro, han havde ventet, men slaphed og en fortærende smerte i sit bryst.

Han vendte sig ved at en hånd rørte ved hans skulder. Forstyrret mødte han skibslægens nærsynede og urolige øjne. Bag ved ham så han første styrmands flade og frittende maske.

"Konsul Marcker," sagde doktoren med sænket stemme. "Der er sket en sørgelig begivenhed ombord. Og jeg henvender mig til Dem som en diskret mand med et usentimentalt og praktisk syn. Det er af betydning for den gode selskabelige tone her ombord, at vi undgår al pinlig stemning. Dette er en fornøjelses- og en rekreationsrejse. Nuvel: Fru Norton er død. Stewarden fandt hende liggende på gulvet i kahytten. Jeg nærer ingen tvivl om, at hun længe har været syg. Jeg har konstateret, at hendes død stammede fra hjertet. Hun er død i et nu. Hendes hjerte er ramt; det er gået i stå. Jeg opsøgte straks kaptajnen, og vi vedtog at sammenkalde et skibsråd for at tage beslutning. Og deri vil jeg bede Dem deltage. Vi påtænker at holde sagen skjult for vore passagerer i endnu nogle dage. Jeg har bragt i forslag, at vi i nat i stilhed sænker hendes lig i havet."

Marcker bøjede hovedet til svar. Han følte, at den, der nu var død, aldrig havde været hans og aldrig ville blive hans. Ja, nu sank hun endelig tilbage til sit mørke i korallernes dybe labyrinter. Han vidste, at han herefter ville savne uden håb, længes uden grænser og at hans liv var gråt, som han selv var blevet grå uden at have levet.

Fængselssonaten

Som straffeanstaltens lægeassistent var jeg til stede, da økonomiforvalteren Holsted modtog sin datter ved særstationens trinbræt. Togtid var for os funktionærer dagens eneste nu, en stribe hvirvlende *Forbi!* af den frie verden derude.

Som sædvanlig var der fangetransport med: Opdageren Jellinge som bevogter af to gustne fyre med de falmede jakkesæt krøllede og indskrumpne af damprensning. De kom ud fra tredjeklasseskupéen med appel i perronens brædder – som et sidste glimt af humør – så håndjernet, der diskret under rejsetæppet sammenkoblede dem, røbede sig ved et klink. Hver af dem havde en af Jellinges fineste femøres i mundvigen – den sidste for tre magre, lange år! Så hed det: "Højre om, march, De herrer! I kender jo vejen. Og smid cigaren ved indgangen!" De skævede gammelkendt mod ringmurens gitterport, hvor vagtmester Stou stod post i sit skilderhus med dragen sabel og blinkende politihjelm, mere skægget og endnu mere lig en overskåren kæmpe end forrige år. Så blev cigaren fiffigt drejet ind mellem tænderne til tygning endnu en halv times tid. Og gitterporten slog klingende i slå.

Vi funktionærer vidste, at økonomiforvalter Holsteds datter under navnet Hella Holland gjaldt for en af koncertverdenens store navne. Dette var hendes første hjemkomst siden faderens ansættelse. Misforholdet mellem hendes verdensnavn og de beskedne kår – som en ret underordnet funktionærs datter –, hvortil hun nu vendte tilbage, havde gjort de fleste af os lidt usikre. Vi vidste, at hun søgte ro og rekreation, vi forudså, at

hun ville isolere sig, og vi bestemte så vidt gørligt at bortse fra hende.

Inden jeg fulgte fangetransporten videre, skimtede jeg et smalt og mørkøjet pigeansigt spejdende frem i læ af en lille silkehætte. Hun lænede sig frem mod faderens kejtet ventende hænder. Den spinkle skikkelse rørte sig kuldskært i den røde og fremmedartede rejsedragt. Efter fængslet skottede hun en eneste gang, og hendes blik veg tydelig ængstet bort fra den gulgrå ringmur. Så gjorde hun en nervøs gestus mod kupéen, hvorfra faderen nu med et udtryk af dyb andagt udtog et fladt, messingbeslået etui – violinen.

Det forlød, at forvalter Holsted og den ældre søster havde arrangeret et af funktionærboligens største værelser efter deres bedste kunstneriske begreb: med japanske vifter, italienske tæpper over lave divaner – værre end noget artistkabinet på andenklasses kunstnerhoteller, men på flyglet et udvalg af alle havens blomster. I de kommende dage opholdt Hella Holland sig dog mest i haven.

Vi så hende en af de følgende dage der. Anstaltens viceinspektør var med mig, og tillige hans politihund Jago. Vi fulgte vagtposternes runde-sti uden om ringmuren. Over de næsten skulderhøje skræpper så vi hende inde i funktionærhaven på den grønne bænk, med det mørke hår halvt løst over en atlaskes-kimono og med de lange, blege hænder hvilende over violinen i hendes skød. Hendes fader gik lidt fra og beskar sine roser. Nu og da betragtede han hende med ydmyg, næsten underdanig fryd. Hendes udtryk var sygeligt drømmende; hun sad her i haven som en tornerose, og alligevel stemte den yppige, men noget friserede have og

faderens banale villa med fængselskøkkenets kæmpeskorsten såre lidet ind i eventyret.

Viceinspektøren betragtede hende vredt. Hans hånd rykkede som protest i Jagos lænke. Han var grå og studshåret som sin hund, altid i uniform med kraven stift mod den stædige hage. Han gav sit mishag luft. Hendes art passede ham ikke – mindst her. Han huskede sidste år, da hendes faders roser var krøbet op i højde med ringmuren, fuldt synlige for fangerne ved deres gårdture. Hans puritanske sind forargedes af hendes ydre, hun var en paillet, flitter, blæst herhen fra en verden af luksus og gøgl, skingrende grelt mod disse steders alvor og tavshed og tugt.

Irriteret gik han til uden hilsen. Bag os hørte vi det sagte strøg af hendes bue. Sagtens spillede hun nu for sin fader alene – således som hun sikkert har spillet for ham alene, inden hun gik ud på sine verdensrejser, og de har sammen genoplevet hine tider. Kun få akkorder, en enkelt stilfærdig stemning, men en tone så dyb, så underfuld fyldig, en klang der kom som fra ukendte verdener, åbnende for en sfære af syner – og dog dybt nedslående – fordi man ikke kunne følge, men måtte videre ad den flade, banede vej!

Få meter fra hendes plads hinsides ringmuren gik fangerne deres rundtur i friluft. Inden for ringmuren løber en gang for vagtmandskabet, og bag et mere end mandshøjt trægitter er de otte trekantede fængselsgårde strålende ud fra et lavt midtertårn, hvor opsynet har stade. De går i otte kredse, fangerne, deres halve time daglig motion; med uldhuens maske som en lang kasketskygge ned over det svedende ansigt trasker de slapt på trætøfler, med hænderne stedse synlige for

vagtmesteren samlet på ryggen over den korte vadmelskofte. Rundt, rundt, de evige ringe. Vagtmanden i hvidt drejl halvsov på sin feltstol over platformen. Sommerdagen var kvælende hed. De slatne trav af kapsko slubrede hen over den sprukne asfalt, de slæbte sig frem i en klæbrig ringformet bane – rundt, rundt.

Pludselig – et omslag i takten, en snublen i geleddet ud af trit. Vagtmanden løftede hovedet i et gisp og lyttede. Han blev en ny tone va'r, en fremmed lyd, der stemte sig afbrydende mod den monotone march dernede under hans stade. Allerede nu var den forbi. Men han så fangernes maskeansigter lyttende rejst. Og tilbage var en fornemmelse, som havde man hørt lyden af rindende vand, af silende væde her i denne ovntørre hede – alligevel uden læsken eller lindren. Tungt og vredt slog han sin stok i fliserne. De otte hjul fik atter form, og på ny gik kredsene rundt i sving, den ørkesløse trædemøllegang, indtil signalfløjten skingrende sang, og afløsningsholdene kom med slæbende skridt ud fra deres celler. Stengangenes gitterdøre åbnede sig raslende hæst.

Senere samme dag spillede Hella Holland på ny.

Fløj A sektion III rummer en arbejdssal for tyve mand. Her sad tyve fanger ved håndvæve efter reglementet fra fem morgen med gårdturens afbrydelse og asfaltens grå kredse til middagens blege blodbudding eller sure suppe og igen til aftenens tynde øl og køjens korkmadras klokken otte. Gennem måneder, gennem to – tre eller seks år – den samme laden skytlerne gå i vævene, hvis rammer som guillotiner stod rejst i de skidengule sale, med faldøkseslag af de svingende bomme. Og her spandt sig gråt som edderkoppespind de evigt svirrende

tråde, som spandtes selve tiden ud tynd, tør og ulden, glidende bort og evigt kommende igen mellem fangernes hornede fingre. Opsynsbetjenten vågede på sin stol, et trin over gulvet, med knoerne klemt mod sine knæ, med det ludende ansigt anspændt, indøvet vagtsom. Selv når han halvsov, fornam de tyve stift stirrende ansigter hans blik stålhårdt stemt imod deres. Luften var bedøvende hed, tung af sveddunst og os. Selv sollyset over gulvet var gitterstribet.

Violinen havde i nogen tid lydt, før fangerne fornam dens tone. Først var det blot en sagte sitrende klang bag vævenes tørre hosten. En melodi vandt magt, og hist og her fik en fanges ansigt liv. Øjnene skævede mod hverandre, og pludselig stod en væv. En mund spændtes i et skægstubbet ansigt, hovedet virrede sagte som følgende med i melodien. I næste nu var alle sind inddragne, alle væve stod stille. Vagtmanden fo'r op med smæld af begge fødder, stod lyttende og rådvild for et sekund.

Gennem det ovnhede rum gik som en luftning, en brise, der mindede om strand og skov, et strøg som af fine hænder over nakkens og håndryggens hår. Bred, bølgende og hed gik tonen gennem salen. Fangerne fik for et nu udtryk som mænd. Så dybt kvindelig var denne tone, spændstig og yppig, fast og blid, skridende frem med rank og fribåren gang. Og med et fornam de sig som en samlet masse, sad ventende anspændt på det næste, der nu måtte ske – et råb, et signal! Men deres hænder klemte endnu om vævenes slagbomme parat til at lystre kommando på ny.

En fange havde rejst sig, et gråhvidt ansigt som de andre bag ham, omsluttet af skæggets og hårets reglementerede kvarttommes stubbe. Den hvide brystlap angav ham som nr. 16.

Men med ét var der i hans øjne et glimt som af gamle og forgangne drømme. Han hørte til fangerne af overklassen, en forhenværende officer, en dømt vekselfalskner, der nu i den grå uniform trodsigt påtog sig fængslets ordknappe og rå jargon og lærte sig dets hemmelige signaler. Mindedes han nu –? Kom de gamle frie tider til ham igen? Hans hoved virrede som i utålelig pine. Et skridt frem – nærmere døren, hvor friheden var bag brede slåer! Vagtmanden stod dér – parat til spring, med hånden famlende i baglommen efter staven. Med en hæs strubelyd løftede fangen de knyttede næver. Et skridt frem – og nu!

Vagtmesteren sprang på ham i tide, tung som en buldog. De to mænd tumlede over gulvets fodhøje affald, viklede sig ind i et nøgle af uld og tøjrester, en lydløs kamp døvet af de svære stofruller, de tørnede imod. Støv og fnug røg til vejrs i solstriben. Ingen af fangerne rørte sig af sin plads. Stift stirrende sad de og så til. Nu sad nr. 16 overskrævs på vagtens bryst, hans næveslag drønede hult. Så skreg opsynsmanden som en mand i nød. Og et genskær af hans dødsangst gik over fangernes ansigter. Det var, som om hele den daglige sikkerhed, al hverdagens tilvante tugt stod på spil, som var de, der havde ansvaret, truet med fald. En af dem rejste sig trevent, men handlede derefter rapt – en neger, dømt for dobbeltmord efter vestindisk ret til at rettes og hoved med hånden at sættes på stage, men benådet og nu en imbecil og underdanig slave her. Langsomt kom hans blygrå, umådelige labber ældtende frem og rev til. Med et skrald som et læs brænde slog nummer sekstens ryg mod en væv. Han sank ned og lå stille. –

Jeg synede senere nummer 16 i hans celle. Han var bevidstløs, men efter et par krampeanfald kom han så vidt, at han kunne tages i forhør. Viceinspektøren, der under inspektørens ferie ledede anstalten, opfattede mere af sammenhængen end de forvirrede vidneudsagn lod vente. Han lod fængselsrådet sætte og dikterede nummer 16 strafcelle i 30 dage.

Senere på dagen mødte han Holsted i alléen. Økonomiforvalteren rangerede lige på grænsen af det overordnede personale. Han holdt derfor prikkent på sin værdighed, navnlig nu, da han husede det verdensberømte navn i sin beskedne bolig. Han betragtede aggressivt viceinspektøren, da denne henkastede og overlegent påtalte sagen. "Kort og godt," sluttede viceinspektør Steman tørt. "Deres frøken datter bør henlægge sine musikøvelser til en videre periferi." Han tilføjede: "Fanger må isoleres – også imod *lyde*!"

At kontrollere det hemmelige efterretningsvæsen i et fængsel er ugørligt. Selv afsondrede i eneceller er hundrede fanger en kompakt masse, en enhed, en stat. Med nogle ugers forsinkelse ved fængslet fuldstændig besked med verdens store begivenheder: krigens feltslag, opsigtvækkende forbrydelser, forfremmelser og personalskifter indenfor politi- og dommerstand og især de regeringsbegivenheder, der kan medføre amnesti og massebenådning. Lokalt fængselsnyt flyver forrest som daglige bulletiner, bankes gennem alle mure, markeres i lånte bøger, ridses i værktøj og spiseredskaber, går de dulgte usporlige veje fra celle til celle trods alle spærremidler. Og hin dag og de følgende bankede og hamrede det over alt i det vældige kompleks. Rygtet om ledelsens samråd og om de 30

dages strafcelle forplantede sit ekko gennem vandledningerne, mumlede hult i de øde korridorer, hægtede sig usynligt til opsynets ryg, når vagtmestrene inspicerede med megetsigende hovednik. Hvert blink i øjet røbede nu, hvert nølende tonefald sladrede.

På slaget otte åbnes gitterdøre fra kældrene, og som på en arena sætter fængslets femten blodhunde i spring ud i gårdene, halsende højt mod de mørke mure. Deres glam og gøen er den sidste lyd i fængslets døgn.

Men denne aften, da hundene var hæse af at hyle og støvende sneg sig langs murene på udkig efter rotter, den aften sank fængselsfreden ikke ned over de otte hundrede soveceller. Lysvågne stod fangerne med øret tæt mod skillerummet, lyttende og lurende, og tik, tik! slag efter slag arbejdede fængslets depecher sig fra fløj A til fløj H, bankealfabetet, tålmodigt ekspederet fra mand til mand.

Nattevagten stod uvis og rådvild i korridoren, banken om natten var ham uvant. Men i nat: slag, slag under hans fod, hak, hak over hans hoved, en prikken og dundren fra fjerne celler som tusind dødningeures takt. Trækvinden gennem stuegangen lød som en hvisken. Hans kollegas slæbende skridt skræmte ham, glimtet af hans lygte holdt lige i hans fjæs var som et slag i hans syn. "Hov! Hvem dér? Er det dig?" To og to gik de sammen nu, hviskende og på tåspidserne som lytteposter. De tænkte på alle de sære sagn, der holdt til i den gamle bygning, – om halshuggede fanger, der her i disse korridorer kom bærende deres hoveder foran sig i hænderne, som for at søge vej frem. Det var stedet, hvor tyven med jernhånden styrtede sig ud over afsatsen, fire etager ned –; hin tid da endnu

ikke faldnet af ståltråd var spændt mellem gallerierne. – De visiterede de celler, der ved et påhængt skilt angav, at fangen her arbejdede med centrumsbor eller skærende værktøj. Nej, her var alt i orden! De skævede til hinanden. Denne dybe dødsstilhed og på ny denne banken som af spætter i tør bark. De søgte at aflæse signalerne, forstod, at der var tale om strafcellen, gamle mellemværender fra forbigangne tider, klagemål over mad eller opsynsmænd. Vagtmester Kroll, der var med i natterunden, hørte sit navn råbt med en trussel. Violinspillet blev ikke nævnt. Sagtens var det sunket til bunds, gemt dybt i fængslets massesjæl, avlende en drift mod uro og opgør, manende af graven alt gammelt had, al henfaren uret. Vagtmændene tog deres nøgler og begyndte at banke med for at forstyrre systemet. Men snart holdt de op på ny for at lytte. Over alt denne hvisken og puslen, denne mudren inde fra de låsede celler, usynlige fjed gennem fængslets gange. Hundene i gårdene hylede op mod månen, der nu var fremme, kadaverbleg bag rudernes rist. Og opsynet fornam i den vidt fordelte hamren en fast tone, der syntes at samle alt til sig, som en hård hånd, der førte an.

Vi mødtes til fængselsrådet, den sædvanlige bordrunde: viceinspektør, præst, overlærer, læge og vi assistenter. Jeg iagttog viceinspektørens tørt forargede mine, da overlæreren, en langskægget mand med folkeligt tilsnit, berørte Hella Holsteds violinspil. Overlæreren sagde, at når disse under fulde toner, der så sandt var noget af den store klang fra det høje, havde forvoldt så megen fortræd, var det opsynets skyld. Thi i alle fangers sind er en længsel og en lytten. Og der gælder det med varsom hånd at føre disse elementære sjæle ad lysets vej.

Opsynsmand Kroll var en grov disciplinærstud, en fantasiløs slavefoged. Man burde kalde på menneskene, inden man kommanderede dem. Viceinspektør Steman bemærkede, at straf efter sit væsen ikke turde være human, da dens formål var at indjage frygt.

"Ja," råbte overlæreren. "Gensidig frygt! Lovbryder og lovhævder. Mellem dem intet andet middel end angst, intet andet bånd end skrækken for hinanden! Skulle intet andet middel findes i denne evige krig! – – –"

Hertil erklærede Steman, at kun det nærværende spørgsmål forelå, og at ordenen nu var genoprettet. Hans buskede og furede ansigt lignede en forskansning, der kun dårligt dækkede hans nervøsitet.

Gårdholdene var lukket ud, men i stedet for at gå i kreds stod fangerne i klynger, tavse og afventende, uden at agte på opsynets kommando. De otte malende kværne var af lave, maskineriet ude af leje. Efter kort samråd besluttede de vagthavende betjente intet at indberette. Og dette var i løbet af en time meddelt over hele fængslet ved signaler fra celle til celle. Næste gårdhold nikkede højlydt og hånlo, mens de trevent og unødigt tøffelklaprende gik mod gårdene.

Jeg tilså nummer 16. Han var rolig nu og helt forandret. Skægget var raget af ham af hensyn til sårbehandlingen, og jeg så et fintformet raceansigt, en stærk næse og en svag mund. Der var i hans blik et udtryk af dyb græmmelse, af tung melankoli. Han smilede forpint, da jeg kom, og på mine spørgsmål fortalte han mig om sig selv, syntes helt at dvæle i erindringer fra sin tid; stumper af fin og gammel kultur lå som øer midt i dette fortumlede sind.

Han ville vide, hvem der havde spillet. Jeg sagde ham det og så ham erindre: Jo, han havde genkendt de toner. Selv havde han spillet – som dilettant kun – men Hella Holland havde han hørt spille den samme sonate ved en stor koncert i udlandet. Han nikkede. Denne klang midt i tvangsarbejdets øde, her hvor han sad i denne sjofle grå uniform, degraderet og vanæret – den havde for et sekund udløst ham, ført ham ud – tilbage til de gamle, frie og forvovne dage. – Han var helt rolig nu, sjælelig set isoleret, uden del mere i fængslets jargon og signaler, ikke mere en af dets masse.

Men derude tog uroen til. Jeg tænker mig, at denne fange, den eneste måske, der dybt forstod musik, var som et organ for denne store og stumme hob, hvoraf et fængsel består. Hans sind har været som en membran, en modtager for disse otte hundrede andre, og fra ham bredte oprøret sig nu til alle nerver i straffeanstaltens uhyre organisme, indtil betændelse og feber rørte hver sal og hver celle.

Fængslets inspektør var på denne tid – endnu inden hans ferie var forbi – kommet tilbage, men tiltrådte ikke, og vi så ham kun glimtvis i inspektørboligens have. Det var en aftale mellem ham og viceinspektøren, at denne fik sin prøvetid uden tilsyn i ro og på eget ansvar.

Personlig er jeg sikker på, at det ikke er mure og håndjern, der holder fanger fast. Tvangen er i alt fald moralsk, men først og fremmest tror jeg på en vedtægt, en stiltiende overenskomst mellem fanger og vogtere, som i enhver stat, hvor få hersker og flertallet lyder. Thi også forbrydere anerkender i dybet af deres sind loven og retten; de underkaster sig godvilligt tvangen, mere af respekt for dens idé end af frygt. Den tilvante fordeling

af arbejde og fritid, af mad og søvn, straf for uorden, honnør og retstilling for de foresatte er for fangerne mere end den nødvendige ramme for trivsel, det er et dybt krav i dem, deres samfundsånd, om man vil, deres vilje til at føle og til at nyde tillid.

Og pludselig nu, uden at de selv vidste grunden, var tempoet brudt, vedtægten sprængt, ligevægten forbi. Ledelsen var nervøs og vilkårlig, fangerne søgte samling på anden vis, og "den lille krig" indenfor fængslet begyndte, bagholdsagtig, fordækt, og i de fleste fald uafvendelig.

Trægere, ikke slapt, men bevidst holdt tilbage, arbejdede fængslets maskine; hvert hjul nedsat til halv svingkraft, hvert drev belastet af modstræbende vilje. Det uendelige fængselsvæv af hvergarnsstof afhaspedes ikke længere i flydende ruller; hvert nu kørte vævene fast, karterne forvikledes, slagbommene sad fast, det stribede og ternede mønster viste bare pletter, garnet slap op eller bortkom, hylledes i uudredelige bundter. I spinderiet havde spolerne nykker, brud på aksler, sprængte drivremme var dagens orden nu. Produktionsmængden sank gradvis, næsten til det halve. Fangerne sad åbenlyst med begge hænder i skødet og grinede tomt, når opsynet blege af nervøsitet eller i hæst raseri faldt over dem. Kredsordenen på gårdturene var uigennemførlig. Allerede trittet var fangerne en umulighed nu. De gik rundt, men i sprængte grupper, med løst fodslag, og stod stille, når de fandt for godt, uden at vagterne turde kny. Viceinspektør Steman så det en dag, men hans kommandoord slog klik overfor de opadvendte stirrende masker. Han huserede som et uvejr over personalet. Og på ny gik det løs med straffe, med forbud, med halve rationer.

Stavene sad løst i baglommen. En opsætsig fange fik sin pandehud sprængt, men næste dag blev vedkommende vagtmand fundet bevidstløs og skamslået i en korridor, og forhøret stod magtesløst mod en mur af tavshed og trods.

Den ledende inspektør viste sig stadig ikke i anstalten. Nu og da mødte funktionærerne ham i deres fritid, og han undte sig da en passiar med vedkommende. Jeg var ny i min tjeneste og så ham første gang nu, da jeg mødte ham på en fodtur. Han var en lang, lidt forlegen mand med et afsides blink i de nærsynede blå øjne, mere end civil i sin påklædning med bulehat og falmet overfrakke, udvisket blond, syntes jeg straks, og fuld af omveje i sine spørgsmål. Da vi skiltes, forstod jeg med ét, at jeg havde fortalt ham meget mere, end jeg havde til hensigt, og sikkert ting, der var et udtryk for ganske private meninger om anstalten og dens folk, og om alt mellem himmel og jord, der ikke angik andre end mig selv. Om aftenen så jeg ham i økonomiforvalterens have gå plænen rundt i ivrig samtale med Hella Holland, rundt, rundt, som fangerne før krisen, i dyb og altforglemmende samtale. Viceinspektør Steman kom forbi, rettede sig med et ryk og hilste med stram uvilje. Og inspektøren rev bulehatten af sit hoved med et forlegent, næsten undskyldende smil. Men han blev stående og så længe efter sin kollegas ryg, der langsomt slappedes og sank sammen, mens han fjernede sig mod sit kontor.

Den nat ikke hamrede fængslet, det drønede, et gny som fra en vulkans vom. Det var søndag nat. Under kirkegangen havde fangerne til salmemelodien, som ofte før, blot dristigere, sunget deres meddelelser ud, samtalt, truet og lagt råd op. Nu gjaldede råbene fra celle til celle, ramlende gennem

korridorerne, en buldren og skrålen, skingren af alle vandrør under træskoslag, hånlatter og hyl. Og bestandig den ukendte faste hånd, der samlede trådene ind, en efter en. Næste morgen sammenkaldte viceinspektøren vagtmændene i kontoret og uddelte revolvere, der til daglig i stjerneform dekorerede væggene mellem hedengangne inspektørers portrætter.

Men intet brød løs, den samme ulmen, den samme oprørske passivitet. Det var, som fangerne ville ægge opsynet til overgreb, tvinge dem til første slag, og frem for alt øge nervøsiteten, trække spændingen ud, drive ledelsen til det yderste af agtpågivende angst og udmattelse. To dage gik, tre, og med ét var det alle klart, at den magt, der ledede fængslet, og stod bag dets system, bag hele samfundets håndfaste orden, var kun en: den blege frygt, – den gik listende og skulende vagt i gangene, dens kvælende greb var om hver eneste strube, eneherskende over alle – vagtmænd og fanger! –

Inspektør Wang befandt sig i økonomiforvalterens have i selskab med frøken Holsted, da viceinspektøren stiv og mørk kom gående mod ham, denne gang uden sin hund. Den var samme morgen skambidt i kamp med fængslets blodhunde.

Steman så ikke op. "Inspektøren har endnu tre feriedage tilbage," sagde han. Wang nikkede spørgende.

"Jeg beder Dem tiltræde allerede nu," sagde Steman, og hans hage sank ned som på en mand, der pludselig befries for en utålelig pine.

"Som De vil." Wang pudsede sine lorgnetter. Derefter fulgte han med sin kollega tilbage til anstalten. Stilfærdig gik han gennem korridorerne, så til siden for de oprørske blikke, der

mødte ham fra fangerne, spurgte hist og her, og gav i forbigående førstevagtmesteren en besked.

Til sidst stod han med Steman på platformen, der beherskede fængselsgårdene. De otte fangehold stod dernede i tætte grupper, ubevægeligt stirrende op på den gamle chef, der viste sig, før hans ferietid var forbi. De var parat til at notere denne nye svaghed i ledelsen som indtægt.

"Jeg tror," sagde Wang til Steman, "at der er en ting, vi let glemmer. Fængslets reglementerede maske passer nu en gang ikke enhver profil. Gennemsnit skærer altid i levende nerver. Ikke sandt," vedblev han. "Vi må forstå at lade vore fanger føle tugten som en pligt; vi må gøre tvangen tålelig, så de evner at bære den – og vi at hævde den." Viceinspektøren så ud over hæren af fangehoveder, der i de otte aflukker gennem maskehullerne stirrede mod forhøjningen. Han vendte sig foruroliget. "Alle fangerne er der," sagde han, "ikke blot friluftsholdene!"

"Ja," inspektør Wang nikkede. "Jeg har ladet dem alle komme!" Han vendte sig mod tårnets nedgang. "Jeg har tænkt at benytte lejligheden, da frøken Holsted er her i besøg. Jeg har ofte ønsket, at fangerne kunne høre musik."

Steman rynkede brynene. "Jeg har dog sagt Dem, hvad der var første grund til disse optøjer, anledning til denne krigstilstand, hvori vi er."

"Vist så!" Wang nærmede sig Hella Holland, der uvis, blændet af lyset, trådte ud på platformen. "Ved De ikke, at netop en fejlkilde kan retledes og blive til gavn. For resten –" han så ud over fangernes tavst løftede hoveder. "For resten indser jeg ikke,

at her er nogen særlig art tilstand i dag. Højst begyndelsen til en forandring, som vi, der har ansvaret, holder i vor hånd."

Hella Holland var nølende trådt hen til platformens murkant. Hun var i lys dragt, håret lå fast og dunkelt ned om hendes kinder, blikket søgte sky og forundret ud over disse gårde, der syntes stuvende fyldte af grå, ubevægelige huer.

Hun vendte sig nervøst. "Hvad skal jeg spille?" Men hun havde allerede lagt buen over violinen og søgte at erindre, at stemme sig ind i musik, som denne ukendte skare dernede ville forstå.

Men lidt efter, mens akkorderne prøvende vandt frem, var dette fængsel og disse otte hundrede fanger for hende ikke mere noget ukendt.

Hun følte med ét et fængsels gru, cellelivet, arbejdssalens tvang, den triste grå uniformering med fangenumrets brændemærke over brystet.

Hun så disse rader af grå dødningemasker huløjet løftet mod den flammende sol, der rørte hendes hænder – og de blev for hende et kor, en skyggeskare, der klagende tungt som et tog gennem alle tider stirrede fra deres dødsrige ud mod de levendes land. Og dybt fornam hun sin del i denne brustne og døende tone, ubefriet som de, hungrende mod lyset som de, som bar også hendes sjæl tvangens og tugtens knugende byrde. Og nu – nu – løstes og løftedes alt tungt, alle åg under grebet af hendes hænder, strøget af hendes bue. Hun så for sig løvets evige passion af brøde og soning, det var, som tog hun alle disse skæbner på sig og bar dem, led med dem tusindfold, inden hun løste dem, friede dem ud i toner.

Hun vidste næppe, hvad hun havde spillet, motiverne var hende ukendte selv, og til sidst stod hun lyttende, endnu med violinen støttet mod sit bryst, segnende, som havde hun ofret al sin kraft; hendes knæ søgte støtte mod murens kant. For et nu var alt stille.

Så lød et råb dernede fra den bagerste gård – blot hendes navn. En rap og fastklingende stemme.

Bag hende trådte viceinspektøren frem, – spejdende ud. Lederen, den, de ikke havde kunnet finde – anstifteren! Uden tvivl var det ham, der havde råbt! Men chefen rørte ved sin kollegas arm og rystede på hovedet.

I samme nu brød bifaldet løs, otte hundrede stemmer på signal, en storm af håndklap, som rasede al fængslets natlige banken ud, tømte sig i en salve af hamrende hænder og tav.

Derefter første vagtmesters stemme bydende rapt: "Ret, former geled. Kreds, march!" En hvirvlen af fødder, en takt af kapsko i slag mod asfalten. Og dernede gik hjulene rundt, otte drejende kværne, i sving, rundt, rundt, den evige malen, tålmodigt og lydigt drejende sig frem – mod uger, mod måneder og år i fængslets uendelige kredsløb.

Mediet Molini

Mediet Molini sagde henvendt til de to professorer Klug og Krafft, som dels for at fremhæve deres særstilling som ikketroende, dels i følelsen af at være det forstyrrende element, holdt sig afsondret fra kredsen:

"Mine herrer! Inden seancen beder jeg Dem – for at udelukke enhver senere mistanke – visitere min person."

Seancen foretoges i teosofisk selskabs forsøgs-lokale i Berlin i et stort rum, der, udover at 12 stole var stillet i kreds og det sydøstlige hjørne afskåret ved en portiere, var fuldkommen tomt. Til stede var de ni ved lodtrækning udtagne medlemmer samt de to gæster: fysiologen, professor Krafft og den berømte psykiatriker professor Klug.

Nu var begge de herrer på forhånd overtydede om, at undersøgelsen ville vise sig resultatløs. De konfererede hviskende.

"En undersøgelse er jo i og for sig ganske overflødig, siden mediet selv frembyder sig. Hans hjælpemidler er selvfølgelig skjult andre steder end på hans person. Og vi kan da ikke visitere alle deltagerne – Dem indbefattet, kære professor Klug. Imidlertid til værket!"

Professor Klug mønstrede mediets høje harmoniske skikkelse, det interessante aktøransigt med den leversyge kulør, – øjnene – øjnene var foreløbig værnede af en lorgnet. Han kunne lide at undersøge pupillen ved et lys.

Munden havde nedadbøjede linjer, pandehuden var foldet som en harmonika. Håret svært, for gråt til alderen, kæmmet

bagud til en glat manke, der hang ud over kjolens fløjlskrave. Håndens greb havde været knoklet rapt og skælvende. Hm! Neurasthenisk karakter! Professor Klug sagde:

"Jeg er som De, hr. professor, overbevist om, at hr. Molini ikke har hjælpemidler skjult på sin person. En undersøgelse er jo ikke noget delikat hverv mellem gentlemen, selv om vi, som De, forudsætter (hvad vi vel også videnskabeligt set må forudsætte), at hr. Molini ikke er noget medium og altså ikke nogen gentleman. Jeg foreslår derfor, at vi frafalder undersøgelsen."

Professor Krafft var alligevel af modsat mening. "Ved De hvad: Grunden til at vi ikke har lyst til at undersøge mediet er s'gu den, at vi, – hvis hans præstationer imponerer os, – vil holde os den bagdør åben, at vi ved en undersøgelse kunne have demaskeret ham. Jeg for mit vedkommende anser Molini, – som alle spiritistiske professionels, – for en dreven taskenspiller, professor i den højere magi. Hans store mangeårige karriere i Amerika og siden i England og Skandinavien viser, hvor farlig han er. Vi må følgelig intet forsømme. De som læge er jo vant til undersøgelser. Værsågod: sæt stetoskopet på ham."

Professor Klug svarede:

"Jeg mener ingenlunde, som De, kære kollega, at hr. Molini er simpelthen behændighedskunstner. Jeg har allerede overtydet mig om, at han derimod er hysteriker og muligvis endogså i en slags god tro. Molini er rimeligvis et brændpunkt for suggestion: i stand til at opsuge og derefter udstråle den øjeblikkelige forhåndenværende sjælelige, eller om De vil, nervøse energi fra de derpå rettede elementer i omgivelserne.

Det er i alt fald heldigt, at vi begge to har ham under kontrol, De iagttagende hans efter min mening fingerfærdige hænder, jeg – der altså, i alt fald foreløbig, går ud fra at vi her står over for det såkaldte *animistiske fænomen*, – observerende muligvis kontrollerende og indgribende i de nervestrømninger, der vil opstå med hr. Molini som basis. Vi vil således forhåbentlig få afsløret: 1) at spiritisternes teori om verdener og væren over vor tredimensionale *ikke* ved denne seance er bevist 2) om a) De eller b) jeg har ret i vor opfattelse af mediets karakter og 3) muligvis endnu noget mere, om hvilket vi ikke på forhånd kan gøre os forestillinger."

Professor Klug fremtog derefter sine hænder fra begge benklædebaglommer for at gå mediet efter på person. Molini stod med armene løftede og lod sig villigt efterse. Lommer og ærmegab, kjolens foer, – han lod sig føre ind i sideværelset og afklæde. Rolig, altid med sit blege og fraværende smil. Professorens hænder gik over hans krop, undersøgende videnskabeligt og nøjagtig, nærmede sig nu hans lange glatkæmmede hårbuske. Molini lukkede i dette øjeblik øjnene fast. En let trækning rislede over hans hud, læberne strammedes, stod stemt mod hinanden, som to dirrende strenge. Og visitørens hænder veg pludselig tilbage for denne kontraktion, som for en kommando, forstyrrede, nervøse –.

Professor Klug trådte tilbage, betragtede forlegent sine knoer. Det forekom ham virkeligt, at der var noget, han havde glemt. På den anden side havde han ikke forsømt – ved at mærke puls, undersøge hjertefunktioner og nervøse reflekser – at overtyde sig om mediets neurastheniske habitus. For så vidt

var han tilfreds med undersøgelsen. Vel, han var tilfreds. Seancen kunne herefter godt begynde. Værsågod.

Han vendte sig mod professor Krafft, der stod og betragtede sin kollegas glatbarberede, stærkt rynkede ansigt – med den tilbagevendende ubeherskede ærgrelse, han altid undte sig over dette ansigt, der var blevet berømt, fordi indehaveren utidig ofte lod det fotografere til biografiske artikler. "Altså," sagde professor Klug, "vi må nu af yderste evne søge enten den videnskabelige sandhed eller det, der er endnu vigtigere end den videnskabelige sandhed – hvad det nu er! – selvfølgelig med iagttagelse af seancens regler, men i øvrigt ved ethvert til vor rådighed stående middel."

Hvortil hans kollega smilede i læ af sit kraftige skæg.

Han gennemgik deltagernes række. Hans blik heftede sig ved en trediveårig, meget smuk, men sygeligt udseende dame, klædt i påfaldende rigt, lilla toilette. Han søgte oplysninger om hende hos sin kollega, fik at vide, at hun var amerikanerinde og for første gang deltog i seancerne, hvori hun var indført af sin søster, der indtog en ledende stilling i Teosofisk Selskab.

"Jeg havde hende lige straks mistænkt for at være hjælpershjælper," sagde professor Krafft. "Hendes udseende er ejendommeligt, men jeg har fået oplyst, at hun for et år siden har mistet sin mand og for et halvt år siden sit barn, en tiårs pige. Dette skal have angrebet hende sjæleligt i høj grad. Hun hedder mrs. Multon. Ikke skulle det undre mig, om hun i aften af hr. Molini er udset til forsøgsobjekt. I så fald vil jeg stærkt råde ham til at være forsigtig! Hun er et menneske, hvis nerver er alt for blotstillede, hudløst, berøvet alt værn. Sikkert en

udmærket egnet nervøs pol. Modtagelig for skadelige suggestioner!"

Professor Klug nikkede. Han betragtede med interesse mrs. Multons alt for levende udtryk, de næsten violette og heftigt tindrende belladonnapupiller, mundens lattermilde uro. Han tænkte: denne kvinde har alle nerver uafbrudt spillende for ikke at forråde – for sig og andre – sin grænseløse sørgmodighed. Og hvad håber hun ikke af denne sammenkomst? Også hende burde denne seance føre frem til – den videnskabelige sandhed – eller til det, der er vigtigere end den videnskabelige sandhed.

"Endnu et," vedblev professor Krafft. "Jeg har opsporet, at Molini ikke, som navnet antyder, er italiener, men hedder Molander og er skandinav. Han er i sin tid startet af den berømte Atsakow. Jeg ved, at han i tidligere seancer har forbavset ved at udtrykke sig under *trance* i fremmedartede sprog, for øvrigt en gang – under foregivende af at tjene som redskab for en vis afdød nordindisk yogi – ved at recitere en meget vanskelig Vedanta-tekst i urdudialekt." Professor Klug trak på skuldrene:

"ja, kære kollega. Vi må dog anerkende de uafbevislige hukommelsesfænomener: at tekster, der for åringer tilbage en eneste gang er gennemlæste, kan blotlægges og genfremsiges, når sjælelivet i hysterien sænkes under normal overflade. Men vil De nu bemægtige Dem mediets venstre hånd, så vil jeg lægge hans højre hånd på min venstre. Fra tid til anden må vi meddele hinanden, at vi har mediets hænder under kontrol."

De satte sig nu til rette hver på sin side af mediet, sluttende kredsen, i sædvanlig tilskuerstilling, idet de straks fra begyndelsen indstillede sig på yderlig anspændt iagttagelse.

Mediet Molini, der nu sad på sin operationsplads midt i kabinettet bag portieren, tog på sin side kending af deres udtryk og blev beroliget. Han kendte af lang erfaring lovene for menneskelig opmærksomhed. Disse to herrer, som var sat ud på at gennemskue ham, forstod åbenbart ikke betydningen af at opspare sansningskraft; deres pupiller, der i alt for høj grad var indstillede på at spejde, ville hurtigt forvirres, deres hudsans ville under fingertrykket hurtig døves, de ville blive agiterede under fællesstemningen, smittes af forsamlingens tyste panik og meget snart blive uduelige øjenvidner. Han var beroliget, allerede meget rolig.

Idet han nu sad i sit hjørne og mærkede de små nervekrusninger, der fra kredsens sluttende hænder strømmede over i hans, begyndte han at udrede sine tanker og at memorere sit emne, som en præst i alvor og andagt memorerer sin prædikentekst.

Han havde for denne seance udvalgt sig en dame, om hvem han havde fået at vide, at hun i New York havde mistet sin mand, en meget rig fabrikant, og derefter på sin villa i Lankewitz udenfor Berlin sit tiårige barn, og at hun hed Mary Multon.

Han mærkede sig nu hendes plads i cirklen for senere ikke at gribe fejl: nummer seks fra højre, så flygtigt på hende og tænkte: dette er altså fru Mary Multon fra New York og senest fra Lankewitz Berlin. Han lukkede øjnene for at erindre kendsgerninger han havde erfaret om hende: at hun havde disse to afdøde: sin mand og sit barn, og at hendes barn var død på tre døgn som følge af tyfus – samt endnu nogle enkeltheder. Og på ny vendte han sit ansigt mod hendes plads for at bringe

hende under indflydelse. I et nu stod der som en stav af kraft mellem hendes pludseligt opfunklende pupil og hans. Godt! Meget godt! Ja, således …! Alts …

En række heftige hver gang forstærkede rystninger gennemløb hans ryg. Og … Hvad nu? … En knude lukkede pludselig for hans hjerte, det kunne ikke mere slå. Hvad var det dog! Hvor det pinte! Hjertet igen! Hele hans krop var et hjerte, der gungrede dumpt som en mægtig kimende klokke. Angst! Angst! Angst! Hvad skete! Dette møde med en kvindes øjne – sjæl mod sjæl –! Var det – –?

Og nu … Han så forundret op. Mærkede et blødt og varmt tryk mod begge hænder. Det var forbi. Han var i ligevægt, støttet af to fremmede hænder. Godt, han var parat! Og forbindelsen, broen var ikke afbrudt, han vejede den, dens smidighed og styrke: således, godt. Altså:

Fru Multon så han nu – seks pladser fremme, endnu med de grådløse øjne løftede – som to blege mælkedråber – alt for indsnævrede i de rødligt betændte øjenlåg. Der hang opaler i hendes øren, hun bar opaler i tre ringe på højre hånd. Hendes mund syntes læbeløs, fordi den nu var kridhvid som hendes kinder. Hendes dragt var violet silke, og selv hendes hænder syntes forgræmmede, magre og ophidsede, hvide febrile fingre med næsten violette negle. De knugede søsterens store faste hånd; hun gav sig kæden i vold, hændernes forbund, strømmens vej! Hun ventede altså? – Altså ventede hun! – –

Lysene var tændt endnu, men mediet gav nu ordre til at slukke alle lys. Samtidig lod han forhænget drage hen forbi sin plads, de to kontrollerende hænder nåede hans gennem portierens flig.

Han åndede ud i ly af mørket. I tidligere seancer havde ængstelser vel meldt sig, altid dog af forklarlige grunde. Men denne dødsangst var styrtet over ham fra et baghold, lumsk og uden at give ræson.

Var det denne fremmede kvinde, der var kommet hid for her at vente på sine døde? Var det hendes hjertesorg, der blev så forfærdende stærk at den udstrålede fra hendes pupiller, løste sig ud til andre midlertidig sorgfri mennesker. Var det medynkens ubegrænselige smitte, medlidenhedens epidemiske lidelse: at en sorg ikke nøjes med sit første offer, men udstråler smerte over en videre kreds!

Ja, han havde taget de procentdele sorg, der var plads til i hans hjerte. Nu var det omsider forbi, branden slukt, giften fordelt og opsuget. Han kunne tænke roligere over sagen og vel endnu også med klar omtanke føle en naturlig og selvfølgelig medynk med dette menneske, der havde mistet både et barn og sin mand! Godt. Hun var at ynke. Han kunne måske endog om lidt tilsløre den alt for mørke sorg i hendes sjæl ved at gøre sorgen gennemsigtig mod et lys, som han havde i sin magt at vise hende. Han smilede i læ af mørket. Han vidste nu nok om hende. Man havde fortalt ham … og nu i dette øjeblik vidste han mere – mere. Var ny og speciel viden om hendes historie gået over i hans erindring i selve dette smertens angstfulde øjeblik?

Han var parat. Han frigjorde nu sine hænder for kontrollen. Dette gjorde han på følgende måde: han nærmede stilfærdig sine hænder tæt sammen og lod en selvfremkaldt krampe spille med underarmens sener. Kontrollørerne reagerede snart, flyttede fingerspidserne for at gøre stillingen fastere. Hurtigt og umærkeligt overflyttede han venstre kontrols hånd fra sin

egen højre hånd til sin venstre, hvorover forud en nervøs og træt hånd – den anden kontrollerende – hvilede, dernæst, behændigt og i et kup, lagde han de to fremmede hænder sammen, den ene oven på den anden. Det var det gamle trick!

Det lykkedes: mediet havde begge sine hænder fri! De to kontrollerende følte utvivlsomt den vante berøring af en hånd, som de hver for sig antog for mediets, og blev ved at være rolige. Det var mørkt. Et uigennemskueligt tykt blodrødt mulm.

En skjult spilledåse klimprede en monoton og sentimental melodi. Bag denne melodi var verden sat i stå, stille, lydløs. – – –

Ja! Nu! Han er parat til at improvisere. Han føler ideerne komme kredsende på tunge vingeslag. Visionerne former sig. Nu sidder de derude i kredsen med en menigheds tillid; en god og gunstig strøm går ham i møde. De tror, at han nu på deres vegne har begivet sig ud på vor verdens yderste forpost, ventende derude på grænseområdet med åsynet forklaret rettet på ukendt væren. Nu er øjeblikket nær, da de tilbagevendende døde, kommende fra planetariske verdener i rummets dyb, vil fremstå og vise sig, fjernsynte og tusindtungede! Øjeblikket! Øjeblikket!

Professor Krafft sagde tydeligt:

"Mediets venstre hånd er stadig lagt over min!" Underlig døsigt, fjernt som af en drøm kom svaret fra hans kollega: "Jeg berører mediets højre hånd." Den monotone melodi tav. –

Molini begyndte i dette øjeblik at arbejde. På baggrund af den absolutte lydtomhed frembragte han fem rappe og faste bankninger, klare som anslag af et træklaver. Han benyttede hertil visse muskler i venstre læg, der efter årelang øvelse ved at

strækkes og slappes frembragte denne faste og hårde knækken som små hammerslag.

Dér stod disse slag isoleret i rummet med pludselig og betydningsfuld magt. Lidt efter kom på en gang samtlige åndedræt tungt fortættet. Ah!

Der forløb en umådelig tid. Molini var nu parat til at smutte ud og ind af kredsen ved at bukke sig under den lukkede håndkæde. Som altid under seancer befandt han sig i en overordentlig ophidselse. Hans tanke arbejdede med sikkerhed og hurtighed, hans sanser var vidunderligt skærpede. Han stod nu lænet mod væggen i højt og lyst humør, kraftfulde fantasier stormede faste og brændende ind i hans syner.

Her var han altså dirigent! Han gned hænderne imod hverandre og stemte dem derefter fladt mod væggen.

Og da – han lyttede! Hvad var det? Tik! Tik! Tik! – Slag fulgte slag!

"En, to, tre, fire – fem, seks – syv …"

Han hørte en stemme aflæse – fastslå bogstaver: M – a … opfattede den fortsatte bankning. – Han holdt sit åndedrag tilbage for at lytte, forvirret, forfærdet:

Disse bankesignaler skulle han altså have frembragt? Han sporede ingen efterfornemmelser i sine muskler.

En underlig døsighed rørte ham. Han rettede sig, måtte se at holde sig klar! Men en voldsom rædsel druknede på ny hans bevidsthed. Det forekom ham, at han var ophængt i en uhyre klokke og rytmisk som en knebel bevægedes i slag imod malmvægge. Slag, slag …

Nej! Denne gang havde han ikke banket! Det vidste han bestemt.

En stemme ude fra kredsen, lav men klar, sælsomt bevæget, udtalte: "Maria"!

Han ravede tilbage mod væggen, fandt støtte og blev rolig. Denne meddelelse stammede ikke fra ham. Derpå var han aldeles sikker. Altså sad derude i kredsen en person, som greb ind i hans felt, bankede med sine knoer i en stoleryg eller med sin hæl i gulvet for at genere hans arbejde og gøre ham bange. Ja!

Med sikkerhed vidste han, at han havde holdt sin hånd fuldkommen rolig, sine fødder rolige og sin nakke, der nu fast lænede sig mod væggen, rolig, ubevægelig. Fra ham selv kom denne bankning altså ikke! Han følte sig tilfreds, foragtede i høj grad disse afbrydere. Disse spioner ude i kredsen, der tænkte, de kunne ramme ham. Kun ville han hvile et minut; han følte sig – forklarligt nok – noget mat, bragt ud af stemning.

I dette øjeblik slog hans nakke uden nogen som helst viljesakt tretten nøjagtige og rytmiske slag mod væggen.

Der påkom ham denne gang ingen angst. Han førte hånden bagud under håret. Jo, slaget var føleligt endnu. Han stemte sig med ryggen fast op imod væggen i forsvarstilstand. Men han glemte sin løst hængende venstre arm, indtil det var for sent.

I et nu var den værgeløs under en række rapide trækninger, der drev albuen i krampestød tilbage mod væggen.

Tungt, besværligt søgte han at ordne denne sag til et redeligt problem. Var han bragt under *indflydelse* ude fra kredsen, måske under påvirkning af en fremmed og fjendtlig vilje, der søgte at krydse hans operationer ved listige modtræk?

Han hørte dem aflæse ordet. Igen: "Maria".

Han stivnede i forbitret protest. Og samtidig gav han sig til under fuld viljeskontrol at banke i gulvet med venstre hæl. Slag efter slag uden mening, indtil han syntes det kunne være nok.

Der blev en lydløs pause. Så optalte en hviskende og ængstet stemme bogstaverne i dette signal og aflæste igen ordet: "Maria".

Dette ord havde han ikke villet. Ethvert andet. Ikke det!

Molini lænede sig bagover, ganske slap, iskold, han følte sine hænder og fødder døde som våde sandposer. Å, de tænkte på at narre ham til at forråde sig ved at fare ud i et eller andet desperat indfald! Det skulle ikke lykkes! Nu ville han sætte sig på sin plads, ganske stille, i forsvarstilstand, indtil han var vis på sin frihed til at fortsætte.

"Maria!"

Denne gang kom ordet fra ukendte kilder. Han vidste ikke en gang mere om hans egne lemmer havde bidraget, han var fuldkommen følelsesløs, sejlede sælsomt saligt ud i frie og svævende tilstande. Et tungt og angstmættet suk ude fra kredsen fulgte ham på vej.

Under halv døs søgte han at orientere sig:

Han indså: at her drejede det sig om hans eksistens og at dette måtte kunne give hans modstand den nødvendige spændstighed. Han foreholdt sig, at ingen uden han selv frembragte fænomenerne i disse seancer. Han vovede at se sin virksomhed i øjnene! Han stillede sig klart, at den var hans profession og levevej. Han ville se brutalt og kynisk på den sag.

Overfor problemet spiritisme og mulighederne for de dødes tilbagekomst havde han ingensinde taget stilling, fordi hans virksomhed ikke havde nødvendiggjort at han, – men derimod

de øvrige deltagere, – indtog nogen stilling. Men her nu i aften måtte han selvfølgelig energisk benægte al overnaturlig indgriben. Over fænomenerne var han alene herre ved hjælp af tre meter langt slør, en lille elektrisk akkumulatorlampe og sine to flinke fingerfærdige hænder. Godt! Her forelå således ikke en gang et problem. Han kunne følgelig fortsætte.

Professor Klug erklærede lydeligt:

"Jeg holder mediets venstre hånd!" Men fra professor Krafft kom intet svar. En pinefuld lav stønnen blev hørlig et sted ude i kredsen, en kvindes afbrudte og hivende gråd. Skulle man forlange lys?

Molini kunne pludselig forestille sig mrs. Multon på hendes vej ind til dette møde. Han havde skaffet sig oplysninger nok om hende. Han så hende for sig kørende i en sortlakeret lukket karet fra en cottage langt bort bag dunkle alléer af graner. Han skimtede lysblinket af havestuens spejlglasdøre, der lukkede sig bag hendes ryg, så hende flakke så slæbende træt omkring i villaens hvide stuer, der var umøblerede, fordi hun havde renset dem for alle de skrækkelige minder om sine døde og således havde opnået tomhedens eneste og sårе tydelige mindelse.

Han fulgte hende på hendes tøvende vandring mod et fuldkomment tomt kammer, der endnu gennem vidtåbne døre udånder klor. Han fandt straks på det gult ferniserede gulv de fire dunklere gule pletter som en sengs fodkugler havde afmærket.

Også nu gik fru Multon påpasselig uden om denne firkant, fordi heller ikke denne tomme plads lod sig rydde.

Molini søgte at afbryde, forstod at han var for nær på sit emne. Hvad angik denne kvinde ham, han ville jo blot

imødekomme hendes trang til illusioner.

Han vovede nu ikke mere at fortsætte bankningen. Han behøvede grovere virkemidler for ikke selv at lade sig bedrage. Her turde han kun forlade sig på håndgribelige kunster.

Hurtigt førte han hænderne bag op i nakken, følte den lille knude af det tre meter lange fintvævede silkeslør, der her omhyggeligt skjult i hans hår lå oprullet til en nøddestor kokon. Dette slør, der kunne skjules i en lukket hånd, og oprulles til mægtige selvlysende figurer, havde ved hundrede seancer tjent til at danne den materialiserede form for en række berømte fantomer: *Jane Kingsley, Voltaire, William Blake* og selskabets skytsånd: *Leonid*. – Molini løsnede sløret mellem sine fingre: Ja, det var i orden.

Rolig! Rolig!

Han holdt det fosforlysende slør mellem sine sammenlagte hænder, rejste sig på fodspidserne, stod rank, orienterende sig, huskede endnu at træde ud af sine sko for lydløst at smutte midt ind i kredsen.

"Maria!"

Han ville ikke mere høre efter denne banken. Disse tåbelige kneb fra en spøgefugl ude i kredsen, "Maria!" Han lo mellem sine sammenbidte tænder. Se så!

Han havde øvet ordnet sløret om sin venstre hånd, formet det til en vag profil, et nedrindende gravklæde, der fejede ned forbi hans knæ og svandt ud i mulmet.

En yderst vellykket dukke! Et lille barn! Ja! Således!

Alt var nu såre stille. Ja! Stille … kun et eneste suk, et hæsligt og smittende suk, der forplantede sig kredsen rundt og tav

brat, som blev noget stående åbent. Noget vedvarende åbent, et hul i mørket, der sugede luft ind, tømte rummet for ilt.

Her holdt han nu det fosforescerende slør opviklet om sin hånd og var parat til at omstille sin stemme under sordine til et barns spinkle hvisken …

"Jeg holder bestandig mediets venstre hånd …!"

Molini følte, at han nu måtte dreje hovedet over venstre skulder for at se efter – bag ved sig. Nej! Bag ved hans ryg var tomt – væggen, det faste panel og ikke mere.

Men bag ved hans nakke begyndte det med ét at klynke, at pibe som en lille mus, og nu – underligt alvorligt manende, et barns tydelige gråd. Ja! Ja, – igen!

Og i det samme vidste han, at der inde hvor væggen var, – i det samme rum, der indtoges af kalk, mørtel og tapet, – dér var nu et barn, legemligt, form og farve på trods af, at der ikke var pladsfrit rum!

Han kunne forsåvidt ikke se det, han vidste, hvorledes han ville se det, om han vendte sig nu: et lille hvidt og visnet ligansigt, – å! – små stilkede fingre foldede omkring en vissen brun blomst. Og fra en vidtåben barnemund fyldt med muld, kom denne hulken, – en kvalt og langsommelig gråd, der blev ved at lyde, – evigt – uden at have råd til at vise nåde.

En gang da hans hånd var ubevogtet havde denne døde stjålet den fra ham, lagt sig som en sagte bankende kraft ind i hans nerver, i sin fortvivlede kamp for at komme over kløften, over grænserne, som skilte fra dem, der havde båret deres levende hjerter hid til et møde.

Men det skulle ikke mere lykkes! Han havde hele sin massive levende vægt, sine kraftige muskler og knokler at sætte op mod

dette stakkels magre skelet.

Men i dette øjeblik forstod han med navnløs frygt at herefter ville alle de døde komme, alle de døde, hvis navne, han i sit liv havde nævnt og kaldt på som vidner og forrådt! Nu gik de deroppe i sfærerne i deres evige tog samlende sig som ved stationer lyttende, længselsfulde mod Jordens levende, der hvor et udvalgt menneskes kraft står som en søjle førende fra verden til verden. Herefter ville de komme og kalde, forfølge ham med bankningen af deres knokkelknoer, med jamren af deres dødningerøster, slæbende deres lænker som fordømte gengangere, der vil forløses. Havde han da haft evnen, redskabets kraft, været et instrument for de ukendte kræfter, *det store talent, der bygger de mystiske broer* – og havde forødt, vanhelliget eller misforstået sine midler …?

Og herefter vil det evigt klynke – som nu, – anklage, som nu! Rummet var allerede fyldt med deres stemmer. Han stod lænet mod væggen, det rallede i hans strube. Nu igen! Banken!

Og igen aflæste den lave monotone stemme:

"Maria."

Og nu så han!

Han så indkapslede af mulm de to tydeligt tegnede pupiller. Det døde barn! Maria! Levende, lysende her for hans, for alles øjne! Han ville ikke se hende, ikke tåle hende! Han havde ikke kaldt på hende, ikke vakt hende af hendes grav. Hvorfor kom hun? For at virke mod ham? – eller blot båret af sin længsel mod lyset, mod varmen af de lune stuer, af de levendes hænder, jaget af sin angst for gravens øde, for kistens rædsler, klynkende og kaldende på sin moder: Det er mig! Maria! Maria! Mig! Han ville ikke tåle hende! *Han* havde jo ikke kaldt hende! Han klemte

fingrene sammen, grov neglene i og tumlede, spændte sig forover for at vælte modstanden fra sig, befri sig – dræbe denne lille døde, der ikke ville være død! Han hørte barneskriget skingrende i sine øren.

Et voldsomt bulder bag ham, genstande der drønede omkuld. En lysende ellipse pludselig lige for hans øjne holdt af en fuldtbelyst knoklet og behåret hånd, der kom ud af en manchet.

Hånden, der havde holdt en tændstik, forsvandt straks efter; men den samme hånd havde fundet stuens lyskontakt. Professor Krafft skrævede hurtigt over de væltede stole og optog fra gulvet et tre meter langt hvidt silkeslør, svøbte det med højrøstet humor om nakken, holdt som en Laokoon sløret løftet i højre hånd:

"Her ser De," råbte han, "her ser De den videnskabelige sandhed!"

Professor Klug kunne endnu ikke tale. Hans uigenkendelige øjne, hvorfra lorgnetten var faldet, passerede flygtigt professor Krafft, der var endnu noget sløret som efter tunge drømme over hans træk, et bittert drag af en privat lidelse om hans sammenknebne mund.

"Ja," sagde han, "De har på en måde ret. Vor videnskabelige sandhed er ikke mere værd end dette slør."

Men der blev den gang ikke tid til flere bemærkninger; de to herrers nærværelse udkrævedes til øjeblikkelig hjælp for to patienter: en kvinde, der lå dånet ved foden af sin stol, og mediet Molini, der hvilede alene med nakke og hæl støttede mod gulvet, brystkasse og bug spændt til en højbuet bro, stiv,

lavt knurrende som et dyr, frådende og allerede med Teosofisk Selskabs hoveddørsnøgle anbragt mellem tænderne.

Kvindehandleren Reuter

(Den østrigske dommers beretning).

I et artisthotel var en pige fundet dræbt, ladt tilbage med kufferter og anden bagage, som en mand havde ført med sig fem dage forinden.

Efter østrigsk ret ledes undersøgelsen fra første færd af en dommer. Jeg blev standset endnu på vej til toget, der skulle køre mig den korte alpevej til Verona, hvor mine slægtninge ventede mig. Vognen måtte vende og kørte mig i stedet for til det lille hotel, hvis indgang, som de fleste huses i Innsbruck, udmunder i fortovets loggia. Der er altid gravmørkt i korridorerne, og vi blev med en lampe forrest ført op ad snævre trapper, der udsendte en ganske italiensk stank.

I et tredjesals værelse fandt vi liget, som det var påvist: sammenkrummet, liggende på knæ og bryst henne i en krog, halvt afklædt: en lang brun mulat-, eller snarere kvartblods pige; ansigtet var allerede misfarvet, eftersom det havde været vendt nedad. Den løste paryk var øverst i bunken, den brusede kraftigt frem som krølhår af en sprængt sofa, enkelte lokker stod stive af blod, som grenede koraller. Vi vendte hende om og strakte hende. Det skete med en del besvær, hun var stiv efter at have ligget halvandet døgn krum. Hun var meget energisk bukket sammen med panden mellem knæerne. Der stod en stor, åben kuffert ved siden af hende, en del linned var hobet op i en bunke på gulvet. Vi forstod nok, hvad meningen havde været med kufferten. Men nu var liget i stedet for slængt hen i

en krog som en flue, der efter at have været snurret rundt af en edderkop, overgydt med spind, syltes hen til bedre tider, sort og vissen.

Der sad en højrød strømpe på det ene ben. Der syntes at være brud af venstre albueben. Overlæben var flækket, og fortænderne var med et vildt og dyrisk bid sat ned i underkæben. Retslægen, der var til stede og allerede havde sat sig i bevægelse med sine pincetter, en mængde små nummererede benskilte og et båndmål, så lidt på hende og prøvede med tommelfingeren et tryk på hendes næseben. Jo! Også dér var et brud. Han forlangte, at jeg skulle konstatere det. Jeg følte virkelig som en ært rotere under brusken.

Retslægen gik i øvrigt frem med stor omstændelighed. Han beskæftigede sig foreløbig ikke med liget, men bemærkede blot i forbigående, at gerningsmanden øjensynlig havde anvendt endog usædvanlig vold. Han måtte have haft næver som hamre, fingre som skruestikker. Han havde bogstavelig talt radbrækket denne kvinde, der dog var af en vild og kraftig type. Den legale obduktion ville i øvrigt give nøjagtigere resultater.

Han gik meget travl omkring med sine båndmål og talte noget om at lade et fotografiapparat hente, men lyset var for øvrigt elendigt. Han rådede mig til at ryge cigar, for blodet, der var stærkt forrådnet, stank utåleligt.

Det er en egen sag med blod af et mord. De, der ser og lugter det, glemmer det ikke let. Det er ingenlunde almindelig rød kulør i stænk og klatter på væggene. Blod holder sig meget længe klæbrigt, undtagen på træ. Dér lader de sortladne, lakagtige stænk sig bedst konstatere ved hjælp af en tot våd bomuld, der viser det rene højrøde, når den gnides mod

pletten. Jeg antager, der er meget æggehviddestof i en myrdets blod – som i jaget vildts. Angsten udløser det; det udvikler en ganske specifik, sødlig giftig stank af desmer.

Vi fandt det i håndbrede skjolder på tapetet: store purpurrosetter ind i mønstret. Det klistrede med anlæg til skorpedannelse på chaiselongens underside, sprøjtet til vejrs; det var i rustne render løbet ned ad kakkelovnen, strålet i vifteform over væggen, helt op til selve loftsgesimsen. De fede, sorte stænk sad som flade insekter over alt, hvor vi søgte, på stoleben og på spejlets ramme, de var regnet rundt, mens pigen blev jaget omkring i stuen for kniven. Hun havde med sine nøgne fødder trådt i sit eget blod og i tydelige aftryk over fodtæppet efterladt os et anskueligt rids over situationens forløb.

Vi sporede en eksempelløs råhed. Vi fandt ingen kniv. Men vi fandt fingeraftrykkene dér, hvor de kriminalteknisk skal findes: på underfladen af en bordkant. Mordere, – som så mange andre, når de tilhører lavere klasser – tørrer gerne fingrene rene under et bord. Vi søgte papillaraftryk dér, og vi fandt dem. Træflisen blev forsigtigt og vidnefast løsnet og taget i bevaring, de øvrige blodspor udmålte og enkelte af dem aftagne ved hjælp af kalkérlærred.

Det er sandt: En myrdets blod vidner. Det er noget, vi sagkyndige ved; vi læser af dets sikre vidnesbyrd: der er det spildte blod, stjerneformet eller som en flad knap af vuggende gelatine med lyserødt bundfald; der er det tykke, sorte arterieblod, blodkagen, smurt over gulv eller paneler; der er de knivformede dråbestænk, sprøjtede eller fossede ud på lodrette flader, – som kometer tykkest fortil; vi kan drage en linje i

slæbets retning til sårets stilling i *øjeblikket*. Blodet røber, det sladrer, det råber om hævn for den, der blødte!

Liget blev fotograferet i fem stillinger og signaliseret.

Næste dag var det genkendt. Som vi havde formodet, var hun artist, og jeg mindedes sidste sommer selv at have set hende på et forstadsteater i Wien.

Jeg huskede godt Sarah Salson, denne lange, leverbrune pige, der havde stødt sine dybe, skogrende toner ud gennem sin mønjerøde tud af en mund. Med to mælkehvide øjeæbler kredsende i det gule fjæs og de lange abetænder hvæssede i raseri mod pianisten, stod hun og skrålede; hun drejede hovedet med ryk imod ham som for at bide – eller, var det blot hendes mest kælne smil? Hun sang Yankee Doodle med en blodrød særk over sin malerisk gule benradsskrop; jeg husker hende sprælle i cancan på den snævre tribune, der klemte hende op mod et bagtæppe af flag og faner: Striber og stjerner. Rampens gloende ballon-lamper, salens hundreder gabende ansigtsmåner brolagde rummet omkring hende. Siden så jeg hende i vinrød silke, behængt med hvide fjer og roser gå ind i en karet.

Liget blev synet og obduceret.

Der forefandtes tre stiksår: Et meget energisk, men forfejlet, ført på hende, mens hun lå i sin seng; et foreløbigt, mens hun løb, nærmest anlagt for at skitsere det, der skulle komme, og endelig det sidste fangststød fortil til venstre fra oven mellem femte og sjette ribben gennem lungen med odden ind i hjertesækken. De tydede ikke på lystmord. De sigtede alle mod døden, uden bihensigter.

Vi afgjorde forretningen på tre timer, den angreb os ikke i væsentlig grad. Vi og lægerne er vant til effekter. Vi ser dagligt mennesker i deres store øjeblikke. Vor sans for glæde og smerte, vor sympatiske evne i det hele indstilles på de aller groveste mål. Andre end de store katastrofer ophører at interessere os. Vi ser ulykken så hyppigt, livet er et dramatisk teater med frygtelige effekter for os. Vi læser med forbavselse og med dyb ydmyghed de hændelsesløse stemningsbøger, der nuomstunder skrives.

Jeg siger Dem: Der er ingen grænse for det frygtelige, det eventyrlige, der endnu den dag i dag sker omkring os i verden: der er ingen grænse for skændsel i kønslige forhold, for usselhed og last i familier og hjem, der er rum endnu for det monstrøse, det absurde, og for tilfældets usandsynligste sammenspil. Hvor mange sælsomme og forfærdende hændelser har jeg ikke udforsket! Få har set så mange voksne mænd græde i deres skæg som jeg, få skriftefædre har hørt så mange frække eller tænderskærende eller hyklerisk angrende bekendelser om det uberegneligt forbryderske, der kan opstå af et menneskesind. Vi udskiller det, driver det op på overfladen: det ømmeste og det sjofleste, det allerdybeste, den skumleste "*dolus*", forsættet af laveste grad, der blot var anet i handlingens nu. Vi graver os ned i bevidsthedens underverden, hvor dunkle skyggetanker vandrer, ukendte af hverandre, til de synker i Lethe. De spræller, som oceanets bundfisk, blindt, når vi holder dem i vore hænder.

Vi arresterede pianisten Kelsch i Wien. Han var den mand, der havde fulgt Sarah Salson fra Wien og havde levet med hende på hotellet i Innsbruck, indtil for fem dage siden. Han nægtede

sig skyldig; men han fortalte os, hvem *Han* måtte være. Han berettede om sin og den myrdedes flugt for ham: hvorledes de var rejst fra Wien hemmelig om natten for at slippe fra ham og skjule sig for ham, hvorledes de havde levet, ængstet og jaget, gemt på dette afsides artisthotel, og endelig – han rystede, da han fortalte, thi han indså, at dette kun blev et reb om hans hals, – hvorledes han selve den aften, da de vidste, at *Han* var på sporet og havde bestemt at forlade Innsbruck, var kommet sent hjem og havde fundet Sarah Salson væltet omkuld i en pøl blod, endnu varm, men død. Og efter at han i nogle minutter havde set på hende og rørt ved hendes nakke med pegefingeren og, ikke havde hørt nogen lyd fra nogen kant, var han ganske sagte listet ud af døren, gennem den bælgmørke, øde korridor. Ja, portieren havde ganske rigtig set ham. Han havde været vanvittig af skræk, det var derfor, han var rejst med nattoget til Wien og havde levet dér, skjult i tre døgn. Han var uskyldig, det svor han, men han vidste, hvem *han* var.

Hvem *Han* var? Han var *Reuter*! Vi kunne få besked om ham uden besvær. Han var godt kendt blandt chanteuserne, der turnerer rundt til Europas kunsthaller; engageringsbureauerne for varietéer og salgskontorerne for de store kvindehuse i Østrigs og Sydeuropas byer ville kunne påvise ham efter hans portræt. Det fandtes i politiets protokoller verden over, skønt ingen politimand nogensinde havde lagt sin hånd på hans skulder. Han var den store agent Reuter, som pigerne hviskende nævnte og gav hverandre anvisning på, når de ville flyttes fra militærgrænsen ind til det bedre og rundelige liv i hovedstaden.

Det var en let sag at følge hans spor. Fra alle Europas storbyer, og senere fra sydamerikanske politikontorer, blev

trådene til dette menneskes veje rakt mig. I arkiverne henlå sager, der i årevis havde ventet på, at han skulle være der og høre dom; han indfandt sig ikke. Han vandrede uden ophør, hans nærværelse lå altid nogle dage forud, når han søgtes. Han kunne gøre sig usynlig, man så kun virkningerne af ham som af en naturkraft, det var alene kvinder, der kunne fortælle os om ham, og deres forklaringer viste mod hinanden.

Der blev tilstillet mig akt efter akt; rapporter og udskrift af undersøgelser fra de forskelligste retskredse. Jeg læste dem, mens Europas detektiver jog efter dette navn: *Reuter*, der altid flyttede sig for os fra by til by, små dagsrejser ad gangen.

Jeg søgte at danne mig et billede ved studiet af hans akter. Det lader sig vanskelig gøre at få liv i en pakke dokumenters knastørre sandhed.

Vi fik bedst besked om hans seneste år, da han berejste Galizien og Lillerusland for et stort New-Yorkerhus, der gør forretninger i hvidt kød på de sydlige lande.

Jeg begyndte at kunne forestille mig manden, når han stillede på banegårdene omkring skiftedagene. Dér mødte underagenterne ham med deres drift af pigebørn. Vidnerne skildrede ham: Han var på perronen, morgenduelig og levende; – med frakken kastet over venstre skulder efter sydamerikansk kavalérmode, med det røde skæg flettet ned over den lyseblå kravat, hvor to sammenkoblede diamantnåle gnistrede. Smuk, statelig, altid i fuldt lys, altid med en slagfærdig vending parat. Nu og da var han set med ungarske halvstøvler og snorefrakke, smidig og ilter som en løvetæmmer, glatraget på hagen og med den ildrøde moustache i to torne drejet op til øjenkrogene. Og han slog flot sin hånd i underagenternes, når de kom drivende

med deres horder, der gjaldt for arbejdskolonner til væverier og roemarker. Han lod pigerne passere sig, han stod bag ved billettøren ved udgangen og lod hånden glide over deres rygge, som kyklopen, der talte sin hjord.

Han mønstrede kolonner af de blege væversker fra Posen, de har skyttelgangens linde vuggen i hoftelejet. De forsendes i dusinvis. Der var unge polske pigebørn i vandstøvler og kavajer, der rummede alt, hvad de kunne kalde deres; de blev sorterede og dirigerede ud på markedet.

Han modtog sendinger på prøve fra Ukraine, havde faste leveringskontrakter på russerinder i spraglet emballage af nationalkostumer til musikhallerne; der kom hver april en specialitet, dyr og sjælden, en jødisk blandet race fra Pyrenæerne, hvor en bestemt landsby udbyder alle jomfruer, der modnes i et år, en *ver sacrum*; de spredes over Europas kvindehuse og vender hjem efter udtjent tid, stumme, koldsindige, dydige i hjertet, som de drog ud; men de har medgiften opsparet til den brudgom, de har valgt sig hjemmefra.

Der går store karavaneveje over Østrig mod syd til Balkanstaterne, helt til Afrika, til Zambese og det indre, hvor de hvide pashaer har deres haremer; mod vest til Paris over hoveddepotet i Wien.

Nu og da mødte aftagerne personlig: Madame, juvelbesat, i stramt, sort fløjl, eller indehaveren af et fashionabelt hus i Wien, en ung, elegant Narcissus, der i silkehat og hvide gamacher med triste drømmerøjne sad baglæns i sin karet og kørte den henrykte og overstadige skønne hjem fra jernbanestationen med en kæmpebuket i skødet.

Reuters navn stod på alle ordresedler, jeg fandt bestillinger fra de hemmelige anstalter, der endnu drives i Berlin, – fra de lukkede huse i Lissabon, hvor kvinderne præsenteres på drejeskiver; en enkelt ordre på tre hundrede stykker, – fra de stort matroshuse i Kronstadt, hvor pigerne, røde som skoldede grise, sidder på hug i kreds om samovaren, – fra salooner i Arkansas, hvor dansen går i tre kæmpesale over hinanden mellem fløjlskabinetter. "*Louvre*" hedder de sædvanlig. Der går store partier over Atlanten mest fra Steiermark, de benævnes tyrolerorkestre, – men sendes af sted med forseglede ordrer. –

Det lykkedes os, efter i en uge systematisk at have afsøgt visse bykvarterer af Wien, at arrestere Reuter. Han blev en morgen tidlig truffet skjult i en garderobe hos to artistinder, søstre, næppe over tyve år, som sagtens har været hans klienter. De var nationalitetsløse, parterregymnastikere og ekvilibrister uden engagement; de levede i to små værelser på et artisthotel, to blonde, forknytte skabninger, der kom politiet i møde med det lange hår løst, som var de lige revne ud af søstersengen, hvori de havde sovet. Men tænderne klaprede i deres mund, de omslyngede hinandens hals og krøb ind i alkovens krog, mens politiet søgte. Og pludselig pegede den ene af søstrene på den godt skjulte tapetdør. Reuter kom herefter ud med en revolver i hånden. Han indtog en meget overlegen holdning: Han vidste godt, at han var eftersøgt. Han erklærede sig for uskyldig og lod sig for resten ikke arrestere.

De to civilklædte opdagere gik nu, på et tegn, hen imod ham, men i samme øjeblik var pigerne imellem, hang om deres hals, klynkede og bad for manden, men holdt samtidig fast. Reuter nåede således at skræve ud over vindueskarmen for at springe

de seks fod ned i gården. De to udstillede vagter tog øjeblikkelig fat i hans ben, trak ham ned til sig og belagde ham i et nu med håndjern.

Efter Reuters arrestation skyndte jeg mig til fængslet. En egen længsel efter at få ham at se, havde dannet sig i mit sind. Jeg følte, at han *måtte* tilfalde mig, at jeg havde et ganske personligt mellemværende at opgøre med ham, personlige nederlag at hævne på ham. Mit liv har ført mig op til en alder, da jeg ikke har mere at vente af kvinder, og i min ungdom drev andre, tunge og alvorlige krav mig bort fra kvinders selskab. Strømmen er gledet forbi mig, jeg fandt tidligt min ubevægelige stilling. Manden, Reuter, syntes mig et eksemplar på det, der er min type bitrest og fjendtligst af alt.

Jeg så ham i målekamret, mens han blev målt af en hvidklædt assistent. Han stod med et barnagtigt smil om munden, ret føjelig, interesseret af fremgangsmåden, med en mine som en, der får taget mål af en dragt.

Nu så han op, fik øje på mig, og i det samme var spændingen mellem os til stede. Det gav et ryk i ham, han tog ikke øjnene fra mig, hans ansigt blev ligesom bredere. Han lod sig føre hen til væggen og syne over et kors med centimeterskala; han blev belagt med båndmål; håndbredde, hoftevidde og hagevinkel blev taget, passerben blev plantet i hans øjenkroge; han vrinskede forskrækket, han havde aldrig været med til sligt før. De konstaterede den Darwin'ske knude i hans øren: *Svineøret*. Det stemmede. Dér var han tydeligt nok: *Homo delinquens*.

Derefter førte assistenten armene bagfra ned om ham og begyndte at klæde ham af. Han vrissede med kroppen, uklar over meningen. Og assistenten fremtog en lup for at gå hen

over hans hud. Han havde de rødhåredes mælkede hud, der blev ganske purpur i skyggerne. Under refleksen fra cellens otte kalkvægge var det omtrent, som om han blev usynlig, da de blå fangeklæder faldt. Men den store krudtfarvede brysttatovering, – to sammenlagte hænder – og øjnene, sorte og funklende, stod tilbage, underlig enligt i rummet.

Og på én gang så jeg skarlagensrødmen skylle fra ansigtet ned over den stærke, senede hals, en uudslukkelig blu angreb hele hans legeme, han krummede sig på hug som en kvinde; der kom et hæst brøl fra ham, og i et nu sprang han frem.

Betjenten fik ham over sig og sank i knæ; et svingende hammerslag af den lange, nøgne arm satte ham et trin dybere endnu mod gulvet. Og manden var mig inde på livet i så meget som et sekund, stod rakt på tæerne og rystede de to køller, der hang fra hans skuldre, mens en sørgmodig knurren kom op fra hans høje brystkasse. Jeg flyttede mig ikke i dette sekund, tog ikke øjnene fra ham, og inden betjenten fik nået at springe på ham, havde jeg tvunget ham bagover; han faldt og lå i epileptisk krampe, stærkt frådende, men med klar bevidsthed i øjnene og søgte med de spasmisk rystende hænder at dække sig for disse fremmede mænd, der ville se ham, som ingen mand nogensinde havde forlangt at se ham.

Men næste morgen, da man vristede hans fastknyttede hænder op for at tage det vigtige aftryk af hans fingres papillarlinjer, sad det blotte, blodige kød under hans negle. Blod og slim var smurt om hans mund. Med tænderne havde han bidt sig i fingrene, til han var ukendelig. Vi mistede vort farligste bevis imod ham; de senere ardannelser gav intet resultat. –

I tretten måneder, mens hans sag samledes fra oversøiske lande, holdt jeg dette menneske fast. Det er fængslets øjemed at berøve en mand alle tanker, al væren, som ikke angår den gerning, han har gjort. Således er samfundets uafviselige ret.

Jeg så i de første dage hans blik vandre; som et barn opdager verden, således erkendte han for første gang i sit liv de fremmede magter, der holdt ham. Der var et overrasket, langsomt fattende udtryk i hans ansigt. Han gjorde sig møjsommelig bekendt med de nøgne vægge i retssalen, med krucifikset over dommersædet; jeg så en refleks af gamle, religiøse vaner bøje hans nakke svagt.

Men efter få dage var han fast, mandig og sikker på sin post.

Nej! Han kendte ikke pigen Salson. Han søgte ikke selskab med farvede. Kelsch løj. Følgelig havde han ikke truet hende på livet, som hun havde fortalt Kelsch. Kelsch løj.

Jeg lod Kelsch møde og forklare, hvorledes Sarah Salson var kommet til Kelsch i hans logi, i vild panik, tillige rasende, og havde bedt ham tage hende med, bort fra dette menneske, Reuter! Hun hvinede ved at måtte nævne hans navn. Han sugede hendes blod! Han sad hende som tænder i struben! Åh! Han tog hendes liv! Hun lovede Kelsch penge; hun havde en lille taske, fyldt med reichsmarksedler, det var Reuters penge, forstod han godt; hun havde taget dem, mens han sov. Hun vred sig i hysterisk skræk på gulvtæppet og kradsede sine gule flaskebryster til blods.

Kelsch gav os et godt billede af denne voldsomme kvinde, hvis barbariske skønhed havde lokket og ødelagt mænd, der var bedre end Kelsch. Han syntes ikke at kunne tænke på hende uden rædsel. Hans knæ rystede, og af den grund blev han

fastholdt som sigtet under sagen. Denne kvinde havde villet kvæle ham en aften: Hendes kræfter var umådelige. Han havde set hende slå sin knyttede hånd i et spejl, der viste et skævt billede af hendes ansigt. Og derefter var hendes raseri steget til en art krampe, og endelig sad hun stille, og jeg forestillede mig hende med det sorte hår udslået, som et krat voksende ud fra hendes olieglatte skuldre og smidige ryg, mens de store onyksøjne, i deres mælkehvide sø, kredsede om sig selv, og den røde tungespids krøb frem langs læberne, hvorledes hun krydsede armene forbi brysterne ned om sin lange midje og godtede sig over Kelsch, der stod i en krog og var bange. Kelsch fortalte dramatisk og med farver, strøg sit kunstnerhår fra panden og skævede hen efter Reuter.

Fængslede rystede på hovedet: Vidnet løj. Han kendte ikke Kelsch. Sarah Salson havde ganske vist haft ophold hos ham i tre døgn, han skulle ordne hendes kontrakt. Hun var rendt, det skidne dyr, fra ham med hans penge. Siden havde han ikke set hende. Nej! I Innsbruck havde han aldrig været før nu.

Kelsch flyttede sig forsigtigt for ham. Han trippede for at komme fra sagen. Han var parat til at tage sin forklaring i sig igen. Han stod og svedte, med fløjlsjakken flot åben for en snavset byronskjorte og et cinnoberrødt slips. Han begyndte at lyse i sigtedes favør.

Allerede Innsbruck er et fængsel. Det ligger i en gryde. Man ser over tagene en evig ismur: Appenninernes takkede fløje findes deroppe, hvor banen langsomt bliver borte i sneen. Det er det tristeste sted i Europa, fordi Italien er det så nær bag ved murene.

Dagligt førte vi Reuter lænket ud over fængslets galleri, hvor ståltrådsnet er udspændt som faldgarn i en cirkus, for dem der vil vove et spring ud over fængslets jernleitere.

Fangen gik slingrende, som en blind, med vagtmesteren, han stampede ved omdrejningerne forskrækket i fliserne og slog sin hårmanke bagover med hånden. Han kunne ikke forstå den modstand, der mødte ham. Han evnede ikke at underordne sig et cellesystem. Han stod og stirrede forundret efter tyvene, når de kolonnevis dreves til retten. Deres trætøfler kom klaprende langvejs fra, nærmere, så var flokken synlig omkring et hjørne med frostrøde, skrubbede håndled ud af kofteærmerne, med lange, grågustne halse ud af den ru arrestskjorte, hvis krave bar nummerstempel i tryksværte; de sladrede og fniste. De havde alle fængslets skidne ligfarve, selv den enkelte, finere synder, der uden flip, i diplomatfrakke, sjokkede duknakket agterud.

Denne klaprende lyd af træfodtøj på sten er fængslets lyd. Han lærte at kende fængslets lugt; den kommer fra skabscellerne, den minder om mus eller kaniner, eller om lugten fra en gammel kolonialkælder, hvor tomme sukkertønder og kaffesække ligger og rådner. Han passerede i cellegangen en række åbne døre af jernblik. Dér sad de prostituerede og ventede på at synes. Han sad en gang, en brandhed sommerdag, da vi manglede plads, i rad med dem i sit skab. Væggene var overkradsede med navne og tyvezinker, som han ikke forstod: de gjorde ham bedrøvet og ensom. Han læste et sted med sentimental, skrå kvindehånd: Her og i Himmerige – er vi alle lige. Og en prostitueret havde med sin hårnål tegnet i stor latinsk skrift: Dette lide vi for vort legemes skyld.

Kvinderne kom frem bag kæden, der holdt celledørene halvt åbne. De rakte hals for at se ham. Oh! Der var han. De nikkede, nogle sendte fingerkys. Reuter! Reuter! Du søde, du dejlige. De kendte ham fra gamle tider. De råbte deres navn til ham. Kan du ikke huske mig? Mig, Illona? Mig, Jascha? Lige over for ham, i en helt åben celle, sad en lille pige med gyldent pur om panden, hun havde krøllet håret samme dag med en griffel, hun varmede over arrestens gasblus. Hun passede på sig selv, hun var stamgæst og betroet. Hendes kostbare kniplingsliv stod åbent for brystet, sprængt i hægterne. Hun sad og viste ham sine tynde, korslagte ben under et broderet skørt. Hun havde trætøfler uden på gennembrudte silkestrømper.

Og pigebarnet med spindelvævshåret slubrede tøflerne af sig og listede bag vagtmesterens ryg tværs over arrestgangen hen til Reuter, ind i hans bur, så nær, at hun rørte den lænkede mands knæ med sine, cg hun så længe undersøgende på ham. Hendes øjnes iris var violette, store som druer. Hun stak tungen langt ud af munden, lod den rotere mellem læberne og gav sig til at valse for ham, først langsomt, kælent langsomt, under sagte fuglekvidderhvin, og dernæst vild cancan, fødderne op i hans næse, skørterne samlede til en svans bagpå. Hun lod sin mave rulle under det stramme skørt, det gurglede og skvulpede i hende, hendes bug lignede et krybende sneglehus. Hun fyldte kinderne med luft, hvinede og kastede sig med blanke pupiller og munden på vid gab ud over fliserne – med alle fire lemmer strakt fra hinanden.

Og det skralder fra alle cellerne, pigerne smider sig på gulvet og stikker læggen ud gennem dørsprækken, de klaprer tappenstreg med døre, bjæffer og glammer som små hunde, de

er gejle og gale af at sidde, nu slår kærligheden ud i dem, de må lufte alt det, de har siddet og samlet på. De skråler og synger; en enkelt hulker med hivende hostestød. Og alle bure rasler og ramler. Den gamle opsigtsvagt, hvis kæber bugner under skråen, så alle stubbe er rejst i børster, vender sig ikke om. Han kender lyden, den generer ikke ham. Der er et mildt bedstefader-udtryk i hans øjne. Ak ja, i tredive år, dag ud og dag ind, har han passet på disse gale tøse!

Skrålet bliver ved, vokser; den evige klapren som af jernbeslåede kistelåg går ind i en fast rytme. Helt ind i vestibulen, som cellegangen åbner sig ud i, fortsætter larmen sig. Tiggere og drankere, som er opsamlet på gaden, sidder der under bevogtning og venter på at vedtage deres bøde; de hænger slapt og omtåget på deres lange bænk med ansigtet nikkende ned mellem knæene. Femten store, blankknappede betjente er mødt som vidner. Gennem ovenlysruden vælter solen brutalt ned over de skidne subjekter; de ligner halvdrukne fluer, fangede på en tallerkenrand. Betjentene stønner og sveder, og de skutter sig under lyden fra de gale pigebørn, den evige skrålen, der stødes ud af cellegangen. Nu segner en ung, pukkelrygget stakkel ned på gulvet, ligger og fråder i krampe med syv hjælpsomme betjente bøjet over sig. Og en anden, en gammel tigger med et skæg som en visk hø, dukker sig og ligger fladt på gulvet. Varmen er som en uhyre, skident stinkende dyne, der af kraftige arme presses ned gennem rummet. Nu ser en betjent efter den gamle, ser, at hans ansigt er slukt, sunket sammen som aske, der er kold, han lægger hans hat under det rokkende hoved, men i det samme falder underkæben, og der flygter som et suk gennem salen. Alle ser på ham og tier, han er

på en gang blevet meget mindre. De flytter ham hen i en krog, hans ansigt bliver skjult af en frakke. Varmen er nu som en betændelse, en skrækkelig, øm buldenskab i luften, ingen vover at røre sig af angst for en ukendt pine. Men inde fra cellegangen kommer larmen som før, tykt og samlet i en stråle af kvindestemmer. Det er en Bloksbjerg-fest! Fra alle dørsprækker står nøgne arme strakt, pigerne har flået livene af sig og vifter med dem som faner, emmen af deres sved gør luften endnu tykkere. – –

Men Reuter kryber, dirrende af vrede og smerte, sammen på sit bræt. Han skærer tænder og bider sig i fingrene, der netop sætter ny hud. Han render panden imod den døve væg. Savspånerne bag blikpladerne tager lyden bort. Så giver han sig til at skrige, kaster sit tykke, mandlige brøl ud over kvindehylene. Det står på i flere timer, dette fængselsdelirium, det må til, det er et idelig tilbagevendende fænomen. Derfor tåles det.

Reuter lærte retsbygningens hvælvede korridorer at kende, de mange, lave døre inde under hvide krydsbuer; de førte til lokaler, som var hemmelige for ham. De var som et nyt forbud hver: Dér måtte han ikke komme. Det var værre end lænkerne. Der var isnende koldt, skønt luften var tyk af stank, af menneskers uddunstninger inde fra forhørssalene. Der står altid en fed os fra vidner, når de svedende, angste står for skranken og lyver. Alle organer slappes i disse anstalter af sten og jern; de ligner alle hverandre: Stiftelser, hospitaler og domhuse. Det samme, sure støv er fejet ind i krogene fra lørdag til lørdag, der er de samme sorte tavler med hvid skrift og numre over alle døre. Det er cellernes system.

Menneskelegemet henfalder herinde. Sjælen kommer under trykket af den store enhed og går over i rytme.

Vi, der lever der oppe, kommer på en sælsom vis til at elske fængslets luft. Vi fornemmer fængslernes store idé: *For almensikkerheden*. Vi bliver selv som en del af systemet. Vi får en jernring om vort hjerte. Det bliver stærkt. Vi lader intet stof beholde liv mellem vore hænder. Vor stil, vort sprog bliver logikkens klareste knaphed. Vi bliver i ordets stolteste forstand umenneskelige. – – –

Jeg begyndte, som altid, mine undersøgelser i periferien. Siden snævrede jeg kredsene ind. Jeg omgav fangen med kvinder. Det var hans verden, jeg kaldte ind om ham. Jeg stævnede dem fra alle egne, enhver, der kunne vidne om ham.

Jeg lod ham passere dem, når han førtes til retssalen. Dér sad de som genfærd og gloede på ham, alle de, han havde forrådt. Der sad blonde Meta fra Pommern, som han havde forladt i Lübeck, hvor hun sad tilbage, stum og hvid, med deres døde barn i sine arme; der var den skønne Anna Schmidts visne skygge, og en dag så han for skranken en kvinde, hentørret, med strenge, sammenvoksede øjenbryn, et ansigt som en sneugles, indfattet i diakonissedragtens hætte. Hun var rejst langvejs fra for at få sin hævn. Hun meddelte os med hviskestemme, tørt og sagligt de nøjagtige enkeltheder fra sit livs eneste, store nat. Hendes følelse for skam havde hospitalslugten for længst steriliseret.

Men Reuter så på hende og rystede på hovedet.

"Jeg kender hende ikke og ved ikke af, at jeg har set hende. Hvor skulle jeg kunne huske det? Hundreder af kvinder har

været mine. Hundreder!" Han hvæsede, han hostede af latter: "Det halvgamle fruentimmer! Nej!" De andre? Nej! Han erindrede dem ikke. De blev trukket forbi ham: Den og den – – Han havde solgt dem, handlet med dem? "Kunne være!" Lovet dem ægteskab? "Aldrig!" Rejst fra dem med deres sparepenge? "Løgn!"

Han slog sig for sit gorillabryst. Han stod bag sine tremmer med skrævende ben, i sin uhyre længde, omhængt med en tyk, blød ulster. Det røde skæg groede frit under ørnenæsen. Der stod røde totter ud af hans næsebor og øren. Og hans øjne gled kælende eller takserende over alt det hunkøn, der mødte op og vidnede. Han talte sin hjord. Jeg kunne se, at han søgte frem en efter en. De slog øjnene ned for ham, der var en egen, blødt snurrende klang i deres stemmer, når de måtte tale til ham. De smøg sig forsigtigt forbi ham.

Og en dag stod to blonde, purunge kvinder for skranken med de spinkle legemer snørt stramt i de skrigende blå spadseredragter, med mægtige strudsfjer vajende på de skråtsiddende hatte ud over det gule hår, ganske ens, blegnæbbede, med røde munde som ar – underligt afblomstrede munde. Og han nikkede og viste sine tænder: "Det er mine!" erklærede han. "Jeg kender dem. Det er Clara Isabella og hendes søster."

Han rev dem til sig efter hinanden. De bøjede sig ydmygt ind til ham.

Vi skilte dem straks, og han så grådigt efter dem. Hans kæber gik gumlende. Han sukkede: "Jo, jo!"

Men det syntes, at de havde fået aftalt et flugtforsøg. Den ældste af søstrene kom til mig og forrådte planen, hun

erklærede, at hun frygtede for sit liv, om han kom ud. Han havde betroet hendes søster en skjorteknap med en brillant, hvis værdi var tre tusinde gylden. Den skulle de gøre i penge, passe vagten, der førte ham gennem retsbygningens korridor, op og blænde betjentene ved at slynge dem et kræmmerhus med peber i øjnene – tage ham ved hånden og løbe – –

Vi meddelte arrestanten, at hans flugtplan var opdaget, og han fik da sit første anfald. Han rasede i sin celle, han søgte at kravle op over væggene som en flue. Han mærkede modstanden, men ville ikke tro sine hænder. Han sad fast! Det var aldrig hændt ham før i hans liv. Han begyndte for første gang at erkende. De første refleksioner dannede sig som en modstand inde fra, endnu pinligere end fængselsmurens.

Han snerrede modfalden ad vogteren; men når han passerede forhallen, hvor kvinderne ventede, rejste han endnu hovedet som deres herre.

Han begyndte at blive styg. Det gloede rødt og låddent hen over hans ansigts grå fængselskulør. Han kom til tider løbende i galop op over gangene, tungt, som en elefant, der er gal af brunst. Der kom noget obskønt og afskyeligt ind i hans ansigt. Det mandlige, der før havde bedåret, degenererede. Driften gik over i knudedannelser. Ja, fængslet var det rette middel mod den type handyr. Han var det kønslige geni i bur.

Kønnets genius nævner ingen; herom må der ties, hvis samfundet skal bestå. Derpå beror selve den sociale skam. Vi ved ganske stille om dem, disse slægtens udvalgte, vi kender, hver for sig, eksemplarer af dem, som vi hader, – vi alt for civiliserede mænd, – fordi de har magt over verden gennem deres kvinder. Disse mænd, der elskes af kvinderne, hader vi

nidsk fra drengeårene, da deres tidlige modenhed var os som en uudslettelig skam. Vi forfølger dem siden, hvor vi kan, og fryder os stille bag hånden, når vi ser dem knust, trods deres vældige manddom. Det er et had, som mellem sorthårede og røde.

Og det blev en sag for mig at udforske, hvad der har været mellem manden frem for alt mandligt køn: Joseph Reuter, og denne frygtelige kvinde, den brune megære, Sarah Salson. Det har i sin dybde været et stort og afgørende møde, et jævnbyrdigt stævne, indtil en af dem var knust. Og jeg ønskede at tvinge dette møde baglæns – tilbage for at se sagens bund.

En nat, da Reuter tumlede sig under sine voldsomme drømme, snorkende som en tyr, blev han pludselig vækket af et let fingertryk mod sine fortrukne skuldre. Drømmen slyngede ham midt ud på gulvet. Dér stod han, stirrende dumpt på vagtmesteren, som stod foran ham, alvorlig, med sin lygte som et ondt øje gloende ud fra bæltet og befalede ham at klæde sig på.

Han blev bundet for øjnene, belagt med håndjern; man kørte med ham en lang, lang tid. Derefter var der trapper, korridorer, filtdøre, der blødt ramte hans ryg. Han hørte glas klirre, sagte stemmer og skridt. En sød, snærende karbollugt var i rummet og tog vejret fra ham. Bindet blev løst.

Vi havde lagt Sarah Salson på et dissektionsbord, et langt, blikbeslået trug med afløbsrende ned til en rist, hvor små stykker kød, der lignede en fisks gælledele, svømmede i en smule blodvæske. Lagnet, der dækkede liget, blev løftet og foldet sammen over et læg i midten.

Vel! Retslægen ordnede sine pincetter og så spørgende på mig.

Fangen stod for sig selv, tæt op ad døren.

"Joseph Reuter!" sagde jeg og trådte frem. "Jeg opfordrer Dem til her for den dødes ansigt at sige sandheden."

Han flyttede sig imidlertid ikke. Et udtryk af gryende vanvid fordrejede hans træk. Jeg kunne høre ham skære tænder. Bange var han ikke, rystet var han ikke. Han var i raseri, i rabies, han ville ikke flytte sig.

"Slip ham," sagde jeg til vagtmesteren. "Han vil komme af sig selv. Det vil han. Han vil gå af sig selv."

Der var ganske lydløst. Ingen af os rørte sig. Der forløb fem minutter således; der hang et ur på dissektionsstuens hvidlakerede væg. Jeg fulgte viserens gang. Jeg vidste, at han ville komme. Og han kom. Langsomt og stille gik han frem og stod ved bordets hovedende.

"Løs ham!" sagde jeg. Håndjernene sprang klirrende af ham.

Han så derefter ned.

Ligets hoved havde været afskåret for at undergå præparation med formalin, det syntes som indgnedet med blyantstøv. Hænderne, der viste et par snitsår, ligeledes. Huden var stærkt rynket og skallede over knoerne som handsker. Munden var åben som hos et menneske, der er langt, langt borte i sine tanker. Panden var rolig, med stærkt spændt hud, ganske klar. Der var en dyb fred, der var selve dødens visdom over denne maske; den var som formet i kautsjuk. Øjnene var så tæt sammenknebne, at end ikke sprækkerne, næppe nok hulerne, var synlige. Halsen var i øvrigt med sejlgarn fastsyet til kroppen i lange risting. Dér blev døden rædselsfuld grotesk, for kroppen

var af en anden lød end ansigtet, lys, frisk som en teroses farve. Omkring sårene under venstre bryst var skrevet tuschlinjer.

Jeg trådte nær hen til fangen.

"Læg Deres hånd på den dødes pande og sig sandheden!"

Langsomt krøb hans hånd frem. Hans hoved bøjede sig ned over liget, dybere, blot to tommer fra hende. Han så hende ind i ansigtet og lagde nølende sin hånd på hendes pande.

Der var længe ganske stille, vore øjne var ufravendt rettet på fangen. Han tog ikke sin hånd til sig, hans hoved var bestandig bøjet. Der kom en lav hvisken fra hans læber, vi lyttede, men forstod ikke. Hans blik var endnu fast rettet på den dødes ansigt. Men dette havde mistet sin fred, var tvunget ind i en skæv trækning, som under enorm smerte.

Endelig løftede fangen sit ansigt, tungt, som fiskere trækker et vod op af søen og drager et lig med sig. Hans ansigt var ligesom større, forstærket i sin alvor, majestætisk næsten i sin sluttede vilje. Og der var i blikket som et gemme af dyb erfaring; alle træk var fredelige, munden roligt lukket. Han så ud som en, der har løst en gåde og ikke for nogen pris giver sin hemmelighed fra sig. Han havde løftet den op fra dybet, han gav den ikke fra sig. Nej!

Jeg talte til ham, han svarede ikke. Jeg kaldte ham morder. Han tav. Jeg foreholdt ham de få beviser, vi havde mod ham. Han tav. Intet glimt af erindring fremkaldte vi i hans øjne. Aldrig har han erindret fra nu til nu! Livet gik så let for, ham hidtil, da var det en overflødig ting for ham: at erindre. Ja, vi så dyrets uskyld i hans øjne. Hvad ville en ulv svare, om man beskyldte den for rovmord!

Jeg udholdt ikke mere denne venten. Den dødes åsyn lå og gabede midt i hårets sorte pøl, med sine træk sprængte, i et skrig, der aldrig fik lyd. Jeg trådte frem og slog lagenets flige over dette ansigt.

"Før fangen ud!" befalede jeg. Vi var syge af stanken, af uforløst spænding, nerveoprevne og rystede af det, vi havde set, alle – undtagen han. Det var, som om han ved dette møde havde befriet sig helt for det instinkt, der havde tvunget ham til at dræbe Sarah Salson.

I ti dage kæmpede jeg med ham for at vriste hans hemmelighed fra ham. Det var som at løbe mod et spejl. Han var ganske lukket for mig. Jeg lagde min vilje ud imod hans; jeg følte ikke en gang hans mod min. Der var ingen modstand mere, intet modtryk, alene døvhed, stumhed.

Men nogle måneder senere så jeg fangen i hans celle. Undersøgelsen var sluttet; men jeg blev hentet for at se ham. De sagde mig, at han var forandret; men jeg så straks, at hans liv blot var gledet videre ud ad den vej, det herefter måtte forløbe.

Han sad foroverbøjet og skrev med sine fingre i luften; han mumlede uafbrudt uden strubetone. Hans øjne var to vidtåbne linser; jeg forstod, at det for os usynlige spejlede sig i dem. Manden var vakt, – det forstod jeg – til sine drømme. Hans handlingsliv var endt, brudt mod fængselsmurene. *Han erindrede omsider!* Modstanden, der pludselig var bragt ind i hans liv, havde givet det baglæns retning. Drømmeerindringerne drog i svimlende tilbagefart forbi ham. Alle de gamle øjeblikke forbandt sig sagtens nu. Os kunne han ikke mere se; han var i en tidligere verden end vor, vi var endnu

ikke blevet til for ham. Vi kunne i fred lytte til hans ordstrøm og gætte os til dens mening.

Og jeg ville forfølge ham til det sidste, se ham, til han sad i sit livs yderste krog, den sidste, vi levnede ham. Jeg søgte at følge ham på hans sælsomme vej, baglæns, tilbage gennem årsagsrækken, hvoraf han var blevet den, han var. Men fjernere og fjernere gled han fra vor verden, ind i en sælsom uvirkelighed; han førtes bort fra os, skønt vi holdt ham fængslet.

Mens han så frem for sig, uforståeligt hviskende, mens hans hænder famlede ud i det tomme, så han uden tvivl rummet fyldt med kvinder, med pigebørns glatte og halvt bevidste ansigter og med deres forborgne stemmer. Vi så ham nikke og vinke til dem. Jeg tænker mig, at han mødte pigen fra Lübeck med deres døde barn i armene; han viftede hende til side og kaldte på andre ved navn. De fjerneste første fra drengeårene skød nu sagtens op som blege sværmere over hans himmel. Se, nu kom flokken af de første somres pigebørn hjemme i en lille by i Norden, lysklædte, med hverandre i hånden ned forbi havnen! De så stjålent efter ham! Ak! De blev så matte i deres knæ ved at se ham. Han tog kending af dem. Dér var den sekstenårs satan, med drivende rødme i sin hud, rektordatteren fra gymnasiet. Jo, jo. Hun havde lagt gymnasiets pengebeholdning på bunden af sin vadsæk, da hun løb bort med ham til Hamburg. Hvor hun lo, da hun viste ham den under linnedbunken og skreg til ham: "Det har jeg gjort for dig!" Men senere – ti døgn senere – da han var ved at gå fra hende, lå hun spændt i en bro på gulvet i hysterisk krampe. Hendes krop var stenhård, da han tog på hende. Da æklede kønnet ham

første gang, han blev bange og løb. – Fangen sad og rokkede og sukkede. Dér kom åbenbart et nyt ansigt. Han nævnede navne, ja, det var et punkt i hans sag, vi kendte. Nu huskede han: Venezuela, hvor han først havde truffet Clara Isabel og hendes søster, – Caracas, – og senere haciendaen, hvor han var som en fader, mild og venlig mod de to, næppe halvvoksne pigebørn, hvis moder var hans elskerinde, – til hun en nat blev skudt i sin seng af en af plantagens negre. Og han var rejst med de to piger med et artistselskab fra by til by i Syden. Ja, de var hans søstre, han vågede over dem, nidsk og påpasselig. Engang slog han en fransk jockey i manegen med skaftet af sin pisk, og manden døde om aftenen. Men i Syden straffes sligt ikke, deres juryer bekymrer sig kun om hestetyve. To gange slap pigerne fra ham, deres skræk for ham var til tider stærkere end deres ydmyge elskov. Men han tabte dem ikke af sigte, og de kom til ham igen. Han lod dem arbejde i deres artistfag, og han tog deres penge, men beskyttede dem og værnede om dem, til de var fuldvoksne. Først da gav han dem fri, men tog, som de, til Europa. Og endnu bestandig vovede de ikke at tage sig mænd af frygt for ham.

Og alle, alle de andre kvinder kom. Han sad og gjorde det vante, bløde strøg ned ad deres rygge; men de smuttede fra ham – nu. De ville ikke mere. De rystede på hovedet. Å nej! Der var et druknet udtryk i deres øjne, de vendte sig fra ham med et suk. Nej, de kunne jo ikke, det måtte han jo forstå. Hundreder, hundreder. – Også du! Kom kun, vær ikke bange for mig. De gnistrede fra alle kroge, men sprang som katte, når han kom. Han grundede. Der gik voldsomme trækninger gennem hans muskler; han ville forstå en ting. Hans tandægge skar mod

hinanden. Det ville ikke komme! Sorg, – sorg havde de voldt ham alle sammen!

Og endelig, i et blændende sekund, genså han hende, djævelen med de gule øjne i sit fordrejede kreolfjæs. Og på ny lurede hemmeligheden i hans øjne, indtil han, lidt efter lidt, lukkede dem og blev siddende stum, og lallede ikke mere. En forklaring fik vi heller ikke fra ham nu.

Fra den dag sank han gradvis. Hans pupiller reagerede ikke mere for lys, patellarreflekserne blev svage. Skægget groede op til hans øjne. Synet blev dårligt. Han fik en grøn skærm at gå med. Ingen fængselsdragt passede ham. De tynde håndled ragede langt ud af de gråstribede ærmer.

Hos os er fanger ikke pligtige at forklare, og vi lod ham i ro. Men månederne gik, vi søgte stadig materiale i oversøiske lande. Og imedens vandrede han i sin celle bestandig frem og tilbage de seks skridt, han havde tilbage her i verden. Hans tilbageblevne kraft tvang hans muskler i gang. Jeg så ham gennem gluggen blive stående som i forundring, når væggen var der. En dag så jeg ham sætte sig ned og briste i en slags brummende gråd, han slikkede sine tårer, der randt ned over hans fingre, de syntes at smage ham. Oftest sad han og tyggede et stykke gummi. Han blev fed og hans mave gyngede foran ham. Han plejede at hvile den på skranken, når han var i forhør, thi hans ben blev svage. Øjnene blev dårligere, der groede en hornet hinde over dem; han nægtede at stå op om morgenen; han lå dorsk i sin seng og pillede i sit skæg eller i sine væskende øjenkroge. Det var et gribende syn at se ham blive ledet gennem rettens gange; han kom slæbende i lasede morgensko, det ildrøde skæg nåede næsten hans lænkede hænder, og

papskærmen lå som et grønt visir ud over hans ansigt. Hans tænder brækkede, og vi fandt stumperne hængende i hans skæg.

Men hans kvinder forblev ham tro.

Daglig kom de to søstre og sad hos ham i en af fængslets korridorer. En på hver side af ham sad de, puttede sig ind til ham som små duer og klynkede ganske sagte. Også de havde syge øjne og bar mørktfarvede briller, deres ansigter med det svage og tåbelige udtryk om de højrøde munde lå dødningeblegt under det gule silkehår, som de opsmækkede strudsfjerhatte kronede. Han sad sløvt mellem de to ømt skælvende kvinder og skubbede morgenskoene af og på. De knugede hans store, snavsede hænder og børstede nu og da lidt skæl af hans frakkekrave. De hviskede altid, når vi talte til dem og så anstrengt på os gennem brillerne – –

Edsvorneretten frifandt ham for mord. Indicierne var graverende, men der savnedes et motiv. En jury fordrer stærke og komplicerede motiver til menneskelige handlinger. Den tror ikke på impulser, den fornægter de forbrydelser, der begås uden synlig bevæggrund.

Men i øvrigt blev Joseph Reuter dømt til fængsel i otte år.

Jeg så ham to år senere. Han var da anbragt i et af Østrigs kriminalasyler.

Han sad i sin celle med hænderne på sine knæ, let foroverbøjet, med hovedet rejst, vendt lige fremefter, ganske rolig, fuldstændig passiv og talte aldrig et ord.

Jeg sagde hans navn; han rørte sig ikke. Han havde glemt sit navn. Jeg så længe på ham, jeg kom ham ikke nærmere; jeg havde trængt ham til hans sidste krog, han åbnede sig ikke.

Hans ansigt var glatraget, stærkt misfarvet af gulsot; det var næsten smukt.

Venstre øje var lukket, og i det højre, der endnu vågede, rugede et udtryk af umenneskelig ensomhed.

Robinsonade

Dawen var nu så vidt:

Lyskanalen var indvendig beklædt med brædder, og disse ru flader gav god støtte, men Dawen mærkede, mens han arbejdede sig opad med albuer og knæ, at de snævrede sig mere, end han havde beregnet. Og pludselig sad han fast, kilet fast, med panden presset mod trækrudens isflade og en trang kiste spændt omkring skuldre og ryg; armene korslagte om de ømme ribben.

Denne flugtplan lod sig imidlertid ikke mere forandre. Ingen anden faldt ham i øvrigt ind. Og selve driften, som havde drevet ham denne vej opefter, hindrede ham i at vende om og lade sig falde – som det endnu var muligt – for at nå varmerørsledningen, hvorfra han var steget op langs korridorens væg.

Han følte sig en kvælning nær, som sad han kilet i denne skakt med pres inde i sig ud mod legemets vægge og med pres udefra mod sit skind. Og mens han så på den mægtige, sorte nat, der havde sat sig på isruden over hans ansigt, forestillede han sig, at han alligevel allerede var befriet og i behold. Hans sind, der var indstillet på flugt, foregreb bestandig øjeblikket. Og nu så han allerede sig selv ude over tagene, over gårde og gitre og de videre hindringer – løbe gennem gaderne – på vejen – på vejen – –

Men heller ikke nu løste han gåden: Hvor hans vej nu gik.

Der var nu en vis lille kreds, som nok ville modtage ham med en venlighed, der især var et udtryk for deres overordentlige

skræk ved at vide ham løs og i stand til at gøre dem megen fortræd. De ville vistnok gøre deres til, at han snarest forsvandt, om han nu meldte sig og stillede forlangender til tak for, at han havde holdt mund om deres sager i drøje, månedlange forhør. Sagtens – klokken var næppe over tre – opholdt de sig nu, som de plejede, meget komfortabelt i klublokalet ved Victoria, hvor utvivlsomt en vis stol ved kaminen stod tom for Dawen, – om han kom ind og søgte sin gamle præsidentplads og stillede forslag om nyt kompagniskab til et af de gamle, skønne projekter: Den nye husmæglerbørs i City eller starten af den længe påtænkte bank – uden kontorer, uden boxhvælvinger og uden fonds – til formidling af Balkan-papirer og udlån mod blankoveksler særlig i sydtyske småbyer.

Formodentlig var allerede disse planer i fuld gang, efter at det sidste foretagende var sprængt, væltet med et generalkrak, takket være en nærgående og ubestikkelig avis, og efter at status med meget omsvøb var opgjort af Hans Herlighed statsadvokaten. Glæde ville der næppe blive ved at se Dawen i klubbens lokaler, – ak, disse tæppebelagte gyldenlæders lokaler – hvor den lille faste forretningsklike sad og nu sagtens efter bestyrelsesrådet fordelte sig ved bridge- eller poker-bordene.

Om Dawen nu pludselig umeldt trådte ind:

Her er jeg, Dawen! Dawen, som I ofrede for at redde jeres eget skind, Dawen, som I solgte og svor til Helvede for skranken, og som havde hjerne nok og hjerte nok til at tie og til at kunne bære hele ruinen, hele vægten af krakket og af lovbruddet.

Å ja! *Det* var en vej, en direkte og hurtig vej ind gennem City!

Og så, mine venner: Betal! Udstyr mig, skaf mig pas og rejselejlighed. Betal, eller I er absolut og endelig ensstillede med mig.

Men Dawen forstod, her hvor han sad klemt mellem fire rå brædder, at dette ikke var vejen, og at han endnu ikke kendte sin vej, men måtte lade andre kræfter råde, – om han i øvrigt nogen sinde slap herfra.

Og da – pludselig havde legemet gjort sit værk, og han steg i vejret. Kisten gled af hans sider som en ham, og se: Isruden løftedes af hans pande. Rolig og i god behold stod han nu på skiferen af et svagt skrånende tag.

Natten forekom ham mættet af friskhed og duft som af tidligt forår, skønt sne dalede ned i store stjernefnug over hans hår, i hans øjenbryn, et knitrende safian under hans fødder, nu da han forsigtig gik frem over taget af hospitalets pavillon. Og da så han også klart mod det dunkle natlys af stadens gule lygteskær, der tilbagestråledes fra en himmel tung af sne, at kastanjernes kviste bar fingertykke og begsorte knopper, hvorfra snekornene dirrende krøb ned i blanke tø-dråber. Og han huskede på april. Ja, det var april! Efter de tre gange 30 neglemærker i cellens kalkvæg måtte det være april.

Det sneede. Et hvidklædt forår, et tindrende sne-forår ventede ham; det var en dyb, dyb modsætning i sig selv: en hed kulde, en sneklædt vår! Ja, friheden, grøn bag det hvide, hed bag sneen! Han udrakte begge sine hænder og lod dem drikke de faldende fnug, og han følte deres kulde som brænden.

Men en lyd skræmte ham, splittede de storhedstanker, de hede drømme, der med befrielsen havde fået luft igen for en stund. Slæbende skridt over brosten. En vagtmand kom frem af

smøgen bag om hospitalets pavilloner. Nu gik han runden ned forbi observand-cellerne. Tre gange rundt om bygningen. Se, hvor hans lygtes bulldogøje lyste fra bæltet! Nu op over stentrinnene, ind igennem korridoren. Han var forbi – med sit ildøje og sit alt for dagligvante ansvar. Det blev hans sag at aflægge rapport, når stuegangen nåede til arrestanternes afdeling. Intet set! Intet hørt!

Dawen lod sig glide ned over pavillonens tag. Haserne ud over tagrenden! En vridning af hoften, og han hang i zinkkanten med hænderne. To alen at falde, og han lod sig falde.

Der var dyb skygge i krogen, hvor han faldt, en løngang af mulm ind langs muren. Kasserne, som han på de daglige gårdture havde set, var på deres plads. Nu muren – på trods af pigtråd og sømspidser. Herefter, vidste han, var han ikke orienteret.

Fra murens kant, hvor han hang over haser og ved håndgreb, kunne han se ud over et areal, formløst, øjensynlig kuperet og af stor udstrækning. Skyggerne lå som sorte pøle mellem de knudrede masser, hvis toppe bar hætter af sne.

Og da, på en gang, krummede en overvældende rædsel ham fjederagtig i knæ, og lidt efter, da kræfterne resulterede og fik luft, sprang han.

Han balancerede over brædder, var pludselig knædybt i en grube, vadede i et kaos af jernaffald: tøndebånd, der som rævesakse slog om hans ankler, jernrivetænder, der snappede i hans sko.

Og derefter opstod lidt efter lidt ud af denne kvalmende nat, der fyldte hans mund med besk væske, en sagte knurrende lyd,

som pludselig skraldende og rivende brød ud. Ganske nær: en glammen af mange hunde. Hele mulmet gøede, en jamren og varslen af en usynlig meute. Hallo! Hallo! De havde lugtet ham, sporet ham, set ham!

I løbet af tidløse øjeblikke var pladshundenes stinkende og lådne kroppe inde på ham.

Han var vild, ligemand med hundene, skind og klør, stinkende dyr som de, og med en fnysen plantede han sine fingre dybt ind i en svedfugtig dyrepels, følte fråde flyde om knoerne; dyrets rådne ånde ramte hans sanser som noget kendt og noget længe ventet. Et hug af tænder bed hans venstre læg. Nu hylede et andet bæstie bag ham for et overlegent spark. Men det, han havde i struben, segnede baglæns om med ham i sin favn.

Og da – himlen stod så mild og fredelig deroppe – dens mørke skjulte ham kammeratligt, den gode nathimmel! Hvor var natten og mulmet ikke godt! Da – tav dyret under ham og krøb, en ru slimet tunge lagde hede slik ned over hans hænder. Kendte dyret ham nu – endelig? Kendte de ham, godkendte ham, ligesom nattens mulm tog ham for god som et af sine børn?

Ja, hunden – nu var der kun én – lå stille for hans fødder, slikkede hans sko og klynkede ganske småt. Da løftede han sine hænder, og uden bevidsthed velsignede hans hud og muskler natten, dette sneforårs dybe nat, hvis lådne bund nu smøg sig ydmygt mod hans knæ, hvis himmel åbnede sin grænseløse frihed for hans blik. Og i et sidste glimt følte han glorien som en usynlig corona omstråle sig, han følte sin ensomhed her i natten som en heroisk dåd.

Men da på ny vendte hans sind sin mørkere skive forrest, frygtens og forfølgelsens forestillinger var fremme og herskede. Og vanviddet rev ham op, satte ham i seje dyrespring rundt og rundt på den udstrakte tømmerplads. Han smøg sig uden om skure og stabler, han følte sig i et nu som båret af store, tunge bølgedrag, han gjorde ikke mere modstand mod således at fare. Og straks efter følte han sig trukket gennem en snæver åbning i bræddeværket, hans flugtdrift havde sagtens fundet den på egen hånd, først nu så han og sluttede, at der var en vej ud. – –

Der fo'r en enlig skygge gennem lange, kanalsnævre forstadsgader; han kendte skyggen som sin egen, den løb foran ham og gjorde sig længst midt imellem gadelygterne, men rullede sig sammen og gemte sig inde under hans fodsåler, når han kom i lys. Den sinkede ham, ligesom spændte ben for ham, for så på ny at kile forrest, ansporende, uindhentelig som paceren på en rendebane. Han var på det vildende hav, tusinde mile fra beboede egne, om bord på sit skib, båret af lange dønninger ind mod et ukendt land.

Det sted, hvor Dawen vågnede, viste sig for ham fuldkommen grønt. Sneen var smeltet under ham og i en oval af hans legemes længde omkring ham. Han hvilede på en vårgrøn græs-ø. Og under hans fingre knitrede endnu de tøende isskorper, der var sunket ned om stråenes fod.

Og han så, at han var strandet i en fuldstændig øde og forladt egn: vide snespættede fælleder, delte ved få gærder, gennemstregede af vandboblende grøfter. Hist og her lå vrag af skure og murbrokker, som var en by en gang strandet på denne kyst og dens knogler blegede af vejret.

Timevis fulgte han lunerne, der drev ham ud over disse urørte terræner. Fjernt ude i syd så han stadens skårede konturer: Londons pakninger af huse, dens tusinde spir, dens knuder og kamme: Shoreditchs grumsede sump, der skrånede opad mod Bethnal Green, gasværkernes sorte cylindre i nord, alle disse frygtelige husmasser, der gror af Londons øst, blot skilte ved kloakker. Og øverst over London, i ring helt rundt om denne arena, Londons krone af rustrød røg.

Fra London var han endelig udstødt, om end han sagtens var ønsket tilbage og efterlyst på hundrede plakatsøjler.

Dawen begyndte at indrette sig på sin nye levefod med ro og uden resignation, som en skibbruden på en ø, der aldrig søges af skibe.

Her var et terræn bevokset med mandshøje pile. Stier efter tidligere vandrere smøg sig ind, og han fulgte en af disse stier. Og snart fandt han en rede for natten i et hug i buskene, på et leje af kvas og ris af pilen, der fjedrede ham tilbage i dvale, hvor sulten alligevel gjorde sig følelig gennem en rus af sygelige drømme. – –

Alle forestillinger fra fængselstiden var trådt tilbage, og han var absolut i plan med sine omgivelser. Han var vågnet meget sulten, men i øvrigt veltilpas, opvarmet af mild sol, og lå nu halvt lyttende til den vældende fuglekvidren, der med morgenen var opstået fra pilekrattets tusinde reder.

Han forstod, at den plads, han havde valgt sig, var beboet. Der lå et næsten nyt uldtæppe, et spritapparat skjult under tæppet og en blikkasse. Den indeholdt beskøjter og et stykke ost.

Da han havde spist, begyndte han at lægge råd op, men savnede materiale og nåede foreløbig ikke noget resultat. Imidlertid: her var sikkert og intet andet sted syntes ham sikkert. Han havde også fundet tobak; han havde ikke pibe, men opdagede, at tobak lader sig tygge med ikke ringe udbytte.

Endnu formede sig ingen beslutning, ud over det at blive siddende her på hug på et knippe kviste. Og da blev han forstyrret.

Det havde knækket et par gange i grenene bag ham. Og pludselig stødte det igennem, en stor dunkel form, der sank ned ved hans side, og en dump blæsebælglyd gik hæst ud fra en stor rød flab med udhængende tunge og hvide rovtænder. Han rakte hånden ud og kendte hundens lodne og varme pels. Den lå og så op på ham med kløgtige øjne, ganske tillidsfuld, hengiven; og hurtigt begravede han sine hænder i pelsen bag de spidse øren, grebet af en grådfyldt sentimentalitet: Et levende væsen kom til ham uden frygt! Han følte et nøje forbund mellem sig og livet, med alt varmt og organisk. Dyrets fugtige snude, der lå i hans hånd, den varme høluft af dens pels indgød ham en vidunderlig ro.

Hunden lå ganske rolig, logrende med sin tunge buskehale, hvæsende efter løb; han strøg den igen og igen, og derefter opdagede han ansigtet af en mand, der stod i buskene.

Det var et skægløst, ungt, men medtaget ansigt med meget udhængende øjne og en svag, halvt åben mund; det kiggede på ham fra sit skjul bag grenene.

Han skimtede lidt af dragten, der tydede på vagabond, som hans egen allerede, denne jakke, der er rustrød, efter farven er udtrukket, underlig kreppet af regn, men ansigtet, der bar en

hårfylde bleget som en solsveden græstørv, forekom ham som noget fuldkommen nyt, forbavsende og uforståeligt.

Udtrykkene passerede over dets flade ganske krampagtig, lynsnart efter hverandre, som skyer glider over et landskab, rent mekaniske indstillinger af mundens linjer, af pupillens retning og styrke, pandens vidtløftige rynkninger: Først overraskelse, så skræk, dyb og ganske lammende angst, pludselig glæde, en vridning af munden til et smil, så mistro; og langsomt kom manden frem, skiftende i holdning fra trussel til velkomst.

Dawen nikkede og smilede: "God ven," sagde han og gentog det.

Den anden svarede ikke. Læberne gabede tragtformet, viste derved ikke tænderne, ikke tungen. Alligevel forekom han ikke Dawen hæslig. "Sæt Dem her," sagde han og gjorde plads.

Den anden bøjede sig i knæ, der kom et toneløst stød fra hans strube, og Dawen så, at han ikke kunne tale.

Han bøjede derfor ansigtet frem og gav det et stærkt markeret udtryk af venlighed. Og uden lyd formede han med læberne ordet: "Kammerat."

Den døvstumme satte sig ned ved hans knæ, men uden for uldtæppet, og Dawen forstod da, at denne mand var hjemme her og han selv gæst. – Denne døvstumme forestillede sig ved et navn, han formede med læberne og ganen; det lød omtrent som Thomas, men hver konsonant vibrerede som en guitartone, og også vokallyden syntes af en ganske instrumental oprindelse, som af stemt metal. Hans hele fysiognomi inddroges under arbejdet på at forme dette eller de andre fem og fyrretyve ord, han havde lært åringer tilbage efter en eller anden talemetode. Kinderne tog luft som blæsebælge og forsynede struben; blikket

dykkede tilbage i en forestillingsverden, hvor et par snese navne skulle gøre tjeneste for de flere hundrede ting, han alligevel navnløst kendte; tunge og læber spillede over de indøvede stillinger, indtil slimhinder og rumforhold i organerne meldte tilpas; så lod han luften udstrømme af struben; og på ansigtet, der lyttede ham i møde, kunne han dernæst læse, at en lyd var befriet og forbindelse sluttet. Ja, han var forstået! Der var et nik, et fastere lys, en tilfredsstillet farve i den lyttendes pupil.

Th-o-m-as-s-s. – Ja!

Stavelsens udlyd lod han synge meget længe, en energisk svingende konsonant; han vovede ikke at fjerne tungen, der svirrende hang oppe mod fortænderne, før han var vis på, at al luft var afgået af sin kilde.

Og af hele hans væsen, som en bølge fra hans ganske legeme, et strøg af hans hud ud over den lyttendes hud, gik en strøm, en fast søjle af følelse, ud for at møde – eller ikke møde – gengæld. Han ville forstås, netop som han selv havde det inden i sig: at han nu var bange eller glad eller blot fyldt af håb. At være i selskab gjorde i dette øjeblik inderlig ondt. Og han måtte befri sig for denne smerte ved disse vanskelige midler, den vredne mundstilling og luften, han opsamlede. Så var alt godt, han sukkede og sank sammen.

Men nu da han fornam, at han var besvaret, at han var modtaget, ramte det ham overvældende, han vaklede som en drukken og sank sammen i fuldstændig udmattelse.

Og Dawen iagttog ham med nysgerrigt og velvilligt humør, som han sad dér på hug og sagtens tumlede med de fattige drømme, der lydløst bevægede ham.

Disse drømme, der hentedes af syn- og hudsans alene: pilegrenenes rad sagtens. Se: Han havde flettet dem til et kurvetag hen over deres hoveder – det så han altså, og fuglene, der slog ud lige forbi hans kinder. Havde han navne til dem? Eller var disse fire-fem forskellige fuglearter for ham blot billeder af uens bevægelse og farve? Og så presset af de smidige vidjer mod hans knæ, strøget af de flossede ærmer om hans håndled. Var det hans verdenskreds? Hans begrænsede univers, som hver en af os har sit – med yderpunkter af kulde og hede, hårdhed og blødhed.

Dawen lænede sig tilbage på risbunken med hænderne under sin nakke. Han smilede op mod den fuldstændig blå himmel. Han var intet mindre og intet mere end tilfreds.

Den døvstumme gik hver aften ud for at proviantere. Det skete rimeligvis på et aldeles bestemt klokkeslæt, men de havde jo ikke ure. Når en bestemt tusmørkegrad var nået, rejste Thomas sig lydløst, udstrakte hånden, og den store hund lagde øjeblikkelig underkæben ned på hans hånd, idet den fulgte ham tæt op mod hans knæ.

Dawen lod ham rolig gå. De vekslede ikke engang blik, når den døvstumme fjernede sig. Dawen tænkte ikke dybere over, hvorledes disse furageringer gik for sig. Han var på den tid optaget af visse rørelser i sin intime verdenskreds. Dér bevægede sig nu kræfter, der krævede uhindret forløb. Noget var ved at arbejde sig frem, det var som en vækst, og han ville have fred. Han lod føden komme til sig som manna.

Thomas bragte den hjem, når det var aldeles mørkt. Den bestod i reglen af kiks; de bragtes i blikkasser med et af de kendte mærker, eller i halvsække. Desuden bragte Thomas majs,

som han knuste mellem to sten og kogte til grød eller vælling over spritflammen. Noget senere bragte han kartofler hjem og forskellige roer samt salat, som han forstod at rense og tilberede.

Dawen spiste uden særlig taknemmelighed. Ernæringen havde ingen sinde været noget vigtigt kapitel for ham, og nu da føden – som hidtil – bragtes gratis ind til hans rækkevidde, anvendte han ikke synderlig overvejelse på den sag. Hans krop meldte ingen nød, og han beholdt fred med sin appetit. Han kunne sidde her i bekvemme grublerier dagen igennem, med behaget af en jævn udvikling i sin sjæl; som velværet ved at fordøje næring eller udskille gifte – således føltes dette behag.

For den døvstumme var det at ernæres en voldsom proces. Han lod Dawen spise først, ventede sky og ydmyg indtil Dawen havde spist, hvad han havde valgt sig. Men derefter tog han med begge hænder det levnede, bortfjernede sig og åd det op et steds, hvor han var uset. Ligesom dyr gemte han ikke, han fortærede, hvad han havde, thi han havde ingen bevidsthedsform for det varige. Uden forbavselse hilste han hver ny dag, men når han ved aften overlod sig til den afmagt, der gjorde det mørkt for hans øjne og hans krop behagelig tung og rolig, forestillede han sig ingenlunde, at det engang igen ville blive lyst, at han nogen sinde igen skulle ud og røre sig og skaffe føde.

Dawen lod sig villigt oplære til dette liv i buskene: Dagen igennem i skjul og ly af dette krat af pil, der strækker sig over et terræn af mange acres. Lyset faldt med vidunderlig blidhed gennem hyttens grønne fletværk. Det gød sig over hans hud med undergørende stråler, hvor alle solens skadelige giftpile var

holdt ude. Det tillod den absolutte hvile, legeme og sind sattes i langsomme og fine svingninger, hvor energien kunne afløbe uden at melde sig ved brand og svien af utålmodighed. – –

Krattet var beboet af omtrent hundrede vilde eller forvildede mænd, hvoraf nogle havde deres kvinder med sig.

Når det skumrede, kunne den døvstumme fornemme dem, og Dawen kunne høre dem liste inde i de snævre veksler, de på vildts vis havde brudt igennem tykningerne. Sjældent kom nogen så nær, at de lod sig skelne, men ofte fandt de om morgenen fodaftryk i slammen ganske nær ved deres egen hule. Nu og da så de også en enlig skygge, som tegnede sig fuldstændig sort igennem tusmørket, stå skildvagt ved udkanten af en veksel.

Dawen tænkte, at de var kommet herud ved foråret – som han. Fra Shoreditchs baggyder, fra de underjordiske brønde, som rotter fra kloaker, nu da vinteren er forbi. For nylig var den gamle *Jago* sprængt, en hovedåre brudt gennem Whitechapels bageste jungle, – og Dawen vidste en del om dette foretagende. Da var alt vildt flygtet ud i yderkredsene, fordi der blev rydninger, dér hvor før var tæt, og hvor de havde haft deres reder siden umindelig tid i fred.

Det er ikke apacher, ikke rovdygtige fribyttere, der lever herude, det er et lavt, lavt buskmandsfolk, den laveste af Londons stammer, de lever her lavt over jorden, klamrende sig til den som mos og svamp.

Dawen så dem ingen sinde på nært hold. Deres listen inde i stierne, deres hosten til hverandre, når de mødtes, den kaglende lyd, når de samledes i deres reder og pludrede, fyldte hans dage med urtidsdrømme, og han følte sig ikke ulykkelig

derved. Til tider hørte han dem samles i klubber på højst femten-tyve individer; og deres monotone corroborri-sange, dæmpede under en sordine af frygt, nåede så hans øren, når han lyttede.

Til tider blev disse familier eller småstammer grebet af panik eller endog af raseri. De kunne i klynger bryde gennem buskene i brølende amok, nedtrampende alt, hvad de traf på.

Det var mest ud på sommeren, når tordenbyger trak op over London, og store lumske skyer med revnefærdige poser svulmede sværere og sværere ned over buskene, at disse chok kunne opstå. Og fra deres veksel kunne Dawen se dem, mænd og kvinder løbe ud over Greenroad fælled i lange rader for at genne kvæget.

Dette kvæg, som ukendte ejere fra Londons besidderklasse lod græsse på Greenroad fælleder, syntes mod sommerens komme at føle sig fri. Tøjrløse, med sænkede horn og oprakte haler galoperede de hordevis over deres genvundne prærie. Deres brøl gik som signaler ud over de vide arealer, og flokkene samledes om de fede græsningssteder; de kæmpede og delte sig, lod deres luner forenes, de følte deres masse, at de var *hjorden*, og at dette græs og disse flader var hjordens ret.

Vagabonderne plejede at snige sig ind under køerne, når de i sommernætterne stod og døsede. De tog deres mælk fra dem, de malkede dem i de hule hænder eller i deres hatte og drak ud på stedet. Men nu vågnede deres jagtlyst, og i lange kæder jog de kvæget ud over fællederne med hujen og råb, med klapren af træstykker. Det hændte, at et kreatur gjorde omkring og tog en mand på sine horn.

Således levede mennesker og kvæg vildt herude i godt humør, velmættede, og fornøjede sig ved somren over fælleder og busk.

Men over krattet hang bestandig en hemmelig og uklar frygt som en skygge inde fra staden, der aldrig tillod absolut sorgløshed.

Frygten for politi! Det kunne være dér ved nat eller dag, i kolonne eller kæde, aldrig under halvhundrede mand, altid uvarslede og førtes med kraft og med den velkendte taktik, der altid følges på razziaer: politivognen bagest i reserven, snigpatruljer ud i fronten, derefter chok af hovedstyrken, hvorved to konstabler går mod én vagabond og driver ham gennem stierne ned mod politivognen. Thomas delte denne frygt med de andre. Han forbandt ingen forestillinger med politi ud over, at det var noget ondt, der kom midt om natten som frygt og panik over krattet!

Dawen og Thomas oplevede en af disse razziaer.

Allerede aftenen lovede ondt. Den var bælgmørk, skønt august ikke var forbi, en sort tyvenat uden stjerner. Senere ruskregn. De hørte vagabondernes kendte signaler: Alt roligt! De hyllede sig i deres tæpper, men Dawen blev da opmærksom på, at deres hund ikke sov, men lå med rejste øren, vagtsom og tydelig angst. Pelsen var svedklam, øjnene lyste metallisk, den ville ikke sove og peb, da Thomas med et næveslag trykkede den ned.

Dawen vågnede, efter at have sovet tungt, ved en lyd som klokkeklemten. Og samtidig ramte et slag ham i ansigtet; grus fra en støvlehæl sprøjtede ham i øjnene, og han hørte manden, der havde trådt på ham, bryde gennem grenene, råbe og bande og knække grene for at komme frem, hvor der var allertykkest.

Nu sad han sagtens fast. Thomas sov dumpt, og Dawen ruskede i ham.

Thomas sprang straks op og sagde, at der var politi, han mestrede det ord til fuldkommenhed. Politi!

Lidt efter kunne de skimte lygterne, gule og gloende lys, der klippede forbi grenenettet. Hunden havde rejst sig, stod med halen oprakt, med ram svedlugt ud fra sin pels. Og i næste nu var den i slagsmål med en anden hund.

Politihundene, store, grå bulldogger, gennemstøvede med snuden lavt krattet, og konstablerne var i deres følge. Et skingrende kvindehvin fo'r ud fra tykningen, og i dette øjeblik blev det lyst fra en lygte, der sad i bæltet på en mand. Han kom krybende gennem vekslen, og han holdt ved armen en svær, grånet kvinde med flåede klæder og blomsterløs stråhat. De tumlede sig i kamp, rullede omkuld, og i et nu blev det bælgmørkt.

Store bylte væltede nu foran knæene af dem. Dawen fik fat i pelsen på sin hund, sled i den, men den var tung af et andet legeme, der hang ved. Han fik et knivshug over knoerne, vendte sig, tog for sig og kunne føle et ansigt nær ved sin hage. Vidste ikke, om det nu var Thomas; ansigtet holdt sig imidlertid roligt for strøget af hans hånd. Det var altså kammeraten. Hans hånd var pludselig våd og klæbrig af blod, der sivede mellem fingrene.

De var nu næppe mere ved deres rede, for regnen øsede ned over dem. Men førend de var orienterede, var de midt inde i et slagsmål.

De kunne intet se, men de følte uniformer og metalknapper under deres hænder.

Hallo! Hvem der! Slip for Satan! To-tre slag af en knippel på en hultdrønende krop.

Der var åbenbart mange andre med foruden politiet, skuldre og rygge, der væltede op mod dem. Dawen mærkede, som sprang et halsjern bag om hans øren og krave.

Han lagde sin vægt forover, og i det samme fik hans højre hånd tag med tre fingre ind i en mund, der straks bed til. Han følte vægten af dette hoved – som holdt han en hjelm eller en casque med tre fingre under den skarpe jernkant; han vred hånden rundt og slap taget. I det samme var han selv fri.

Stod med armene roterende i tomt rum og råbte ud af struben – lange ru toner –: Ho! Ho! Hans stemme deltog i det fortvivlede ulvekor, der stod over krattet. Ho-ho!

Der var nu bleven ganske stille omkring ham. Kamplarmen var på afstand. Han lå på knæ med hænderne begravede i den slæmmede grund, og gennem busken, der blev tynd nede om roden, kunne han skimte lystågen af staden bag ved fællederne; og nærmere ved: politivognens to lanterner. Hen imod vognen kom vandrende andre lys, to og to så langt fra hinanden, som en bagbunden mand er bred.

Dawen og den døvstumme mødtes først næste eftermiddag. Thomas havde hunden hos sig; den blødte lyserødt fra næsen efter et stavhug. Krattet var stille nu. Det var ryddet, og aftenen kom uden de vante signaler og lejrsange. – – –

Dawen plejede mod solnedgang efter måltidet at tale til den døvstumme, der sad på hug foran ham og søgte at forstå disse uvante mundstillinger.

Dawen tænkte ikke over den sag: om han blev forstået; hans tanker beskrev deres evige spiraler inden for den

halvtformørkede verdenskreds, der endnu var tilbage af hans sjæl, og de krævede ikke besvarelse udefra.

I tungt arbejdende drømme erindrede han endnu sine tidligere dage, da han levede i velstand og havde sit kontor i City, da han en kort tid var centret i en af disse ringe, der havde spændt sig om en forretningsgren. Han kunne endnu sidde og repetere de formidable planer, der den gang var lagte, de dyre projekter, der en gang blev pustede op med luft og sendt ud under skrål og alarm. Indtil krakket kom, og han alene af kompagniet var blevet hængende, gjort ansvarlig på alles vegne.

Raseriet bælgede ud af ham i sidste bitre trækninger.

Han, der var den eneste, som havde troet på sagen, som kunne have tumlet den, om de rådsnare forrædere ikke havde sagt sig fra i tide!

Å, den sag var såre ligegyldig nu. Han havde begrænset sin eksistensform nu. Tåbeligt, at han ikke havde set det rigtige deri lidt før. Der hører et minimum til for at leve. Der gives ikke så lav en levefod, at den ikke er mulig.

Han mønstrede endnu sine gamle planer, en efter en, og kasserede dem. De var unødvendige. Det var såre lidet af livet, der var strengt nødvendigt; men hver én derude stræbte at gøre livet så kompliceret som muligt.

Han tænkte med smil på disse gode venner, der først havde forrådt ham på egne vegne og siden på fagets vegne søgt at redde ham fra fængslet over i et hospital. Han hilste på dem én efter én, denne bande af gentlemen: Nicholsons stramme gammelmandsansigt, Maxtons tilsyneladende godtroenhed. Sagtens fortsatte de nu forretningen på kontoret i City, disponerede og forvaltede, anlagde og udstykkede. Ja og

sagtens blev de ved at bygge, fortsatte med at svindle sig til nye huse, nye gader og alléer, karré og kompleks på stadens tålmodige terræner. Fremmede penge var altid villige for byggebaronerne. Herinde og derude lå deres kort, tværs hen gennem krattet var en avenue projekteret. Og i tanken gennemgik Dawen hint kostelige anlæg, da de på papiret havde udstykket fælleder og disse rå area-fond, uden garanti, alene med et flovt håb om kommunal koncession.

Han fortalte og beskrev disse ting for den døvstumme mand, der teglrød som en sioux, klædt i brogede trævler, sad foran ham og røg og fulgte hans tale med sympati og tilfredshed. Dawen udviklede disse meget indviklede projekter et efter et og påviste deres unødvendighed. Her skulle gå en vej, her ligge en kirke, dér en gærfabrik.

Vi udstykkede krattet! Alle hulerne skal gøres i fem etager, alle vore stier skal asfalteres.

Indtil hans sind forstummede i uklare syner, der vævede sig ind i de skiftende faser af dag og nat.

Mindre og mindre følte han sig fjernet fra den døvstumme mand, denne for evigt tavse fælle, hvis blik hvilede på ham med troskab, fyldte ham med en tillid og en fortrolighed, der ikke behøvede et sprog og ingen organer for at forstås.

Men ud imod septembers slutning hændte det, at Thomas, den døvstumme, blev urolig.

Dawen var på den tid noget optaget af et sår på venstre hånd, der var begyndt at brænde. Han erindrede ikke mere, hvorledes det var opstået, og selve smerten forskrækkede ham ikke. Han havde anlagt sit sind på ikke mere at lide. Men nu begyndte en sviende brand at brede sig over håndled og arm, en mild og god

svaghed dyssede hans sanser i drømme, der varede ud over natten og mere og mere fik selvstændig betydning, drømme, der lovede. – Han nikkede alvorlig og lagde sig tilbage for at bie.

Den døvstumme gik ofte og blev lang tid borte. Var han hjemme, sad han med hagen på sine knæ og stirrede ind mod den evige røgkåbe, hvori staden var dulgt.

Han mødte ikke mere Dawens blik, aftenerne var nu kolde, nætterne bidende og våde. Krattets fugle var draget mod syd.

En aften gik den døvstumme, hurtigt uden at vende sig, og han kom ikke igen.

Dawen ventede på ham i to døgn. Branden havde nu nået hans skulder. Han følte ikke sult, det var, som om en behagelig forøgelse af hans legemstyngde mættede ham. Han ventede.

På den tredje aften kom den store hund løbende, forsulten, forvildet; åbenbart forstod den ikke delingen af den eneste magt, den anerkendte, og søgte derfor at dele sig selv. Dawen rejste sig da, knugede hånden fast i dens pels og lod hunden føre.

Å ja! Ja, nu huskede han længslen i den døvstummes øjne, længslen, der var kommet i følge med frygt, nu da vinteren var nær. Nysgerrig og uden ængstelse lod han dyret lede.

En politimand gik nogle skridt efter denne udtærede mand, der støttet til en hund gik op gennem Østens krogede passager. Men han er alt for vant til sære syn og faldt tilbage til sin post i skilderhuset, hvor han kunne stå i en lun kappe.

Dawen var inde i Shoreditchs gyder, sorte og osende pøle, Londons slum, der gabede med sorte porte ind til baggader, dunkle, dunkle korridorer, myldrende af mandfolk i sluttede bander og af ledige skøger. Lave gange, smøger og skumle

gårde mellem usle værksteder. Jøder og polakker sad i båse mellem dynger af stinkende gamle klæder. Et sted vadede de over et uhyre lager af mugnende læderfodtøj. En skummel bagtrappe, en uhøvlet dør, der sprang op.

Thomas sad i et lavt rum i halvlys af en lav bliklampe i selskab med syv mennesker, hvoraf tre ganske unge kvinder. De vendte alle syv deres slunkne og stupide, underligt blegsvampede ansigter mod den kommende. Ingen af dem talte. Deres hænder løftede sig med vibrerende fingre og sank ned. Thomas bøjede hovedet over sit skoflikkerarbejde, så ikke mere op. Hans ryg var krum som selve skammen. Dawen havde taget plads på en bænk. Han så undrende på disse døvstumme, der var vendt hjem. Rummet syntes et værksted fuldt af råt læder og læster og skomagerborde.

De syv mennesker vendte ikke senere blikket mod ham.

Hunden havde lydløst lagt sig ned på en ulden pjalt ved Thomas fødder. Lyden af dens hale, der rytmisk bankede gulvet – –

Dawen blev stående med hånden støttet mod bordet, ventende, bøjet på betlervis.

Pludselig følte rappe, energiske skridt på trappen. Og en lammende skræk sprang i præcis ens udtryk frem på de syv ansigter. Thomas udstrakte hænderne. Hans mund åbnede sin tragt for at tale: "G-g-gå!" Han vinkede fortvivlet med hånden: "Gå!"

En gammel rødskægget mand var trådt ind. Han bar et sølvemblem i kraveopslaget. De døvstumme dukkede sig, krøb som hunde. Denne mand begyndte straks at tale i de døvstummes sprog, med fingre og ved lydløs mundstilling.

De nikkede; deres fingre spillede ydmygt. Dawen erindrede den ærefrygt, de døvstumme har for deres lærer, deres eneste nøgle til den talende verden. De udstødte deres accentløse lyde. Og alle pegede de på ham. Hostede og pegede. Thomas forrest pegede ham ud og forrådte ham. Og den høje mand gik løs på Dawen.

"Hvem er De?" Og da Dawen tav, trådte han nærmere for at gribe fat i ham.

Dawen tav, han forsøgte ved et smil at henvende sig til Thomas: de var dog kammerater, – og en dyb undren havde grebet ham over, at Thomas var gået fra ham. Men den døvstumme undgik hans blik.

Den rødskæggede mand vedblev med sit spørgsmål. Hans ansigt var fortrukkent af raseri og frygt. "Hvem er De? *Kan* De tale?" Og hans fingre bevægede sig oppe under Dawens øjne. "Efter hvilket system er De oplært?" Og pludselig gik han til angreb, slyngede Dawen om mod døren, råbte, at han ville hente politi, hvis Dawen ikke sagde, hvem han var.

Dawen lo, idet han vendte sig for at gå. De døvstumme havde rejst sig, truende, deres begede fingre greb efter deres skomagersyle og knive. De rottede sig sammen, den mistro, som er egen for døvstumme, gav sig luft, nu da deres mester gik i spidsen. De fnisede som skoledrenge, når en frygtet lærer er vittig. Og Thomas begyndte sidelæns at rykke frem for at komme mellem Dawen og døren. Hans ansigt var fordrejet af dumpt vanvid. Der var et glimt i blikket under de lave bryn af mordlyst.

Dawen sagde da, hvem han var: "Jeg er Dawen, som sagtens har været eftersøgt i lang tid. Jeg vender tilbage nu. De vil ikke

kunne standse mig. De må gøre plads for mig."

Der blev stille, da han nævnede sit navn. Den rødskæggede syntes at erindre: Dawen! Svindleren! Millionbankerotten for otte måneder siden. Og han fo'r til vinduet for at råbe på politi.

Dawen gik da. Han smilede, nikkede og gik. I dette nu havde branden rørt den inderste tankekim i hans sjæl, vakt og rejst den. Pludselig vidste han, hvad han nu ville. Vejen var ham ligegyldig nu. Han følte, at han ejede en dyr og usigelig hemmelighed, han alene af alle, og at han nu måtte videre, bærende på sin viden, vis på sit mål.

Han kendte godt de brede og lige gader, hvori han nu vandrede: Citys rivende trafikårer. Her havde en mand af hans navn forvaltet og disponeret. Ham angik det i ringe grad. Men det var vinter nu, og han var på vejen hjem. Omnibussernes svære læs kom slingrende ned over træbrolægningen. Motorvogne pilede i ret vinkel om et hjørne. Nu drønede det over hans hoved af tog, der gik over husene. Hans legeme kunne finde vej her på egen hånd. Han så striberne af politidistinktioner på en arm, der søgte at standse ham. Men han kom i god behold over en gade, hvor færdslen som projektiler fo'r fra to retninger mod hinanden. Å jo, han var kendt i City. Han var på vejen hjem.

Han så en arkitrav over en hvælvet port med et navn i glødelamper. Han mærkede en kendt klang af fliser under sin fod, de sædvanlige syv trappetrin op til vestibulen.

Klubtjeneren, der var beskæftiget i vestibulen, så ham ikke, men hørte ham gå ind i vestibulen og råbte: Hvem dér?

Dawen lo. "Hvem?" råbte han over skulderen. "Kender De mig ikke, Johnson? Det er Dawen." Han morede sig over, at man

råbte ham an her i hans egen klub.

Ingen standsede ham derefter. Klubben var på den tid af dagen ikke besøgt. Dawen gik gennem spillesalen ad korridoren, hvor lamperne straks tændtes over loftets glasflade, da han trådte ind. Han gik ind i læsesalen, og hans fingre greb hjemmevante om kontakten ved dørstolpen. Salen blev dæmrende synlig i et behageligt, grønskærmet lys. Otte læderbetrukne stole stod rundt om kaminens messinggitter. Og Dawen fandt straks sin stol blandt de otte, sin præsidentstol med den lille, sindrige læsepult, der lod sig dreje hen under skærmlampen.

Nu vendte Dawen hjem. Nu overtog han sit sæde. Han havde været nogen tid borte og havde gjort erfaringer. Når om lidt klubben samledes, havde han vigtige meddelelser at gøre, en beretning at aflægge om sager, som meget få, yderlig få levende ved.

Dawen satte sig i sin armstol og fandt det gamle hvilested for nakken. Venstre arm lod sig ikke anbringe til hvile. Al brænden, al smerte var nu ophørt. Armen kunne nu ikke fornemmes som mere end vægten af noget tungt, lagt over hans knæ, en behagelig døsighed sivede fra skulderen ud i hans krop.

Om lidt ville de nu sagtens alle indfinde sig til bestyrelsesrådet; Portland og Bryan og Nicholson og Maxton – den samlede bande. Dawen var nu kommet tilbage efter at have befriet sig for adskillige ting, hvorom han siden skulle fortælle.

Dawen var på sin plads igen, ulastelig som gentleman af Londons City, uforandret og glatraget og i aftendragt. Mødet var nu åbnet, og alle uvedkommende ting burde holdes ude. Dagsordenen står for, mine herrer!

Hvor han havde været: jo, de skulle få beretningen. Han ville betro dem hemmeligheden, han derude havde fundet, og som han om lidt også ville kunne forme i ord. – At når alt er udsondret og afsondret, og når den fuldkomneste frihed er nået for alle ønsker, og når – –

Når man uden smerte har set den sidste mand forlade sig, og man endelig helt og udelt kan overlade sig til den eneste retledende strøm, så når man – når man til forandringen – ad den uforstyrrelige vej til … forandringen – – –

Det blev Maxtons og Nicholsons skæbne at finde Dawen. De kom ind i læsesalen for at finde kurslisten, og da de trådte hen til en af lamperne for at læse de par tal, der angik dem, så de over en stoleryg skalpen af en mand, de ikke kendte, idet de alle bar kortklippet hår efter moden eller var skaldede.

Nicholson løb frem, og så en mand med et stort, sort skæg sidde på Dawens gamle plads. Det slog ham af en eller anden grund først lidt efter, at denne mand var klædt i pjalter, i et regnvasket, krøllet jakkesæt, at han ikke syntes at bære skjorte, i alt fald ikke flip. Venstre hånd syntes at bære en ualmindelig svær, mørkeblå handske, og for øvrigt var mandens ansigt meget hvidt og læberne lidt udspilede over tænderne.

Maxton havde rasende givet sig til at råbe på klubtjenerens navn: "Johnson! Johnson!"

Men Nicholson havde stum betragtet dette benede, hårde ansigt, der trods det ganske skjulte blik syntes præget af dyb visdom. Og i dette øjeblik gennemgik det en forandring, faldt sammen som aske, der bliver kold. Nicholson lagde begge hænder om de skægbuskede kinder, bøjede sig nærmere, og en

fornemmelse af at have gjort en frygtelig erfaring gennemrystede ham.

"Store Gud!" råbte han, "det *er* Dawen!"

I forgården

Den evige strøm af vidner glider dag ud og dag ind gennem forstuen til det gamle københavnske birk, hvor straffekamrets fløjdøre lydløst, på filt, går op og i.

Ved vintertid er her, selv ved middag, skumring. Fra en halvmåneformet rude, hvis karm er i gulvets højde, siver den grå dagning ind og senere det gustne skær af gaslygten, der er tændt i Tinghusets gård. Her venter vidnerne på lange bænke, duknakkede og tavse, en skyggerad langs den nøgne væg. Og nye kommer stampende fra gangenes fliser, den skidne sne skaller klægt af deres støvler og smelter til pøle, de søger sig ydmygt en plads og samler frakkens skøder for at sætte sig, dunst af sure og regnvåde klæder emmer ud og mod ruden om lygtens blus står en gråguI glorie af dug.

Nye hver dag, træge og tålmodige åsyn, øjne, der stirrer i angst mod den mørke fløjdør; som bylter af gamle klæder i en lånebod sidder de pakkede her, og under hvælvet af det lave rum rinder denne strøm som en kloak; en hovedstads bundfald pumpes herind i den skumle beholder, de skidne sekreter skilles her ud gennem en rist for at gære og forgå.

En storbys udkant er oplandet her, de ydre distrikter af fælleder og nyby op til grønne marker, hvor skorpedannelse af kaserner snylter sig frem med sin fauna af proletarer og rotter og de tusinder, der blot er fattige mennesker. Men hist og her er endnu en rest mark eller en bondehave glemt og står grøn mellem brandmure med grenene slimede og sorte af kulrøg. Og nu og da har en renere skæbne levet gemt i et kammer mellem

baggårde, til den løsnes en dag og rives med af kloakkens strøm ud i det offentlige velfærds kanaler.

Vinterdagen mørknes. De mødte vidner stirrer sky efter fanger, der føres ud og ind fra depotet. Der kommer en trup slentrende, seks mand, de veksler råb, signaler, de har alle fået cigaretter og skal nu ind i den særlige bås, hvor der er bedst at være, de har alle tilstået, deres sag er endt, den daglige cigaret er lønnen for god hjælp til oplysning af de fire hundrede tyverier og fordelingen af stjålne cykler og gangklæder og ure i tusindvis til bestjålne, der længst har trøstet sig med den fine assurance. Deres vittigheder drøner, de føler sig stolte, det er Manfred Nordborg og hans bande, de blev taget af en natvægter og hans hund en måneskinsnat, da de oprømte efter champagnegilde i en vinhandlerkælder havde slæbt forretningens pengeskab midt ud på hovedstrøgets asfalt og bearbejdet det med drønende slag af brækjern og koben og hiv og hoj, så vinhandleren vred stak hovedet ud af sit vindue og forlangte nattero. De brøler af latter, puffer hinanden i siden endnu, når de mindes den nat. De skråler til en kammerat på ventebænken: "Vel mødt herude på Tingelingen!"

Ved opsynsbetjentens lille bord sidder en halvgammel fyr i lyst vintertøj, gråskægget og med mine som en professor. Han er straffekamrets ugentlige gæst, Abrahamsen, der indtil jul sad for svindel med malerier, signeret af ham selv med de allerbedste navne. Nu er han her for at spørge nyt, følger personalet med øm interesse: avancement og lønningsforbedring og hver ny celeber sag. Han møder som gratulant når fine resultater er nået, sidder og godter sig og smiler og gnider sine hænder med glacéhandsken halvt smøget

af. Med diskrete grinebiderminer konverserer han om bynyt og straffekammernyt, hans øjne lyner af venlighed, han ser sig om og elsker alt her, stedet og personalet. "Har Nordborg-tyvene bekendt? Det kalder jeg fint! Men vores straffedommer har jo også de dygtigste opdagere i hele landet!"

Han nikker til ægteskabssvindleren, der sidder endnu fra hans egen tid, blot mere blegfed, men dueøjet som altid, og holder i hånden den mørke af sine tre besøgende damer; hun har bragt ham kaffe i en flaske og fastelavnsboller. Klokken fire kommer den høje tynde lyse dame med konfekt i en pose og hårdkogte æg og sidder med ham i hånden og sørger. Personalet var en tid bange for at blande de to; en dag mødtes de, og man ventede spektakler med neglekrads og krampe. Men se: de gik hånd i hånd derfra, forenede i ømhed for den fælles elskede, der havde forbrugt de på deres og fem andre enkefruers sparekassebøger indestående beløb. – Nu sad han og lod sig fodre og flaske og afkysse med fast kontortid i den behagelige pause, indtil dommen skulle berøve ham alt i tre lange år. Abrahamsen er rørt til tårer over så stor en kærlighed mellem tre mennesker. Og allermest over den tredje af ægteskabssvindlerens damer, der har anmeldt ham og nu ikke desto mindre her lover at vente på ham i håb om ægteskab efter straffen, hvis hans nuværende hustru, den heks, lader sig bevæge til skilsmisse! – Skønt også hun har svoret at vente og stadig passer ham med rene skjorter og vask i arresten. –

Men nu er vidnemøder og besøg ebbet ud, fem betjente i birkets uniformshue og blanke regnkapper traver bort over fliserne. Den rå iskulde suser ind fra forhallen og mødes med

varmeapparatets os. Tøsne slår hårdt mod den halvrunde rude og brister til væde.

En fjern dørlås klager, og fra korridoren kommer Mari-Anne, straffekamrets kvindelige arrestant med sit barn.

Hun kommer langsomt og stille over flisen i den lange løngang, der fører fra fængsel til ret. Det er over Sukkenes Bro hun går, sidste gang nu, inden hun i dag bliver fri.

Men hun er kommet langvejs fra, hun har vandret længe gennem en tyst og mørk korridor, inden hun kom herind, en dyster vej, der lukker for lyden af sukke og gråd. En mand tog hende med sig den vej, lovede hende hverken lykke eller lyst, så blot på hende med sine kulsvierøjne og lagde hånden let om hendes liv.

Hovedstaden var hende næppe kendt. Der hang endnu avner i hendes hår, markens dug i hendes øjenvipper. I det store hus, hvor hun var tyende, gik hun om uden undren, fordi hun drømte endnu, venindernes lokken forstyrrede ikke hendes ro, men hun lød når de kaldte, thi hun kendte ikke de længsler, der hvisker om sine egne farer; der var endnu ikke modværge i hendes sind. Ikke en af de mænd, der mødte hende, så hun, indtil *han* en aften sent stod der uden for hendes hus, havde mærket sig hende samme dag på hendes vej og ventede på hende nu: mørk, knoklet og stor, men fuldkommen lydløs når han gik, ganske stille i stemmen når han talte: altid ganske få ord, der var så lette at forstå og dog så sælsomme i deres lyd: "Hvad hedder De? Mari-Anne. Nå, godt, kom så med mig, Mari-Anne!"

Han tog hende med sig ud til forstadsgaden mellem høje smalle huse, hvor han havde et værelse, alkove og køkken højt til

vejrs, og han ryddede plads ved væggen til hendes kommode. "Her kan du bo!" sagde han og nikkede. Han stod der i sin tynde mørkeblå dragt, hans ansigt var brunt som rav, bryn og det korte skæg kulsort, selv i næsebor og øren spirede det, som brød mørket dybt inde fra over alt gennem hans hud. Hans hænder var store og stærke, men han havde ikke arbejdshænder, og når han så på hende, længe og aldrig med et smil, syntes hun, hun kunne segne og forgå.

Han blev tit borte i dage. Han havde en gang sagt, at han havde arbejde med maskiner, og han fortalte, at han havde faret med en damper på lange, lange rejser. Til huset gav han hende penge, så vidt hun behøvede, nøje udmålt, og han sagde, at hun ikke måtte være ledig, selv når han var borte. Hun skaffede sig arbejde ved at sy og viste ham, hvad hun havde tjent; han nikkede uden et ord og fradrog beløbet i den ugentlige sum til hushold. Aldrig kunne hun vide, når han kom, men til hvert måltid var hun parat med mad til to; når han kom, spiste han uden kritik og uden tak og tog hende så måske på sit knæ og i sine arme uden fortrolige ord; men hun lyttede ikke, lukkede blot sine øjne i lidelse, i lykke for dette lange nu.

Der gik længe, før hun vovede at sige ham om barnet, hun ventede. For første gang så hun hans store hvide tænder under skægget, men han nøjedes med at nikke. Da de havde spist, gik han. Næste dag kom han og gav hende en ring med en stor blå sten, og da hun glad og urolig tænkte, at sådan en ring var meget, meget kostbar, nikkede han og smilede igen: Ja, det var en god ring, og i forvejen havde hun jo ingen!

Der fra vinduet i den høje etage forstod hun for første gang byens vælde. Blandt naboersker søgte hun ikke venner, det

ønskede han ikke. Hans bryn havde sænket sig: "Jeg ser helst, du undgår bekendtskaber i kvarteret." Hans knoer trommede mod ruden. "Jeg har nu en gang indrettet mig på min egen måde," sagde han kort uden at vende sig, og da hun nærmede sig myg, lagde han armen lempeligt fast om hendes liv.

Men når hun blev alene, mærkede hun forstaden om sig, umådelig med kaserner og gyder, larmende og hård; hun havde før kun kendt sin barndoms vide land og siden sit herskabs villa med bløde tæpper og stuer, hvor stille mennesker talte. Nu lyttede hun til hver lyd, kendte hver naboerskes slæbende tøfler, hvert ramlende støvlespark i gulvet, når kelneren ovenpå sent ved nat kom hjem, kunne skelne dybt gennem etagerne barnegråd og skælden, klapren af tallerkener og en hakkende gyngestol, og det hvislede og rumlede vidt ud fra talløse hulrum omkring, et myldrende ekko gennem puds og enstens-vægge; hun så med gru ud mod sodede brandmure og tage med ægg som knive og tusinde skorstene som en kirkegård af sten alle ens, men i dybet dernede listede det og krøb og råbte eller græd evigt, uforanderligt, mens takten enstonig lød af den patruljerende betjents støvler langsomt over flisen.

Og hvor færdedes nu han? Hun begyndte at undres og at grunde. Hvor var han, hvor gik han nu, i sit blå tøj og den sorte filthat, hvem traf han, hvem kendte han? – en anden måske, hvo ved! – en anden end hende; aldrig fortalte han om, hvor han var, og hvem han traf. Nu og da mærkede hun tobaksrøg ved hans tøj, skønt hun aldrig havde set ham ryge, en gang tænkte hun, han havde drukket, men han mødte blot hårdt hendes angste blik, klædte sig af uden lyd og lagde sig på sin seng. – Tit kom han om morgenen og sov så det meste af dagen. Når han

ud mod aften vågnede, og hun bragte ham mad, betragtede han hende så vist uden et ord.

Han gav hende penge, for at hun kunne købe tøj til barnet, hun ventede. Han betragtede hende, når hun sad og syede huer eller trøjer, spurgte nu og da, hvad det eller det skulle være til. Senere bragte han selv ting, købt i kvarterets store manufaktur-magasin, mest tøj til barnet, ikke mindre godt end til et herskabsbarn, og småsager til hjemmet, et kogeapparat, et taffelur, efterhånden noget nyt hver dag. "Vi samler udstyr!" sagde han, og hans øjne funklede mørkt, mens han smilede et sekund. Og en nagende angst fyldte hende. Hun begyndte at regne, hvad alle disse ting havde kostet, men hendes tanker tav, da hun meget snart nåede en svimlende sum.

Hver dag, indtil han kom, ventede hun i knugende frygt; når hun hørte hans skridt, stod hun åndeløs vendt imod døren, og stille søgte hun ind til hans bryst. Han beholdt hende et øjeblik, og spurgte så, om middagen var klar og ventede tålmodig ved sin avis, mens hun varmede hans mad i hast.

Men en dag havde hun ventet ham tre døgn. Hendes angst voksede hvert minut. Hvor var han? Hvad var hændt ham, at han ikke kom. Hun kunne føle sit barn røre sig nu, men det voldte hende kun usigelig kval. Timevis stod hun med øret presset mod sin dør og hørte kun sit eget hjertes slag eller naboernes klaprende træsko fra kvisten dybt ned mod gårdens asfalt. De ting han sidst havde bragt, brugte hun ikke, men gemte dem ned i skuffer, og vidste hun mon selv hvorfor? Hun vovede næppe mere at tænke på fremtid eller på sit barn. Og nu – nej, ikke i dag! Natten igennem lyttede hun, på spring til at

løbe mod døren for at hjælpe ham, tage ham med sig – få ham bort! –

Men da han omsider kom, var han sindig og tavs som ellers. Han gik straks hen og vaskede sig, og hun så, at i det blå tøj var en trekantet flænge. Hun tog jakken for at sy den, og han sendte hende over skulderen et underligt langt blik. "Jeg går i seng," sagde han. Han tænkte sig om. "Hvis det ringer eller banker skal du ikke lukke op, jeg vil hvile mig." Han satte sig på sengens kant og lænede sig tilbage, han lukkede øjnene. "Jeg er træt," sagde han.

"Mari-Anne," sagde han lidt senere. "Du skulle skrive hjem til dine forældre og fortælle dem om barnet. Måske vil de være gode mod jer."

Hun mente, at han sov, men hun blev siddende vagtsom på en stol nær ved døren. En time senere ringede det voldsomt. En kno slog mod hoveddøren. Hastigt løb hun mod køkkenets dør, så ud, nej. Her var ingen.

Han sad op i sengen, da hun kom tilbage.

"Jakob," hviskede hun. "Den vej er der ingen –!" Han så på hende. "Jeg tror, du skal lukke op," sagde han. Han lagde sig tilbage i puderne. Med et lignede han en dødning, askegrå, øjnene slukt. "I tre døgn har jeg ikke sovet, blot gået," sagde han, "omkring i gaderne."

Han strakte armene knagende ud: "I fire år har jeg levet mit liv, som jeg ville. Jeg har ikke været nogen mands slave. Nu er det forbi!"

Hun var trådt hen til hans hovedgærde. Længe så hun på ham. På døren blev der hamret på ny. Hvorfor gav man ham ikke tid til at sove, så dødtræt og forpint han var! Hun bøjede

sig over ham, hun strøg sin hånd let hen over hans hår, det første kærtegn hun nogen sinde havde vovet at give ham. "Gå og luk op!" hviskede han hårdt, og hun nikkede roligt.

"De følger med begge to," sagde den mand, der kom ind. "Godvilligt!" Han satte sig på en stol ved sengen. "Klæd Dem på i en fart." –

I undersøgelsens lange måneder har hun ventet, mens retten har vejet og afsøgt det fine spind i hendes sjæl: hvad havde hun vidst eller anet eller gættet? Selv det sind, der er stumt, vil vel spørge og i alt fald undres! Men retten har vejet, og rimelighed har hjulpet, hvor der var tvivl; hun er fra nu af fri, og hver medskyld slettet ud. Hun har færdedes her i de måneder, dag efter dag i lange forhør, blegere hver uge, falmet i fængslets fade farver, blikket sløret og evigt fjernt herfra, det lyse hår uordnet og løst, næsten hvilende på de tyngede skuldre, der løftes så stejlt, når hun går lænet tilbage for at bære byrden af det ukendte barn. Kjolen kunne ikke længere hægtes om hendes liv; når hun sad, hvilede hendes bryst på de foldede arme, og hun åndede dybt som en sovende.

I dag er hun sidste gang gået over Sukkenes Korridor, og første gang bærer hun på sine arme barnet, der er født i et fængsel.

Hun smiler, da hun ser det åbne rum om sig: Hun ved, at hun skal beredes til friheden her. Hun går rask frem mod sin plads på de løsladtes bænk. Hun er endnu i fængslets lange blå forklæde. Men hendes kinder rødmer, hendes hår er levende og gult som siv, hendes hoved løfter det ydmygt og højt, som en kurv. Ved brystet holder hun, svøbt i et uldent sjal, sit barn. Det

er stille, det sover. Og de få, der endnu venter i den store vestibule, ser hen på hende, opmærksomt og længe.

Kamrets betjent har nærmet sig: "Deres kæreste kommer nu, Mari-Anne." Han nikker. "Han vil gerne se Dem – og Deres barn." Hun smiler blot stumt til svar. Hun har roligt åbnet sin bluse og lagt barnet til brystet. Langsomt og bølgende ånder hun, som følger hun rytmen af barnets dien, hendes øjne lyser blankt i den tætte skumring. Lygten udenfor ruden tændes nu.

Fra korridoren kommer *han*, hun drejer blikket mod ham, men sidder ubevægelig som før, og han går frem mod hende. Hans nakke er dukket, og overlæbens skæg er vokset langt, håret er bleget og tørret som tang. Han er blevet mager i de blankslidte blå klæder, de hænger så løst om hans skuldre og knæ. Han står og famler med blikket, vover ikke at søge hendes øjne, han stirrer sky på hendes barn.

Kamrets betjent leder ham med et smil nærmere frem. "De ville jo se Deres barn!"

"Mari-Anne," siger han. "Med mig vil det vare tre år. Vil du vente på mig indtil da?"

Hun ser langsomt op på ham, blikket står fast imod hans: "Jeg har jo mit barn!" og hun smiler gådefuldt, ser ham ikke mere, knuger kun barnet tæt imod sit bryst.

Med sænket hoved står han ved hendes venstre side, vover ikke at se på hende eller de andre, der flokkes om dem nu. Og dog ved han, at til de to hører også han!

Kamrets betjent og det gamle bud kommer gående og efter dem den evige gæst her i forstuen med sit gråskæg og den høje hat som en kejserkrone båret under armen. Han bøjer sig over barnet og ler. Den lange brune frakke slæber som en kåbe fra

hans skuldre. Han priser barnet, hvis lille, blege hoved hviler mellem sjalets frynser: "Hvor er det et vidunderligt lille barn! – Født i et fængsel!" Han har fundet en guldskilling i sin lomme, den er ærligt tjent, det sværger han, han lægger den i moderens skød, men betjenten ryster sin skaldepande: "Der er sørget for de to, der venter hende et hjem hos hendes egne!" – De tre gamle mænd bøjer sig over barnet, kyndigt og forsigtigt. Se, hvor det kan sove, nu det har drukket sig mæt!

Fra arrestgangen kommer fanger forbi, Manfred Nordborgs bande, de rasler med håndjernet, der holder dem to og to, de drejer hals, de står stille i trætøflerne, de vil ikke videre, deres øjne stivner truende, de forlanger at se den unge pige, der ejer barnet. "Lad os komme hen og se med! Lad os se hendes barn!" De veksler deres krasse vitser, men halvthøjt kun, de skubber til hinanden med skulderen, og de seks tyve står i en klump med de blege halse rakt langt af arrestskjortens krave: "Må vi ikke røre ved barnet, hr. betjent?"

Men Manfred, deres chef, byder dem kort holde kæft, og de står og skutter sig tavst for at se: den blege kammerat med sit hængehoved der til venstre for sin kvinde og de tre gamle mænd, der bøjer sig og betragter det lille blege barn med den spæde mund og pandens alvorsfulde hvælv; det vågner nu, de blå pupiller får en underfuld fylde, en strenghed som af årtusinders rolige viden. Moderen ånder langt og stille. Blikket er blankt af dug, læberne svulmer i dybrød bue, hun bæres helt af de hvilende hofter, rejst som en rank og higende vækst, armene fletter sig om barnet, hun bærer det, hun løfter det som forjættelsens tegn for alle, der fødes til fængsel, det er groet fra hendes skød, som varsel om ny slægt, hvis fremtid er fri og

uskyldig. Bag hende er halvrudens korbue tændt, luende af lys som en gylden mandorla.

Om "Rettens sværd"

Forfatter: Otto Rung (1874-1945).
Org.udgave: Otto Rung: *Rettens sværd. Noveller.* Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, København 1927. Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Still fra Keystone Cops/Fatty Arbuckle-filmen "*In the Clutches of the Gang*" (1914). Fotografen er ikke kendt.

ISBN 978-87-7628-246-2
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-457-3 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk